This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

KC
16117

NEDL TRANSFER
HN 5Z6J J

KC16117
~~Gt55.117~~

SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650. CHRISTO ET ECCLESIAE

THE GIFT OF
THE HEIRS OF
CORNELIUS C. FELTON
(Class of 1827),
LATE PRESIDENT OF
HARVARD COLLEGE.

Received 21 January,
1885.

Joseph Willard's

Ὁ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΠΟΛΕΜΟΣ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ.

THUCYDIDIS

BELLUM

PELOPONNESIACUM.

Ex editione WASSII et DUKERI.

TOM. IV.

C.

GLASGUAE:

IN AEDIBUS ACADEMICIS

EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS

ACADEMIAE TYPOGRAPHI

MDCCLIX.

KC16117
~~Gt 55.117~~

1885, Jan. 21,
Gift of
The Heirs of C. C. Felton.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ

ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

THUCYDIDIS

OLORI FILII,

HISTORIAE

LIBER QUARTUS.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΤΟΥ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, περὶ σίτου ἐκβολὴν, Συρακουσίων δέκα νῆες πλεύσασαι, καὶ Λοκρίδες ἴσαι Μεσσήνην τὴν ἐν Σικελίᾳ κατέλαβον, αὐτῶν ἐπαγαγομένων· καὶ ἀπέστη Μεσσήνη Ἀθηναίων. ἔπραξαν δὲ τοῦτο μάλιστα οἱ μὲν Συρακούσιοι, ὁρῶντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς Σικελίας, καὶ φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους, μὴ ἐξ αὐτοῦ ὁρμώμενοί ποτε, σφίσι μείζονι παρασκευῇ ἐπέλθωσιν· οἱ δὲ Λοκροὶ, κατὰ ἔχθος τὸ Ῥηγίνων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς καταπολεμεῖν. καὶ ἐσεβεβλήκεσαν ἅμα ἐς τὴν Ῥηγίνων οἱ Λοκροὶ πανστρατιᾷ, ἵνα μὴ ἐπιβοηθῶσι τοῖς Μεσσηνίοις· ἅμα δὲ καὶ ξυνεπαγόντων Ῥηγίνων φυγάδων, οἳ ἦσαν

THUCYDIDIS
OLORI FILII,
HISTORIAE
LIBER QUARTUS.

SEQUENTE vere, cum ſegetes jam ſpicas emittere inciperent, decem Syracuſanorum naves, et totidem Locrorum profectae, Meſſanam, quae eſt in Sicilia, occuparunt, ab ipſis *oppidanis* accitae. Et Meſſana ab Athenienſibus defecit. Hoc autem potiſſimum fecerunt Syracuſani quidem, quod viderent, id oppidum ad invadendam Siciliam opportunum eſſe, et Athenienſes metuerent, ne illinc *ut ex belli ſede* excurrentes, majori apparatu ſe invaderent: Locri vero, propter odium, quo Rheginos proſequebantur, quia eos utrinque, *terra marique*, bello premere volebant. ſimul autem Locri cum frequentibus copiis in Rheginorum agrum irruptionem fecerunt, ne *Rhegini* Meſſeniis auxilium ferrent: ſimul etiam inducti ab exſulibus Rheginis, qui apud

ipſos erant. Rhegium enim jampridem ſeditionibus agitabatur, nec in praeſentia Locros arcere poterat: quo etiam magis *ipſum Locri* premebant. Locri autem, vaſtato *Rheginorum* agro, cum peditatu quidem domum redierunt: naves vero Meſſanae praeſidio remanſerunt. et aliae, quae inſtruebantur, eo venturae, ibique caſtra ſtativa habiturae, et bellum illinc geſturae erant.

2. Sub eadem veris tempora, antequam frumenta eſſent matura, Peloponneſii, eorumque ſocii irruptionem in Atticam fecerunt. illis autem praeerat Agis Archidami *filius*, Lacedaemoniorum Rex: et ſtativa *ibi* habentes agrum populabantur. Athenienſes vero illas quadraginta naves, quas inſtruxerant, in Siciliam miſerunt, et reliquos duces, Eurymedontem, et Sophoclem. Nam Pythodorus, qui cum illis tertius erat dux, in Siciliam jam ante profectus fuerat. His autem imperarunt, ut in tranſitu curarent res Corcyraeorum, qui in urbe erant, qui latrociniis ab exſulibus in monte degentibus

παρ' αὐτοῖς. τὸ γὰρ Ῥήγιον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐστασίαζε, καὶ ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι· ἢ μᾶλλον καὶ ἐπετίθεντο. δηώσαντες δὲ, οἱ μὲν Λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν, αἱ δὲ νῆες Μεσσήνην ἐφρούρουν· καὶ ἄλλαι αἱ πληρούμεναι ἔμελλον, αὐτόσε ἐγκαθορμισάμεναι, τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι.

β'. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἦρος, πρὶν τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ Ἆγις ὁ Ἀρχιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήουν τὴν γῆν. Ἀθηναῖοι δὲ τάς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν ἀπέστειλαν, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγοὺς τοὺς ὑπολοίπους, Εὐρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα. Πυθόδωρος γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφῖκτο ἐς Σικελίαν. εἶπον δὲ τούτοις καὶ Κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι, οἳ ἐλῃστεύοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ

ὄρει φυγάδων· κ̀ Πελοποννησίων αὐτόσε νῆες ἑξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροί· κ̀ λιμȣ̃ ὄντος μεγάλȣ ἐν τῇ πόλει, νομίζοντες καταχήσειν ῥαδίως τὰ πράγματα. Δημοσθένει δὲ ὄντι ἰδιώτῃ, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Ἀκαρνανίας αὐτῷ δεηθέντι, εἶπον χρῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις, ἢν βȣ́λητε, περὶ τὴν Πελοπόννησον.

γ'. Καὶ ὡς ἐγένοντο πλέοντες κατὰ τὴν Λακωνικὴν, καὶ ἐπυνθάνοντο ὅτι αἱ νῆες ἐν Κερκύρᾳ ἤδη εἰσὶ τῶν Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων κ̀ ὁ Σοφοκλῆς ἠπείγοντο ἐς τὴν Κέρκυραν. ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον πρῶτον ἐκέλευε σχόντας αὐτȣ̀ς, κ̀ πράξαντας ἃ δεῖ, τὸν πλȣ̃ν ποιεῖσθαι. ἀντιλεγόντων δὲ, κατὰ τύχην χειμὼν ἐπιγενόμενος κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. κ̀ ὁ Δημοσθένης εὐθὺς ἠξίȣ τειχίζεσθαι τὸ χωρίον. ἐπὶ τȣ́τῳ γὰρ ξυνεκπλεῦσαι. κ̀ ἀπέφαινε πολλὴν εὐπορίαν ξύλων τε καὶ

infeſtabantur. et Peloponneſiorum ſexaginta naves illuc navigaverant, ut opem illis ferrent, qui in monte erant; ſimul etiam quod propter ingentem famem, qua *Corcyraeorum* civitas laborabat, res illas in ſuam poteſtatem facile redactum iri ſperarent. Mandarunt etiam Demoſtheni, qui poſt ſuum ex Acarnania reditum vitam privatam degebat, hoc ipſum flagitanti, ut his navibus, ſi vellet, circa Peloponneſum uteretur.

3. Cum autem inter navigandum e regione agri Laconici fuiſſent, et accepiſſent Peloponneſiorum naves ad Corcyram jam appuliſſe, Eurymedon quidem et Sophocles ad Corcyram tendere properabant. Demoſthenes vero eos hortabatur, ut primum Pylum appellerent, deinde, peractis rebus, quae peragendae eſſent, navigationis curſum conficerent. Illis vero contradicentibus, forte fortuna tempeſtas exorta claſſem Pylum detulit. Demoſthenes autem poſtulavit, ut locus ille confeſtim muniretur. Hac enim de cauſa ſe cum illis navigaſſe *dicebat*. Demonſtrabat autem, magnam eſſe lignorum

lapidumque copiam, et locum naturâ munitum eſſe, et cum ipſum, tum etiam magnum illius agri tractum circumcirca deſertum eſſe. Pylus enim a Sparta diſtat ſtadia circiter quadringenta, et ſita eſt in eo agro, qui olim erat Meſſenius, quem Lacedaemonii Coryphaſion vocant. Illi vero dicebant, multa eſſe Peloponneſi promontoria deſerta, ſi in iis occupandis civitatem exhaurire velit. Caeterum huic locus iſte longe commodior, quam ullus alius, eſſe videbatur, tum quod ei portus adjaceret, tum etiam quod Meſſenii, qui olim cognatione cum illius loci incolis conjuncti fuerant, et eadem, qua Lacedaemonii, lingua utebantur, illinc prodeuntes plurima damna *Lacedaemoniis* daturi eſſent, ſimul etiam illius loci fideles cuſtodes futuri eſſent.

4. Sed cum neque ducibus, neque militibus rem perſuadere poſſet, quam etiam poſteà cum ipſis praefectis communicarat, propter navigandi difficultatem quievit, donec ipſos milites otium agentes, ex contentione inter eos orta, loci muniendi cupiditas invaſit. Itaque manus ad opus facien-

λίθων, κὴ φύσει καρτερὸν ὂν, κὴ ἔρημον αὐτό τε κὴ ἐπιπολὺ τῆς χώρας. ἀπέχει γὰρ ςαδίȣς μάλιςα ἡ Πύλος τῆς Σπάρτης τετρακοσίȣς, κὴ ἔςιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ ȣ̓́σῃ γῇ. καλȣ̃σι δὲ αὐτὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον. οἱ δὲ πολλὰς ἔφασαν εἶναι ἄκρας ἐρήμȣς τῆς Πελοποννήσȣ, ἣν βȣ́ληται καταλαμβάνων τὴν πόλιν δαπανᾶν. τῷ δὲ διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι τȣ̃το τὸ χωρίον ἑτέρȣ μᾶλλον, λιμένος τε προσόντος, κὴ τȣ̀ς Μεσσηνίȣς οἰκείȣς ὄντας αὐτῷ τὸ ἀρχαῖον, κὴ ὁμοφώνȣς τοῖς Λακεδαιμονίοις, πλεῖς᾽ ἂν βλάπτειν ἐξ αὐτȣ̃ ὁρμωμένους, καὶ βεβαίους ἅμα τοῦ χωρίȣ φύλακας ἔσεσθαι.

γ. Ὡς δὲ ȣ̓κ ἔπειθεν ȣ̓́τε τȣ̀ς ςρατηγȣ̀ς, ȣ̓́τε τȣ̀ς ςρατιώτας, ὕςερον κὴ τοῖς ταξιάρχοις κοινώσας, ἡσύχαζεν ὑπὸ ἀπλοίας, μέχρις αὐτοῖς τοῖς ςρατιώταις σχολάζουσιν ὁρμὴ ἐπέπεσε περὶ ςάσιν ἐκτειχίσαι τὸ χωρίον. κὴ ἐγχειρήσαντες εἰργάζοντο,

σιδήρια μὲν λιθȣργὰ ȣ̓κ ἔχοντες, λογάδην δὲ φέροντες λίθȣς, κ) ξυνετίθεσαν ὡς ἕκαστόν τι ξυμβαίνοι. καὶ τὸν πηλὸν, εἴπȣ δέοι χρῆσθαι, ἀγγείων ἀπορίᾳ, ἐπὶ τοῦ νώτου ἔφερον, ἐγκεκυφότες τε, ὡς μάλιστα μέλλοι ἐπιμένειν, καὶ τὼ χεῖρε ἐς τȣ̓πίσω ξυμπλέκοντες, ὅπως μὴ ἀποπίπτοι. παντί τε τρόπῳ ἠπείγοντο φθῆναι τȣ̀ς Λακεδαιμονίȣς, τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι, πρὶν ἐπιβοηθῆσαι. τὸ γὰρ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερὸν ὑπῆρχε, καὶ οὐδὲν ἔδει τείχȣς.

έ. Οἱ δὲ ἑορτήν τινα ἔτυχον ἄγοντες, κ) ἅμα πυνθανόμενοι ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιȣ̃ντο, ὡς ὅταν ἐξέλθωσιν, ἢ ȣ̓χ ὑπομενȣ̃ντας σφᾶς, ἢ ῥαδίως ληψόμενοι βίᾳ. καί τι αὐτȣ̀ς ὁ στρατὸς ἔτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ὢν ἐπέσχε. τειχίσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι [τȣ̃ χωρίου] τὰ πρὸς ἤπειρον, κ) ἃ μάλιστα ἔδει, ἐν ἡμέραις ἕξ, τὸν μὲν Δημοσθένην μετὰ νεῶν πέντε αὐτȣ̃ φύλακα καταλείπȣσι, ταῖς δὲ

dum admoverunt, nulla ferramenta ad lapides caedendos habentes, ſed eos cum delectu comportantes; et ubi quisque apte quadrare poterat, coagmentabant. et lutum, ſicubi opus illo eſſet, ob vaſorum penuriam, humeris portabant; ita procumbentes, ut commodiſſime in dorſo permanere poſſet; quinetiam manus a tergo conſerentes, ne decideret. Omnique ratione properabant Lacedaemonios antevertere, et illas munitionum partes, quae oppugnationi maxime opportunae erant, prius abſolvere, quam illi ad opem loco ferendam venirent. nam major illius loci pars ſuopte ſitu munita erat, muroque non indigebat.

5. Lacedaemonii vero tunc forte diem feſtum agebant, et licet interea hoc audiſſent, tamen contemnebant; quod ſimul ac exercitum eduxiſſent, aut hoſtes ſuum adventum non exſpectaturos, aut oppidum a ſe per vim facile receptum iri putarent. nonnihil etiam *ipſorum* exercitus, qui in agro Attico adhuc erat, ipſos retardavit. Athenienſes vero communito intra ſex dies loco, qui continentem verſus erat, et ubi maxime oportebat, Demoſthenem quidem cum quin-

que navibus ibi reliquerunt, ut ei praeſidio eſſet: at cum caeteris, quorum numerus erat major, curſum in Corcyram et Siciliam urgebant.

6. At Peloponneſii qui in Attica erant, accepto nuntio de Pylo capta, domum celeriter ſe receperunt. Lacedaemonii enim, et Agis ipſorum Rex, id quod Pylo contigerat, ad ſe potiſſimum pertinere ducebant. ſimul etiam quia praemature irruptionem fecerant, et frumento adhuc viridi multis commeatus deerat. Praeterea frigus acrius, quam illud anni tempus ferret, exercitum preſſit. Quare multis de cauſis contigit, ut illi celerius ſe receperint, et in hac expeditione minimum commorati fuerint. nam quindecim dies in Attica manſerunt.

7. Per idem tempus Simonides Athenienſium dux, coacta paucorum Athenienſium, qui in praeſidiis erant, et magna ſociorum illic habitantium manu, Eionem, quae eſt in Thracia, Mendaeorum coloniam, ſed *Athenienſium* hoſtem per proditionem occupavit. cum autem Chalcidenſes et Bot-

πλείοσι ναυσὶ τὸν ἐς τὴν Κέρκυραν πλοῦν καὶ Σικελίαν ἠπείγοντο.

ϛʹ. Οἱ δ' ἐν τῇ Αττικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι, ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατειλημμένης, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου. νομίζοντες μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Αγις ὁ βασιλεὺς οἰκεῖον σφίσι τὸ περὶ τὴν Πύλον. ἅμα δὲ πρωῒ ἐσβαλόντες, καὶ τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος, ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς. χειμών τε ἐπιγενόμενος μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν, ἐπίεσε τὸ στράτευμα. ὥστε πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρῆσαί τε θᾶσσον αὐτοὺς, καὶ βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην. ἡμέρας γὰρ πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῇ Αττικῇ.

ζʹ. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Σιμωνίδης Αθηναίων στρατηγὸς, Ηϊόνα τὴν ἐπὶ Θράκης, Μενδαίων ἀποικίαν, πολεμίαν δὲ οὖσαν, ξυλλέξας Αθηναίους τε ὀλίγους ἐκ τῶν φρουρίων, καὶ τῶν ἐκείνῃ ξυμμάχων

πλῆθος, προδιδομένην κατέλαβε. καὶ παραχρῆμα ἐπιβοηθησάντων Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων, ἐξεκρούσθη τε, καὶ ἀπέβαλε πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν.

η΄. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς Πελοποννησίων, οἱ Σπαρτιάται, αὐτοὶ μὲν καὶ οἱ ἐγγύτατα τῶν περιοίκων, εὐθὺς ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν Πύλον· τῶν δὲ ἄλλων Λακεδαιμονίων βραδυτέρα ἐγίγνετο ἡ ἔφοδος, ἄρτι ἀφιγμένων ἀφ' ἑτέρας στρατιᾶς. περιήγγελλον δὲ κατὰ τὴν Πελοπόννησον, βοηθεῖν ὅτιτάχιστα ἐπὶ Πύλον. καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κερκύρᾳ ναῦς σφῶν τὰς ἑξήκοντα ἔπεμψαν, αἳ ὑπερενεχθεῖσαι τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν, καὶ λαθοῦσαι τὰς ἐν Ζακύνθῳ Ἀττικὰς ναῦς, ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πύλον. παρῆν δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός. Δημοσθένης δὲ, προσπλεόντων ἔτι τῶν Πελοποννησίων, ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς ἀγγεῖλαι Εὐρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν Ζακύνθῳ Ἀθηναίοις, παρεῖναι, ὡς

tiaei confeſtim opem tuliſſent, inde expulſus eſt, multosque milites amiſit.

8. Cum autem Peloponneſii ex Attica domum rediiſſent, Spartani quidem, cum ipſi, tum finitimorum populorum proximi, quique ad opem Pylo celeriter ferendam iverunt. caeterorum vero Lacedaemoniorum adverſus hoſtem profectio tardior exſtitit, quod ex altera expeditione modo reverſi eſſent. ſed nuntiis per *totam* Peloponneſum circummiſſis imperarunt, ut *omnes* ad opem Pylo ferendam primo quoque tempore concurrerent. ad ſuas etiam ſexaginta naves, quae apud Corcyram erant, nuntium miſerunt; quae per Leucadium Iſthmum transportatae, cum Atticam claſſem, quae ad Zacynthum erat, latuiſſent, ad Pylum pervenerunt. copiae vero pedeſtres et ipſae jam praeſto erant. Demoſthenes vero, cum Peloponneſii navigationis curſum eo adhuc tenerent, duas naves clam ocius emiſit, quae nuntiarent Eurymedonti, et caeteris Athenienſibus, qui cum claſſe ad Zacynthum e-

rant, ut celeriter venirent, quod locus in discrimine verſaretur. Et illae quidem *duae* naves, prout Demoſthenes mandarat, magnam in navigando celeritatem adhibuerunt. Lacedaemonii vero ſe ad illius loci munitionem terra marique oppugnandam parabant, quod opus properanter factum, et in quo pauci propugnatores eſſent, a ſe facile expugnatum iri ſperarent. Caeterum, cum Atticarum navium e Zacyntho auxilia *ad Demoſthenem brevi ventura* exſpectarent, in animo habebant, niſi forte prius *munitionem* expugnaſſent, ipſas etiam portus fauces obſtruere, ne Athenienſibus ad eum appellere liceret. Inſula enim nomine Sphacteria ante portum porrecta, et prope adjacens, efficit et portum tutum et introitus anguſtos; ut hac quidem, qua ad Athenienſium munitionem et Pylum vergit, bina navigia; illac vero, qua vergit ad reliquam continentem, octona novenaque *frontibus aequatis ſimul* tranſire poſſint. totaque ſylveſtris, et propter ſolitudinem invia, et quindecim ferme ſtadiorum magnitudine erat. Portus igitur

τȣ̃ χωρίȣ κινδυνεύοντος. ϗ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον, κατὰ τὰ ἐπεςαλμένα ὑπὸ Δημοσθένους· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παρεσκευάζοντο ὡς τῷ τειχίσματι προσβαλȣ̃ντες κατά τε γῆν, ϗ κατὰ θάλασσαν, ἐλπίζοντες ῥᾳδίως αἱρήσειν οἰκοδόμημα διὰ ταχέων εἰργασμένον, καὶ ἀνθρώπων ὀλίγων ἐνόντων. προσδεχόμενοι δὲ ϗ τὴν ἀπὸ τῆς Ζακύνθου τῶν Ἀττικῶν νεῶν βοήθειαν, ἐν τῷ εἶχον, ἢν ἄρα μὴ πρότερον ἕλωσι, καὶ τȣ̀ς ἔσπλȣς τȣ̃ λιμένος ἐμφράξαι, ὅπως μὴ ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφορμίσασθαι ἐς αὐτόν. ἡ γὰρ νῆσος ἡ Σφακτηρία καλȣμένη, τόν τε λιμένα παρατείνȣσα, ϗ ἐγγὺς ἐπικειμένη, ἐχυρὸν ποιεῖ, καὶ τȣ̀ς ἔσπλους ςενȣ̀ς, τῇ μὲν δυεῖν νεοῖν διάπλουν, κατὰ τὸ τείχισμα τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὴν Πύλον· τῇ δὲ, πρὸς τὴν ἄλλην ἤπειρον, ὀκτὼ ἢ ἐννέα. ὑλώδης τε καὶ ἀτριβὴς πᾶσα ὑπ᾽ ἐρημίας ἦν, καὶ μέγεθος περὶ πεντεκαίδεκα ςαδίους μάλιςα.

τοὺς μὲν οὖν ἔσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρώρους βύζην κλήσειν ἔμελλον· τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποιῶνται, ὁπλίτας διεβίβασαν εἰς αὐτὴν, καὶ περὶ τὴν ἤπειρον ἄλλους ἔταξαν. οὕτω γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις τήν τε νῆσον πολεμίαν ἔσεσθαι, τήν τε ἤπειρον, ἀπόβασιν οὐκ ἔχουσαν. τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου, ἔξω τοῦ ἔσπλου, πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα ὄντα, οὐχ ἕξειν ὅθεν ὁρμώμενοι ὠφελήσουσι τοὺς αὑτῶν. σφεῖς δὲ, ἄνευ τε ναυμαχίας καὶ κινδύνου, ἐκπολιορκήσειν τὸ χωρίον, κατὰ τὸ εἰκὸς, σίτου τε οὐκ ἐνόντος, καὶ δι' ὀλίγης παρασκευῆς κατειλημμένου. ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβαζον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὁπλίτας, ἀποκληρώσαντες ἀπὸ πάντων τῶν λόχων, καὶ διέβησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότερον κατὰ διαδοχήν· οἱ δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταλεφθέντες, εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι ἦσαν, καὶ Εἵλωτες οἱ περὶ

oſtia navibus confertim collocatis, ita ut proras *altum verſus et hoſtibus* adverſas haberent, obſtruere ſtatuerant. quinetiam in hanc ipſam inſulam, timentes ne ex ea bellum ſibi facerent, gravis armaturae milites transportarunt, et alios in continente collocarunt. Ita enim *exiſtimabant*, et ipſam inſulam Athenienſibus hoſtem fore, atque etiam continentem, utpote quae nullum haberet locum, in quem Athenienſes e navibus exſcenſum facerent. Nam illam ipſius Pyli oram, quae extra portus oſtium erat, et quae altum ſpectabat, quod eſſet importuoſa, *ſciebant* non habituram, unde proficiſcerentur ad ſuos adjuvandos: ſe vero, et ſine proelio navali, et ſine periculo locum expugnaturos *ſperabant*, ut erat veriſimile; tum quod nullus in eo commeatus eſſet, tum etiam quod ab exiguo apparatu occupatus fuiſſet. Cum autem hanc ſententiam comprobaſſent, milites in inſulam transportarunt, ex omnibus cohortibus ſortiti: aliique prius, ſubinde per vices *eo* trajecerunt. Poſtremi vero, qui etiam illic relicti fue-

runt, erant quadringenti et viginti, praeter Helotas, qui circum ipſos erant. Illis autem praeerat Epitadas Molobri *filius*.

9. Demoſthenes vero, cernens Lacedaemonios cum navalibus ſimul et pedeſtribus copiis aggreſſuros, ipſe quoque ſe praeparabat, et *quinque* naves, quae ipſi relictae fuerant, ſubduxit, easque transverſas pro vallo ante oppidum collocavit, et earum nautas ſcutis infirmis, et plerisque vimineis armavit. nec enim in loco deſerto arma ſibi comparare poterant. Quinetiam haec ipſa ceperant ex piratica triremi, et actuario navigio Meſſeniorum, qui forte *eo* appulerant. Et inter iſtos Meſſenios fuerunt ad quadraginta gravis armaturae milites, quibus Demoſthenes una cum aliis uſus eſt. Is igitur multos et inermium et armatorum, qua maxime continentem verſus muro munitum firmatumque oppidum erat, diſpoſuit; praecipiens, ut *hoſtium* peditatum propulſarent, ſi aggrederetur. Ipſe vero, cum ex omnibus ſexaginta gravis armaturae milites, et aliquot ſagittarios delegiſſet, cum iſtis extra

αὐτοὺς. ἦρχε δ' αὐτῶν Ἐπιτάδας ὁ Μολόβρου.

Θ'. Δημοσθένης δὲ, ὁρῶν τοὺς Λακεδαιμονίους μέλλοντας προσβάλλειν ναυσί τε ἅμα καὶ πεζῷ, παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς, καὶ τὰς τριήρεις, αἵπερ ἦσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν, ἀνασπάσας, ὑπὸ τὸ τείχισμα προσεσταύρωσε, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν ὥπλισεν ἀσπίσι τε φαύλαις, καὶ οἰσυΐναις ταῖς πολλαῖς. οὐ γὰρ ἦν ὅπλα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ πορίσασθαι. ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκ λῃστρικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος ἔλαβον οἳ ἔτυχον παραγενόμενοι. ὁπλῖταί τε τῶν Μεσσηνίων τούτων ὡς τεσσαράκοντα ἐγένοντο, οἷς ἐχρῆτο μετὰ τῶν ἄλλων. τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων καὶ ὡπλισμένων, ἐπὶ τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ ἐχυρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ἤπειρον ἔταξε· προειπὼν ἀμύνασθαι τὸν πεζὸν, ἢν προσβάλῃ. αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἑξήκοντα

ὁπλίτας, καὶ τοξότας ὀλίγους, ἐχώρει ἔξω τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ᾗ μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο πειράσειν ἀποβαίνειν. ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ πετρώδη πρὸς τὸ πέλαγος τετραμμένα, σφίσι δὲ τοῦ τείχους ταύτῃ ἀσθενεστάτου ὄντος, ἐπισπάσασθαι αὐτοὺς ἡγεῖτο προθυμήσεσθαι. οὔτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντες ποτὲ ναυσὶ κρατήσεσθαι, οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, ἐκείνοις τε βιαζομένοις τὴν ἀπόβασιν, ἁλώσιμον τὸ χωρίον γίγνεσθαι, κατὰ τοῦτο οὖν πρὸς αὐτὴν τὴν θάλασσαν χωρίσας ἔταξε τοὺς ὁπλίτας, ὡς εἴρξων, ἢν δύνηται· καὶ παρεκελεύσατο τοιάδε,

ι. ‚ Ἄνδρες οἱ ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ ‚ κινδύνου, μηδεὶς ὑμῶν ἐν τῇ τοιᾷδε ἀ‚ νάγκῃ ξυνετὸς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι, ἐκ‚ λογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὼς ἡμᾶς δει‚ νὸν, μᾶλλον ἢ ἀπερισκέπτως εὔελπις ὁ‚ μόσε χωρῆσαι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐκ τού‚ των ἂν περιγενόμενος. ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγ-

murum ad mare profectus eſt, qua potiſſimum illos ex navibus in terram exſcenſum facere conaturos exiſtimabat. nam ipſos ad loca quidem aſpera, et ſaxoſa, et ad mare converſa: ſed tamen, quia ab hac parte ſuae munitionis murus infirmiſſimus erat, ipſos *ideo* putabat allectum iri, magnoque ſtudio daturus operam, *ut in hanc partem exſcenderent*. Neque ipſi *Athenienſes* ſperabant fore unquam, ut claſſe *Lacedaemoniis* inferiores eſſent, et *propterea* eam muri partem nulla firma munitione muniverant; et, ſi illi per vim in terram exſcendere conarentur, oppidum facile capi poſſe *credebant*. In hac igitur parte, quae ipſum mare ſpectabat, milites collocavit, atque diſpoſuit, ut *hoſtes* arceret, ſi poſſet, eosque his verbis eſt adhortatus.

10. ‘Viri, qui mihi ejusdem periculi ‘nunc eſtis ſocii, nemo veſtrum, reputans ‘omnes difficultates, quae nos circumſtant, ‘prudens videri velit, potius quam has nullo modo conſiderans, bonaeque ſpei plenus adverſarios invadere, propter haec incolumis evaſurus. nam quaecunque res (ut ‘iſtae) ad neceſſitatem ſunt redactae, mini-

‘ mum prudentiae deſiderant, at indigent
‘ animi praeſentia ad periculum celerrime
‘ ſubeundum. Quanquam ego pleraque no-
‘ biſcum facere video, ſi et impetum hoſti-
‘ um ſuſtinere, neque potiora commoda,
‘ quae nobis ad rem feliciter gerendam ad-
‘ ſunt, illorum multitudine deterriti, foede
‘ prodere velimus. quod enim locus acceſ-
‘ ſu ſit difficilis, hoc pro nobis facere duco;
‘ quippe qui nobis quidem illorum impetum
‘ ſuſtinentibus auxilio futurus eſt; ſed ſi
‘ recedamus, acceſſu facilis erit, quantum-
‘ vis alioqui difficilis, *utpote* nemine *hoſtem*
‘ prohibente. Et, *ſi recedamus*, hoſtem acri-
‘ us nos urgentem habebimus, quia non fa-
‘ cile ſe recipere poterit, ſi nos etiam ipſum
‘ urgeamus. Dum enim *hoſtes* ſunt in navi-
‘ bus, facillime propulſari poſſunt: ſed ſi in
‘ terram exſcenderint, tunc vero nobiſcum
‘ aequa conditione pugnabunt. Et ipſorum
‘ multitudo non admodum eſt extimeſcen-
‘ da; quamvis enim ſit ingens, tamen prop-
‘ ter difficultatem loci, quo appellere cona-
‘ bitur, exigua manu pugnabit. Quamvis
‘ enim *hoſtium* exercitus *noſtro* ſit major, ta-
‘ men non eſt in terra, perinde atque *no-*

κην ἀφῖκται, ὥσπερ τάδε, λογισμὸν ἥκιστα ἐνδεχόμενα, κινδύνου τοῦ ταχίστου προσδεῖται. ἐγὼ δὲ καὶ τὰ πλείω ὁρῶ πρὸς ἡμῶν ὄντα, ἢν ἐθέλωμέν τε μεῖναι, καὶ μὴ τῷ πλήθει αὐτῶν καταπλαγέντες, τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν κρείσσω καταπροδοῦναι. τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον ἡμέτερον νομίζω, ὃ μενόντων ἡμῶν ξύμμαχον γίγνεται, ὑποχωρήσασι δὲ, καίπερ χαλεπὸν ὂν, εὔπορον ἔσται, μηδενὸς κωλύοντος. καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον ἕξομεν, μὴ ῥᾳδίας αὐτῷ πάλιν οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως, ἢν καὶ ὑφ᾽ ἡμῶν βιάζηται, ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ ῥᾷστοί εἰσιν ἀμύνεσθαι· ἀποβάντες δὲ, ἐν τῷ ἴσῳ ἤδη τότε πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἄγαν δεῖ φοβεῖσθαι. κατ᾽ ὀλίγον γὰρ μαχεῖται, καίπερ πολὺ ὂν, ἀπορίᾳ τῆς προσορμίσεως, καὶ οὐκ ἐν γῇ στρατός ἐστιν ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων, ἀλλ᾽ ἀπὸ νεῶν, αἷς πολλὰ τὰ καίρια δεῖ ἐν τῇ θαλάσ-

‘ σῃ ξυμβῆναι. ὥϛε τὰς τέτων ἀποϱίας
‘ ἀντιπάλους ἡγοῦμαι τῷ ἡμετέϱῳ πλή-
‘ θει· καὶ ἅμα ἀξιῶ ὑμᾶς, Αϑηναίες ὄν-
‘ τας, καὶ ἐπιϛαμένες ἐμπειϱίᾳ τὴν ναυ-
‘ τικὴν ἐπ’ ἄλλους ἀπόβασιν (ὅτι εἴτις
‘ ὑπομένοι καὶ μὴ φόβῳ ϱοθίε ϗ νεῶν δει-
‘ νότητος κατάπλου ὑποχωϱοίη, οὐκ ἄν
‘ ποτε βιάζοιτο) καὶ αὐτοὺς νῦν μεῖναί
‘ τε, καὶ ἀμυνομένες παϱ’ αὐτὴν τὴν ϱα-
‘ χίαν, σώζειν ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸ
‘ χωϱίον.’

ια΄. Τοσαῦτα τε Δημοσϑένες παϱακε-λευσαμένε, οἱ Αθηναῖοι ἐθάϱσησάν τε μᾶλ-λον, ϗ ἐπικαταβάντες ἐτάξαντο παϱ’ αὐ-τὴν τὴν ϑάλασσαν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἄϱαντες, τῷ τε κατὰ γῆν ϛϱατῷ πϱοσέβαλ-λον τῷ τειχίσματι, καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα, ἔσαις τεσσαϱάκοντα ϗ τϱισί. ναύαϱχος δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Θϱασυμηλίδας, ὁ Κϱατη-σικλέες, Σπαϱτιάτης. πϱοσέβαλλε δὲ ἧ-πεϱ ὁ Δημοσϑένης πϱοσεδέχετο. ϗ οἱ μὲν

'ſter; ſed ex navibus *pugnabit*, quibus mul-
'tae opportunitates in mari contingant eſt
'neceſſe. Quare difficultates iſtorum noſtri
'*paucitati* pares eſſe duco: inſuper et vos
'obſecro, qui Athenienſes eſtis, et qui ex-
'perientia nauticum in alios exſcenſum no-
'viſtis (quod ſiquis hoſtium impetum forti-
'ter ſustineat, nec gravi fluctuum illiſorum
'ſtrepitu et minaci navium incurrentium
'impetu territus recedat, *is* nunquam per
'vim ſummoveri poſſit) ut et nunc perſiſta-
'tis, et arcentes hoſtem ad ipſum littoris
'ſalebroſi dorſum, et nos ipſos et locum
'conſervetis.'

11. Cum autem Demoſthenes his tantum Athenienſes adhortatus fuiſſet, illi majorem fiduciam animo conceperunt, et cum ad ipſum mare deſcendiſſent, ibi ſe ad hoſtes propulſandum acie inſtructa pararunt. Lacedaemonii vero, motis caſtris, terreſtri exercitu navibusque XLIII. munitiones aggreſſi ſunt. Illorum autem claſſis praefectus erat Thraſymelidas Crateſiclis *filius*, Spartanus. Easque ab ea parte invaſit, qua Demoſthenes *illos venturos* ſperabat. Atheni-

enſes vero et ipſi utrinque a terra et a mari hoſtem propulſabant. Illi vero claſſem partiti, cum exiguo navium numero, quod cum majore ad littus appellere non poſſent, et *caeteras naves interea* quieſcere jubentes, per vices impetum faciebant, omnique animi contentione et adhortatione utentes, ſi quo modo rejectis *hoſtibus* munitionem capere poſſent. Braſidas autem omnium maxime conſpicuus exſtitit. cum enim eſſet unus e trierarchis, et videret propter loci et acceſſus difficultatem trierarchos et gubernatores, ſi quam etiam ad partem accedi poſſe videbatur, formidantes, et caventes ne naves confringerent, vociferabatur, dicens non decere ipſos, dum lignis parcunt, munitionem in *ſuo* agro ab hoſtibus exſtructam pati. quinimo jubebat ipſos ex navibus in littus per vim exſcendere, navesque confringere; et ſocios *hortabatur*, ne pro magnis beneficiis, *quae acceperant*, ſuas naves in praeſentia Lacedaemoniis largiri dubitarent: ſed navibus *in littus* impactis, et quavis ratione exſcenſu ex illis in terram facto, et viros et locum in ſuam poteſtatem redigerent.

Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἠμύνοντο. οἱ δὲ, κατ' ὀλίγας ναῦς διελόμενοι, διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσχεῖν, καὶ ἀναπαύοντες, ἐν τῷ μέρει τοὺς ἐπίπλους ἐποιοῦντο, προθυμίᾳ τε πάσῃ χρώμενοι καὶ παρακελευσμῷ, εἴπως ὠσάμενοι ἕλοιεν τὸ τείχισμα. πάντων δὲ φανερώτατος ὁ Βρασίδας ἐγένετο. τριηραρχῶν γὰρ, καὶ ὁρῶν, τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος, τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἴπου καὶ δοκοίη δυνατὸν εἶναι σχεῖν, ἀποκνοῦντας, καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυντρίψωσιν, ἐβόα, λέγων ὡς οὐκ εἰκὸς εἴη ξύλων φειδομένους, τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιϊδεῖν τεῖχος πεποιημένους· ἀλλὰ τάς τε σφετέρας ναῦς, βιαζομένους τὴν ἀπόβασιν, καταγνύναι ἐκέλευε, καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι. ὀκείλαντας δὲ, καὶ παντὶ τρόπῳ ἀποβάντας, τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τοῦ χωρίου κρατῆσαι.

ιϐ'. Καὶ ὁ μὲν τούς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυϐερνήτην ἀναγκάσας ὀκεῖλαι τὴν ναῦν, ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἀποϐάθραν. κ) πειρώμενος ἀποϐαίνειν, ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν Αθηναίων· καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ, ἐλειποψύχησέ τε, κ) πεσόντος αὐτȣ̃ ἐς τὴν παρεξειρεσίαν, ἡ ἀσπὶς περιεῤῥύη εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἐξενεχθείσης αὐτῆς ἐς τὴν γῆν, οἱ Αθηναῖοι ἀνελόμενοι, ὕστερον πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο, ὃ ἔστησαν τῆς προσϐολῆς ταύτης. οἱ δ' ἄλλοι προὐθυμȣ̃ντο μὲν, ἀδύνατοι δ' ἦσαν ἀποϐῆναι, τῶν τε χωρίων χαλεπότητι, κ) τῶν Αθηναίων μενόντων, κ) ȣ̓δὲν ὑποχωρούντων. ἐς τοῦτό τε περιέστη ἡ τύχη ὥστε Αθηναίους μὲν ἐκ γῆς τε κ) ταύτης Λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίȣς δὲ, ἐκ νεῶν τε καὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν πολεμίαν ȣ̃σαν ἐπ' Αθηναίȣς ἀποϐαίνειν. ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε, τοῖς μὲν, ἠ-

12. Atque ipſe quidem his verbis alios inſtigabat, et cum ſuum gubernatorem navem *in littus* impingere coëgiſſet, ad navis pontem perrexit. et deſcendere conatus, ab Athenienſibus eſt rejectus; multisque vulneribus ſauciatus, animi deliquium paſſus eſt, eoque collapſo in illud ſpatium, quod eſt inter ipſos remiges et proram, clypeus ejus in mare decidit. cum autem in terram delatus fuiſſet, Athenienſes eum ſuſceperunt, et poſtea in trophaeo ſunt uſi, quod propter victoriam ex hac *hoſtium* oppugnatione partam erexerunt. Caeteri vero magna quidem animi alacritate exſcendere conabantur: ſed non poterant, cum propter locorum difficultatem, tum etiam propter Athenienſium praeſentiam, qui hoſtium impreſſionem ſuſtinebant, neque loco cedebant. Tunc autem tanta fortunae commutatio facta eſt, ut Athenienſes quidem, ex terra, eaque Laconica, Lacedaemonios navibus infeſtis contra ſe venientes, propulſarent; Lacedaemonii vero, ex navibus, et in ſuum agrum, tunc hoſtilem, contra Athenienſes deſcendere conarentur. Ingens enim gloriae acceſſio eo tempore facta eſt, his quidem, quod maxi-

me mediterranei, pedeſtribus proeliis praeſtantiſſimi viſi fuiſſent; illis vero, quod maritimi eſſe rerumque nauticarum peritia longe praeſtare viſi fuiſſent.

13. Hoc igitur die, et ſequentis parte, cum *Lacedaemonii* aliquoties hoſtis munitionem adorti fuiſſent, ejus oppugnandae finem fecerunt. Tertio die naves aliquot Aſinam dimiſerunt, ad comparandam materiam ad machinas faciendas; quod eam muri partem, quae portum ſpectabat, et quae alta quidem erat, ſed tamen praecipue locum exſcenſioni in terram faciendae opportunum habebat, machinis a ſe captum iri ſperarent. Interea vero quadraginta Athenienſium naves ex Zacyntho advenerunt. nam acceſſerant illis auxilio aliquot praeſidiariae, quae Naupacti erant, et quatuor Chiae. Sed cum *Athenienſes* vidiſſent et ipſam continentem, et inſulam militibus armatis refertam, et naves, quae in portu erant, non prodire, ambigentes quonam appellerent; tunc quidem ad Proten inſulam, quae non multum diſtabat, et deſerta erat, contenderunt, ibique caſtris poſitis pernoctarunt. Poſtero die, ut ad navale proelium inſtructi, in al-

πειρώταις μάλιϛα εἶναι, καὶ τὰ πεζὰ κρατίϛοις, τοῖς δὲ, θαλασσίοις τε, καὶ ταῖς ναυσὶ πλεῖϛον προέχειν.

ιγ΄. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ὑϛεραίας μέρος τὶ προσβολὰς ποιησάμενοι, ἐπέπαυντο. καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινας ἐς Ἀσίνην, ἐλπίζοντες τὸ κατὰ τὸν λιμένα τεῖχος ὕψος μὲν ἔχειν, ἀποβάσεως δὲ μάλιϛα οὔσης, ἑλεῖν μηχαναῖς. ἐν τούτῳ δὲ αἱ ἐκ τῆς Ζακύνθου νῆες τῶν Ἀθηναίων παραγίγνονται τεσσαράκοντα. προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φρουρίδων τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου, καὶ Χῖαι τέσσαρες. ὡς δὲ εἶδον τήν τε ἤπειρον ὁπλιτῶν περίπλεων, τήν τε νῆσον, ἔν τε τῷ λιμένι οὔσας τὰς ναῦς, καὶ οὐκ ἐκπλεούσας, ἀπορήσαντες ὅπῃ καθορμίσωνται, τότε μὲν ἐς Πρώτην τὴν νῆσον, ἣ οὐ πολὺ ἀπέχει, ἔρημος οὖσα, ἔπλευσαν, καὶ ηὐλίσαντο· τῇ δ' ὑϛεραίᾳ παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀνή-

γοντο, ἢν μὲν ἀντεκπλεῖν ἐθέλωσι σφίσιν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· εἰ δὲ μὴ, ὡς αὐτοὶ ἐπεσπλευσόμενοι. καὶ οἱ μὲν οὔτε ἀντανήγοντο, οὔτε ἃ διενοήθησαν, φράξαι τοὺς ἔσπλους, ἔτυχον ποιήσαντες· ἡσυχάζοντες δ' ἐν τῇ γῇ, τάς τε ναῦς ἐπλήρουν, καὶ παρεσκευάζοντο, ἢν ἐσπλέῃ τις, ὡς ἐν τῷ λιμένι ὄντι οὐ σμικρῷ ναυμαχήσοντες.

ιδ'. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι γνόντες, καθ' ἑκάτερον τὸν ἔσπλουν ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς. καὶ τὰς μὲν πλείους καὶ μετεώρους ἤδη τῶν νεῶν καὶ ἀντιπρώρους προσπεσόντες ἐς φυγὴν κατέστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες, ὡς διὰ βραχέος, ἔτρωσαν μὲν πολλὰς, πέντε δ' ἔλαβον, καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσι· ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπεφευγυίαις ἐνέβαλλον. αἱ δὲ, καὶ πληρούμεναι ἔτι, πρὶν ἀνάγεσθαι, ἐκόπτοντο. καί τινας καὶ ἀναδούμενοι, κενὰς εἷλκον, τῶν ἀνδρῶν ἐς φυγὴν ὡρμημένων. ἃ ὁρῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ περιαλγοῦντες τῷ πάθει, ὅτι περ

tum vela fecerunt, *ut pugnarent*, ſi contra ſe in apertum mare venire voluiſſent: ſin minus, ut ipſi *in portum* ingrederentur. Illi vero nec obviam ipſis in altum proceſſerunt, neque, quemadmodum conſtituerant, portus oſtia obſtruxerunt: ſed in terra ſe continentes, naves complebant, ſeque ad navale proelium in portu non parvo committendum parabant, ſiquis ingredi voluiſſet.

14. Athenienſes vero hac re cognita ab utroque portus oſtio impreſſionem in ipſos fecerunt; et invecti in complures ipſorum naves a terra jam remotas; et adverſis proris venientes, in fugam verterunt; et inſequuti, quod breve ſpatium inter eos eſſet, multas quidem fregerunt, quinque vero ceperunt, et harum unam cum ipſis viris: in caeteras vero, quae ad terram confugerant, impreſſionem fecerunt. aliae vero, dum adhuc inſtruerentur, antequam in altum proveherentur, *ab Athenienſibus* lacerabantur. Nonnullas etiam, ex quibus homines aufugerant, *ſuis navibus* alligarunt, et vacuas traxerunt. Quae conſpicientes Lacedaemonii, et cladem iſtam aegerrime ferentes, quod

ipſorum cives *ab hoſtibus* in inſula interciperentur, ad opem illis ferendam veniebant, et armati in mare ingredientes, ſuas naves manibus apprehendebant, et ad ſe retrahebant. Et in eo unusquisque exiſtimabat, res impeditas fuiſſe, quibus gerendis et ipſe non interfuiſſet, et ingens tumultus, et ab utrorumque moribus diverſus circa naves exſtitit. Nam et Lacedaemonii prae ſtudio et formidine nihil aliud (ut ita loquar) quam navale proelium e terra faciebant. Et Athenienſes, qui victores erant, et qui praeſenti *victoriae* fortuna quam longiſſime progredi volebant, ex navibus pedeſtrem pugnam committebant. cum autem multo labore ſe ipſos mutuo fatigaſſent, et multa vulnera ultro citroque intuliſſent et accepiſſent, diremti ſunt, et Lacedaemonii naves inanes, illis exceptis, quae initio captae fuerant, ſervarunt. Cum autem utrique in ſua caſtra ſe recepiſſent, illi quidem tropaeum erexerunt, et caeſorum cadavera reſtituerunt, naviumque fractarum tabulis ſunt potiti; inſulamque protinus claſſe circumire coeperunt, eamque cuſtodiebant, quod viri in ea inter-

αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβοήθουν· καὶ ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ξὺν τοῖς ὅπλοις ἀνθεῖλκον, ἀντιλαμβανόμενοι τῶν νεῶν. καὶ ἐν τούτῳ κεκωλύσθαι ἐδόκει ἕκαστος, ᾧ μή τινι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῆν. ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας, καὶ ἀντηλλαγμένος τοῦ ἑκατέρων τρόπου περὶ τὰς ναῦς. οἵ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως, ὡς εἰπεῖν, ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν. οἵ τε Ἀθηναῖοι, κρατοῦντες, καὶ βουλόμενοι τῇ παρούσῃ τύχῃ ὡς ἐπιπλεῖστον ἐπεξελθεῖν, ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχουν. πολύν τε πόνον παρασχόντες ἀλλήλοις, καὶ τραυματίσαντες, διεκρίθησαν. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς, πλὴν τῶν τὸ πρῶτον ληφθεισῶν, διέσωσαν. καταστάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον, οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν, καὶ νεκροὺς ἀπέδοσαν, καὶ ναυαγίων ἐκράτησαν· καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περιέπλεον, καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον, ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμέ-

νων. οἱ δ' ἐν τῇ ἠπείρῳ Πελοποννήσιοι, καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες, ἔμενον κατὰ χώραν ἐπὶ τῇ Πύλῳ.

ιε'. Ες δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἠγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλῃ, τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον, βουλεύειν πρὸς τὸ χρῆμα ὁρῶντας, ὅ,τι ἂν δοκῇ. καὶ ὡς εἶδον ἀδύνατον ὂν τιμωρεῖν τοῖς ἀνδράσι, καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο, ὑπὸ λιμοῦ τι παθεῖν αὐτοὺς, ἢ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας, ἢ κρατηθέντας, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Αθηναίων, ἢν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον, ἀποστεῖλαι ἐς τὰς Αθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως, καὶ τοὺς ἄνδρας ὡστάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.

ιϛ'. Δεξαμένων δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον, ἐγίγνοντο σπονδαὶ τοιαίδε. ‘ Λακε-
‘ δαιμονίους μὲν τὰς ναῦς, ἐν αἷς ἐναυμά-
‘ χησαν, καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας,

cepti eſſent. Peloponneſii vero, qui in continente erant, et qui ex omnibus *regionibus* ad opem *ſuis* ferendam jam convenerant, caſtris ad Pylum poſitis ſe in ſuo loco continebant.

15. Cum autem rerum ad Pylum geſtarum nuntius Spartam allatus fuiſſet, placuit ipſis *Lacedaemoniis*, quippe quod respublica magnam cladem accepiſſet, ut ſummi magiſtratus in caſtra ſe conferrent; et, rebus inſpectis, pro tempore conſtituerent, quicquid agendum videretur. Illis vero, cum animadvertiſſent nulla ratione ſuis ſuccurri poſſe, nec in discrimen illos adducere vellent, ne vel fame premerentur, vel multitudine opprimerentur, vel in eorum poteſtatem redigerentur, placuit, induciis factis cum Athenienſium ducibus (ſi vellent) de rebus ad Pylum ſpectantibus, legatos Athenas de compoſitione acturos mittere, et operam dare, ut ſuos cives primo quoque tempore reciperent.

16. Cum autem *Athenienſium* duces conditionem *ab illis oblatam* accepiſſent, has inducias fecerunt. ‘ Ut Lacedaemonii quidem naves, in quibus pugnaverant, om-

ιϛʹ. Καὶ ὁ μὲν τούς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκεῖλαι τὴν ναῦν, ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν. καὶ πειρώμενος ἀποβαίνειν, ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ, ἐλειποψύχησέ τε, καὶ πεσόντος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξειρεσίαν, ἡ ἀσπὶς περιεῤῥύη εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἐξενεχθείσης αὐτῆς ἐς τὴν γῆν, οἱ Ἀθηναῖοι ἀνελόμενοι, ὕστερον πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο, ὃ ἔστησαν τῆς προσβολῆς ταύτης. οἱ δ᾽ ἄλλοι προὐθυμοῦντο μὲν, ἀδύνατοι δ᾽ ἦσαν ἀποβῆναι, τῶν τε χωρίων χαλεπότητι, καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων, καὶ οὐδὲν ὑποχωρούντων. ἐς τοῦτό τε περιέστη ἡ τύχη ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ γῆς τε καὶ ταύτης Λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δὲ, ἐκ νεῶν τε καὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν πολεμίαν οὖσαν ἐπ᾽ Ἀθηναίους ἀποβαίνειν. ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε, τοῖς μὲν, ἠ-

12. Atque ipſe quidem his verbis alios inſtigabat, et cum ſuum gubernatorem navem *in littus* impingere coëgiſſet, ad navis pontem perrexit. et deſcendere conatus, ab Athenienſibus èſt rejectus; multisque vulneribus ſauciatus, animi deliquium paſſus eſt, eoque collapſo in illud ſpatium, quod eſt inter ipſos remiges et proram, clypeus ejus in mare decidit. cum autem in terram delatus fuiſſet, Athenienſes eum ſuſceperunt, et poſtea in trophaeo ſunt uſi, quod propter victoriam ex hac *hoſtium* oppugnatione partam erexerunt. Caeteri vero magna quidem animi alacritate exſcendere conabantur: ſed non poterant, cum propter locorum difficultatem, tum etiam propter Athenienſium praeſentiam, qui hoſtium impreſſionem ſuſtinebant, neque loco cedebant. Tunc autem tanta fortunae commutatio facta eſt, ut Athenienſes quidem, ex terra, eaque Laconica, Lacedaemonios navibus infeſtis contra ſe venientes, propulſarent; Lacedaemonii vero, ex navibus, et in ſuum agrum, tunc hoſtilem, contra Athenienſes deſcendere conarentur. Ingens enim gloriae acceſſio eo tempore facta eſt, his quidem, quod maxi-

‘ πάλιν κομίσαι. ἐλθόντων δὲ, τάς τε ‘ σπονδὰς λελύσθαι ταύτας, καὶ τὰς ναῦς ‘ ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοίας οἵασπερ ἂν ‘ παραλάβωσιν.’ Αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν, οὖσαι περὶ ἑξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν· ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεξαν τοιάδε.

ιζ'. ‘ ΕΠΕΜΨΑΝ ἡμᾶς Λακε‘ δαιμόνιοι, ὦ Ἀθηναῖοι, περὶ τῶν ἐν τῇ ‘ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅ, τι ἂν ὑμῖν τε ‘ ὠφέλιμον ὂν τὸ αὐτὸ πείθωμεν, καὶ ἡμῖν ‘ ἐς τὴν ξυμφορὰν, ὡς ἐκ τῶν παρόντων, ‘ κόσμον μάλιστα μέλλῃ οἴσειν. τοὺς δὲ ‘ λόγους μακροτέρους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μη‘ κυνοῦμεν, ἀλλ’ ἐπιχώριον ὂν ἡμῖν, οὗ μὲν ‘ βραχεῖς ἀρκῶσι, μὴ πολλοῖς χρῆσθαι, ‘ πλείοσι δὲ, ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ᾖ διδάσκον‘ τάς τι τῶν προὔργου λόγοις τὸ δέον ‘ πράσσειν. λάβετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολε‘ μίως, μηδ’ ὡς ἀξύνετοι διδασκόμενοι, ὑπό-

'portarent. Illis vero reverſis hae induciae 'irritae eſſent, utque Athenienſes *Lacedaemoniis* naves ejusmodi reſtituerent, cujusmodi accepiſſent.' His igitur conditionibus induciae factae, navesque circiter ſexaginta traditae, legatique miſſi fuerunt. Hi autem, cum Athenas perveniſſent, haec verba fecerunt.

17. 'LACEDAEMONII nos huc miſerunt, Athenienſes, ad transigendum de viris illis, qui ſunt in inſula, et ad perſuadendum, quicquid et vobis utile eſt futurum, et nobis idem in hoc calamitoſo caſu, ut in praeſenti rerum ſtatu, decus maxime eſt allaturum. Neque vero longiorem orationem praeter *noſtram* conſuetudinem habebimus: ſed quia patrium nobis eſt inſtitutum, ubi pauca verba ſufficiunt, non uti multis, rurſus vero pluribus uti, quoties tempus poſtulat, ut verbis doceamus aliquid eorum, quae operae pretium eſt facere. Haec autem non hoſtili animo accipite; neque quaſi rerum ignaros vos do-

‘ ceri, ſed quaſi gnaros admoneri, ut recte ‘ conſultetis, exiſtimate. Vobis enim prae‘ ſentem proſperitatem praeclare admini‘ ſtrare licet, cum penes vos habeatis, quae ‘ tenetis, et honorem et gloriam praeterea ‘ ſitis conſequuturi; nec admittere, quod ‘ accidere ſolet hominibus, qui praeter con‘ ſuetudinem aliquid boni ſunt adepti. ſem‘ per enim ſpe elati majora appetunt, quod ‘ et in praeſentia praeter opinionem res ip‘ ſis feliciter ceſſerit. At quibus crebrae al‘ ternantis fortunae viciſſitudines contige‘ runt, eos ſecundis rerum ſucceſſibus mini‘ me confidere aequum eſt. Id, quod prae‘ cipue et veſtrae civitati, propter experien‘ tiam, et noſtrae merito adeſſe debet.

18. ‘ Hoc autem cognoſcatis, noſtros ca‘ ſus jam intuentes. qui quum ſimus ſum‘ mae apud Graecos dignitatis, tamen ad ‘ vos venimus, nos, qui prius (ut exiſtima‘ mus) plus poteſtatis *ac juris* habebamus ‘ *aliis* concedendi ea, quorum cauſa nunc ‘ *huc* profecti vos rogamus. neque tamen, ‘ vel quod defuerit nobis potentia, vel quod

‘ μνῆσιν δὲ τοῦ καλῶς βουλεύσασθαι πρὸς
‘ εἰδότας ἡγησάμενοι. ὑμῖν γὰρ εὐτυχίαν
‘ τὴν παροῦσαν ἔξεστι καλῶς θέσθαι, ἔχου-
‘ σι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλαβοῦσι δὲ τι-
‘ μὴν καὶ δόξαν. καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀ-
‘ ήθως τι ἀγαθὸν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώ-
‘ πων· ἀεὶ γὰρ τοῦ πλέονος ἐλπίδι ὀρέ-
‘ γονται, διὰ τὸ καὶ τὰ παρόντα ἀδοκήτως
‘ εὐτυχῆσαι. οἷς δὲ πλεῖσται μεταβολαὶ
‘ ἐπ᾽ ἀμφότερα ξυμβεβήκασι, δίκαιοί εἰσι
‘ καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις.
‘ ὃ τῇ τε ὑμετέρᾳ πόλει, δι᾽ ἐμπειρί-
‘ αν, καὶ ἡμῖν μάλιστ᾽ ἂν ἐκ τοῦ εἰκότος
‘ προσείη.

ιη΄. ‘ Γνῶτε δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας
‘ νῦν ξυμφορὰς ἀπιδόντες. οἵτινες ἀξίωμα
‘ μέγιστον τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες ἥκομεν
‘ παρ᾽ ὑμᾶς, πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι
‘ νομίζοντες εἶναι δοῦναι ἐφ᾽ ἃ νῦν ἀφιγ-
‘ μένοι ὑμᾶς αἰτούμεθα. καίτοι οὔτε δυ-
‘ νάμεως ἐνδείᾳ ἐπάθομεν αὐτὸ, οὔτε μεί-

" ζονος προσγενομένης ὑβρίσαντες, ἀπὸ δὲ
" τῶν ἀεὶ ὑπαρχόντων γνώμῃ σφαλέντες,
" ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως ὑπάρχει.
" ὥστε οὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν παροῦσαν νῦν
" ῥώμην πόλεώς τε καὶ τῶν προσγεγενημέ-
" νων, καὶ τὸ τῆς τύχης οἴεσθαι ἀεὶ μεθ'
" ὑμῶν ἔσεσθαι. σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες
" τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο,
" καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώ-
" τερον ἂν προσφέροιντο, τόν τε πόλεμον
" νομίσωσι μὴ καθ' ὅσον ἄν τις αὐτοῦ μέ-
" ρος βούληται μεταχειρίζειν, τούτῳ ξυ-
" νεῖναι, ἀλλ' ὡς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡ-
" γήσωνται. καὶ ἐλάχιστ' ἂν οἱ τοιοῦτοι
" πταίοντες, διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθουμένῳ αὐ-
" τοῦ πιστεύοντες ἐπαίρεσθαι, ἐν τῷ εὐτυ-
" χεῖν ἂν μάλιστα καταλύοιντο. ὃ νῦν ὑ-
" μῖν, ὦ Ἀθηναῖοι, καλῶς ἔχει πρὸς ἡ-
" μᾶς πρᾶξαι· καὶ μήποτε ὕστερον, ἢν
" ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλῆτε, (ἃ πολλὰ
" ἐνδέχεται) νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ

'ob ejus incrementum inſolentes facti ſi-
'mus, haec nobis acciderunt: ſed cum pri-
'ſtinam potentiam obtineremus, opinione
'tamen decepti fuimus, qua in re omnibus
'idem pariter contingere poteſt. Quare
'non oportet vos nunc praeſentibus civita-
'tis veſtrae viribus, et aliarum rerum ac-
'ceſſione fretos, opinari fortunam etiam
'vobiscum perpetuo futuram. Illi autem
'viri ſapientes, qui tuto res ſecundas in am-
'biguo ponunt, et adverſas iidem ſapienti-
'us ferre poſſunt; et exiſtimant, bellum
'non ſequi eam partem, quam quis tracta-
're velit; ſed eam, ad quam ipſa fortuna
'eum ducere voluerit. Et hujusmodi ho-
'mines minimum labantur, et de ſumma
'fortuna deturbentur, quod ipſius *belli* ſuc-
'ceſſibus freti non efferantur. Quod ſi
'nunc, Athenienſes, erga nos feceritis, prae-
'clare vobiscum agetur. Et *cavebitis*, ne
'forte poſthac, ſi vos a nobis non exorati
'cladem aliquam acceperitis, (id, quod, ut
'alia multa, contingere poteſt) vel iſtos re-
'rum progreſſus fortunae favore conſequu-

'ti eſſe exiſtimemini: cum liceat vobis non 'periculoſam; *at certam* potentiae atque 'prudentiae opinionem poſteris relinquere.

19. 'Lacedaemonii enim vos ad foede- 'ra, et ad bellum finiendum provocant, of- 'ferentes pacem, ſocietatem, aliamque 'magnam amicitiam et neceſſitudinem mu- 'tuo futuram, et *pro his* poſcentes viros, 'qui ſunt in inſula; et utrisque ſatius fore 'ducentes, belli fortunam non periclitari, 'ſive illi per vim effugiant, oblata aliqua 'ſalutis occaſione, ſive etiam potius expug- 'nati capiantur. Graves enim inimicitias ita 'demum omnino diſſolvi putamus, non ſi 'quis bellum illatum propulſans, et in eo 'longe ſuperior *hoſtem* per vim ad jusjuran- 'dum adigens, compoſitionem iniquis con- 'ditionibus cum eo faciat: ſed ſi, cum ipſi 'liceat hoc ipſum facere *et vi uti*, quamvis 'ipſe victoriam virtute praeter ſuam ex- 'ſpectationem ſit adeptus, tamen animi ae- 'quitate adductus, moderatis conditionibus '*cum hoſte* reconcilietur. Cum enim adver- 'ſarius, *propter beneficium* jam *acceptum*,

‛ νῦν προχωρήσαντα κρατῆσαι. ἐξὸν ἀκίν-
‛ δυνον δόκησιν ἰσχύος καὶ ξυνέσεως ἐς τὸ
‛ ἔπειτα καταλιπεῖν.

ιθ'. ‛ Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκα-
‛ λοῦνται ἐς σπονδὰς καὶ διάλυσιν πολέμου,
‛ διδόντες μὲν εἰρήνην καὶ ξυμμαχίαν, καὶ
‛ ἄλλην φιλίαν πολλὴν καὶ οἰκειότητα ἐς
‛ ἀλλήλους ὑπάρχειν, ἀνταιτοῦντες δὲ
‛ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας· καὶ ἄμεινον
‛ ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι,
‛ εἴτε βίᾳ διαφύγοιεν, παρατυχούσης τι-
‛ νὸς σωτηρίας, εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες,
‛ μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν, νομίζομέν τε
‛ τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστ' ἂν διαλύ-
‛ εσθαι βεβαίως, οὐκ ἢν ἀνταμυνόμενός τις
‛ καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλέω τοῦ πολέμου,
‛ κατ' ἀνάγκην ὅρκοις ἐγκαταλαμβάνων,
‛ μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῇ· ἀλλ' ἢν παρὸν
‛ τὸ αὐτὸ δρᾶσαι πρὸς τὸ ἐπιεικὲς, καὶ
‛ ἀρετῇ αὐτὸς νικήσας παρὰ ἃ προσεδέ-
‛ χετο, μετρίως ξυναλλαγῇ. ὀφείλων

‘ γὰρ ἤδη ὁ ἐναντίος μὴ ἀνταμύνεσθαι ὡς
‘ βιασθεὶς, ἀλλ’ ἀνταποδοῦναι ἀρετὴν, ἑ-
‘ τοιμότερός ἐστιν αἰσχύνῃ ἐμμένειν οἷς ξυνέ-
‘ θετο. καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζόνως ἐχ-
‘ θροὺς τοῦτο δρῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ πρὸς
‘ τοὺς τὰ μέτρια διενεχθέντας· πεφύκασί
‘ τε τοῖς μὲν ἑκουσίως ἐνδοῦσιν ἀνθησσᾶσθαι
‘ μεθ’ ἡδονῆς, πρὸς δὲ τὰ ὑπεραυχοῦντα καὶ
‘ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν.

κ΄. ‘ Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτε, ἔ-
‘ χει ἀμφοτέροις ἡ ξυναλλαγὴ, πρίν τι
‘ ἀνήκεστον διὰ μέσου γενόμενον ἡμᾶς κατα-
‘ λαβεῖν, ἐν ᾧ ἀνάγκη ἀΐδιον ὑμῖν ἔχθραν
‘ πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν, ἡμᾶς δὲ
‘ στερηθῆναι ὧν νῦν προκαλούμεθα. ἔτι
‘ δ’ ὄντων ἀκρίτων, καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ
‘ ἡμετέρας φιλίας προσγιγνομένης, ἡμῖν
‘ δὲ πρὸ αἰσχροῦ τινος, ξυμφορᾶς μετρίως
‘ κατατιθεμένης, διαλλαγῶμεν· καὶ αὐτοί
‘ τε ἀντὶ πολέμου εἰρήνην ἑλώμεθα, καὶ
‘ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἀνάπαυσιν κακῶν

'non debeat ulciſci, quaſi vim paſſus fue-'rit, ſed gratiam *ei* referre; prae pudore 'ad ſtandum conventis promtior eſt, *quam* '*ille, qui aliquid neceſſitate compulſus fece-*'*rit.* Homines autem hoc agunt erga ma-'jores hoſtes potius, quam erga mediocres 'inimicos. natura enim ita comparatum ha-'bent, ut iis, qui ſponte ſua *de inimicitiis* 'remiſerint, libenter et ipſi viciſſim cedant: 'illis vero, qui ſunt ſuperbi, vel praeter ho-'minum opinionem cum periculo reſiſtant.

20. 'Nobis vero utrisque, ſi unquam a-'lias, nunc profecto gratiae reconciliatio eſt 'peropportuna, priusquam graviſſimum a-'liquod malum interea nos opprimat, cujus 'cauſa neceſſe erit nos *quidem* praeter pu-'blicas, privatas etiam inimicitias, easque 'ſempiternas vobiscum gerere: vos vero 'rebus privari, ad quas nunc vos provoca-'mus. Quare dum belli eventus adhuc eſt 'anceps, vos quidem, cum gloriae, noſtrae-'que amicitiae acceſſione; nos vero, ante-'quam dedecus aliquod nobis accidat, cum 'mediocri jactura, in gratiam redeamus. Et 'cum ipſi bello pacem anteponamus, tum 'etiam caeteris Graecis malorum requiem

‘ demus, qui hujus quoque rei vos praeci-
‘ puos autores exiſtimabunt. Bello enim
‘ vexantur, neſcientes utri noſtrum belli
‘ fuerint autores. ſed ſi bello depoſito gra-
‘ tiae reconciliatio fiat (cujus nunc penes
‘ vos major eſt poteſtas) hoc beneficium vo-
‘ bis acceptum referent. Et ſi *rem* perſpici-
‘ atis, facultas vobis adeſt Lacedaemonios
‘ firmos vobis amicos efficiendi, cum et ipſi
‘ ad hoc *vos* provocarint, et *vos* ipſis grati-
‘ ficaturi potius, quam *ipſos* per vim com-
‘ pulſuri ſitis. Hac autem in re quot bona
‘ ineſſe credibile ſit, conſiderate. Nobis e-
‘ nim vobisque eadem dicentibus, ſcitis cae-
‘ teros Graecos, quod ſint inferiores, maxi-
‘ mum honorem habituros.’

21. Haec igitur Lacedaemonii dixerunt, exiſtimantes, Athenienſes ſuperiore tempore foederum quidem cupidos fuiſſe; ſed ſe reſiſtentibus impeditos fuiſſe: oblatam vero pacem libenter accepturos, virosque *ſibi* reddituros. Illi vero, quod viros in inſula tenerent interceptos, exiſtimabant, ſibi jam in promtu eſſe foedera cum ipſis facere,

‘ ποιήσωμεν· οἳ καὶ ἐν τούτῳ ὑμᾶς αἰτιω-
‘ τέρους ἡγήσονται. πολεμοῦνται γὰρ ἀ-
‘ σαφῶς ὁποτέρων ἀρξάντων· καταλύσε-
‘ ως δὲ γενομένης (ἧς νῦν ἡμεῖς τοπλέον
‘ κύριοί ἐστε) τὴν χάριν ὑμῖν προσθήσου-
‘ σιν. ἤν τε γνῶτε, Λακεδαιμονίοις ἔξεστιν
‘ ὑμῖν φίλους γενέσθαι βεβαίως, αὐτῶν τε
‘ προκαλεσαμένων, χαρισαμένοις τε μᾶλ-
‘ λον ἢ βιασαμένοις. καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἐνόν-
‘ τα ἀγαθὰ σκοπεῖτε ὅσα εἰκὸς εἶναι. ἡ-
‘ μῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταυτὰ λεγόντων, τό-
‘ γε ἄλλο Ἑλληνικὸν ἴστε ὅτι ὑποδεέστερον
‘ ὂν τὰ μέγιστα τιμήσει.’

κα΄. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ σπονδῶν μὲν ἐπιθυμεῖν, σφῶν δὲ ἐναντιουμένων, κωλύεσθαι. διδομένης δὲ εἰρήνης, δέξεσθαί τε ἀσμένως, καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. οἱ δὲ, τὰς μὲν σπονδὰς, ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ, ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἑτοίμους εἶναι ὁπόταν βούλωνται ποι-

εῖσθαι πρὸς αὐτὰς, τᾶ δὲ πλέονος ὠρέγοντο. μάλιστα δὲ αὐτὰς ἐνῆγε Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὢν, καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος· καὶ ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι ὡς χρὴ τὰ μὲν ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτὰς τὰς ἐν τῇ νήσῳ παραδόντας πρῶτον, κομισθῆναι Ἀθήναζε· ἐλθόντων δὲ, ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νίσαιαν, καὶ Πηγὰς, καὶ Τροιζῆνα, καὶ Ἀχαΐαν (ἃ οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς προτέρας ξυμβάσεως, Ἀθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμφορὰς, καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων τὶ μᾶλλον σπονδῶν) κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας, καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι ὁπόσον ἂν δοκῇ χρόνον ἀμφοτέροις.

κϐ΄. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντεῖπον, ξυνέδρους δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἑλέσθαι, οἵτινες λέγοντες καὶ ἀκούοντες περὶ ἑκάστου, ξυμβήσονται κατὰ ἡσυχίαν ὅ, τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους. Κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ πολὺς ἐνέκειτο, λέγων γιγνώσκειν μὲν καὶ

quotiescunque vellent: ſed majora affecta-bant. Illos autem maxime inſtigabat Cleon Cleaeneti filius, qui tunc temporis vir popularis, et in dicendo multitudini acceptiſſimus erat, Hic perſuaſit, ut reſponderent: Oportere primum *quidem*, eos, qui in inſula eſſent, et armis et ſe ipſis traditis, Athenas portari. *Deinde* vero, *illis eo* profectis, ubi Lacedaemonii reddidiſſent Niſaeam, et Pegas, et Troezena, et Achaiam, (quae bello non cepiſſent, ſed ex ſuperiore compoſitione ab Athenienſibus accepiſſent, qui propter clades acceptas, et quod foederibus tunc multo magis indigerent, ipſis ea conceſſiſſent) *ita demum* ſuos cives recipere, et foedera facere quam diuturna utrisque placuiſſet,

22. Lacedaemonii vero ad hoc reſponſum nihil contradixerunt: ſed petierunt, ut ſibi darentur viri delecti, quibuscum rem conferrent, ac disceptarent; qui dicentes et audientes de ſingulis rebus, pacate convenirent in iis, quae alteri alteris perſuaſiſſent. Tunc vero Cleon vehementer inſtare coe-

pit, dicens ſe vel ante cognoviſſe ipſos nihil aequi, *nihil ſinceri*, in animo habere; et nunc etiam *hoc* manifeſtum eſſe, quippe qui apud multitudinem nihil dicere, ſed cum paucis viris concilium habere vellent, quod ſi quid ſani cogitarent, eos apud univerſos verba facere juſſit. Lacedaemonii vero cernentes neque ſibi fas eſſe apud multitudinem loqui, quamvis propter cladem acceptam, ipſis *poſtulata* concedere placeret, *veriti* ne apud ſocios male audirent, ſi dixiſſent, nec impetraſſent, neque Athenienſes moderate ſe geſturos in iis, ad quae provocarentur, infecto negotio Athenis diſceſſerunt.

23. Adventu eorum induciae de Pylo factae confeſtim ſolutae ſunt: Lacedaemonii vero naves repetebant, quemadmodum convenerat. Sed Athenienſes eas reddere noluerunt, *illis* crimini dantes, quod praeter induciarum pacta incurſionem in munitionem feciſſent, aliaque, quae non magni momenti eſſe videbantur. hac ratione nixi, quod in conventis dictum eſſet, ſi vel minima eorum pars violata fuiſſet, inducias rup-

πρότερον ἐδὲν ἐν νῷ ἔχοντας δίκαιον αὐτὲς, σαφὲς δ᾽ εἶναι καὶ νῦν· οἵτινες τῷ μὲν πλήθει ἐδὲν ἐθέλεσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δὲ ἀνδράσι ξύνεδροι βέλονται γίγνεσθαι. ἀλλὰ εἴτι ὑγιὲς διανοοῦνται, λέγειν ἐκέλευσεν ἅπασιν. ὁρῶντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὔτε σφίσιν οἷόν τε ὂν ἐν πλήθει εἰπεῖν, εἴτε καὶ ὑπὸ τῆς ξυμφορᾶς ἐδόκει αὐταῖς ξυγχωρεῖν, μὴ ἐς τὲς ξυμμάχους διαβληθῶσιν, εἰπόντες, καὶ ἐ τυχόντες, ἔτε τὲς Αθηναίες ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἃ πρὲκαλἕντο, ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Αθηνῶν ἄπρακτοι,

κγ΄. Αφικομένων δὲ αὐτῶν διελύοντο εὐθὺς αἱ σπονδαὶ αἱ περὶ Πύλον· καὶ τὰς ναῦς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτουν, καθάπερ ξυνέκειτο· οἱ δ᾽ Αθηναῖοι, ἐγκλήματα ἔχοντες, ἐπιδρομήν τε τῷ τειχίσματι παράσπονδον, καὶ ἄλλα ἐκ ἀξιόλογα δοκἕντα εἶναι, ἐκ ἀπεδίδοσαν· ἰσχυριζόμενοι ὅτι δὴ εἴρητο, ἐὰν καὶ ὁτιἕν παραβαθῇ, λελύσθαι

τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀντέλεγόν τε, ϗ ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν, ἀπελθόντες, ἐς πόλεμον καθίςαντο. καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο· Αθηναῖοι μὲν δυοῖν νεοῖν ἐναντίαιν ἀεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς ἡμέρας, τῆς δὲ νυκτὸς ϗ ἅπασαι περιώρμȣν, πλὴν τὰ πρὸς τὸ πέλαγος, ὁπότε ἄνεμος εἴη· (ϗ ἐκ τῶν Αθηνῶν αὐτοῖς εἴκοσι νῆες ἀφίκοντο ἐς τὴν φυλακήν· ὥςε αἱ πᾶσαι, ἑβδομήκοντα ἐγένοντο). Πελοποννήσιοι δὲ ἐν τῇ ἠπείρῳ ςρατοπεδευόμενοι, καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει, σκοπȣ͂ντες καιρὸν, εἴτις παραπέσοι, ὥςε τȣ̀ς ἄνδρας σῶσαι.

κδ'. Εν τȣ́τῳ δὲ οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Συρακȣ́σιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι, πρὸς ταῖς ἐν Μεσσήνῃ φρȣρȣ́σαις ναυσὶ, τὸ ἄλλο ναυτικὸν, ὃ παρεσκευάζοντο, προσκομίσαντες, τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο ἐκ τῆς Μεσσήνης. ϗ μάλιςα ἐνῆγον οἱ Λοκροὶ, τῶν Ῥηγι-

tas fore. Lacedaemonii vero contradicebant, et accuſabant, quod praeter jus naves retinerent; atque digreſſi, bellum *denuo* gerere coeperunt: (bellumque totis viribus ab utrisque ad Pylum adminiſtrabatur:) Athenienſes quidem, binis navibus adverſis inſulam interdiu ſemper circumeuntes, noctu vero omnibus etiam *navibus* manentibus in ſtatione circumcirca, *in caeteris partibus*, excepta illa, quae pelagus ſpectabat, *idque* quoties ventus ſpirabat: (et viginti *aliae* naves ad ipſos Athenis ad *inſulae* cuſtodiam venerunt, ita ut univerſae numero eſſent ſeptuaginta) Peloponneſii vero, in continente caſtra habentes, et *Athenienſium* munitionem ſubinde oppugnantes, *et* obſervantes occaſionem, ſi qua forte ſeſe ipſis offerret, ut ſuos cives liberarent.

24. Interea vero Syracuſani, eorumque ſocii, qui in Sicilia erant, praeter naves praeſidiarias, quae apud Meſſanam erant, advecta caetera claſſe, quam paraverant, bellum e Meſſana gerebant. Eosque *ad hoc* Locri maxime ſolicitabant ob odium, quo

Rheginos proſequebantur. Ipſique cum frequentibus copiis, quas ex omni totius populi ordine coëgerant, in illorum agrum irruptionem fecerant. Volebant autem navale proelium experiri, quod naves, quae tunc Atheniensibus aderant, paucas eſſe animadverterent, majore autem illarum parte, et illis, quae venturae erant, inſulam *Sphacteriam* obſideri audirent. Si enim claſſe viciſſent, Rhegium terra marique obſeſſum in ſuam poteſtatem redactum iri, ſuasque res ita demum firmiores fore ſperabant. Cum enim Rhegium Italiae promontorium, et Meſſana, quae eſt in Sicilia, in proximo eſſent, *exiſtimabant ſe* non permiſſuros, ut Athenienſes *ad inſulam* appellerent, fretoque potirentur. Hoc autem fretum eſt mare inter Rhegium et Meſſanam, qua breviſſimo intervallo Sicilia diſtat a continente. atque haec eſt, quae Charybdis appellata fuit, qua Ulyſſes transiſſe fertur. Hoc autem mare propter loci anguſtias, et ingentium marium, Tyrrheni et Siculi concurſum, in ipſum *fretum* irrumpens, et ae-

νῶν κατὰ ἔχθραν· καὶ αὐτοὶ δὲ ἐσβεβλήκεισαν πανδημεὶ ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι ἐβούλοντο, ὁρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλείοσι καὶ μελλούσαις ἥξειν πυνθανόμενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. εἰ γὰρ κρατήσειαν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἤλπιζον πεζῇ τε καὶ ναυσὶν ἐφορμοῦντες ῥαδίως χειρώσεσθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίγνεσθαι. ξύνεγγυς γὰρ κειμένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας, τῆς τε Μεσσήνης τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις τε οὐκ ἀνεῖναι ἐφορμεῖν, καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς, ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης, ἧπερ βραχύτατον Σικελία τῆς ἠπείρου ἀπέχει· καὶ ἔστιν ἡ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο, ᾗ Ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι. διὰ στενότητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν τοῦ τε Τυρσηνικοῦ καὶ τοῦ Σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ, καὶ ῥοώ-

δης οὖσα, εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη.

κέ. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ μεταξὺ οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ναυσὶν ὀλίγῳ πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἠναγκάσθησαν ὀψὲ τῆς ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέοντος, ἀντεπαναγόμενοι πρός τε Ἀθηναίων ναῦς ἑκκαίδεκα, καὶ Ῥηγίνας ὀκτώ: καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, διὰ τάχους ἀπέπλευσαν ὡς ἕκαστοι ἔτυχον εἰς τὰ οἰκεῖα στρατόπεδα τότε, ἐν τῇ Μεσσήνῃ καὶ ἐν τῷ Ῥηγίῳ μίαν ναῦν ἀπολέσαντες. καὶ νὺξ ἐπεγένετο τῷ ἔργῳ. μετὰ δὲ τοῦτο, οἱ μὲν Λωκροὶ ἀπῆλθον ἐκ τῆς [τῶν] Ῥηγίνων· ἐπὶ δὲ τὴν Πελωρίδα τῆς Μεσσήνης συλλεγεῖσαι αἱ τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων νῆες ὥρμουν, καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς παρῆν. προσπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι, ὁρῶντες τὰς ναῦς κενὰς, ἐνέβαλον· καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιβληθείσῃ μίαν ναῦν αὐτοῖς ἀπώλεσαν, τῶν ἀνδρῶν ἀποκολυμβησάντων. καὶ μετὰ τοῦτο, τῶν Συρακουσίων

ſtuoſum exiſtens, jure ſaevum exiſtimabatur.

25. In hoc igitur *tam anguſto* ſpatio Syracuſani, eorumque ſocii, cum navibus paulo pluribus quam triginta, ſub ſerum diei proelium navale committere coacti fuerunt, circa navigium curſum illac tenens, obviam *hoſtibus* prodeuntes, adverſus ſexdecim Atticas; et octo Rheginas naves. Et ab Athenienſibus victi, tunc in ſua caſtra celeriter ſe receperunt, ut ſingulis licuit, una ad Meſſanam, et Rhegium navi amiſſa. noxque ſuo interventu proelium diremit. Poſtea vero Locri quidem ex Rheginorum agro diſceſſerunt. Syracuſanorum vero, ſociorumque naves ad Peloridem, quae eſt agri Meſſanenſis, coactae ſtationem habebant, ipſisque peditatus aderat. Athenienſes vero, et Rhegini, cum naves vacuas animadvertiſſent, impreſſionem in eas fecerunt: manuque ferrea injecta unam ipſorum depreſſerunt, viris *ex ea* natando elapſis. Poſtea vero, cum Syracuſani naves ingreſſi fuiſſent, et Meſ-

ſanam remulco tracti praeterveherentur, Athenienſes impetu rurſus in eos facto, illis ex littore oraque cavâ in altum provectis, et prius *hoſtem* aggreſſis, alteram navem amiſerunt. Syracuſani autem, cum in hac praetervectione, proelioque navali, quod hujuſmodi fuit, rem non deteriore conditione geſſiſſent, in Meſſanae portum ſe receperunt. Atque Athenienſes quidem, cum per nuntios intellexiſſent Camarinam Syracuſanis ab Archia ejusque ſociis prodi, eo navigarunt. Interea vero Meſſanenſes, cum omnibus totius populi copiis, terra marique ſimul expeditionem ſusceperunt adverſus Naxum Chalcidicam, quae finitima erat. Primoque die Naxiis intra moenia concluſis, agrum vaſtabant. Poſtero vero die, claſſe circumvecti per fluvium Aceſinen, agrum vaſtabant, at cum peditatu ad urbem oppugnandam acceſſerunt. Interea vero Siculi multi, qui in montibus habitabant, ad opem Naxiis contra Meſſanenſes ferendam deſcenderunt. Quos ut conſpexere Naxii,

ἐμβάντων ἐς τὰς ναῦς, καὶ παραπλεόντων ἀπὸ κάλω ἐς τὴν Μεσσήνην, αὖθις προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων, καὶ προεμβαλόντων, ἑτέραν ναῦν ἀπολλύουσι. καὶ ἐν τῷ παράπλῳ, καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιουτοτρόπῳ γενομένῃ, οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Συρακούσιοι παρεκομίσθησαν ἐς τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, Καμαρίνης ἀγγελθείσης προδίδοσθαι Συρακουσίοις ὑπ' Ἀρχίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ἔπλευσαν ἐκεῖσε. Μεσσήνιοι δ' ἐν τούτῳ πανδημεὶ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν ἐπὶ Νάξον τὴν Χαλκιδικὴν ὅμορον οὖσαν. καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τειχήρεις ποιήσαντες τοὺς Ναξίους, ἐδῄουν τὴν γῆν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ τὸν Ἀκεσίνην ποταμὸν, τὴν γῆν ἐδῄουν, τῷ δὲ πεζῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐσέβαλλον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαινον βοηθοῦντες ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους. καὶ οἱ Νάξιοι ὡς εἶδον,

θαρσήσαντες, καὶ παρακελευόμενοι ἐν ἑαυτοῖς, ὡς οἱ Λεοντῖνοι σφίσι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ξύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται, ἐκδραμόντες ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως, προσπίπτουσι τοῖς Μεσσηνίοις. καὶ τρέψαντες, ἀπέκτειναν τε ὑπὲρ χιλίους, καὶ οἱ λοιποὶ χαλεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ γὰρ οἱ βάρβαροι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπιπεσόντες, τοὺς πλείστους διέφθειραν. καὶ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς τὴν Μεσσήνην, ὕστερον ἐπ' οἴκου ἕκασται διεκρίθησαν. Λεοντῖνοι δὲ εὐθὺς καὶ οἱ ξύμμαχοι μετὰ Αθηναίων ἐς τὴν Μεσσήνην, ὡς κεκακωμένην, ἐστράτευον· καὶ προσβάλλοντες, οἱ μὲν Αθηναῖοι κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπειρῶντο, ὁ δὲ πεζὸς, πρὸς τὴν πόλιν. ἐπεκδρομὴν δὲ ποιησάμενοι οἱ Μεσσήνιοι, καὶ Λοκρῶν τινες μετὰ τοῦ Δημοτέλους, οἳ μετὰ τὸ πάθος ἐγκατελείφθησαν φρουροὶ, ἐξαπιναίως προσπεσόντες, τρέπουσι τοῦ στρατεύματος τῶν Λεοντίνων τὸ πολὺ, καὶ ἀπέκτειναν πολλούς. ἰδόντες δὲ οἱ Αθηναῖοι, καὶ

ſumtis animis, et mutuo ſe adhortati, quod Leontini caeterique ſocii Graeci ad opem ipſis ferendam adventarent, ex urbe ſubito erumpentes, impetum in Meſſanenſes fecerunt, illisque in fugam verſis, ſupra mille interfecerunt, caeterique domum aegre ſe receperunt. nam barbari maximam eorum partem in viis aggreſſi perdiderunt. Et naves, quae ad Meſſanam appulerant, aliae ab aliis ſeparatae domum ſe receperunt. ſtatimque Leontini ſociique cum Athenienſibus Meſſanam, ut bello attritam, oppugnatum iverunt; Athenienſes quidem, cum claſſe, a portu; peditatus vero a terra, urbem oppugnantes, *expugnare* conabantur. Sed Meſſanenſes, et ex Locris aliquot cum Demotele, qui poſt cladem acceptam urbis praeſidio relicti fuerant, eruptione facta, *hoſtemque* repente adorti, exercitus Leontinorum magnam partem in fugam verterunt, multosque interfecerunt. quod cum vidiſſent Athenienſes, et ex navibus exſcenſum

in terram feciſſent, opem *ipſis* tulerunt, et Meſſanenſes inſequuti intra urbis muros concluſerunt, eos perturbatos aggreſſi; erectoque trophaeo Rhegium reverterunt. Poſt haec, Graeci, qui erant in Sicilia, ſine Athenienſibus, alii alios mutuo bello terra infeſtabant.

26. Athenienſes vero, qui ad Pylum erant, Lacedaemonios in inſula interceptos adhuc obſidebant; at Peloponneſii, qui in continente ſtativa habebant, in ſuo loco ſe continebant. Athenienſibus autem *Pyli* cuſtodia admodum laborioſa erat, cum propter commeatus, tum propter aquae inopiam. nullus enim fons, praeter unum eumque non magnum, in ipſa Pyli arce erat. ſed plerique glaream ad mare ſuffodientes, qualem credibile eſt aquam potabant. Erant praeterea loci anguſtiae, propter quas in exiguo caſtra habebant: et quia naves nullam ſtationem habebant, harum quidem aliae per vices cibum in terra ſumebant, aliae vero in anchoris ſtabant. Et mora, quae

ἀποβάντες ἀπὸ τῶν νεῶν, ἐβοήθουν, καὶ κατεδίωξαν τοὺς Μεσσηνίους πάλιν ἐς τὴν πόλιν, τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι. καὶ τροπαῖον στήσαντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ῥήγιον. μετὰ δὲ τοῦτο, οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἕλληνες, ἄνευ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ γῆν ἐστράτευον ἐπ' ἀλλήλους.

κϛ'. Ἐν δὲ τῇ Πύλῳ ἔτι ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν. ἐπίπονος δ' ἦν τοῖς Ἀθηναίοις ἡ φυλακὴ, σίτου τε ἀπορίᾳ καὶ ὕδατος. οὐ γὰρ ἦν κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς Πύλου, καὶ αὕτη οὐ μεγάλη· ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχληκα οἱ πλεῖστοι ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, ἔπινον οἷον εἰκὸς ὕδωρ. στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις ἐγίγνετο· καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἐχουσῶν ὅρμον, αἱ μὲν σῖτον ἐν τῇ γῇ ᾑροῦντο κατὰ μέρος, αἱ δὲ, μετέωροι ὥρμουν. ἀθυμίαν τε πλείστην ὁ χρόνος πα-

Rheginos proſequebantur. Ipſique cum frequentibus copiis, quas ex omni totius populi ordine coëgerant, in illorum agrum irruptionem fecerant. Volebant autem navale proelium experiri, quod naves, quae tunc Atheniensibus aderant, paucas eſſe animadverterent, majore autem illarum parte, et illis, quae venturae erant, inſulam *Sphacteriam* obſideri audirent. Si enim claſſe viciſſent, Rhegium terra marique obſeſſum in ſuam poteſtatem redactum iri, ſuasque res ita demum firmiores fore ſperabant. Cum enim Rhegium Italiae promontorium, et Meſſana, quae eſt in Sicilia, in proximo eſſent, *exiſtimabant ſe* non permiſſuros, ut Athenienſes *ad inſulam* appellerent, fretoque potirentur. Hoc autem fretum eſt mare inter Rhegium et Meſſanam, qua breviſſimo intervallo Sicilia diſtat a continente. atque haec eſt, quae Charybdis appellata fuit, qua Ulyſſes transiſſe fertur. Hoc autem mare propter loci anguſtias, et ingentium marium, Tyrrheni et Siculi concurſum, in ipſum *fretum* irrumpens, et ac-

νων κατὰ ἔχθραν· κ̀ αὐτοὶ δὲ ἐσβεβλήκεσαν πανδημεὶ ἐς τὴν γῆν αὐτῶν. κ̀ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι ἐβούλοντο, ὁρῶντες τοὺς Ἀθηναίους τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλείοσι καὶ μελλούσαις ἥξειν πυνθανόμενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. εἰ γὰρ κρατήσειαν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἤλπιζον πεζῇ τε κ̀ ναυσὶν ἐφορμοῦντες ῥαδίως χειρώσεσθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίγνεσθαι. ξύνεγγυς γὰρ κειμένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας, τῆς τε Μεσσήνης τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις τε οὐκ ἀνεῖναι ἐφορμεῖν, καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς, ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης, ἧπερ βραχύτατον Σικελία τῆς ἠπείρου ἀπέχει· κ̀ ἔστιν ἡ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο, ᾗ Ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι. διὰ στενότητα δὲ κ̀ ἐκ μεγάλων πελαγῶν τοῦ τε Τυρσηνικοῦ καὶ τοῦ Σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ, καὶ ῥοώ-

ρεῖχε, παρὰ λόγον ἐπιγιγνόμενος, ὓς ᾤοντο ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν, ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ, καὶ ὕδατι ἁλμυρῷ χρωμένους. αἴτιον δὲ ἦν οἱ Λακεδαιμόνιοι, προειπόντες ἐς τὴν νῆσον ἐσάγειν σῖτόν τε τὸν βουλόμενον ἀληλεσμένον, καὶ οἶνον, καὶ τυρὸν, καὶ εἴτι ἄλλο βρῶμα, οἷον ἂν ἐς πολιορκίαν ξυμφέροι· τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ, καὶ τῶν Εἱλώτων τῷ ἐσαγαγόντι ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι. καὶ ἐσῆγον ἄλλοι τε παρακινδυνεύοντες, καὶ μάλιστα οἱ Εἵλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὁπόθεν τύχοιεν, καὶ καταπλέοντες ἔτι νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου. μάλιστα δὲ ἐτήρουν ἀνέμῳ καταφέρεσθαι. ῥᾷον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων ἐλάνθανον ὁπότε πνεῦμα ἐκ πόντου εἴη· ἄπορον γὰρ ἐγίγνετο περιορμεῖν. τοῖς δὲ ἀφειδὴς ὁ κατάπλους καθεστήκει. ἐπώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα τετιμημένα χρημάτων· καὶ οἱ ὁπλῖται περὶ τὰς κατάρ-

praeter opinionem accidebat, maximum animi angorem *ipſis* afferebat, quod homines in inſula deſerta, *interceptos*, et aqua ſalſa utentes intra paucos dies a ſe expugnatum iri putarent. Cujus rei cauſa erant Lacedaemonii, qui edixerant, ut quisquis vellet, frumentum molitum, vinum, caſeum, et ſi quid aliud eſculentum eſſet, quod ad obſidionem tolerandam utile eſſet, in inſulam importaret, hoc ingenti pretio aeſtimantes, et illi ex Helotibus, qui importaſſet, libertatem promittentes. Quare cum alii non ſine gravi periculo comportabant, tum vero praecipue Helotes, ſolventes ex qualibet Peloponneſi parte, in qua eos eſſe contigiſſet, et dum nox adhuc eſſet, appellentes ad eam inſulae partem, quae pelagus ſpectabat. Ventum autem potiſſimum obſervabant, quo *ad inſulam* deferrentur. facilius enim triremium cuſtodiam latebant, quoties ventus a mari ſpirabat. Nam *Atticae naves tunc* ſtationem circum inſulam habere non poterant. Illis vero curſus ad littora non parcus eſſe conſueverat, nam *ſua* navigia pecuniis aeſtimata *in littus* impingebant; et *Lacedaemoniorum* milites, ad illas inſulae partes, ad quas commode naves appellere po-

cerant, excubias agebant. Quotquot vero mari tranquillo periculum ſubiiſſent, intercipiebantur. Illuc etiam per portum adnatabant urinatores ſub aquas natantes, funiculo papaver mellitum, linique ſemen contuſum in utribus attrahentes; qui cum initio *cuſtodes Athenienſium* fefelliſſent, poſtea obſervari coepti ſunt. Et quavis ratione utrique conabantur, hi quidem, commeatus transmittere, hi vero, cavere ne ſe lateret,

27. Athenienſes vero, qui in urbe erant, cum intellexiſſent, ſuum exercitum variis incommodis affligi, et commeatus ad illos, qui in inſula erant, transportari, conſilii inopes erant, et verebantur, ne hyems ſuum praeſidium opprimeret; tum quia videbant ſuum exercitum res ad victum neceſſarias, circa Peloponneſum, utpote in loco deſerto, ſibi comparandi facultatem non habiturum, tum etiam quia ne aeſtate quidem ſatis commeatuum *ad varios exercitus* circummittere poterant: praeterea *videbant*, ſtationem *ſuae claſſi illic* non futuram, quod loca eſſent importuoſa; ſed aut cuſtodia a ſe remiſſa, hoſtes incolumes evaſuros, aut navigiis, quae commeatus importabant, erup-

σεις τῆς νήσου ἐφύλασσον. ὅσοι δὲ γαλήνῃ κινδυνεύσειαν, ἡλίσκοντο, ἐσένεον δὲ καὶ κατὰ τὸν λιμένα κολυμβηταὶ ὕφυδροι, καλωδίῳ ἐν ἀσκοῖς ἐφέλκοντες μήκωνα μεμελιτωμένην, καὶ λίνου σπέρμα κεκομμένον· ὧν τοπρῶτον λανθανόντων, φυλακαὶ ὕστερον ἐγένοντο. παντί τε τρόπῳ ἑκάτεροι ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν, ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ, μὴ λανθάνειν σφᾶς.

κζ΄. Εν δὲ ταῖς Αθήναις πυνθανόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς, ὅτι ταλαιπωρεῖται, καὶ σῖτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι ἐσπλεῖ, ἠπόρουν, καὶ ἐδεδοίκεσαν μὴ σφῶν χειμὼν τὴν φυλακὴν ἐπιλάβοι, ὁρῶντες τῶν τε ἐπιτηδείων τὴν περὶ τὴν Πελοπόννησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομένην ἅμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, καὶ οὐδ᾽ ἐν θέρει οἷοί τε ὄντες ἱκανὰ περιπέμπειν· τόν τε ἔφορμον, χωρίων ἀλιμένων ὄντων, οὐκ ἐσόμενον. ἀλλ᾽ ἢ σφῶν ἀνέντων τὴν φυλακὴν περιγενήσεσθαι τοὺς ἄνδρας, ἢ τοῖς πλοίοις ἃ τὸν σῖτον αὐτοῖς ἦγε, χειμῶνα τηρήσαντας

ἐκπλεύσεσθαι. πάντων τε ἐφοβοῦντο μάλιστα τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρὸν αὐτοὺς ἐνόμιζον οὐκέτι σφίσιν ἐπικηρυκεύεσθαι. καὶ μετεμέλοντο, τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. Κλέων δὲ, γνοὺς αὐτῶν τὴν ἐς αὐτὸν ὑποψίαν περὶ τῆς κωλύμης τῆς ξυμβάσεως, οὐ τἀληθῆ ἔφη λέγειν τοὺς ἐξαγγέλλοντας. παραινούντων δὲ τῶν ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιστεύουσι, κατασκόπους τινὰς πέμψαι, ᾑρέθη κατάσκοπος αὐτὸς μετὰ Θεογένους ὑπὸ Ἀθηναίων. καὶ γνοὺς ὅτι ἀναγκασθήσεται ἢ ταυτὰ λέγειν οἷς διέβαλλεν, ἢ τἀναντία εἰπὼν, ψευδὴς φανήσεσθαι· παρῄνει τοῖς Ἀθηναίοις, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ ὡρμημένους τι τοπλέον τῇ γνώμῃ στρατεύειν, ὡς χρὴ κατασκόπους μὲν μὴ πέμπειν, μηδὲ διαμέλλειν καιρὸν παριέντας· εἰ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. καὶ ἐς Νικίαν τὸν Νικηράτου, στρατηγὸν ὄντα, ἀπεσήμαινεν, ἐχθρὸς ὢν, καὶ ἐπιτι-

turos *putabant*. Sed quod omnium maxime formidabant, illud erat, quod Lacedaemonios aliquo firmo virium praeſidio fretos, nullum caduceatorem de pace acturum ad ſe poſthac miſſuros arbitrarentur; eosque poenitebat, quod foedera non admiſiſſent. Cleon vero, cum intelligeret, eos ſuſpicari, ſe impedimento fuiſſe, ne pacis conditiones acciperentur, negabat verum dicere eos, qui nuntios afferebant. Cum autem illi, qui nuntios attulerant, *Athenienſes* hortarentur, ut, ſi fidem ſibi non haberent, aliquos exploratores *eo* mitterent, ipſe cum Theogene explorator ab Athenienſibus electus eſt. Ille vero, cum intelligeret, ſe coactum iri vel eadem dicere, quae illi, quos criminabatur, vel, ſi contraria dixiſſet, ſe mendacem viſum iri; Athenienſibus ſuadebat, quod eos ad bellum gerendum animis magis propenſis eſſe videret, ut nullos quidem exploratores *eo* mitterent, neque cunctando occaſionem praetermitterent: ſed, ſi vera ipſis viderentur ea, quae nuntiabantur, cum claſſe proficiſcerentur, ut viros illos expugnarent: et Niciam Nicerati *filium*, qui tunc dux erat, innuebat, *et ſubobſcure deſignabat*, et cum

exprobratione dicebat, facile eſſe parata claſſe, ſi duces viri eſſent fortes, eo proficiſci, viroſque in inſula interceptos expugnare; hocque ſe facturum, ſi gereret praeturam.

28. At Nicias, cum Athenienſes aliquantulum tumultuati eſſent adverſus Cleonem, quod ne tunc quidem, ſi res facilis ipſi videretur, navigaret; ſimul etiam, cum videret ipſum *Cleonem* ignaviam ſibi exprobrantem, juſſit ipſum aſſumtis quibus vellet copiis, quod ad ſe attineret, aggredi. Hic vero primo quidem exiſtimans, eum verbo tenus relinquere, paratus erat. Sed ubi cognovit, ipſum revera cupere tradere, tergiverſari coepit, et illum, non ſe, praetoria dignitate praeditum eſſe dixit: timore jam perculſus, ratus eum ſibi *praetura* cedere non auſurum. Nicias vero rurſus *idem* jubebat, et praetura ad Pylum cedebat, et Athenienſes teſtabatur. Illi vero (quemadmodum vulgus facere ſolet) quo magis Cleon navigationem ſubterfugiebat, ac tergiverſabatur, promiſſis ſtare recuſans, eo magis Niciae imperabant, ut praeturam *illi* traderet, il-

μῶν, ῥᾴδιον εἶναι παρασκευῇ, εἰ ἄνδρες εἶεν οἱ στρατηγοὶ, πλεύσαντας λαβεῖν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ· καὶ αὐτός γ' ἂν, εἰ ἦρχε, ποιῆσαι τοῦτο.

κή. Ὁ δὲ Νικίας, τῶν τε Ἀθηναίων τὶ ὑποθορυβησάντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅτι οὐ καὶ νῦν πλέει, εἰ ῥᾴδιόν γε αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἅμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτιμῶντα, ἐκέλευεν ἥν τινα βούλεται δύναμιν λαβόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ, τὸ μὲν πρῶτον οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφιέναι, ἕτοιμος ἦν· γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδωσείοντα, ἀνεχώρει, καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς, ἀλλ' ἐκεῖνον στρατηγεῖν· δεδιὼς ἤδη, καὶ οὐκ ἂν οἰόμενος οἱ αὐτὸν τολμῆσαι ὑποχωρῆσαι. αὖθις δὲ ὁ Νικίας ἐκέλευε, καὶ ἐξίστατο τῆς ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς, καὶ μάρτυρας τοὺς Ἀθηναίους ἐποιεῖτο. οἱ δὲ (οἷον ὄχλος φιλεῖ ποιεῖν) ὅσῳ μᾶλλον ὁ Κλέων ὑπέφευγε τὸν πλοῦν, καὶ ἐξανεχώρει τὰ εἰρημένα, τόσῳ ἐπεκελεύοντο τῷ Νικίᾳ, παρα-

διδόναι τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐκείνῳ ἐπεβόων πλεῖν. ὥστε ἐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἐξαπαλλαγῇ, ὑφίσαται τὸν πλοῦν· καὶ παρελθὼν, ὅτε φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίες, πλεύσεσθαί τε λαβὼν, ἐκ μὲν τῆς πόλεως ἐδένα, Λημνίες δὲ καὶ Ιμβρίες τὲς παρόντας, καὶ πελταςὰς οἳ ἦσαν ἔκ τε Αἴνου βεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοθεν τοξότας τετρακοσίους. ταῦτα δὲ ἔχων, ἔφη πρὸς τὲς ἐν Πύλῳ ςραλιώτας, ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἢ ἄξειν Λακεδαιμονίες ζῶντας, ἢ αὐτε ἀποκτενεῖν. τοῖς δὲ Αθηναίοις ἐνέπεσε μέν τι καὶ γέλωτος, τῇ κεφολογίᾳ αὐτοῦ, ἀσμέναις δ᾽ ὅμως ἐγίγνετο τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυεῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τεύξεσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγήσεσθαι (ὃ μᾶλλον ἤλπιζον) ἢ σφαλεῖσι γνώμης, Λακεδαιμονίες σφίσι χειρώσεσθαι.

κθ´. Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ψηφισαμένων Αθηναίων αὐ-

lique acclamabant, ut navigaret. Quamobrem *Cleon*, cum non poſſet amplius ſe expedire ex iis, quae dixerat, expeditionem ſuscipit. Et in mediam concionem progreſſus; dixit ſe non timere Lacedaemonios, et ſe navigaturum, nullo de civium numero ſecum ducto; tantum cum Lemniis et Imbriis, qui aderant, aſſumtis etiam peltatis, qui ex Aeno venerant auxilio, et aliunde ſagittariis quadringentis. Cum his copiis dixit *ſe iturum* ad milites, qui ad Pylum erant, *et* intra viginti dies, aut Lacedaemonios vivos adducturum, aut illic interfecturum. Tunc autem levitas hominis, et inanis ejus oratio riſum aliquomodo movit, jucunda tamen accidit viris prudentibus, conſiderantibus ſe alterum e duobus bonis adepturos, aut ſe Cleonis importunitate liberatum iri (quod magis ſperabant,) aut, ſi opinione ſua fruſtrati fuiſſent, *illum* Lacedaemonios in ſuam poteſtatem redacturum.

29. Cum autem res omnes ad expeditionem neceſſarias in concione peregiſſet, et Athenienſes expeditionem ſuis ſuffragiis

ipſi decreviſſent, ipſeque Demoſthenem, u-num ex ducibus, qui ad Pylum erant, ſibi collegam adjunxiſſet, e veſtigio diſceſſit. Demoſthenem autem *ideo* collegam ſibi adjunxit, quod audiret ipſum in animo habere, exſcenſum ex navibus in inſulam facere. Milites enim loci inopia graviter preſſi, et obſeſſi potius quam obſidentes, ad periclitandam belli fortunam animis erant propenſi. Praeterea ipſa inſula incendium paſſa ipſi vires addidit. nam cum prius eſſet magna ex parte ſylvoſa et invia, propter perpetuam ſolitudinem, *eam* formidabat, atque *hoc* pro hoſtibus magis facere putabat. nam in magnas copias ex navibus in terram egreſſas illos ex locis abditis irruptionem facturos, et multa detrimenta ſibi daturos *intelligebat*. Sibi vero illorum errata, et apparatum, propter ſylvam, non perinde perſpicua fore; ſuarum vero copiarum omnia peccata *hoſtibus* manifeſta fore: quamobrem illos ex improviſo, quacunque eſſent, impreſſionem in ſe facturos. nam hoſtem invadendi arbitrium penes illos futurum.

τῷ τὸν πλεῖν, τῶν τε ἐν Πύλῳ ϛρατηγῶν ἕνα προσελόμενος Δημοσθένην, τὴν ἀναγωγὴν διὰ τάχους ἐποιεῖτο. τὸν δὲ Δημοσθένην προσέλαβε, πυνθανόμενος τὴν απόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. αἱ γὰρ ϛρατιῶται, κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ, καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι ἢ πολιορκοῦντες, ὥρμηντο διακινδυνεῦσαι. καὶ αὐτῷ ἔτι ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρεῖχε. πρότερον μὲν γὰρ οὔσης αὐτῆς ὑλώδους ἐπιτοπολὺ, καὶ ἀτριβοῦς, διὰ τὴν ἀεὶ ἐρημίαν, ἐφοβεῖτο, καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι. πολλῷ γὰρ ἂν ϛρατοπέδῳ ἀποβάντι ἐξ ἀφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἁμαρτίας, καὶ παρασκευὴν, ὑπὸ τῆς ὕλης, οὐκ ἂν ὁμοίως δῆλα εἶναι· τοῦ δὲ αὐτῶν ϛρατοπέδου καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἁμαρτήματα, ὥϛε προσπίπτειν ἂν αὐτοὺς ἀπροσδοκήτως ᾗ βούλοιντο. ἐπ' ἐκείνοις γὰρ

εἶναι ἂν τὴν ἐπιχείρησιν. εἰ δ' αὖ ἐς δασὺ χωρίον βιάζοιτο ὁμόσε ἰέναι, τὺς ἐλάσσυς, ἐμπείρυς δὲ τῆς χώρας, κρείττυς ἐνόμιζε τῶν πλεόνων ἀπείρων· λανθάνειν τε ἂν τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον πολὺ ὂν διαφθειρόμενον, ὐκ ὔσης τῆς προσόψεως ᾗ χρῆν ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν.

λ'. Ἀπὸ δὲ τοῦ Αἰτωλικοῦ πάθυς (ὃ διὰ τὴν ὕλην μέρος τὶ ἐγένετο) ὐχ ἥκιστα αὐτὸν ταῦτα ἐσῄει. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσυ, τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς, καὶ ἐμπρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντος, καὶ ἀπὸ τύτυ πνεύματος ἐπιγενομένυ, τὸ πολὺ αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν. ὕτω δὴ τύς τε Λακεδαιμονίυς μᾶλλον κατιδὼν πλείυς ὄντας, ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσοσι τὸν σῖτον αὐτῦ ἐσπέμπειν, τότε ὡς ἐπ' ἀξιόχρεων τὺς Ἀθηναίυς μᾶλλον σπυδὴν ποιεῖσθαι, τήν τε νῆσον εὐαποβατωτέραν ὖ-

Quod ſi manus in locis denſis per vim conſerere contenderet; illos, qui eſſent pauciores, ſed locorum peritiores, longe meliore conditione rem geſturos arbitrabatur, quam illos, qui numero ſuperiores eſſent, at locorum imperitiores. Praeterea ſuum exercitum, qui numeroſus erat, clam profligatum iri, ſuis erepta facultate proſpiciendi, qua parte alii aliis mutuam opem ferre poſſent.

30. Haec autem potiſſimum ob cladem Aetolicam (quam magna ex parte propter ſylvam acceperat) in mentem ipſi veniebant. Cum autem milites propter inſulae anguſtias ad extremas ejus oras, prandii parandi cauſa, adhibita cuſtodia accedere coacti fuiſſent, et quidam *ex illorum numero* ſylvam paulatim incendiſſet invitus, poſteaque ventus excitatus fuiſſet; magna ejus pars hoſtibus inſciis eſt cremata. Sic igitur *Demoſthenes* facilius conſpicatus Lacedaemonios, qui plures erant, *quam arbitrabatur*, cum prius commeatum ad pauciores illuc transmitti ſuſpicaretur, tunc *adhortatus eſt* Athenienſes ad majorem diligentiam adhibendam, utpote adverſus *copias* minime

contemnendas, et in inſulam ex navibus facilius deſcendi poſſe *demonſtrabat;* et ad eam invadendam ſe praeparabat, ſociales copias ex locis vicinis accerſens, et caetera praeparans. Cleon igitur nuntio ad illum praemiſſo, per quem illi ſignificaret ſe venturum, cum copiis, quas petierat, Pylum pervenit. Et cum in unum locum conveniſſent, ante omnia caduceatorem ad hoſtium caſtra in continente poſita miſerunt, ut illos provocarent, ſi vellent imperare ſuis militibus in inſula interceptis, ut ſine periculo et arma et ſe ipſos ſibi traderent, ea conditione, ut cuſtodia tolerabili ſervarentur, donec aliquid de rerum ſumma transactum eſſet.

31. Sed cum illi conditionem iſtam non accepiſſent, unum quidem diem ſuperſederunt; poſtridie vero, noctu quidem diſceſſerunt, omnibus militibus in paucas naves impoſitis: at paulo ante auroram, ab utraque inſulae parte, et a pelago, et a portu, ex navibus in terram deſcenderunt, milites circiter octingenti. curſuque ad primum hoſtium praeſidium in inſula collocatum contenderunt. Sic enim *Lacedaemoniorum milites* erant diſpoſiti. In hoc primo praeſi-

σαν, τὴν ἐπιχείρησιν παρεσκευάζετο, στρατιάν τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγὺς ξυμμάχων, καὶ τὰ ἄλλα ἑτοιμάζων. Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας ἄγγελον ὡς ἥξων, καὶ ἔχων στρατιὰν ἣν ᾐτήσατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον· καὶ ἅμα γενόμενοι, πέμπουσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον κήρυκα, προκαλούμενοι εἰ βούλοιντο ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τά τε ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ᾿ ᾧ φυλακῇ τῇ μετρίᾳ τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῇ.

λα΄. Οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν, μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῇ δ᾿ ὑστεραίᾳ ἀνήγαγον μέν, νυκτὸς ἐπ᾿ ὀλίγας ναῦς τοὺς ὁπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες· πρὸ δὲ τῆς ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἑκατέρωθεν ἔκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸ τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὁπλῖται· καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακτήριον τῆς νήσου. ὧδε γὰρ διετετάχατο. ἐν

ταύτῃ μὲν τῇ πρώτῃ φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὁπλῖται, μέσον δὲ κ̀ ὁμαλώτατόν τε κ̀ περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν κ̀ Επιτάδας ὁ ἄρχων εἶχε· μέρος δέ τι οὐ πολὺ αὐτȣ̃ ἔσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσȣ τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἔκ τε θαλάσσης ἀπόκρημνον, κ̀ ἐκ τῆς γῆς ἥκιστα ἐπίμαχον. κ̀ γάρ τι κ̀ ἔρυμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν, λίθων λογάδην πεποιημένον· ὃ ἐνόμιζον σφίσιν ὠφέλιμον ἂν εἶναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βεβαιοτέρα. ȣ̃τω μὲν τεταγμένοι ἦσαν.

λϛ'. Οἱ δὲ Αθηναῖοι τȣ̀ς μὲν πρώτȣς φύλακας, οἷς ἐπέδραμον, εὐθὺς διαφθείρȣσιν, ἔν τε ταῖς εὐναῖς, ἔτι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα. κ̀ λαθόντες τὴν ἀπόβασιν, οἰομένων αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ ἔθος εἰς ἔφορμον τῆς νυκτὸς πλεῖν. ἅμα δὲ ἕῳ γιγνομένῃ, κ̀ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν ἑβδομήκοντα, καὶ ὀλίγῳ πλειόνων, πάντες, πλὴν Θαλαμίων,

dio milites erant circiter triginta: praeſidium vero in media et planiſſima parte, et prope aquam collocatum, illorum plerique cum Epitada duce tenebant. Quaedam vero ipſius *Epitadae* non magna manus cuſtodiebat extremam inſulae partem, quae Pylum ſpectabat; quae *pars* et a mari praerupta erat, et a terra minime oppugnari poterat. nam et caſtellum quoddam vetuſtum ex ſaxis paſſim lectis conſtructum illic erat: quod ſibi profuturum putabant, ſi qua majore vi ſe recipere cogerentur. atque ita quidem diſpoſiti erant.

32. Athenienſes vero, cuſtodes, quos in prima ſtatione collocatos curſu invaſerunt, confeſtim interfecerunt, *eos* in cubilibus et adhuc arma capientes *nacti*. Nam in terram ex navibus clam deſcenderant, illis opinantibus naves ex conſuetudine ad ſtationem noctu commeaſſe. Sed ſimul atque dies illuxit, reliquus etiam exercitus in terram deſcendit, et ex navibus paulo pluribus quam ſeptuaginta, omnes, praeter Thalamios, armati *prodierunt*; et octingenti ſagittarii, et pel-

taſtae his non pauciores: et Meſſenii, qui auxilium tulerant, et caeteri omnes, quotquot circa Pylum *aliqua loca* tenebant, exceptis cuſtodibus, qui in munitionibus erant. Hi autem a Demoſthene variis in partibus inſtructi fuerunt, ita ut in ſingulis duceni, et plures, in nonnullis etiam pauciores eſſent: occupatis locis ſuperioribus, ut hoſtes quam maxima dubitatione undique circumventi premerentur, nec haberent adverſus quam partem inſtructi in aciem prodirent; ſed undique telis a multitudine peterentur. Quippe, ſi illos quidem, qui in fronte ſtabant, invaſiſſent, ab illis, qui a tergo ſtabant, telis peterentur: ſin eos, qui ad alterum latus erant, petiiſſent, ab illis, qui ab utroque latere inſtructi imminebant, ferirentur. denique levis hoſtium armatura, et qui maxime inermes erant, ipſis, quocunque ſe vertiſſent, a tergo ſemper haeſuri erant, ſagittis, jaculis, lapidibus, et fundis eminus rem ſtrenue gerentes: quos ne perſequi quidem licebat. Nam et dum fugerent, *adverſarios* vincebant, et cedentibus inſtabant. Hoc igitur conſilio Demoſthenes et ante copias

ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι· τοξόται τε ὀκτακόσιοι, καὶ πελτασταὶ οὐκ ἐλάσσους τούτων, Μεσσηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες, καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι περὶ Πύλον κατεῖχον πάντες, πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους φυλάκων. Δημοσθένους δὲ τάξαντος, διέστησαν κατὰ διακοσίους τε καὶ πλείους, ἔστι δ' ᾗ ἐλάσσους, τῶν χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, ὅπως ὅτι πλείστη ἀπορία ᾖ τοῖς πολεμίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις, καὶ μὴ ἔχωσι πρὸς ὅ, τι ἀντιτάξωνται, ἀλλ' ἀμφίβολοι γίγνωνται τῷ πλήθει, εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εἰ δὲ τοῖς πλαγίοις, ὑπὸ τῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων. κατὰ νώτου τε ἀεὶ ἔμελλον αὐτοῖς ᾗ χωρήσειαν οἱ πολέμιοι ἔσεσθαι ψιλοὶ, καὶ οἱ ἀπορώτατοι τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις καὶ σφενδόναις, ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκήν. οἷς μηδὲ ἐπελθεῖν οἷόν τε ἦν. φεύγοντές τε γὰρ ἐκράτουν, καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπέκειντο. τοι-

αὕτη μὲν γνώμη ὁ Δημοσθένης τότε πρῶτον τὴν ἀπόβασιν ἐπενόει, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἔταξεν.

λγ´. Οἱ δὲ περὶ τὸν Επιτάδαν, καὶ ὅπερ ἦν πλεῖστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδον τό, τε πρῶτον φυλακτήριον διεφθαρμένον, καὶ στρατὸν σφίσιν ἐπιόντα, ξυνετάξαντο, καὶ τοῖς ὁπλίταις τῶν Αθηναίων ἐπῄεσαν, βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν. ἐξ ἐναντίας γὰρ οὗτοι καθεστήκεσαν, ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ, καὶ κατὰ νώτου. τοῖς μὲν οὖν ὁπλίταις οὐκ ἠδυνήθησαν προσμίξαι, οὐδὲ τῇ σφετέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρήσασθαι. οἱ γὰρ ψιλοὶ ἑκατέρωθεν βάλλοντες εἶργον, καὶ ἅμα ἐκεῖνοι οὐκ ἀντεπῄεσαν, ἀλλ᾽ ἡσύχαζον. τοὺς δὲ ψιλοὺς, ᾗ μάλιστα αὐτοῖς προσθέοντες προσκέοιντο, ἔτρεπον, καὶ οἱ ὑποστρέφοντες ἠμύνοντο, ἄνθρωποι κούφως τε ἐσκευασμένοι, καὶ προλαμβάνοντες ῥᾳδίως τῆς φυγῆς, χωρίων τε χαλεπότητι, καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων· ἐν οἷς οἱ

in inſulam exponere cogitarat; et in acie inſtruenda, et re gerenda eſt uſus.

33. At Epitadas et qui cum eo erant, et illa militum in inſula interceptorum manus, quae maxima erat, cum vidiſſent et primum praeſidium profligatum, et exercitum contra ſe venientem, aciem inſtruxerunt, et in gravem Athenienſium armaturam ire contenderunt, eo conſilio, ut ad manus venirent. haec enim a fronte fuerat collocata: ſed levis armatura, ab utroque latere et a tergo inſtructa ſtabat. Sed neque cum gravis armaturae militibus manus conſerere, neque ſua *pugnae ſtatariae* peritia uti potuerunt: nam milites leviter armati *eos* utrinque *telis* petentes prohibebant, ſimul etiam illi contra *eos* non procurrebant, ſed in ſuo loco ſe continebant. Levem autem armaturam fugabant, quacunque impetu facto eos maxime infeſtabat. haec vero iterum converſa *eos* propulſabat, quod homines eſſent leviter armati, et qui facile fugam capeſſerent, antequam hoſtis eos aſſequeretur, *idque* cum ob locorum difficultatem, tum etiam ob *eorundem* aſperitatem a priſtina ſolitudine ma-

antem: per quae Lacedaemonii, quod arma geſtarent, perſequi non poterant.

34. Sic igitur illi aliquantiſper inter ſe levi certamine pugnarunt. ſed cum Lacedaemonii non amplius celeriter procurrere poſſent, qua impetum feciſſent; milites leviter armati, cum ipſos propter aſſiduum hoſtis propulſandi laborem jam defatigatos eſſe animadvertiſſent, et ipſi ſpectaculo animis multo magis confirmati, quod longe plures eſſent, et jam aſſueti minus illos formidare, quod non amplius adeo formidabiles, *ut ante*, ipſis viderentur, quia non continuo tam gravia mala perpeſſi fuerant quam ſperaverant, quum primum in terram egreſſi ſunt, animis ſervilem in morem dejecti, quippe qui contra Lacedaemonios irent, cum *illos* contempſiſſent, et clamorem ſustuliſſent, impetum in ipſos conferti fecerunt; et lapidibus, ſagittis, teliſque, quae quiſque ad manum habebat, *eos* petebant. Clamore autem ſublato, et impetu ſimul facto, pavor homines hujusmodi pugnae inſuetos invaſit, et ſylvae nuper incenſae multus pulvis in ſu-

Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐδύναντο διώκειν, ὅπλα ἔχοντες.

λδ. Χρόνον μὲν οὖν τινὰ ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἠκροβολίσαντο. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθεῖν ᾗ προσπίπτοιεν δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ἤδη ὄντας τῷ ἀμύνασθαι, καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὄψει τοῦ θαρσεῖν τὸ πλεῖστον εἰληφότες, πολλαπλάσιοι φαινόμενοι, καὶ ξυνειθισμένοι μᾶλλον μηκέτι δεινοὺς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσι φαίνεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθὺς ἄξια τῆς προσδοκίας ἐπεπόνθεσαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους, καταφρονήσαντες, καὶ ἐμβοήσαντες, ἀθρόοι ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἔβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ὡς ἕκαστός τι πρόχειρον εἶχε. γενομένης δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ, ἔκπληξίς τε ἐνέπεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης, καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυ-

μένης ἐχώρει πολὺς ἄνω. ἄπορόν τε ἦν ἰδεῖν τὸ πρὸ αὐτȣ͂ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ λίθων ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τȣ͂ κονιορτȣ͂ ἅμα φερομένων. τό, τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπὸν τοῖς Λακεδαιμονίοις καθίςατο. οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔςεγον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε ἐναποκέκλαςο βαλλομένων. εἶχόν τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς χρήσασθαι ἀποκεκλημένοι μὲν τῇ ὄψει τȣ͂ προορᾶν, ὑπὸ δὲ τῆς μείζονος βοῆς τῶν πολεμίων, τὰ ἐν αὐτοῖς παραγγελλόμενα ȣ̓κ ἐσακȣ́οντες· κινδύνȣ τε πανταχόθεν περιεςῶτος, καὶ ȣ̓κ ἔχοντες ἐλπίδα καθότι χρὴ ἀμυνομένȣς σωθῆναι.

λε΄. Τέλος δὲ, τραυματιζομένων ἤδη πολλῶν, διὰ τὸ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναςρέφεσθαι, ξυγκλήσαντες, ἐχώρησαν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσȣ, ὃ οὐ πολὺ ἀπεῖχε, καὶ τȣ̀ς ἑαυτῶν φύλακας. ὡς δὲ ἐνέδοσαν, ἐνταῦθα ἤδη πολλῷ ἔτι πλέον βοῇ τεθαρσηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο, καὶ τῶν

blime ferebatur. Et propter ſagittas, ac lapides, qui ab ingenti hominum multitudine jaciebantur, et una cum pulvere ferebantur, unusquisque ſpatium ante ſuos pedes poſitum aegre proſpicere poterat. Tunc vero proelium Lacedaemoniis aſperius eſſe coepit. Nam neque *ipſorum* armatura ſagittis amplius reſiſtere poterat, et haſtae, quibus petebantur, in ea fractae inhaerebant. neque ſua priſtina virtute uti poterant, tum quod eorum oculis erepta eſſet omnis facultas proſpiciendi, quae ante pedes erant; tum quod propter majorem clamorem ab hoſtibus ſublatum exaudire non poſſent, quae ipſis praeciperentur; tum etiam quod periculum undique circumſiſteret, nec ullam ſpem haberent excogitandae rationis, qua hoſtem propulſando ſervarentur.

35. Tandem vero, cum multi jam ſauciati eſſent, quod ſemper in eodem loci ſpatio verſarentur, *ſeſe* conglobantes ad extremam inſulae munitionem, non multum diſtantem, et ad ſuum praeſidium, *quod illic erat*, iverunt. cum autem ceſſiſſent, tunc vero milites leviter armati longe confidentius clamore ſublato *illis* inſtare coeperunt,

et quotquot de Lacedaemoniis, dum ſe reciperent, intercipiebantur, *ab hoſte* caedebantur. ſed plerique ad *ſuam* munitionem elapſi, cum cuſtodibus, qui illic erant, ſe inſtruxerunt ad omnem *munitionis partem*, ut *hoſtem* propulſarent, qua parte *munitio* oppugnari poterat. Athenienſes vero, *fuga illorum ad inſequendum* ſtimulati, ipſos quidem circumvenire et circumdare non poterant, propter loci ſitum, qui natura munitus erat: ſed ab adverſa fronte aggreſſi, propellere conabantur. Diuque, et ad maximam diei partem utrique pugna, ſiti, et ſole graviter fatigati, reſiſtebant; et conabantur, hi quidem *illos* ex ſuperiore loco detrudere, illi vero non cedere; *ſed munitionem tueri*. facilius autem, quam ante, Lacedaemonii *tunc hoſtem* propulſabant, quod ab utroque latere circumveniri non poſſent.

36. Sed cum res nullum haberet exitum, Meſſeniorum dux ad Cleonem et Demoſthenem accedens, eos fruſtra laborare dixit: ſed ſi ſagittariorum et levis armaturae aliquam partem ſibi dare vellent, ad illos a tergo circumveniendum via, quamcunque

Λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνοντο, ἀπέθνησκον. οἱ δὲ πολλοὶ, διαφυγόντες ἐς τὸ ἔρυμα, μετὰ τῶν ταύτῃ φυλάκων ἐτάξαντο παρὰ πᾶν, ὡς ἀμυνούμενοι ᾗπερ ἦν ἐπίμαχον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπισπώμενοι, περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ κύκλωσιν χωρίου ἰσχύϊ οὐκ εἶχον· προσιόντες δὲ ἐξ ἐναντίας, ὤσασθαι ἐπειρῶντο. καὶ χρόνον μὲν πολὺν καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον ταλαιπωρούμενοι ἀμφότεροι ὑπό τε τῆς μάχης καὶ δίψους καὶ ἡλίου, ἀντεῖχον, πειρώμενοι, οἱ μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ τοῦ μετεώρου, οἱ δὲ, μὴ ἐνδοῦναι. ῥᾷον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠμύνοντο ἢ ἐν τῷ πρὶν, οὐκ οὔσης σφῶν τῆς κυκλώσεως ἐς τὰ πλάγια.

λϛʹ. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν, προσελθὼν ὁ τῶν Μεσσηνίων στρατηγὸς Κλέωνι καὶ Δημοσθένει, ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς: εἰ δὲ βούλονται ἑαυτῷ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τὶ καὶ τῶν ψιλῶν, περιιέναι κατὰ νώ-

τȣ αὐτοῖς ὁδῷ ᾗ ἂν αὐτὸς εὕρῃ, δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφοδον. λαβὼν δὲ ἃ ᾐτήσατο, ἐκ τȣ ἀφανȣς ὁρμήσας, ὥϛε μὴ ἰδεῖν ἐκείνους, κατὰ τὸ ἀεὶ παρῆκον τοῦ κρημνώδȣς τῆς νήσȣ προσϐαίνων, καὶ ᾗ οἱ Λακεδαιμόνιοι, χωρὶς ἰσχύϊ πιϛεύσαντες, οὐκ ἐφύλασσον, χαλεπῶς τε καὶ μόλις περιελθὼν ἔλαθε. καὶ ἐπὶ τȣ μετεώρου ἐξαπίνης ἀναφανεὶς κατὰ νώτȣ αὐτῶν, τȣ̀ς μὲν τῷ ἀδοκήτῳ ἐξέπληξε, τȣ̀ς δὲ, ἃ προσεδέχοντο ἰδόντας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέῤῥωσε. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, βαλλόμενοί τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη, καὶ γιγνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι (ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι) τῷ ἐν Θερμοπύλαις. ἐκεῖνοί τε γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων τῶν Περσῶν, διεφθάρησαν· ȣ̓̃τοί τε, ἀμφίϐολοι ἤδη ὄντες, ȣ̓κέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι, καὶ ἀσθενείᾳ σωμάτων, διὰ τὴν σιτοδείαν, ὑπεχώρȣν· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκράτȣν ἤδη τῶν ἐφόδων.

ipſe inveniſſet, putare irruptionem per vim fieri poſſe. Cum autem accepiſſet, quae petierat, iter clam ingreſſus, ne ab illis conſpiceretur, accedens qua paulatim inſulae partes praeruptae aliquem aditum dabant, et ad eam partem, quam Lacedaemonii, loci natura muniti ſitu freti, non cuſtodiebant, aegre et vix illis inſciis *munitionem* circumiit. atque ex improviſo et repente in loco ſuperiore a tergo hoſtium conſpectus, illos quidem ob inopinatum caſum metu conſternavit; hos vero, qui cernebant, quod exſpectabant, multo magis confirmavit. Quare Lacedaemonii, cum utrinque telis jam peterentur, et in eadem fortuna conſtituti eſſent, (ut parva magnis conferam) in qua ad Thermopylas. nam illi in ſemita a Perſis circumventi, perierunt. Et iſti, cum undique telis jam peterentur, *hoſti* diutius reſiſtere non potuerunt; ſed pauci cum multis dimicantes, et ob inediam corpore languentes, cedere coeperunt: et Athenienſes omni acceſſu jam potiebantur.

37. Cum autem Cleon et Demoſthenes animadverterent illos, quo magis cederent, *eo magis* a ſuis copiis interfectum iri, pugnam ſedarunt, ſuosque prohibuerunt; quod illos vivos ad Athenienſes ducere cuperent, ſi forte, audita caduceatoris voce, frangerentur animis ad arma tradenda, et praeſenti calamitatis gravitate vincerentur: et per praeconem edixerunt, nunquid arma; et ſe ipſos Athenienſibus dedere vellent, ea conditione, ut Athenienſes arbitratu ſuo de ipſis ſtatuerent.

38. Illi vero, audito hoc edicto, plerique clypeos depoſuerunt, et manus quaſſarunt, ſignificantes, ſe accipere conditiones ſibi per praeconis vocem oblatas. Poſtea vero factis induciis, in colloquium venerunt Cleon et Demoſthenes, et ex illis, Styphon Pharacis *filius*, quod Epitadas, qui erat ex ſuperioribus ducibus, jam defunctus eſſet, Hippagretes, qui in ejus locum fuerat ſuffectus, adhuc ſuperſtes inter defunctos tanquam mortuus jaceret, ipſe tertius deſigna-

λζ'. Γνȣ̀ς δὲ ὁ Κλέων κὴ ὁ Δημοσθένης ὅτι εἰ καὶ ὁποσονȣ̃ν μᾶλλον ἐνδώσȣσι, διαφθαρησομένους αὐτοὺς ὑπὸ τῆς σφετέρας ϛρατιᾶς, ἔπαυσαν τὴν μάχην, κὴ τȣ̀ς ἑαυτῶν ἀπεῖρξαν, βȣλόμενοι ἀγαγεῖν αὐτȣ̀ς Ἀθηναίοις ζῶντας, εἴπως τȣ̃ κηρύγματος ἀκȣ́σαντες ἐπικλασθεῖεν τῇ γνώμῃ τὰ ὅπλα παραδȣ̃ναι, κὴ ἡσσηθεῖεν τȣ̃ παρόντος δεινȣ̃. ἐκήρυξάν τε, εἰ βȣ́λοιντο τὰ ὅπλα παραδȣ̃ναι καὶ σφᾶς αὐτȣ̀ς Ἀθηναίοις, ὥϛε βȣλεῦσαι ὅ, τι ἂν ἐκείνοις δοκῇ.

λη'. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες, παρῆκαν τὰς ἀσπίδας οἱ πλεῖϛοι, κὴ τὰς χεῖρας ἀνέσεισαν, δηλȣ̃ντες προσίεσθαι τὰ κεκηρυγμένα. μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ἀνακωχῆς ξυνῆλθον ἐς λόγȣς ὅ, τε Κλέων κὴ ὁ Δημοσθένης, κὴ ἐκείνων, Στύφων ὁ Φάρακος, τῶν πρότερον ἀρχόντων, τȣ̃ μὲν πρώτȣ τεθνηκότος Ἐπιτάδȣ, τȣ̃ δὲ μετ' αὐτὸν Ἱππαγρέτȣ ἐφῃρημένȣ, ἐν τοῖς νεκροῖς ἔτι ζῶντος κειμένȣ ὡς τεθνεῶτος, αὐτὸς τρίτος ἐφη-

ρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον, εἴτι ἐκεῖνοι πά-
σχοιεν. ἔλεγε δὲ ὁ Στύφων ϗ οἱ μετ' αὐ-
τȣ͂ ὅτι βούλονται διακηρυκεύσασθαι πρὸς
τȣ̀ς ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμονίȣς ὅ, τι
χρὴ σφᾶς ποιεῖν. ϗ ἐκείνων μὲν ȣ̓δένα ἀ-
φέντων, αὐτῶν δὲ τῶν Αθηναίων καλȣ́ντων
ἐκ τῆς ἠπείρȣ κήρυκας, ϗ γενομένης ἐπε-
ρωτήσεως δὶς ἢ τρὶς, ὁ τελευταῖος διαπλεύ-
σας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρȣ Λακε-
δαιμονίων ἀνὴρ, ἀπήγγειλεν ὅτι, οἱ Λακε-
δαιμόνιοι κελεύȣσιν ὑμᾶς αὐτȣ̀ς περὶ ὑμῶν
αὐτῶν βȣλεύεσθαι, μηδὲν αἰσχρὸν ποιȣ͂ντας.
οἱ δὲ, καθ' ἑαυτȣ̀ς βȣλευσάμενοι, τὰ ὅπλα
παρέδοσαν, ϗ σφᾶς αὐτȣ́ς. ϗ ταύτην μὲν
τὴν ἡμέραν ϗ τὴν ἐπιȣ͂σαν νύκτα ἐν φυλα-
κῇ εἶχον αὐτȣ̀ς οἱ Αθηναῖοι· τῇ δ' ὑστε-
ραίᾳ οἱ μὲν Αθηναῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐν
τῇ νήσῳ, τὰ ἄλλα διεσκευάζοντο ὡς ἐς
πλȣ͂ν, ϗ τȣ̀ς ἄνδρας τοῖς τριηράρχοις διε-
δίδοσαν ἐς φυλακήν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι,
κήρυκα πέμψαντες, τȣ̀ς νεκρȣ̀ς διεκομίσαν-

tus, qui legitimum imperium obtineret, ſi quid humanitus ipſis accidiſſet. Styphon autem, et qui cum eo erant, dixerunt, ſe velle per praecones agere cum Lacedaemoniis, qui in continente erant, quid ſibi faciendum eſſet. Cum autem Athenienſes nullum quidem illorum proficiſci permiſiſſent, ſed ipſi ex continente caduceatores evocaſſent; et bis, terve *Lacedaemonii ſuos* interrogaſſent: poſtremus, qui a Lacedaemoniis ex continente miſſus ad eos navigavit, *haec* renunciavit, Lacedaemonios jubere vos ita vobis ipſis conſulere, ut nullum dedecus admittatis. Illi vero, conſilio inter ſe inito, arma et ſe ipſos dediderunt, Illum autem diem, et noctem inſequentem Athenienſes eos in cuſtodia tenuerunt. Poſtridie vero Athenienſes quidem, trophaeo in inſula ſtatuto, caetera ad navigationem *neceſſaria* pararunt, et captivos trierarchis aſſervandos diſtribuerunt. Lacedaemonii vero, miſſo caduceatore, ſuorum cadavera receperunt. Tot au-

tem in inſula partim obierunt, partim vivi capti fuerunt. Univerſi quidem, qui in inſulam transierant, erant quadringenti, et viginti gravis armaturae milites. Ex hoc numero *Athenas* vivi delati fuerunt trecenti minus octo, caeteri caeſi fuerunt. Inter hos autem, qui vivi capti fuerant, erant Spartani ad centum et viginti. Ex Athenienſibus vero, non multi perierunt, Pugna enim non fuit ſtataria.

39. Tempus autem univerſum, quo illi in inſula fuerunt obſeſſi, a pugna navali usque ad proelium in inſula commiſſum, fuerunt duo et ſeptuaginta dies. Et ſpatio dierum circiter viginti, quibus legati foederum cauſa abierant, frumentum acceperunt. reliquis vero *diebus*, ab illis, qui clam navigabant, nutriti fuerunt. Et frumenti ac aliorum eſculentorum reliquiae in inſula relictae fuerunt. nam Epitadas dux unicuique parcius haec quam pro copia praebebat. Athenienſes igitur et Peloponneſii cum ſuis utrique copiis, e Pylo domum redierunt. Et Cleo-

το. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν τοσοίδε· εἴκοσι μὲν ὁπλῖται διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες· τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀποδέοντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον. καὶ Σπαρτιάται τούτων ἦσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἀθηναίων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν· ἡ γὰρ μάχη οὐ σταδία ἦν.

λθ'. Χρόνος δὲ ὁ ξύμπας ἐγένετο ὅσον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐπολιορκήθησαν, ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μάχης, ἑβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. τούτων περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπῆσαν, ἐσιτοδοτοῦντο· τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο. καὶ ἦν σῖτος ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ἄλλα βρώματα ἐγκατελείφθη· ὁ γὰρ ἄρχων Ἐπιτάδας ἐνδεεστέρως ἑκάστῳ παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. οἱ μὲν δὴ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἑκάτεροι ἐπ' οἴκου. καὶ τοῦ Κλέωνος

καίπερ μανιώδης οὖσα ἡ ὑπόσχεσις ἀπέβη. ἐντὸς γὰρ εἴκοσιν ἡμερῶν ἤγαγε τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ ὑπέστη.

μ΄. Παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτο τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο. τοὺς γὰρ Λακεδαιμονίους οὔτε λιμῷ, οὔτ᾽ ἀνάγκῃ οὐδεμιᾷ ἠξίουν τὰ ὅπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας, καὶ μαχομένους ὡς ἐδύναντο, ἀποθνήσκειν. ἀπιστοῦντές τε μὴ εἶναι τοὺς παραδόντας τοῖς τεθνεῶσιν ὁμοίους, καί τινος ἐρομένου ποτὲ ὕστερον τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχων δι᾽ ἀχθηδόνα ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων, εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κἀγαθοὶ, ἀπεκρίνατο αὐτῷ, πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον (λέγων τὸν οἰστὸν) εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκε· δήλωσιν ποιούμενος ὅτι ὁ ἐντυγχάνων οἷς τε λίθοις καὶ τοξεύμασι, διεφθείρετο.

μα΄. Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἀθηναῖοι ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν, μέχρις οὗ τι ξυμβῶσιν· ἢν δ᾽ οἱ

his promiſſio, quamvis fuiſſet inſana, tamen effectum eſt conſequuta. nam intra viginti dies (quemadmodum promiſerat) hoſtes adduxit.

40. Hoc autem omnium, quae in hoc bello contigerunt, maxime praeter opinionem Graecis accidit. Exiſtimabant enim Lacedaemonios nec fame, nec ulla neceſſitate compulſos, arma tradituros: at haec retinentes, et quoad poſſent dimicantes, mortem oppetituros. nec adduci poterant, ut crederent, illos, qui tradidiſſent, illis eſſe ſimiles, qui cecidiſſent. Poſtea vero, cum quidam Athenienſium ſocius quendam ex captivis ex inſula *Athenas delatis*, ut ei cum inſultatione dolorem inureret, interrogaſſet, nunquid illi, qui ex ipſis mortem oppetiiſſent, honeſti, fortesque viri fuiſſent: *hic* ipſi reſpondit, magni profecto faciendum eſſe atracton (ſagittam intelligens) ſi viros fortes *ab ignavis* dignoſceret: indicans eos, qui in lapides ac ſagittas incidiſſent, occubuiſſe.

41. Cum autem captivi *Athenas* delati fuiſſent, Athenienſes eos in vinculis aſſervare decreverunt, donec aliquam compoſi-

tionem facerent: ſed ſi Peloponneſii agrum prius irrupiſſent, eos eductos occidere. In Pylo autem praeſidium collocarunt. Et Meſſenii, qui Naupacti erant, huc, ut in patriam ſuam (Pylus enim eſt in eo agro, qui quondam Meſſeniorum fuit) ex ſuorum civium numero miſſis, qui *ad rem gerendam* maxime idonei erant, agrum Laconicum latrociniis infeſtabant, maximisque maleficiis afficiebant, quod eadem lingua uterentur. Lacedaemonii vero, quod ſuperiore tempore latrociniorum exercendorum, et hujusmodi belli imperiti eſſent, ſimul etiam quod ſui ſervi ad hoſtem transfugerent, veriti ne gravior aliqua rerum novarum molitio contra ſe in ſuo agro fieret, *haec* non facile ferebant; ſed, quamvis Athenienſibus manifeſti eſſe nollent, *tamen* legatos ad eos mittebant, et Pylum et captivos recipere conabantur. At illi majora affectabant, et cum ſaepius *ad eos* proficiſcerentur, ipſos re infecta remittebant. Atque haec quidem circa Pylum geſta ſunt.

42. Eadem aeſtate, ſtatim poſt haec, A-

Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλωσιν, ἐξαγαγόντες ἀποκλεῖναι. τῆς δὲ Πύλου φυλακὴν κατεστήσαντο· καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσήνιοι, ὡς ἐς πατρίδα ταύτην (ἔστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης γῆς) πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, ἐλήιζόν τε τὴν Λακωνικὴν καὶ πλεῖστα ἔβλαπτον, ὁμόφωνοι ὄντες. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λῃστείας, καὶ τοῦ τοιούτου πολέμου, τῶν τε Εἱλώτων αὐτομολούντων, καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τὶ νεωτερισθῇ τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ ῥαδίως ἔφερον, ἀλλά, καίπερ οὐ βουλόμενοι ἔνδηλοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπρεσβεύοντο παρ᾽ αὐτούς, καὶ ἐπειρῶντο τήν τε Πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζεσθαι. οἱ δὲ μειζόνων τε ὠρέγοντο, καὶ πολλάκις φοιτώντων, αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον. ταῦτα μὲν τὰ περὶ Πύλον γενόμενα.

μζ´. Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ θέρους μετὰ ταῦτα

εὐθὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Κορινθίαν ἐστράτευσαν ναυσὶν ὀγδοήκοντα, καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις ἑαυτῶν, καὶ, ἐν ἱππαγωγοῖς ναυσὶ, διακοσίοις ἱππεῦσιν. ἠκολούθουν δὲ καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλήσιοι, καὶ Ἄνδριοι, καὶ Καρύστιοι. ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου, τρίτος αὐτός. πλέοντες δὲ ἅμα ἕῳ, ἔσχον μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ Ῥείτου, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγιος λόφος ἐστίν· ἐφ᾽ ὃν Δωριῆς τοπάλαι ἱδρυθέντες, τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις ἐπολέμουν, οὖσιν Αἰολεῦσι. καὶ κώμη νῦν ἐπ᾽ αὐτοῦ Σολύγεια καλουμένη ἐστίν. ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου ἔνθα αἱ νῆες κατέσχον, ἡ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα σταδίους ἀπέχει. ἡ δὲ Κορινθίων πόλις, ἑξήκοντα. ὁ δὲ ἰσθμὸς, εἴκοσι. προπυθόμενοι δὲ Κορίνθιοι ἐξ Ἄργους ὅτι ἡ στρατιὰ ἥξει τῶν Ἀθηναίων, ἐκ πλείονος ἐβοήθησαν ἐς ἰσθμὸν πάντες, πλὴν τῶν ἔξω ἰσθμοῦ, καὶ ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπήεσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί. οἱ

thenienſes in agrum Corinthium profecti ſunt, cum octoginta navibus, et duobus millibus gravis armaturae militum nominis Attici, et cum ducentis equitibus, qui in hippaginibus vehebantur. Eos autem comitabantur ex ſociis Mileſii, Andrii, et Caryſtii. His autem praeerat Nicias Nicerati *filius*, cum duobus collegis. Primo autem diluculo navigantes inter Cherroneſum et Rheitum appulerunt ad littus loci, ſuper quem ſitus eſt Solygius collis. In quo Dorienſes olim ſedibus poſitis, bellum faciebant Corinthiis, qui in urbe habitabant et Aeolenſes erant. Et ſuper ipſum nunc exſtat caſtellum, nomine Solygia. Ab hoc autem littore, ad quod naves appulerunt, hoc caſtellum diſtat duodecim ſtadiis: Corinthus vero, ſexaginta: Iſthmus vero, viginti. Corinthii vero, cum multo ante de claſſis Atticae adventu nuntios Argis allatos accepiſſent, omnes, praeter illos, qui ſunt extra Iſthmum, ad Iſthmum tutandum convenerunt; et ex eorum numero quingenti praeſidiarii milites in Ambraciam et Leucadiam abierunt.

Caeteri vero frequentibus copiis obſervabant, quonam Athenienſes eſſent appulſuri. Sed cum illi noctu clam appuliſſent, et ſigna ipſis ſublata fuiſſent, relicta ſuorum dimidia parte ad Cenchream, ſi forte Athenienſes adverſus Crommyonem irent, ſuis auxilium propere tulerunt.

43. Et Battus quidem, alter e ducibus (duo enim proelio interfuerunt) aſſumta cohorte contendit ad Solygiam caſtellum, tentaturus illud, quod nullis muris erat cinctum. cum reliquis vero Lycophron manus cum hoſte conferuit. Et primum quidem Corinthii in dextrum Athenienſium cornu, quod ſtatim ante Cherroneſum in terram deſcenderat, impetum fecerunt: deinde vero, et in reliquas *eorum* copias. aſperumque proelium, totumque cominus commiſſum. Et dextrum quidem Athenienſium et Caryſtiorum cornu (hi enim in acie poſtremi erant) Corinthios excepit, aegreque repulit. Illi vero, cum ad maceriam ſe recepiſſent (totus enim ille locus acclivis e-

δ' ἄλλοι πανδημεὶ ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους οἳ καταχήσουσιν. ὡς δὲ αὐτοὺς ἔλαθον νυκτὸς καταπλεύσαντες, καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη, καταλιπόντες τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐν Κεγχρειᾷ, ἢν ἄρα οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὸν Κρομμύωνα ἴωσιν, ἐβοήθουν κατὰ τάχος.

μγ´. Καὶ Βάττος μὲν ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν (δύο γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ παρόντες) λαβὼν λόχον, ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σαλύγειαν κώμην, φυλάξων ἀτείχιστον οὖσαν. Λυκόφρων δὲ τοῖς ἄλλοις ξυνέβαλε, καὶ πρῶτα μὲν τῷ δεξιῷ κέρᾳ τῶν Ἀθηναίων εὐθὺς ἀποβεβηκότι πρὸ τῆς Χεῤῥονήσου, οἱ Κορίνθιοι ἐπέκειντο, ἔπειτα δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ στρατεύματι. καὶ ἦν ἡ μάχη καρτερὰ, καὶ ἐν χερσὶ πᾶσα. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ Καρυστίων (οὗτοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν ἔσχατοι) ἐδέξαντό τε τοὺς Κορινθίους, καὶ ἐώσαντο μόλις· οἱ δὲ, ὑποχωρήσαντες πρὸς αἱμασιὰν (ἦν γὰρ τὸ

χωρίον πρόσαντες πᾶν) βάλλοντες τοῖς λί- θοις καθύπερθεν ὄντες, καὶ παιωνίσαντες, ἐπή- εσαν αὖθις. δεξαμένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, ἐν χερσὶν πάλιν ἦν ἡ μάχη. λόχος δέ τις τῶν Κορινθίων ἐπιβοηθήσας τῷ εὐωνύμῳ κέ- ρᾳ ἑαυτῶν, ἔτρεψε τῶν Ἀθηναίων τὸ δεξι- ὸν κέρας, καὶ ἐπεδίωξεν ἐς τὴν θάλασσαν. πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν οἵτε Α- θηναῖοι καὶ οἱ Καρύστιοι. τὸ δὲ ἄλλο στρα- τόπεδον ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο συνεχῶς, μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων, ἐφ᾽ ᾧ ὁ Λυκόφρων ὢν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἀθηναίων ἠμύνετο. ἤλπιζον γὰρ αὐτοὺς ἐ- πὶ τὴν Σολύγειαν κώμην πειράσειν.

μδ΄. Χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἀντεῖχον, οὐκ ἐνδιδόντες ἀλλήλοις· ἔπειτα (ἦσαν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ ἱππεῖς ὠφέλιμοι ξυμμαχό- μενοι, τῶν ἑτέρων οὐκ ἐχόντων ἵππους) ἐ- τράποντο οἱ Κορίνθιοι, καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον· καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ οὐκέτι κατέβαινον, ἀλλ᾽ ἡσύχαζον. ἐν δὲ τῇ τρο-

rat) ſuperne lapidibus hoſtem inferius exiſtentem petebant; cumque paeana cecinifſent, *eum* rurſus invaſerunt. cum autem Athenienſes *eos* excepiſſent, pugna iterum co minus committi coepta eſt. Quaedam au tem Corinthiorum cohors ſiniſtro ſuorum cornu ſubſidio profecta, dextrum Athenienſium cornu in fugam vertit, et ad mare usque perſequuta eſt. Rurſus autem et Athenienſes et Caryſtii a navibus ſunt reverſi. Reliquus vero exercitus utrinque continenter dimicabat; praecipue vero dextrum Corinthiorum cornu, in quo ſtans Lycophron, ſiniſtro Athenienſium reſiſtebat. ſuſpicabatur enim eos Solygiam caſtellum tentaturos.

44. Diu igitur pugnae labores ſustinuerunt, neutri alteris cedentes. Tandem vero (Athenienſibus enim equites, qui in ipſa pugna eos juvabant, magno uſui erant, cum alteri nullum equitatum haberent) Corinthii in fugam verſi ſunt, et in collem ſe receperunt. Et *in eo* caſtra poſuerunt, nec amplius deſcendebant: ſed quieſcebant. In

hac autem fuga, in dextro cornu, plerique ipſorum, et Lycophron dux, obierunt. Reliquus vero exercitus, hoc modo; neque hoſte vehementer inſequente, neque effuſa fuga, poſtquam per vim fuit coactus, in excelſa loca ſe recepit, ibique caſtra poſuit. Athenienſes vero, cum *hoſtes* ad proelium contra ipſos non amplius prodirent, aliena cadavera ſpoliarunt, et ſuorum ſusceperunt, et trophaeum continuo ſtatuerunt. Porro illi dimidiae Corinthiorum parti, quae in Cenchrea praeſidii cauſa manebat, ne *Athenienſes* adverſus Crommyonem navigarent, hoc proelium non erat manifeſtum, propter montem Oneium. Sed ubi pulverem conſpexit, et *rem* cognovit, opem *ſuis* confeſtim tulit. Venerunt etiam auxilio ex urbe Corinthii ſenes, cum intellexiſſent id, quod acciderat. Quos univerſos conſpicati Athenienſes in ſe tendentes, ratique auxilium a vicinis Peloponneſiorum civitatibus miſſum contra ſe venire, celeriter ad naves ſe receperunt, habentes ſpolia, et ſuorum cadave-

πῆ ταύτῃ, κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας οἱ πλεῖστοί τε ἀπέθανον αὐτῶν, καὶ Λυκόφρων ὁ στρατηγός. ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ, τούτῳ τῷ τρόπῳ· οὐ κατὰ δίωξιν πολλὴν, οὐδὲ ταχείας φυγῆς γενομένης, ἐπεὶ ἐβιάσθη, ἐπαναχωρήσασα πρὸς τὰ μετέωρα ἱδρύθη. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς οὐκέτι αὐτοῖς ἐπήεσαν ἐς μάχην, τούς τε ἀλλοτρίους νεκροὺς ἐσκύλευον, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνῃροῦντο, τροπαιόν τε εὐθέως ἔστησαν. τοῖς δ' ἡμίσεσι τῶν Κορινθίων, οἳ ἐν τῇ Κεγχρειᾷ ἐκάθηντο φύλακες, μὴ ἐπὶ τὸν Κρομμύωνα πλεύσωσι, τούτοις οὐ κατάδηλος ἡ μάχη ἦν ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ὀνείου· κονιορτὸν δὲ ὡς εἶδον, καὶ ὡς ἔγνωσαν, ἐβοήθουν εὐθύς. ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως πρεσβύτεροι τῶν Κορινθίων, αἰσθόμενοι τὸ γεγενημένον. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ξύμπαντας αὐτοὺς ἐπιόντας, καὶ νομίσαντες τῶν ἐγγὺς ἀστυγειτόνων Πελοποννησίων βοήθειαν ἐπιέναι, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς ναῦς, ἔχοντες τὰ σκυλεύματα, καὶ

τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς, πλὴν δυεῖν, οὓς ἐγκατέλιπον, μὴ δυνάμενοι εὑρεῖν. καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ναῦς, ἐπεραιώθησαν ἐς τὰς ἐπικειμένας νήσους· ἐκ δ' αὐτῶν ἐπικηρυκευσάμενοι, τοὺς νεκροὺς, οὓς ἐγκατέλιπον, ὑποσπόνδους ἀνείλοντο. ἀπέθανον δὲ Κορινθίων μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδεκα καὶ διακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ, ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντήκοντα.

με'. Ἄραντες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ Ἀθηναῖοι, ἔπλευσαν αὐθημερὸν ἐς Κρομμύωνα τῆς Κορινθίας. ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίους, καὶ καθορμισάμενοι τήν τε γῆν ἐδῄωσαν, καὶ τὴν νύκτα ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραπλεύσαντες ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν πρῶτον, καὶ ἀπόβασίν τινα ποιησάμενοι, ἀφίκοντο ἐς Μεθώνην τὴν μεταξὺ Ἐπιδαύρου καὶ Τροιζῆνος. καὶ ἀπολαβόντες τὸν τῆς Χερρονήσου ἰσθμὸν, ἐτείχισαν, ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστί. καὶ φρούριον καταστησάμενοι, ἐλῄστευον τὸν ἔπειτα χρό-

ra, duobus exceptis, quae reliquerunt, quod ea reperire non potuiſſent. Cum autem naves conſcendiſſent, ad inſulas adjacentes trajecerunt. Hinc autem miſſo caduceatore, ſuorum cadavera, quae reliquerant, fide publica interpoſita receperunt. In hoc autem proelio, ex Corinthiis quidem, ceciderunt ducenti et duodecim; ex Athenienſibus vero, paulo minus quinquaginta.

45. Athenienſes autem ex iſtis inſulis profecti eodem die ad agri Corinthii Crommyonem navigarunt. (abeſt autem ab urbe centum et viginti ſtadiis.) et cum *eo appuliſſent*, agrum vaſtarunt, ibique caſtris poſitis pernoctarunt. Poſtridie vero maritimam oram legentes primum in Epidaurium agrum iverunt, et exſcenſu ex navibus in nonnullas ejus partes facto, Methonem venerunt, quae inter Epidaurum et Troezenem eſt ſita. et Cherroneſi Iſthmum, in quo eſt Methone, ab utraque littoris parte complexi, muro cingere coeperunt: impoſitoque praeſidio, poſtea Troezenium, et Halien-

ſem, et Epidaurium agrum latrociniis infeſtabant. Poſtquam autem abſoluto muro locum illum muniverunt, navibus domum redierunt.

46. Per idem tempus, quo haec gerebantur, Eurymedon etiam et Sophocles, qui e Pylo cum Athenienſium claſſe in Siciliam proficiſcebantur, cum Corcyram perveniſſent, una cum urbis incolis bellum intulerunt Corcyraeis; qui ſedes in Iſtone monte poſuerant; qui tunc, poſt ſeditionem *eo* profecti, agro potiebantur, et *adverſae factioni* multa damna dabant. Illos igitur adorti, munitionem quidem ceperunt: homines vero, *qui in ea erant*, uno agmine in editum quendam locum fuga ſe receperunt, et *cum Athenienſibus* compoſitionem hac conditione fecerunt; ut auxiliarios quidem milites *ipſis* traderent, de ſe vero, poſt arma tradita, Athenienſis populus arbitratu ſuo ſtatueret. Duces autem *Athenienſium* ipſos, fide publica interpoſita, in inſulam Ptychiam aſſervandos transportarunt, donec Athenas mitterentur; ita tamen, ut, ſi quis aufugiens deprehenſus fuiſſet, fides, quae data fuerat,

νον τήν τε Τροιζηνίαν γῆν, καὶ Ἁλιάδα, καὶ Ἐπιδαυρίαν. ταῖς δὲ ναυσὶν (ἐπειδὴ ἐξετείχισαν τὸ χωρίον) ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.

μϛ΄. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καθ' ὃν ταῦτα ἐγίγνετο, καὶ Εὐρυμέδων, καὶ Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐκ τῆς Πύλου ἀπῆραν ἐς τὴν Σικελίαν ναυσὶν Ἀθηναίων, ἀφικόμενοι ἐς Κέρκυραν, ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰστώνης Κερκυραίων καθιδρυμένους, οἳ τότε μετὰ τὴν στάσιν διαβάντες ἐκράτουν τε τῆς γῆς, καὶ πολλὰ ἔβλαπτον. προσβαλόντες δὲ, τὸ μὲν τείχισμα εἷλον· οἱ δὲ ἄνδρες καταπεφευγότες ἀθρόοι πρὸς μετέωρόν τι, ξυνέβησαν ὥστε τοὺς μὲν ἐπικούρους παραδοῦναι, περὶ δὲ σφῶν τὰ ὅπλα παραδόντων τὸν Ἀθηναίων δῆμον διαγνῶναι. καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον οἱ στρατηγοὶ τὴν Πτυχίαν ἐς φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδους, μέχρις οὗ Ἀθήναζε πεμφθῶσιν· ὥστε ἄν τις ἁλῷ ἀποδιδράσκων, ἅ-

πασι λέλυσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ τȣ̃ δήμȣ προςάται τῶν Κερκυραίων, δεδιότες μὴ οἱ Αθηναῖοι τȣ̀ς ἐλθόντας ȣ̓κ ἀποκτείνωσι, μηχανῶνται τοιόνδέ τι. τῶν ἐν τῇ νήσῳ πείθȣσί τινας, ὀλίγȣς ὑποπέμψαντες φίλȣς, καὶ διδάξαντες, ὡς κατ' εὔνοιαν δῆθεν, λέγειν ὅτι κράτιςον αὐτοῖς εἴη ὡς τάχιςα ἀποδιδράναι, πλοῖον δέ τι αὐτοὶ ἑτοιμάσειν. μέλλειν γὰρ δὴ τȣ̀ς ςρατηγȣ̀ς τῶν Αθηναίων παραδώσειν αὐτοὺς τῷ δήμῳ τῶν Κερκυραίων.

μζ'. Ὡς δὲ ἔπεισαν, καὶ μηχανησαμένων τὸ πλοῖον, ἐκπλέοντες ἐλήφθησαν, ἐλέλυντό τε αἱ σπονδαὶ, καὶ τοῖς Κερκυραίοις παρεδίδοντο οἱ πάντες. ξυνελάβοντο δὲ τοῦ τοιούτου οὐχ ἥκιςα, ὥςε ἀκριβῆ τὴν πρόφασιν γενέσθαι, καὶ τȣ̀ς τεχνησαμένους ἀδεέςερον ἐγχειρῆσαι, οἱ ςρατηγοὶ τῶν Αθηναίων, κατάδηλοι ὄντες τȣ̀ς ἄνδρας μὴ ἂν βȣ́λεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας, διότι αὐτοὶ ἐς Σικελίαν ἔπλεον, τὴν τιμὴν τοῖς

omnibus eſſet irrita. Verum primores populi Corcyraei, veriti, ne Athenienſes hos *Athenas* profectos non interficerent, hujusmodi fraudem moliuntur. Nonnullis illorum, qui in inſula *Ptychia* ſervabantur, perſuadent, aliquot ex amicis ſubmiſſis, et monitis, ut quaſi benevolentia dicerent, e re ipſorum maxime eſſe, ut primo quoque tempore fugam capeſſerent, ſe vero navigium aliquod praeparaturos: Athenienſium enim duces, ipſos populo Corcyraeo tradere ſtatuiſſe.

47. Cum autem *hoc illis* perſuaſiſſent, et navigium per inſidias paraſſent, *illi illinc* discedentes, intercepti ſunt, atque fides data *tunc* irrita fuit, et univerſi populo Corcyraeo traditi fuerunt. Ad hanc autem rem peragendam *Corcyraeos* in primis adjuverunt ipſi Athenienſium duces, ut certa minimeque dubia cauſa videretur *illis, qui in inſula erant*; et qui fraudem commenti fuerant, eam confidentius aggrederentur: quippe qui aperte prae ſe ferrent, ſe nolle viros iſtos *captivos* ab aliis *Athenas* delatos (ipſi enim in Siciliam navigabant) decus et

gloriam illis comparare, qui *eos illuc* deportaſſent. Hos autem acceptos Corcyraei in magno carcere concluſerunt. Poſtea vero eos eductos vicenos traducebant per medios binos ordines militum armatorum, qui hinc inde instructi erant, et qui ipſos inter ſe colligatos caeſim punctimque vulnerabant, ſicubi quis ſuum inimicum aſpexiſſet. Et lictores proſequentes eos urgebant, qui tardius progrederentur.

48. Atque hunc in modum eductos trucidarunt ad ſexaginta; quod illos latebat, qui in carcere reliqui erant. Exiſtimabant enim ſuos ſocios ab inimicis ex carcere eductos alio traduci. Cum autem *hoc* reſciviſſent, et ex quodam intellexiſſent, *tunc* Athenienſes implorare ac orare coeperunt, ut, ſi voluntas eorum ferret, ipſi ſe occiderent; nec amplius ex carcere exire volebant, et dicebant, ſe pro viribus non permiſſuros, ut quisquam *illuc* ingrederetur. Corcyraei vero ne ipſi quidem per fores irrumpere in animo habebant; ſed cum carceris tectum conſcendiſſent, et lacunar revulſiſſent, te-

ἄγουσι προσποιῆσαι. παραλαβόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι, ἐς οἴκημα μέγα καθεῖρξαν· καὶ ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἴκοσιν ἄνδρας, διῆγον διὰ δυεῖν στοίχοιν, ὁπλιτῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων, δεδεμένους τε πρὸς ἀλλήλους, καὶ παιομένους, καὶ κεντουμένους ὑπὸ τῶν παρατεταγμένων, εἴπου τίς τινα ἴδοι ἐχθρὸν ἑαυτοῦ· μαστιγοφόροι τε παριόντες ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας.

μή. Καὶ ἐς μὲν ἄνδρας ἑξήκοντα ἔλαθον τοὺς ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξαγαγόντες, καὶ διαφθείραντες. ᾤοντο γὰρ αὐτοὺς μεταστήσοντάς ποι, ἄλλοσε ἄγειν. ὡς δὲ ᾔσθοντο, καί τις αὐτοῖς ἐδήλωσε, τούς τε Ἀθηναίους ἐπεκαλοῦντο, καὶ ἐκέλευον σφᾶς εἰ βούλονται αὐτοὺς διαφθείρειν. ἔκ τε τοῦ οἰκήματος οὐκέτι ἤθελον ἐξιέναι, οὐδ' ἐσιέναι ἔφασαν κατὰ δύναμιν περιόψεσθαι οὐδένα· οἱ δὲ Κερκυραῖοι κατὰ μὲν τὰς θύρας οὐδ' αὐτοὶ διενοοῦντο βιάζεσθαι, ἀναβάντες

δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τοῦ οἰκήματος, καὶ διελόντες τὴν ὀροφὴν, ἔβαλλον τῷ κεράμῳ καὶ ἐτόξευον κάτω. οἱ δὲ ἐφυλάσσοντό τε ὡς ἠδύναντο, καὶ ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς αὐτοὺς διέφθειρον, οἰστούς τε, οὓς ἀφίεσαν ἐκεῖνοι, ἐς τὰς σφαγὰς καθιέντες, καὶ ἐκ κλινῶν τινῶν, αἳ ἔτυχον αὐτοῖς ἐνοῦσαι, τοῖς σπάρτοις, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων παραιρήματα ποιοῦντες, ἀπαγχόμενοι, παντὶ τρόπῳ τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς (ἐπεγένετο γὰρ νὺξ τῷ παθήματι) ἀναδοῦντες σφᾶς αὐτοὺς, καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω, διεφθάρησαν. καὶ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι, ἐπειδὰν ἡμέρα ἐγένετο, φορμηδὸν ἐπὶ ἁμάξας ἐπιβαλόντες, ἀπήγαγον ἔξω τῆς πόλεως. τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι ἐν τῷ τειχίσματι ἑάλωσαν, ἠνδραποδίσαντο. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ οἱ ἐκ τοῦ ὄρους Κερκυραῖοι ὑπὸ τοῦ δήμου διεφθάρησαν. καὶ ἡ στάσις πολλὴ γενομένη ἐτελεύτησεν ἐς τοῦτο, ὅσα γε κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε. οὐ γὰρ ἔτι ἦν ὑπόλοιπον τῶν ἑτέρων ὅ, τι καὶ ἀξιόλογον. οἱ

gulis et ſagittis eos petebant, qui infra erant. Illi vero ſe protegebant ut poterant; quinetiam ipſorum multi ſibi manus violentas attulerunt, partim ſagittas ab hoſte miſſas jugulis imprimentes, partim lectorum ſuorum, qui illic ipſis erant, funibus, partim reſtibus, quas ex ſuis veſtibus a ſe laceratis fecerant, ſe ipſos ſtrangulantes, omni denique ratione magnam partem noctis (nox enim huic cladi intervenit) ſe ipſos laqueis ſuffocantes, et ab illis, qui in ſuperiore tecti parte ſtabant, telis petiti, penitus perierunt. Cum autem dies illuxiſſet, Corcyraei eos acervatim in plauſtra conjectos extra urbem portarunt. Ipſorum vero uxores, quotquot in munitione captae fuerunt, in ſervitutem redegerunt. Hoc igitur modo Corcyraei, qui ſedes in monte poſuerant, a populo funditus perditi fuerunt. Haec autem ſeditio, quae magna fuit, hunc habuit exitum, quatenus ad hoc bellum pertinet. Neque enim quod reliquum erat ex aliis, ejusmodi erat, ut mentione dignum ſit. Athe-

nienſes autem, cum in Siciliam, quo primum navigationem inſtituerant, perveniſſent, cum illius loci ſociis bellum adminiſtrabant.

49. Athenienſes vero, qui Naupacti erant, et Acarnanes, aeſtate jam extrema, cum exercitu profecti, Anactorium, Corinthiorum urbem in ipſo Ambracii ſinus oſtio ſitam, per proditionem ceperunt. Corinthiis autem illinc ejectis, ipſi Acarnanes locum tenuerunt, colonis ex omnibus Acarnaniae partibus eo miſſis. Et haec aeſtas exiit.

50. Sequente hyeme, Ariſtides Archippi *filius*, unus e ducibus Atticae claſſis ad ſocios pecuniae cogendae cauſa miſſae, Artaphernem virum Perſam, qui a *Perſarum* Rege miſſus Lacedaemonem proficiſcebatur, ad Eïonem, quae ad Strymonem eſt ſita, comprehendit. Quo *Athenas* deducto, Athenienſes epiſtolas ex Aſſyriis litteris *in Graecum ſermonem* converſas legerunt. Quarum, cum alia multa ad Lacedaemonios ſcri-

δὲ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Σικελίαν, ἵναπερ τὸ πρῶτον ὥρμηντο, ἀποπλεύσαντες, μετὰ τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἐπολέμουν.

μθ'. Καὶ οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀκαρνᾶνες, ἅμα τελευτῶντος τοῦ θέρους, στρατευσάμενοι, Ἀνακτόριον, Κορινθίων πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, ἔλαβον προδοσίᾳ· καὶ ἐκπέμψαντες Κορινθίους αὐτοὶ Ἀκαρνᾶνες οἰκήτορας ἀπὸ πάντων, ἔσχον τὸ χωρίον· καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

ν'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, Ἀριστείδης ὁ Ἀρχίππου, εἷς τῶν ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς αἳ ἐξεπέμφθησαν πρὸς τοὺς ξυμμάχους, Ἀρταφέρνην ἄνδρα Πέρσην παρὰ βασιλέως πορευόμενον ἐς Λακεδαίμονα ξυλλαμβάνει ἐν Ἠιόνι τῇ ἐπὶ Στρυμόνι· καὶ αὐτοῦ κομισθέντος, οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν ἐπιστολὰς μεταγραψάμενοι ἐκ τῶν Ἀσσυρίων γραμμάτων, ἀνέγνωσαν· ἐν αἷς, πολλῶν ἄλλων γεγραμμένων, κε-

φάλαιον ἦν πρὸς Λακεδαιμονίους, οὐ γιγνώσκειν ὅ, τι βούλονται. πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβεων, οὐδένα ταυτὰ λέγειν. εἰ οὖν τι βούλονται σαφὲς λέγειν, πέμψαι μετὰ τοῦ Πέρσου ἄνδρας ὡς αὐτόν. τὸν δὲ Ἀρταφέρνην ὕστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι τριήρει ἐς Ἔφεσον, καὶ πρέσβεις ἅμα· οἱ πυθόμενοι αὐτόθι βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ τεθνηκότα (κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτελεύτησεν) ἐπ᾽ οἴκου ἀνεχώρησαν.

να΄. Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Χῖοι τὸ τεῖχος περιεῖλον τὸ καινὸν, κελευσάντων Ἀθηναίων, καὶ ὑποπτευσάντων ἐς αὐτοὺς τὶ νεωτεριεῖν· ποιησάμενοι μέντοι πρὸς Ἀθηναίους πίστεις καὶ βεβαιότητα, ἐν τῶν δυνατῶν, μηδὲν περὶ σφᾶς νεώτερον βουλεύσειν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἕβδομον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

νβ΄. Τοῦ δ᾽ ἐπιγιγνομένου θέρους, εὐθὺς τοῦ τε ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νου-

berentur, ſumma haec erat: Neſcire ſe quid *illi* vellent. nam cum multi legati venirent, nullum eadem dicere. Si quid igitur aperte dicere vellent, cum hoc Perſa viros ad ſe mitterent. Artaphernem vero poſtea Athenienſes una cum legatis triremi vectum Epheſum miſerunt. Qui, cum illic intellexiſſent, Artaxerxem Xerxis filium nuper obiiſſe (nam per id tempus diſceſſerat) domum redierunt.

51. Eadem hyeme, Chii novum murum Athenienſium juſſu demoliti ſunt, quod eos aliquid novi contra ſe moliri ſuſpicarentur. hoc tamen fecerunt adhibita firma cautione, quantum fieri poterat, ne Athenienſes quicquam de priſtino *ſuae* civitatis ſtatu innovarent. Atque haec hyems exiit, ſimul etiam belli, quod Thucydides conſcripſit, ſeptimus annus exceſſit.

52. Aeſtatis autem inſequentis initio ſtatim circa novilunium ſol ex parte defecit;

ejusdemque menſis initio terrae-motus exſtitit. Et Mitylenaei, aliique Lesbii exſules, quorum plerique ex continente venerant, auxiliis ex Peloponneſo mercede conductis, et manu illinc collecta, Rhoetium occupant. Et acceptis duobus Phocaïcorum ſtaterum millibus, *ipſum incolis* rurſus reddiderunt, nulla injuria facta. Poſtea vero, cum copias adverſus Antandrum duxiſſent, urbem interveniente proditione ceperunt. Eorum autem propoſitum erat, cum alias civitates, quae Actaeae vocantur, quas prius poſſidentibus Mitylenaeis Athenienſes tenebant, in libertatem vindicare, tum vero omnium maxime Antandrum. Ubi autem eam muniſſent, (nam aedificandarum navium facultas, propter lignorum copiam, et Idam impendentem, illic ipſis erat) cum reliquo etiam apparatu inde proficiſcentes, Lesbum vicinam infeſtare, et in ſuam poteſtatem redigere Aeolica oppida, quae in continente erant. Et hi quidem haec facere conſtituerant.

μηνίαν· καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἱσταμένου ἔσεισε· καὶ οἱ Μιτυληναίων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων, ὁρμώμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἠπείρου, καὶ μισθωσάμενοι ἔκ τε Πελοποννήσου ἐπικουρικὸν, καὶ αὐτόθεν ξυναγείραντες, αἱροῦσι Ῥοιτίαν· καὶ λαβόντες δισχιλίους στατῆρας Φωκαΐτας, ἀπέδοσαν πάλιν, μηδὲν ἀδικήσαντες. καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπὶ Ἄντανδρον στρατεύσαντες, προδοσίας γενομένης λαμβάνουσι τὴν πόλιν. καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια, τάς τε ἄλλας πόλεις τὰς Ἀκταίας καλουμένας, ἃς πρότερον Μιτυληναίων νεμομένων Ἀθηναῖοι εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον, καὶ κρατυνάμενοι αὐτὴν (ναῦς τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιεῖσθαι αὐτόθεν, ξύλων ὑπαρχόντων, καὶ τῆς Ἴδης ἐπικειμένης) καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ ῥᾳδίως ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενοι, τήν τε Λέσβον ἐγγὺς οὖσαν κακώσειν, καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ Αἰολικὰ πολίσματα χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα παρασκευάζεσθαι ἔμελλον.

νγ'. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐν τῷ αὐτῷ θέρει, ἑξήκοντα ναυσὶ, καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις, ἱππεῦσί τε ὀλίγοις, καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαγόντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ Κύθηρα. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ Νικόστρατος ὁ Διοτρεφοῦς, καὶ Αὐτοκλῆς ὁ Τολμαίου. τὰ δὲ Κύθηρα, νῆσός ἐστιν, ἐπίκειται δὲ τῇ Λακωνικῇ κατὰ Μαλέαν· Λακεδαιμόνιοι δ' εἰσὶ τῶν περιοίκων, καὶ Κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς Σπάρτης διέβαινεν αὐτόσε κατὰ ἔτος, ὁπλιτῶν τε φρουρὰν διέπεμπον ἀεὶ, καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. ἦν γὰρ αὐτοῖς τῶν τε ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης ὁλκάδων προσβολή. καὶ λησταὶ ἅμα τὴν Λακωνικὴν ἧσσον ἐλύπουν ἐκ θαλάσσης, ᾗπερ μόνον οἷόν τ' ἦν κακουργεῖσθαι. πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ Σικελικὸν καὶ Κρητικὸν πέλαγος.

νδ'. Κατασχόντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ στρατῷ, δέκα μὲν ναυσὶ καὶ δισχιλίοις Μιλη-

53. Athenienſes vero, eadem aeſtate, cum LX navibus, et duobus militum millibus, et aliquot equitibus, et cum Mileſiis, et aliis quibusdam ex ſociis, quos ſecum ducebant, bellum Cytheris intulerunt. Illis autem praeerat Nicias Nicerati, et Nicoſtratus Diotrephis, et Autocles Tolmaei *filius*. Cythera autem eſt inſula, quae agro Laconico adjacet e regione Maleae *promontorii*. Lacedaemonii vero ſunt accolae circumcirca: et Cytherodices magiſtratus ad jus dicendum Sparta quotannis eo tranſibat; et *Lacedaemonii* militum graviter armatorum praeſidium *in eam* ſemper tranſmittebant, ejusque curam ingentem gerebant. Ipſis enim erat portus, ad quem appellebant onerariae naves, quae ex Aegypto, et Africa veniebant. Simul etiam pyratae Laconicam oram a mari (qua tantum infeſtari poterat) minus infeſtabant. Tota enim *haec inſula* conſurgens ad Siculum et Creticum mare porrigitur.

54. Athenienſes igitur, cum *huc* appuliſſent cum ſuis copiis, cum decem navibus,

et duobus Mileſiorum millibus urbem maritimam, nomine Scandeam, capiunt. cum reliquo exercitu in inſulae partes, quae Maleam ſpectabant, exſcenſu ex navibus facto, ad maritimam Cytheriorum urbem iverunt, ejusque incolas omnes ſub armis ſtantes offenderunt. Proelioque commiſſo, Cytherii pauliſper impetum ſustinuerunt, deinde in fugam verſi, in arcem confugerunt. Poſtea cum Nicia, ejusque collegis compoſitionem fecerunt ea conditione; ut omne de ſe ſtatuendi arbitrium Athenienſibus permitterent, niſi mortis. Quaedam autem colloquia et ante inter Niciam et Cytherios habita fuerant. Quamobrem etiam citius et commodius, et in praeſentia et in poſterum, quae ad compoſitionem pertinebant, ab ipſis tranſacta ſunt. Athenienſes enim Cytherios ex ſuis ſedibus in alias transtulerunt, tum quod eſſent Lacedaemonii, tum etiam quod inſula agro Laconico adeo vicina eſſet. Poſt compoſitionem Athenienſes accepta Scandea, urbe ad portum ſita,

σίων ὁπλίταις τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν Σκάνδειαν καλουμένην αἱροῦσι· τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀποβάντες τῆς νήσου ἐς τὰ πρὸς Μαλέαν τετραμμένα, ἐχώρουν ἐπὶ τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν τῶν Κυθηρίων, καὶ εὗρον εὐθὺς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους ἅπαντας. καὶ μάχης γιγνομένης ὀλίγον μέν τινα χρόνον ὑπέστησαν οἱ Κυθήριοι, ἔπειτα τραπόμενοι, κατέφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν. καὶ ὕστερον ξυνέβησαν πρὸς Νικίαν, καὶ τοὺς ξυνάρχοντας, Ἀθηναίοις ἐπιτρέψαι περὶ σφῶν αὐτῶν, πλὴν θανάτου. ἦσαν δέ τινες καὶ γενόμενοι τῷ Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρός τινας τῶν Κυθηρίων. διὸ καὶ θᾶσσον καὶ ἐπιτηδειότερον τό, τε παραυτίκα καὶ τὸ ἔπειτα τὰ τῆς ὁμολογίας ἐπράχθη αὐτοῖς. ἀνέστησαν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι Κυθηρίους, Λακεδαιμονίους τε ὄντας, καὶ ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ τῆς νήσου οὕτως ἐπικειμένης. μετὰ δὲ τὴν ξύμβασιν, οἱ Ἀθηναῖοι τήν τε Σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα παραλαβόντες, καὶ τῶν Κυ-

θήρων φυλακὴν ποιησάμενοι, ἔπλευσαν ἔς τε Ασίνην, καὶ Ἕλος, κ) τὰ πλεῖςα τῶν περὶ θάλασσαν. κ) ἀποϐάσεις ποιούμενοι, κ) ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὗ καιρὸς εἴη, ἐδήουν τὴν γῆν ἡμέρας μάλιςα ἑπ]ά.

νε΄. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἰδόν]ες μὲν τοὺς Αθηναίους τὰ Κύθηρα ἔχοντας, προσδεχόμενοι δὲ κ) ἐς τὴν γῆν σφῶν ἀποϐάσεις ποιήσεσθαι τοιαύτας, ἀθρόα μὲν οὐδαμοῦ τῆ δυνάμει ἀντετάξαν]ο, κα]ὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς διέπεμψαν, ὁπλιτῶν πλῆθος, ὡς ἑκάςαχόσε ἔδει. κ) τὰ ἄλλα ἐν φυλακῆ πολλῆ ἦσαν, φοϐούμενοι μὴ σφίσι νεώτερόν τι γένη]αι τῶν περὶ τὴν κατάςασιν, γεγενημένου μὲν τοῦ ἐν τῆ νήσῳ πάθους ἀνελπίςου κ) μεγάλου, Πύλου δὲ ἐχομένης, κ) Κυθήρων, κ) παν]αχόθεν σφᾶς περιεςῶτος πολέμου ταχέος, κ) ἀπροφυλάκ]ου. ὥςε παρὰ τὸ εἰωθὸς ἱππέας τετρακοσίους κατεςήσαντο, καὶ τοξότας· ἔς τε τὰ πολεμικὰ, εἴπέρ ποτε, μάλιςα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένον-

et praeſidio Cytheris impoſito, navigarunt ad Aſinen, et Helos, et ad plurima loca maritima. Et exſcenſu ex navibus in ea facto, et commorantes ubicunque opportunum videbatur, regionem per dies circiter ſeptem vaſtarunt.

55. Lacedaemonii vero, quamvis Cythera ab Athenienſibus teneri viderent, et exſpectarent illos in ſuum etiam agrum exſcenſiones hujusmodi facturos, nunquam tamen cum frequentibus copiis, acie inſtructa obviam ipſis iverunt: ſed militum graviter armatorum magnam manum in varias agri ſui partes, prout unusquisque locus poſtulabat, praeſidii cauſa miſerunt. Et caeteris in rebus ſibi diligenter cavebant, metuentes ne quid in rerum ſuarum ſtatu novaretur, propter inſperatam ac ingentem cladem in inſula *recens* acceptam, et propter Pylum et Cythera occupata, et propter repentinum ac improviſum bellum, quod ipſos undique circumſtabat. Quare praeter ſuam conſuetudinem quadringentos equites, et ſagittarios conſtituerunt. Et ad res bellicas, ſi unquam ante, tunc potiſſimum ſegniores

redditi ſunt, qui praeter uſitatam ſibi formam apparatus, cum nauticis copiis certare cogerentur, idque contra Athenienſes, qui, quicquid intentatum relinquebant, id ſemper ſpei deeſſe putabant, quam de felici rerum ſucceſſu conceperant. Praeterea varii caſus, multaeque res, quae brevi temporis ſpatio praeter omnem exſpectationem ipſis acciderant, maximum metum ipſis incutiebant. Et verebantur, ne forte rurſus aliqua calamitas ſibi contingeret, qualis erat, quam et in inſula acceperant. Et propterea ad pugnandum erant timidiores, et quicquid aggreſſi fuiſſent, id infelicem exitum putabant habiturum, propter animi diffidentiam, quod prius adverſa fortuna premi non conſueviſſent.

56. Cum igitur Athenienſes tunc oram maritimam vaſtarent, pleraque quieſcebant, quum ad ſingula praeſidia exſcenſus aliquis e navibus fiebat; tum quod ſinguli ſe numero inferiores eſſe ducerent, tum etiam quod in eo rerum ſtatu conſtituti eſſent. Una vero praeſidiaria cohors, quae etiam ad Cortytam et Aphrodiſiam hoſtes propulſavit, ip-

τό, ξυνεστῶτες, παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν σφῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς, ναυτικῷ ἀγῶνι, καὶ τούτῳ πρὸς Ἀθηναίȣς, οἷς τὸ μὴ ἐπιχειρούμενον αἰεὶ ἐλλιπὲς ἦν τῆς δοκήσεως τὶ πράξειν. καὶ ἅμα τὰ τῆς τύχης πολλά, καὶ ἐν ὀλίγῳ ξυμβάντα παρὰ λόγον αὐτοῖς, ἔκπληξιν μεγίστην παρεῖχε. καὶ ἐδέδιεσαν μή ποτε αὖθις ξυμφορά τις αὐτοῖς περιτύχῃ, οἷα καὶ ἐν τῇ νήσῳ. ἀτολμότεροι δὲ δι' αὐτὸ ἐς τὰς μάχας ἦσαν, καὶ πᾶν ὅ, τι κινήσειαν, ᾤοντο ἁμαρτήσεσθαι, διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι, ἐκ τῆς πρὶν ἀηθείας τȣ̃ κακοπραγεῖν.

νϛ'. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις τότε τὴν παραθαλάσσιον δηȣ̃σι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχασαν, ὡς καθ' ἑκάστην φρȣρὰν γίγνοιτό τις ἀπόβασις, πλήθει τε ἐλάσσȣς ἕκαστοι ἡγούμενοι εἶναι, καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ· μία δὲ φρȣρά, ἥπερ καὶ ἠμύνατο περὶ Κορτύταν καὶ Ἀφροδισίαν, τὸν μὲν ὄχλον τῶν ψιλῶν ἐ-

σκεδασμένον ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ, τῶν δὲ ὁπλιτῶν δεξαμένων ὑπεχώρησε πάλιν· καὶ ἄνδρες τέ τινες ἀπέθανον αὐτῶν ὀλίγοι, καὶ ὅπλα ἐλήφθη. τροπαῖόν τε στήσαντες οἱ Αθηναῖοι ἀπέπλευσαν ἐς Κύθηρα. ἐκ δὲ αὐτῶν περιέπλευσαν ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηράν. καὶ δηώσαντες μέρος τι τῆς γῆς, ἀφικνοῦνται ἐπὶ Θυρέαν, ἥ ἐστι μὲν τῆς Κυνουρίας γῆς καλουμένης, μεθορία δὲ τῆς Αργείας καὶ Λακωνικῆς. νεμόμενοι δὲ αὐτὴν ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν, διά τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφίσι γενομένας καὶ τῶν Εἱλώτων τὴν ἐπανάστασιν εὐεργεσίας, καὶ ὅτι Αθηναίων ὑπακούοντες, ὅμως πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην αἰεὶ ἕστασαν.

νζ'. Προσπλεόντων οὖν ἔτι τῶν Αθηναίων, οἱ Αἰγινῆται τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, ὃ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες, τεῖχος ἐκλείπουσιν, ἐς δὲ τὴν ἄνω πόλιν, ἐν ᾗ ᾤκουν, ἀπεχώρησαν, ἀπέχουσαν σταδίους μά-

ſam quidem levis armaturae turbam pala-tam impetu in eam facto terruit: ſed cum gravis armaturae milites ipſam excepiſſent, rurſus ſe recepit, et aliquot ex ipſius numero ceciderunt, armaque capta fuerunt. Athenienſes autem, erecto trophaeo, in Cythera abierunt. Hinc vero ad Epidaurum Limeram, claſſe circumvecti profecti ſunt, agrique parte vaſtata, pervenerunt ad Thyream, quae eſt illa quidem agri, qui Cynurius appellatur, ſed Argivum et Laconicum agrum ſuo interjectu diſterminat. Lacedaemonii autem, quod eam poſſiderent, Aeginetis patria pulſis incolendam dederunt: tum ob beneficia, quae et terrae-motus tempore, et quum Helotes in dominos inſurrexerant, in ſe contulerant; tum etiam quod, licet Athenienſium imperio ſubjecti eſſent, tamen ſecum perpetuo ſenſiſſent.

57. Athenienſibus igitur cum claſſe adventantibus, Aeginetae murum, quem ad mare aedificabant, reliquerunt; et in ſuperiorem urbem, ſtadiis circiter decem a mari diſtantem, quam incolebant, ſe recepe-

runt. Et una Lacedaemoniorum praeſidiaria cohors, quae agri tutandi cauſa illic erat, quae etiam *Aeginetas* in illo muro aedificando adjuvabat, cum ipſis in urbem ingredi noluit, licet Aeginetae eam rogarent; quod ipſis *praeſidiariis Lacedaemoniorum militibus* periculoſum eſſe videretur intra muros concludi. Quare cum in editiora loca ſe recepiſſent, quod ſe ad hoſti pugna reſiſtendum impares eſſe judicarent, quieſcebant. Interea vero Athenienſes, cum *ad littus* appuliſſent, et cum omnibus copiis ad Thyream confeſtim iviſſent, eam ceperunt; et urbem incenderunt, et res, quae in ea erant, diripuerunt: et Aeginetas, quotquot in ipſo congreſſu non occubuerant, et Tantalum Patroclis *filium*, qui apud illos pro Lacedaemoniis dux fuerat, (cum enim vulneratus fuiſſet, vivus captus eſt) abduxerunt, et cum his Athenas pervenerunt. nonnullos etiam ex Cytheris abduxerunt, quos periculi vitandi cauſa, ſuis ſedibus motos, alio transferendos cenſuerunt. Athenienſes autem hos quidem in inſulis collocare decreverunt, et caeteris Cytheriis *permittere*,

λιστα δέκα τῆς θαλάσσης. καὶ αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων φρουρὰ μία τῶν περὶ τὴν χώραν, ἥπερ καὶ ξυνετείχιζε, ξυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησεν, δεομένων τῶν Αἰγινητῶν, ἀλλ' αὐτοὺς κίνδυνος ἐφαίνετο ἐς τὸ τεῖχος κατακλείεσθαι. ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ μετέωρα, ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιόμαχοι εἶναι, ἡσύχαζον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι κατασχόντες, καὶ χωρήσαντες εὐθὺς πάσῃ τῇ στρατιᾷ, αἱροῦσι τὴν Θυρέαν. καὶ τήν τε πόλιν κατέκαυσαν, καὶ τὰ ἐνόντα ἐξεπόρθησαν. τούς τε Αἰγινήτας, ὅσοι μὴ ἐν χερσὶ διεφθάρησαν, ἄγοντες, ἀφίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸν ἄρχοντα ὃς παρ' αὐτοῖς ἦν τῶν Λακεδαιμονίων, Τάνταλον τὸν Πατροκλέους. ἐζωγρήθη γὰρ τετρωμένος. ἦγον δέ τινας καὶ ἐκ τῶν Κυθήρων ἄνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταστῆσαι. καὶ τούτους μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους, καὶ τοὺς ἄλλους Κυθηρί-

ους, οἰκοῦντας τὴν ἑαυτῶν, φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν· Αἰγινήτας δὲ ἀποκτεῖναι πάντας ὅσοι ἑάλωσαν, διὰ τὴν προτέραν ἀεί ποτε ἔχθραν· Τάνταλον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους καταδῆσαι.

νή. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, ἐν Σικελίᾳ Καμαριναίοις καὶ Γελώοις ἐκεχειρία γίγνεται πρῶτον πρὸς ἀλλήλους. εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι Σικελιῶται ξυνελθόντες ἐς Γέλαν, ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρέσβεις ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις, εἴπως ξυναλλαγεῖεν· καὶ ἄλλαι τε πολλαὶ γνῶμαι ἐλέγοντο ἐπ' ἀμφότερα, διαφερομένων, καὶ ἀξιούντων, ὡς ἕκαστοί τι ἐλασσοῦσθαι ἐνόμιζον· καὶ Ἑρμοκράτης ὁ Ἕρμωνος Συρακούσιος, ὅσπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτοὺς ἐς τὸ κοινὸν, τοιούτους δὴ λόγους εἶπεν.

νθ'. ‛ ΟΥΤΕ πόλεως ὢν ἐλαχίστης, ὦ Σικελιῶται, τοὺς λόγους ποιήσομαι, οὔτε πονουμένης μάλιστα τῷ πο-

ut ſuum agrum colentes, tributum, quaterna talenta penderent: Aeginetas vero omnes, quotquot capti fuerant, interficere *ſtatuerunt*, propter priorem perpetuamque ſimultatem: Tantalum vero praeter caeteros Lacedaemonios in inſula *Sphacteria captos* in vincula conjiciendum cenſuerunt.

58. Eadem aeſtate in Sicilia induciae inter Camarinaeos et Geloos primum initae ſunt. Mox etiam caeteri *Siculi et* Sicilienſes Gelam convenerunt, et legatis ex omnibus *Siciliae* civitatibus eo miſſis, in colloquium venerunt, et inter ſe agere coeperunt, ſi quo modo in priſtinam gratiam redire poſſent. Et cum multae aliae ſententiae in utramque partem dictae ſunt ab illis, qui diſſentiebant, et petebant ea, quibus ſe quisque *ab altero* fraudatum exiſtimabat: tum etiam Hermocrates Hermonis filius Syracuſanus, qui etiam praecipue ipſos movit, ad legatos a Siciliae communi miſſos, hujusmodi verba tunc fecit.

59. ‘ Non ex ea civitate, viri Sicilien-‘ ſes, quae aut minima ſit, aut bello maxime ‘ laboret, ego ortus, verba faciam: ſed ſen-

‘ tentiam dicam, quae in totius Siciliae com-
‘ mune bonum optima eſſe mihi videtur.
‘ Ac bellum quidem gerere, quam triſtis ſit
‘ res, cur nam quis omnia *mala*, quae in eo
‘ contingere ſolent, apud homines rerum
‘ gnaros colligens, oratione prolixa utatur?
‘ Nemo enim aut propter *bellicorum incom-*
‘ *modorum* imperitiam hoc agere cogitur,
‘ aut metu deterretur, ſi quid amplius ſe
‘ adepturum ſperet. ſed uſu venit, ut his
‘ quidem lucra majora, quam pericula eſſe
‘ videantur: illi vero quodvis discrimen ad-
‘ ire, quam ullam jacturam in praeſentia fa-
‘ cere malint. Sed quum haec ipſa neutri
‘ opportune faciunt, *tunc* admonitiones de
‘ facienda gratiae reconciliatione ſunt uti-
‘ les. Id, quod nobis etiam in praeſentia
‘ plurimi faciendum erit, ſi *monentibus* pa-
‘ reamus. Quod enim unusquisque *noſtrum*
‘ ſuis rebus privatim bene conſulere vellet,
‘ bellum tunc primum ſuscepimus: nunc
‘ vero inter nos disceptando operam de-
‘ mus, ut in priſtinam gratiam redeamus.
‘ Et niſi ſucceſſerit, ut unusquisque noſtrum
‘ ſuum jus obtineat, atque ita hinc diſcedat,
‘ iterum ad arma redibimus.

‘ λέμῳ, ἐς κοινὸν δὲ τὴν δοκοῦσάν μοι βελ-
‘ τίστην γνώμην εἶναι ἀποφαινόμενος τῇ
‘ Σικελίᾳ πάσῃ. καὶ περὶ μὲν τοῦ πολε-
‘ μεῖν, ὡς χαλεπὸν, τί ἂν τις πᾶν τὸ
‘ ἐνὸν ἐκλέγων ἐν εἰδόσι μακρηγοροίη; οὐ-
‘ δεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθίᾳ ἀναγκάζεται αὐ-
‘ τὸ δρᾷν, οὔτε φόβῳ, ἢν οἴηταί τι πλέ-
‘ ον σχήσειν, ἀποτρέπεται. ξυμβαίνει δὲ
‘ τοῖς μὲν, τὰ κέρδη μείζω φαίνεσθαι
‘ τῶν δεινῶν. οἱ δὲ τοὺς κινδύνους ἐθέλουσιν
‘ ὑφίστασθαι πρὸ τοῦ αὐτίκα τὶ ἐλασσοῦ-
‘ σθαι· αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ ἐν καιρῷ
‘ τύχοιεν ἑκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραι-
‘ νέσεις τῶν ξυναλλαγῶν ὠφέλιμοι. ὃ καὶ
‘ ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι πειθομένοις πλείστου
‘ ἂν ἄξιον γένοιτο. τὰ γὰρ ἴδια ἕκαστοι
‘ εὖ βουλευόμενοι δὴ θέσθαι, τότε πρῶτον
‘ ἐπολεμήσαμεν, καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους
‘ δι᾽ ἀντιλογιῶν πειρώμεθα καταλλαγῆναι·
‘ καὶ ἢν ἄρα μὴ προχωρήσῃ ἴσον ἑκάστῳ ἔ-
‘ χοντι ἀπελθεῖν, πάλιν πολεμήσομεν.

- ξ'. ‘ Καίτοι γνῶναι χρὴ ὅτι οὐ περὶ
‘ τῶν ἰδίων μόνον, εἰ σωφρονοῦμεν, ἡ ξύνο-
‘ δος ἔςαι, ἀλλ' εἰ ἐπιβουλευομένην τὴν
‘ πᾶσαν Σικελίαν, ὡς ἐγὼ κρίνω, ὑπ' Α-
‘ θηναίων, δυνησόμεθα ἔτι διασῶσαι· καὶ
‘ διαλλακτὰς πολὺ τῶν ἐμῶν λόγων ἀ-
‘ ναγκαιοτέρους περὶ τῶνδε Ἀθηναίους νο-
‘ μίσαι, οἳ δύναμιν ἔχοντες μεγίςην τῶν
‘ Ἑλλήνων, τάς τε ἁμαρτίας ἡμῶν τηροῦσιν,
‘ ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες, καὶ ὀνόματι ἐννόμῳ
‘ ξυμμαχίας, τὸ φύσει πολέμιον εὐπρε-
‘ πῶς ἐς τὸ ξυμφέρον καθίςανται. πόλεμον
‘ γὰρ αἰρομένων ἡμῶν, καὶ ἐπαγομένων αὐ-
‘ τοὺς ἄνδρας οἳ καὶ τοῖς μὴ ἐπικαλουμένοις αὐ-
‘ τοὶ ἐπιςρατεύουσι, κακῶς τε ἡμᾶς αὐτοὺς
‘ ποιούντων τέλεσι τοῖς οἰκείοις, καὶ τῆς ἀρ-
‘ χῆς ἅμα προκοπτόντων ἐκείνοις, εἰκὸς, ὅ-
‘ ταν γνῶσιν ἡμᾶς τετρυχωμένους, καὶ πλέ-
‘ ονί ποτε ςόλῳ ἐλθόντας αὐτοὺς, τάδε
‘ πάντα πειράσεσθαι ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι.

ξα'. ‘ Καίτοι τῇ ἑαυτῶν ἑκάςους, εἰ

60. ‘ Quanquam hoc nobis eſt ſciendum, ‘ non ſolum de privatis rebus (ſi ſapimus) ‘ coactum eſſe conſilium: ſed etiam ut con‘ ſultemus, an univerſam Siciliam, quae (ut ‘ ego judico) Athenienſium inſidiis appeti‘ tur, adhuc conſervare poſſimus. Et *oportet* ‘ exiſtimare Athenienſes (qui, cum maximam ‘ *omnium* Graecorum potentiam obtineant, ‘ cum paucis navibus hic praeſto ſunt ad ob‘ ſervanda noſtra peccata, et legitimo ſocie‘ tatis nomine, innatum ſibi odium, ſpecioſa ‘ rerum appellatione ſuum conſilium velan‘ tes, ad ſuam utilitatem accommodant) ha‘ rum *noſtrarum discordiarum* pacificatores ‘ eſſe multo magis neceſſarios, quam mea ‘ verba. Cum enim bellum ſuſceperimus, et ‘ hos viros accerſiverimus, qui vel illis, qui ‘ ipſos non accerſunt, bellum inferunt, cum‘ que nos ipſos domeſticis ſumtibus vexe‘ mus, ſimul etiam cum nos ipſi paulatim a‘ ditum illis ad hoc imperium occupandum ‘ patefaciamus, veriſimile eſt, ipſos ſua ſpon‘ te, ubi nos afflictos cognoverint, olim cum ‘ majore claſſe venturos, et haec omnia in ‘ ſuam poteſtatem redigere conaturos.

61. ‘ Atqui (ſi ſapimus) oportet unum-

'quemque noſtrum potius, ut ſuo *imperio* 'res alienas adjungat, quam ut ſuas laedat, 'ſocios accerſere, et pericula ſubire. Et exi-'ſtimare *oportet*, ſeditionem maxime perni-'cioſam eſſe cum ſingulis civitatibus, tum 'etiam univerſae Siciliae, cujus nos incolae 'univerſi inſidiis *Athenienſium* appetimur, 'et tamen mutuis ſingularum civitatum diſ-'ſenſionibus laborantes alii ab aliis diviſi 'ſumus. Quibus rebus cognitis oportet et 'privatum cum privato, et civitatem cum ci-'vitate in gratiam redire, et operam dare, 'ut omnes ſimul univerſam Siciliam ſerve-'mus. Nec in mentem venire cuipiam opor-'tet, eos quidem, qui de nobis ſunt Dorien-'ſes, Athenienſium hoſtes eſſe; Chalciden-'ſes vero, propter cognationem Ionicam, a 'periculis tutos eſſe. Neque enim partium 'odio, bellum *noſtris* gentibus inferunt, 'quod ſint diviſae: ſed cupiditate bonorum, 'quae communiter in Sicilia poſſidemus. 'Hoc autem nunc declararunt in iſta Chal-'cidenſium evocatione. Illis enim, qui ex 'foederis ſocietate nullum auxilium ipſis 'unquam tulerunt, ipſi foederis jus libenti-

‘ σωφρονοῦμεν, χρὴ τὰ μὴ προσήκοντα ἐ-
‘ πικτωμένους, μᾶλλον ἢ τὰ ἕτοιμα βλά-
‘ πτοντας, ξυμμάχους τε ἐπάγεσθαι, καὶ
‘ τοὺς κινδύνους προσλαμβάνειν· νομίσαι
‘ τε στάσιν μάλιστα φθείρειν τὰς πόλεις,
‘ καὶ τὴν Σικελίαν, ἧς γε οἱ ἔνοικοι ξύμ-
‘ παντες μὲν ἐπιβουλευόμεθα, κατὰ πό-
‘ λεις δὲ διέσταμεν. ἃ χρὴ γνόντας, καὶ
‘ ἰδιώτην ἰδιώτῃ καταλλαγῆναι, καὶ πό-
‘ λιν πόλει, καὶ πειρᾶσθαι κοινῇ σώζειν
‘ τὴν πᾶσαν Σικελίαν. παρεστάναι δὲ μη-
‘ δενὶ ὡς οἱ μὲν Δωριεῖς ἡμῶν, πολέμιοι
‘ τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν, τῇ
‘ Ἰάδι ξυγγενείᾳ ἀσφαλές. οὐ γὰρ τοῖς
‘ ἔθνεσιν ὅτι δίχα πέφυκε τοῦ ἑτέρου,
‘ ἔχθει ἐπίασιν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ Σι-
‘ κελίᾳ ἀγαθῶν ἐφιέμενοι, ἃ κοινῇ κεκτή-
‘ μεθα. ἐδήλωσαν δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ Χαλ-
‘ κιδικοῦ γένους παρακλήσει. τοῖς γὰρ
‘ οὐδέποτε σφίσι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν
‘ προσβοηθήσασιν αὐτοὶ τὸ δίκαιον μᾶλ-

λον τῆς ξυνθήκης προθύμως παρέχοντα. καὶ τοὺς μὲν Ἀθηναίους ταῦτα πλεονεκτεῖν τε καὶ προνοεῖσθαι, πολλὴ ξυγγνώμη· καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις μέμφομαι, ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἑτοιμοτέροις οὖσι. πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἴκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν. ὅσοι δὲ γιγνώσκοντες αὐτὰ, μὴ ὀρθῶς προσκοποῦμεν, μηδὲ τοῦτό τις πρεσβύτατον ἥκει κρίνας, τὸ κοινῶς φοβερὸν ἅπαντας εὖ θέσθαι, ἁμαρτάνομεν. τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ γένοιτο εἰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβαίημεν. οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ὁρμῶνται Ἀθηναῖοι; ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων. καὶ οὕτως οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνη δὲ διαφορὰ ἀπραγμόνως παύονται. οἵ τ' ἐπίκλητοι εὐπρεπῶς ἄδικοι ἐλθόντες, εὐλόγως ἄπρακτοι ἀπίασι.

ξβ'. Καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναί-

'us praeſtiterunt. Atque Athenienſibus qui-'dem haec affectantibus, et provide perfice-'re conantibus, multam veniam dandam eſ-'ſe cenſeo: nec eos, qui imperium affec-'tant; ſed eos, qui ad imperata faciendum 'ſunt propenſiores, vituperandos puto. Ho-'mines enim ita nati ſunt, ut ſemper illos 'quidem imperio premant, qui cedunt *ip-'ſis*: ab illis vero ſibi caveant, qui arma ipſis 'inferunt. Nos vero peccamus, quotquot, 'cum haec habeamus perſpecta, *rebus no-'ſtris* non recte proſpicimus, neque ſinguli 'hoc antiquiſſimum eſſe judicamus, ipſam 'ſcilicet rationem, qua omnes communi pe-'riculo bene conſulamus. Hoc autem ce-'lerrime liberabimur, ſi compoſitionem in-'ter nos faciamus. Athenienſes enim non 'ex agri ſui finibus profecti nos invadunt; 'ſed ex illorum agro, qui ipſos accerſive-'runt. Atque ita non bellum bello; ſed pa-'ce diſcordia nullo negotio ſedabitur. Et '*Athenienſes*, qui evocati fuerunt, et qui 'infeſto animo, ſpecioſo tamen praetextu 'huc venerunt, jure optimo, re infecta, ab-'ibunt.

62. 'Atque commodum quidem, quod

'ad Athenienſes attinet, tantum eſſe com-
'peritur, ſi *rebus noſtris* recte conſulamus:
'pacem vero, quam omnium confeſſione
'ſummum bonum eſſe conſtat, cur etiam in-
'ter nos ipſos facere non oporteat? An exi-
'ſtimatis, ſi quid boni alicui adeſt, aut ſi cui
'contraria, non potiorem eſſe pacem quam
'bellum, tum ad liberandum utrumque his
'*malis, quae bono ſunt contraria*, tum etiam
'ad illud *bonum utrique* conſervandum? Et
'*nunquid animadvertitis*, pacem habere ho-
'nores et dignitates a periculo remotiores,
'atque alia, quae quis oratione longa per-
'ſequi poſſet, quemadmodum de bello? Qui-
'bus rebus conſideratis, non oportet *vos*
'contemnere mea verba; ſed potius unum-
'quemque *veſtrum* his admonitum ſuae ſa-
'luti proſpicere. Et ſi quis vel ſuae cauſae
'aequitate, vel ſua potentia fretus, certam
'de rei alicujus ſucceſſu ſpem concepit, is
'caveat, ne praeter ſpem graviter labatur:
'illud animadvertens, multos jam fuiſſe, qui
'ſuas injurias perſequi, et illos ulciſci vo-
'lebant, a quibus eas acceperant; alios eti-
'am fuiſſe, qui ſpem conceperant, ſe ſuas
'facultates aliqua potentia amplificaturos.

‘ ους, τοσοῦτον ἀγαθὸν, εὖ βουλευομένοις
‘ εὑρίσκεται. τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμο-
‘ λογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ
‘ χρὴ καὶ ἐν ἡμῖν αὐταῖς ποιήσασθαι; ἢ
‘ δοκεῖτε, εἴτῳ τὶ ἐστὶν ἀγαθὸν, ἢ εἴτῳ
‘ τὰ ἐναντία, οὐχ ἡσυχία μᾶλλον, ἢ
‘ πόλεμος, τὸ μὲν, παῦσαι ἂν ἑκατέρῳ,
‘ τὸ δὲ ξυνδιασῶσαι, καὶ τὰς τιμὰς καὶ
‘ λαμπρότητας ἀκινδυνωτέρας ἔχειν τὴν
‘ εἰρήνην, ἄλλα τε ὅσα ἐν μήκει λόγων
‘ ἄν τις διέλθοι, ὥσπερ περὶ τοῦ πολε-
‘ μεῖν; ἃ χρὴ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐ-
‘ μοὺς λόγους ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὑτοῦ
‘ τινὰ σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' αὐτῶν προ-
‘ ϊδεῖν. καὶ εἴτις βεβαίως τὶ ἢ τῷ δι-
‘ καίῳ ἢ βίᾳ πράξειν οἴεται, τῷ παρ'
‘ ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω, γνοὺς
‘ ὅτι πλείους ἤδη καὶ τιμωρίαις μετιόν-
‘ τες τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ ἐλπίσαντες ἕ-
‘ τεροι δυνάμει τινὶ πλεονεκτήσειν, οἱ
‘ μὲν οὐχ ὅσον οὐκ ἠμύναντο, ἀλλ' οὐδ'

‘ ἐσώθησαν, τοῖς δ᾽, ἀντὶ τοῦ πλέον ἔ-
‘ χειν, προσκαταλιπεῖν τὰ αὐτῶν ξυνέ-
‘ βη. τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως
‘ ὅτι καὶ ἀδικεῖται, οὐδὲ ἰσχὺς βέβαιον,
‘ διότι καὶ εὔελπι. τὸ δὲ ἀστάθμητον τοῦ
‘ μέλλοντος ὡς ἐπιπλεῖστον κρατεῖ· πάν-
‘ των τε σφαλερώτατον ὂν, ὅμως καὶ χρη-
‘ σιμώτατον φαίνεται. ἐξ ἴσου γὰρ δεδιό-
‘ τες, προμηθείᾳ μᾶλλον ἐπ᾽ ἀλλήλους ἐρ-
‘ χόμεθα.

ξγ΄. ‘ Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τού-
‘ του διὰ τὸ ἀτέκμαρτον δέος, καὶ διὰ τὸ
‘ ἤδη φοβεροὺς παρόντας Ἀθηναίους κατ᾽
‘ ἀμφότερα ἐκπλαγέντες, καὶ τὸ ἐλλι-
‘ πὲς τῆς γνώμης, ὧν ἕκαστός τις ᾠήθη-
‘ μεν πράξειν ταῖς κωλύμαις ταύταις ἱ-
‘ κανῶς νομίσαντες εἰρχθῆναι, τοὺς ἐφε-
‘ στῶτας πολεμίους ἐκ τῆς χώρας ἀπο-
‘ πέμπωμεν· καὶ αὐτοὶ μάλιστα μὲν ἐς
‘ ἀΐδιον ξυμβῶμεν, εἰ δὲ μὴ, χρόνον ὡς
‘ πλεῖστον σπεισάμενοι, τὰς ἰδίας διαφο-

‘ ſed illis quidem contigiſſe; ut non ſolum ‘ ſuas injurias ulti non fuerint, ſed ne ſalu- ‘ tem quidem ſuam retinere potuerint; his ‘ vero, ut pro rerum ſuarum amplificatione, ‘ ſuarum etiam jacturam fecerint. Ultio e- ‘ nim non protinus alicui merito ſuccedit, ‘ quod injuriam ab altero acceperit; neque ‘ etiam potentia ideo eſt certa, quod ho- ‘ mines bona ſpe compleat. ſed fortuna re- ‘ rum exitum in ſua poteſtate plerumque ‘ tenet: quae cum ſit res omnium maxime ‘ lubrica; tamen utiliſſima videtur. Cum e- ‘ nim utrique pariter timemus, circumſpec- ‘ tius alii alios invadimus.

63. ‘ Quare nos etiam nunc utraque de ‘ cauſa, cum ob inexploratum hujus incerti ‘ rerum eventus metum, tum ob Athenien- ‘ ſium praeſentiam, qui formidoloſi jam ad- ‘ ſunt, territi; tum etiam exiſtimantes no- ‘ ſtram conſilii imbecillitatem iſtis difficulta- ‘ tibus ſatis impeditam fuiſſe, ne peragere- ‘ mus ea, quae unusquisque noſtrum ſe per- ‘ acturum putabat; hoſtes imminentes, ex ‘ *noſtra* regione amandemus. Et in primis ‘ quidem ipſi foedus aeternum inter nos in- ‘ eamus; ſin minus, induciis in longiſſimum

‘ tempus factis, diſcordias privatas in aliud
‘ tempus differamus. In ſumma vero, cog-
‘ noſcamus, ſi mihi aſſentiamini, futurum,
‘ ut unusquisque noſtrum ſuam civitatem li-
‘ beram obtineat; unde, quum noſtri juris
‘ ac arbitrii erimus, illis, qui aut bene, aut
‘ male de nobis meriti fuerint, gratiam pro
‘ meritis jure referemus. At ſi mihi non aſ-
‘ ſentiamini, ſed aliorum autoritatem ſequa-
‘ mur, *non ſolum* non *erit nobis certamen* de
‘ ulciſcendo aliquo; ſed etiam, ſi res ita tu-
‘ lerit, amiciſſimi inimiciſſimis, et inimici,
‘ quibus non convenit, propter neceſſitatem
‘ fiemus.

64. ‘ Atque ego quidem (ut meae orati-
‘ onis initio dixi) qui demonſtravi, me ex
‘ maxima civitate ortum, et qui bellum alíis
‘ inferre, quam illatum propulſare malo;
‘ ſuadeo, ut nobis ipſis proſpicientes com-
‘ poſitionem faciamus, neve ſic adverſarios
‘ maleficiis afficiamus, ut nos ipſi longe plu-
‘ ribus detrimentis afficiamur: neque ſtulte
‘ contendens exiſtimare *volo*, me ſummam
‘ poteſtatem habere et in meam voluntatem,
‘ et in ipſam fortunam, in quam nullum im-
‘ perium habeo; ſed vinci, *et de meo jure*
‘ *decedere volo,* quatenus par eſt. Et aequum

‘ ρὰς ἐς αὖθις ἀναβαλώμεθα. τὸ ξύμ-
‘ παν τε δὴ, γνῶμεν, πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ,
‘ πόλιν ἕξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ᾽ ἧς
‘ αὐτοκράτορες ὄντες, τὸν εὖ καὶ κακῶς
‘ δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνούμεθα. ἢν
‘ δὲ ἀπιστήσαντες, ἄλλοις ὑπακούσωμεν, οὐ
‘ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα, ἀλλὰ καὶ
‘ ἄγαν εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς
‘ ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρὴ, κατ᾽ ἀ-
‘ νάγκην γιγνώμεθα.

ξδ. ‘ Καὶ ἐγὼ μὲν, ἅπερ καὶ ἀρχό-
‘ μενος εἶπον, πόλιν τε μεγίστην παρεχό-
‘ μενος, καὶ ἐπιὼν τῳ μᾶλλον, ἢ ἀμυνόμε-
‘ νος, ἀξιῶ προειδομένους αὐτῶν ξυγχω-
‘ ρεῖν, καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς
‘ δρᾷν ὥστε αὐτοὺς τὰ πλείω βλάπτε-
‘ σθαι, μηδὲ μωρίᾳ φιλονεικῶν ἡγεῖσθαι
‘ τῆς τε οἰκείας γνώμης ὁμοίως αὐτοκρά-
‘ τωρ εἶναι, καὶ ἧς οὐκ ἄρχω τύχης,
‘ ἀλλ᾽ ὅσον εἰκὸς ἡσσᾶσθαι. καὶ τοὺς ἄλ-
‘ λους δικαιῶ ταυτό μοι ποιῆσαι ὑφ᾽ ὑ-

‘ μῶν αὐτῶν, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων ‘ τῦτο παθεῖν. οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν οἰκεί‑ ‘ ους οἰκείων ἡσσᾶσθαι, ἢ Δωριέα τινὰ, ‘ Δωριέως, ἢ Χαλκιδέα, τῶν ξυγγενῶν· ‘ τὸ δὲ ξύμπαν, γείτονας ὄντας, καὶ ξυ‑ ‘ νοίκϐς μιᾶς χώρας, καὶ περιῤῥύτου, καὶ ‘ ὄνομα ἓν κεκλημένους Σικελιώτας. οἳ ‘ πολεμήσομέν τε, οἶμαι, ὅταν ξυμβῇ, ‘ καὶ ξυγχωρησόμεθά γε πάλιν καθ’ ἡ‑ ‘ μᾶς αὐτϐς, λόγοις κοινοῖς χρώμενοι. τϐς ‘ δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας ἀθρόοι, ἢν ‘ σωφρονῶμεν, ἀμυνϐμεθα, εἴπερ ϗ καθ’ ‘ ἑκάστϐς βλαπτόμενοι, ξύμπαντες κινδυ‑ ‘ νεύομεν· ξυμμάχους δὲ οὐδέποτε τολοι‑ ‘ πὸν ἐπαξόμεθα, ϐδὲ διαλλακτάς. τάδε ‘ γὰρ ποιοῦντες, ἔν τε τῷ παρόντι δυοῖν ‘ ἀγαθοῖν οὐ στερήσομεν τὴν Σικελίαν, Α‑ ‘ θηναίων τε ἀπαλλαγῆναι, καὶ οἰκείου ‘ πολέμϐ. καὶ ἐς τὸ ἔπειτα, καθ’ ἡμᾶς ‘ αὐτϐς ἐλευθέραν νεμϐμεθα ϗ ὑπὸ ἄλλων ‘ ἧσσον ἐπιβϐλευομένην.’

‘ eſſe cenſeo, *vos* caeteros veſtra ſponte idem facere, quod ego, neque ad hoc faciendum, ab hoſtibus compelli. nec enim turpe eſt domeſticos a domeſticis, aut Dorienſem aliquem a Dorienſi, aut Chalcidenſem a ſuo gentili ſuperari. Denique, ut rem totam paucis expediam, *compoſitionem nobis faciendam cenſeo*, quod vicini ſimus, et ejusdem regionis incolae, idque *regionis*, quae mari undique alluitur, et uno Siculorum nomine vocemur: qui (ut opinor) bellum geremus, quum res ita tulerit, et in mutuam gratiam rurſus redibimus, colloquiis communibus inter nos ipſos habitis. Alienigenas vero contra nos *huc* profectos, ſimul omnes, ſi ſapimus, propulſabimus; ſiquidem vel quum ſinguli laeduntur, univerſi periclitamur: nec ſocios, nec pacificatores unquam poſthac acceſſemus. Si igitur haec faciamus, et in praeſentia duobus bonis Siciliam non fraudabimus; ut Athenienſibus, belloque domeſtico liberetur: et in poſterum, nos ſoli, liberam, et aliorum inſidiis minus obnoxiam incolemus.’

65. Cum Hermocrates haec dixiſſet, Siculi quidem ejus verbis adducti, inter ſe conſenſerunt hac conditione, ut ab armis diſcederetur, et ſua quique retinerent, quae jam poſſidebant; Camarinaeis vero Morgantina concederetur, ſi certam pecuniae ſummam Syracuſanis penderent. Athenienſium vero ſocii, convocatis illorum ducibus, dixerunt ſe quoque pacem facturos, et foedera cum illis quoque communia fore. Quod cum illi approbaſſent, compoſitionem fecerunt. Poſtea vero Athenienſium naves diſceſſerunt. Earum autem duces domum reverſos populus Athenienſis mulctavit, exſilio quidem duos, Pythodorum, et Sophoclem; pecunia vero, tertium, Eurymedontem: quaſi penes eos fuiſſet res Siculas in ſuam poteſtatem redigere, ſed muneribus adducti diſceſſiſſent. Adeo freti praeſenti rerum ſucceſſu, nihil ſibi praeter animi ſententiam ſuccedere; ſed aeque difficillima atque facillima, ſive magnos, ſive parvos ap-

ξέ. Τοιαῦτα τοῦ Ἑρμοκράτους εἰπόντος, πειθόμενοι οἱ Σικελιῶται, αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνηνέχθησαν γνώμῃ ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου, ἔχοντες ἃ ἕκαστοι ἔχουσι· τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μοργαντίνην εἶναι, ἀργύριον ταχτὸν τοῖς Συρακουσίοις ἀποδοῦσιν. οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων ξύμμαχοι, παρακαλέσαντες αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει ὄντας, εἶπον ὅτι ξυμβήσονται, καὶ αἱ σπονδαὶ ἔσονται κἀκείνοις κοιναί. ἐπαινεσάντων δὲ αὐτῶν, ἐποιοῦντο τὴν ὁμολογίαν· καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀπέπλευσαν μετὰ ταῦτα ἐκ Σικελίας. ἐλθόντας δὲ τοὺς στρατηγοὺς οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι, τοὺς μὲν, φυγῇ ἐζημίωσαν, Πυθόδωρον καὶ Σοφοκλέα· τὸν δὲ τρίτον Εὐρυμέδοντα χρήματα ἐπράξαντο· ὡς, ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν Σικελίᾳ καταστρέψασθαι, δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν. οὕτω τῇ παρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι, ἠξίουν σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώ-

τέρα μεγάλη τε ὁμοίως καὶ ἐνδεεστέρα παρασκεύῃ κατεργάζεσθαι. αἰτία δ' ἦν ἡ παρὰ λόγον τῶν πλειόνων εὐπραγία, αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος.

ξϛ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, Μεγαρεῖς οἱ ἐν τῇ πόλει, πιεζόμενοι ὑπό τε Ἀθηναίων, τῷ πολέμῳ ἀεὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον δὶς ἐσβαλλόντων πανστρατιᾷ ἐς τὴν χώραν, καὶ ὑπὸ τῶν σφετέρων Φυγάδων τῶν ἐκ Πηγῶν, οἳ στασιασάντων, ἐκπεσόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους, χαλεποὶ ἦσαν λῃστεύοντες, ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις ὡς χρὴ δεξαμένους τοὺς φεύγοντας, μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν φθείρειν. οἱ δὲ Φίλοι τῶν ἔξω, τὸν θροῦν αἰσθόμενοι, φανερῶς μᾶλλον ἢ πρότερον καὶ αὐτοὶ ἠξίουν τούτου τοῦ λόγου ἔχεσθαι. γνόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται οὐ δυνατὸν τὸν δῆμον ἐσόμενον ὑπὸ τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν, ποιοῦνται λόγους δείσαντες πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στρατηγούς, Ἱπποκράτην τε τὸν Ἀρίφρονος, καὶ Δημοσθένην τὸν

paratus haberent, pariter conficere volebant. Cujus rei cauſa erat inopinata felicitas, quae in plerisque rebus ipſis contigerat, quae ſpei vires ipſis ſubminiſtrabat,

66. Eadem aeſtate, Megarenſes, qui in urbe erant, cum et ab Athenienſibus bello ſemper premerentur, quia quotannis cum frequentibus copiis irruptionem in ipſorum agrum bis faciebant, et a ſuis exſulibus, qui ex Pegis, qui propter civium ſeditionem a populo expulſi, latrociniis urbanos graviter infeſtabant, in colloquium venerunt, in quo cenſebant exſules recipiendos, ne utrinque civitatem perderent. Exſulum vero amici, cum iſtum rumorem ſenſiſſent, ipſi quoque *tunc* apertius, quam ante, poſtulare coeperunt, ut *ſui cives* in iſto colloquio perſeverarent. ſed cum populi principes animadvertiſſent, populum malis afflictum ſecum nullo modo poſſe tolerare, metu compulſi, cum Hippocrate Ariphronis, et Demoſthene Alciſthenis *filio*, Athenienſium ducibus, in colloquium venerunt, quia urbem dede-

re volebant, et exiſtimabant, minus periculum ſibi *ſic* impendere, quam ſi illi, qui ab ipſis ejecti fuerant, rediiſſent. Inter eos autem ita primum convenit, ut Athenienſes caperent muros longos, (erat autem octo ferme ſtadiorum ab urbe ad Niſaeam ipſorum portum) ne *Megarenſibus* Peloponneſii opem ex Niſaea ferrent, in qua ipſi ſoli praeſidium habebant, ut Megara firmius tenerent. deinde vero et urbis arcem in loco edito ſitam *Megarenſes Athenienſibus* dedere conarentur. ſi enim hoc factum fuiſſet, jam facilius *Megarenſes* deditionem feciſſent.

67. Athenienſes igitur, poſtquam omnia et facta et dicta utrinque fuerunt, quae ad negotium conficiendum erant neceſſaria, rebus omnibus jam paratis, ſub noctem ad Minoam Megarenſium inſulam profecti cum ſexcentis gravis armaturae militibus, quibus Hippocrates praeerat, in foſſa conſederunt, quae non multum illinc diſtabat; unde *Megarenſes* lateres ad muros exſtruendos ſumebant. Plataeenſes vero leviter armati, aliique circumitores, qui cum Demoſthene altero duce erant ad Martis *templum*, quod minus

Ἀλκισθένους, βουλόμενοι ἐνδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ νομίζοντες ἐλάσσω σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν κατελθεῖν. ξυνέβησάν τε πρῶτα μὲν, τὰ μακρὰ τείχη ἑλεῖν Ἀθηναίους, (ἦν δὲ σταδίων μάλιστα ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν Νίσαιαν τὸν λιμένα αὐτῶν) ὅπως μὴ ἐπιβοηθήσωσιν ἐκ τῆς Νισαίας οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν ᾗ αὐτοὶ μόνοι ἐφρούρουν, βεβαιότητος ἕνεκα τῶν Μεγάρων. ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄνω πόλιν πειρᾶσθαι ἐνδοῦναι, ῥᾷον δὴ ἤδη ἔμελλον προσχωρήσειν, τούτου γεγενημένου.

ξζ'. Οἱ οὖν Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἀπό τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις, ὑπὸ νύκτα πλεύσαντες ἐς Μινώαν τὴν Μεγαρέων νῆσον ὁπλίταις ἑξακοσίοις, ὧν Ἱπποκράτης ἦρχεν, ἐν ὀρύγματι ἐκαθέζοντο ὅθεν ἐπλίνθευον τὰ τείχη, καὶ ἀπεῖχεν οὐ πολύ. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ, Πλαταιῆς τε ψιλοὶ, καὶ ἕτεροι περίπολοι ἐνήδρευσαν ἐς

τὸν Ενυάλιον, ὅ ἐςιν ἔλασσον ἄπωθεν. καὶ ᾔσθετο ὐδεὶς, εἰ μὴ οἱ ἄνδρες οἷς ἐπιμελὲς ἦν εἰδέναι τὴν νύκτα ταύτην. καὶ ἐπειδὴ ἕως ἔμελλε γίγνεσθαι, οἱ προδιδόντες τῶν Μεγαρέων οὗτοι τοιόνδε ἐποίησαν· ἀκάτιον ἀμφηρικὸν, ὡς λῃςαὶ, ἐκ πολλοῦ τεθεραπευκότες τὴν ἄνοιξιν τῶν πυλῶν, εἰώθεσαν ἐπὶ ἁμάξῃ, πείθοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ τῆς τάφρου κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκπλεῖν. καὶ πρὶν ἡμέραν εἶναι, πάλιν αὐτὸ τῇ ἁμάξῃ κομίσαντες ἐς τὸ τεῖχος, κατὰ τὰς πύλας ἐσῆγον, ὅπως τοῖς ἐκ τῆς Μινώας Αθηναίοις ἀφανὴς δὴ εἴη ἡ φυλακὴ, μὴ ὄντος ἐν τῷ λιμένι πλοίου φανεροῦ μηδενός. καὶ τότε πρὸς ταῖς πύλαις ἦν ἤδη ἡ ἅμαξα. καὶ ἀνοιχθεισῶν κατὰ τὸ εἰωθὸς, ὡς τῷ ἀκατίῳ, οἱ Αθηναῖοι (ἐγίγνετο γὰρ ἀπὸ ξυνθήματος τὸ τοιοῦτον) ἰδόντες, ἔθεον δρόμῳ ἐκ τῆς ἐνέδρας, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν ξυγκλεισθῆναι πάλιν τὰς πύλας· [καὶ] ἕως ἔτι ἡ ἅμαξα ἐν αὐταῖς ἦν,

remotum erat *ab urbe, quàm inſula Minoa,* in inſidiis conſederunt. Et nullus *Megarenſium,* praeter illos, quibus *rem* ſcire curae erat, hanc noctem noverat. Et cum crepuſculum matutinum adventaret, iſti Megarenſes, qui proditionem moliebantur, hujusmodi fraudem excogitarunt. Navigiolum, quod utrinque binis remis agebatur, veluti latrones, (cum jam pridem a *ſuo* Magiſtratu, cujus gratiam ſibi conciliaverant, impetraſſent, ut portas aperiret) plauſtro impoſitum, noctu per foſſam ad mare transportare, et enavigare conſueverant. Et ante quàm dies illuceſceret, idem plauſtro vectum in urbem per portas rurſus importabant, ne Athenienſium praeſidium, quod erat in Minoa, ſibi minus caveret, quod nullum in portu navigium prorſus appareret. Tunc autem hoc plauſtrum ad portas jam erat. Et cum hae ex more navigiolo *recipiendo* apertae fuiſſent, (hoc enim ex compoſito fiebat) Athenienſes, hoc animadverſo, ex inſidiis curſu contenderunt, quod *eo* ocius pervenire vellent, ante quam portae rurſus clauderentur, et donec ipſum plauſtrum in ipſis adhuc eſſet, et impediret, ne clauderentur; et Me-

garenſes, qui ipſorum partibus favebant, una cum ipſis interfecerunt cuſtodes, qui ad portas erant. Et primum quidem Plataeenſes, et Circuitores, qui circa Demoſthenem erant, irruperunt *in eum locum*, ubi tropaeum nunc exſtat: et ſtatim intra portas (Peloponneſii enim, qui proxime erant, rem ſenſerunt) Plataeenſes pugnando ſuperarunt eos, qui ad opem ferendam veniebant; et gravi Athenienſium armaturae advenienti portas tutas praeſtiterunt.

68. Deinde vero jam Athenienſium unusquisque, prout deinceps intrabat, ad murum contendebat. Et Peloponneſii praeſidiarii, primo quidem pauci reſiſtentes vim propulſarunt, et illorum nonnulli ceciderunt. At plerique in fugam ſe conjecerunt, tum quod hoſtium noctu irrumpentium impetum metuerent, tum etiam quod a Megarenſibus proditoribus oppugnarentur. ſe enim ab univerſis Megarenſibus proditos exiſtimabant. Accidit enim, ut Athenienſium praeco ſua ſponte ediceret,

κάλυμα οὖσα προσθεῖναι, καὶ αὐτοὶ ἅμα καὶ οἱ ξυμπράσσοντες Μεγαρεῖς τοὺς κατὰ πύλας φύλακας κτείνουσι. καὶ πρῶτον μὲν οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην Πλαταιῆς τε καὶ περίπολοι ἐσέδραμον οὗ νῦν τὸ τροπαῖόν ἐστι, καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν (ᾔσθοντο γὰρ οἱ ἐγγύτατα Πελοποννήσιοι) μαχόμενοι τοὺς προσβοηθοῦντας οἱ Πλαταιῆς ἐκράτησαν, καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων ὁπλίταις ἐπιφερομένοις βεβαίους τὰς πύλας παρέσχον.

ξη'. Ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἀθηναίων ἤδη ὁ αἰεὶ ἐντὸς γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι φρουροὶ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντισχόντες ἠμύνοντο ὀλίγοι, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν. οἱ δὲ πλείους ἐς φυγὴν κατέστησαν, φοβηθέντες ἐν νυκτί τε πολεμίων προσπεπτωκότων, καὶ τῶν προδιδόντων Μεγαρέων ἀντιμαχομένων, νομίσαντες τοὺς ἅπαντας σφᾶς Μεγαρέας προδεδωκέναι. ξυνέπεσε γὰρ καὶ τὸν τῶν Ἀθηναίων κήρυκα ἀφ' ἑαυτοῦ γνώμης κη-

ρύξαι, τὸν βȣλόμενον ἰέναι Μεγαρέων μετὰ Αθηναίων θησόμενον τὰ ὅπλα. οἱ δ᾽ ὡς ἤκȣσαν, οὐκέτι ἀνέμενον, ἀλλὰ τῷ ὄντι νομίσαντες κοινῇ πολεμεῖσθαι, κατέφυγον ἐς τὴν Νίσαιαν. ἅμα δὲ ἕῳ ἑαλωκότων ἤδη τῶν τειχῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει Μεγαρέων θορυβȣμένων, οἱ πρὸς τȣ̀ς Αθηναίους πράξαντες, καὶ ἄλλοι μετ᾽ αὐτῶν, πλῆθος ὃ ξυνῄδει, ἔφασαν χρῆναι ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ ἐπεξιέναι ἐς μάχην. ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς, τῶν πυλῶν ἀνοιχθεισῶν, ἐσπίπτειν τοὺς Αθηναίȣς· αὐτοὶ δὲ διάδηλοι ἔμελλον ἔσεσθαι. λίπα γὰρ ἀλείψεσθαι, ὅπως μὴ ἀδικῶνται. ἀσφάλεια δὲ αὐτοῖς μᾶλλον ἐγίγνετο τῆς ἀνοίξεως. καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς Ἐλευσῖνος κατὰ τὸ ξυγκείμενον τετρακισχίλιοι ὁπλῖται τῶν Αθηναίων, καὶ ἱππεῖς ἑξακόσιοι, οἱ τὴν νύκτα πορευόμενοι, παρῆσαν. ἀληλιμμένων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄντων ἤδη περὶ τὰς πύλας, καταγορεύει τὶς ξυνειδὼς τοῖς ἑτέροις τὸ

ut quisquis vellet Megarenſium ad Athenienſes transiret, arma depoſiturus. Cum audiſſent, nullam moram amplius interpoſuerunt, ſed re vera ſe ab utrisque oppugnari exiſtimantes, in Niſaeam fuga ſe receperunt. Prima autem luce muris jam captis, et Megarenſibus, qui in urbe erant, metu trepidantibus, illi, qui Athenienſibus faverant, et alii cum ipſis, *totaque* multitudo, quae *proditionis* erat conſcia, portas aperiendas, et ad proelium adverſus hoſtem prodeundum dicebant. Inter ipſos autem convenerat, ut, portis apertis, Athenienſes *in urbem* irrumperent. futurum autem erat, ut ipſi facile internoſcerentur: nam oleo ſe uncturi erant, ne laederentur. Erant autem futuri magis in tuto, ſi portae apertae fuiſſent. nam (ut inter ipſos convenerat) quatuor millia peditum gravis armaturae, et ſexcenti equites Athenienſium, qui noctu iter fecerant, ab Eleuſine advenerant. Et cum illi inuncti jam ad portas eſſent, quidam ex conſciis inſidias, alteris, *qui diverſae factionis erant*, indicat. illi vero facto agmine frequentes venerunt,

et dixerunt, *nec portas aperiendas, nec adverſus hoſtes exeundum*, (nam ne ante unquam quidem, quamvis eſſent potentiores, hoc facere ſe auſos fuiſſe,) nec civitatem in manifeſtum periculum adducendam. Et niſi quis *recte monentibus* pareret, ibi, *ad ipſas portas*, pugnam commiſſum iri *dicebant*. nullo autem modo ſignificabant, ſe ſcire, quae gererentur, et *quid contrariae factionis homines molirentur*, ſed velut optimum factu conſulentes, in eadem ſententia perſeverabant, et ſimul ad portas permanebant, easque cuſtodiebant. Itaque non licuit inſidiatoribus ea peragere, quae ſtatuerant.

69. Athenienſium autem duces, animadvertentes aliquid impedimenti accidiſſe, nec urbem a ſe per vim capi poſſe, Niſaeam protinus circumvallare coeperunt. Exiſtimantes, ſi, prius quam aliqui opem ei ferrent, *eam* expugnaſſent, Megara etiam citius in deditionem ventura. Celeriter autem Athenis allata ſunt ferramenta, lapicidae, et caeterae res *ad opus faciendum* neceſſariae. Initio autem facto ab illo muro, quem ipſi tenebant, muroque transverſo Megara ver-

ἐπιβούλευμα· καὶ οἱ ξυστραφέντες, ἀθρόοι ἦλθον, καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι οὔτε ἐπεξιέναι (οὐδὲ γὰρ πρότερόν πω τοῦτο, ἰσχύοντες μᾶλλον, τολμῆσαι) οὔτε ἐς κίνδυνον φανερὸν τὴν πόλιν καταγαγεῖν· εἴτε μὴ πείσεταί τις, αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσεσθαι. ἐδήλουν δὲ οὐδὲν ὅτι ἴσασι τὰ πρασσόμενα, ἀλλ' ὡς τὰ βέλτιστα βουλεύοντες, ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ τὰς πύλας παρέμενον φυλάσσοντες. ὥστε οὐκ ἐγένετο τοῖς ἐπιβουλεύουσι πρᾶξαι ὃ ἔμελλον.

ξθ'. Γνόντες δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ὅτι ἐναντίωμά τι ἐγένετο, καὶ τὴν πόλιν βίᾳ οὐχ οἷοί τε ἔσονται λαβεῖν, τὴν Νίσαιαν εὐθὺς περιετείχιζον· νομίζοντες, εἰ πρὶν ἐπιβοηθῆσαι τινὰς, ἐξέλοιεν, θᾶσσον ἂν καὶ τὰ Μέγαρα προσχωρῆσαι. παρεγένετο δὲ σίδηρός τε ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ταχὺ, καὶ λιθουργοὶ, καὶ τἆλλα ἐπιτήδεια. ἀρξάμενοι δ' ἀπὸ τοῦ τείχους ὃ εἶχον, καὶ διοικοδομήσαντες τὸ πρὸς Μεγαρέας, ἀπ' ἐκ-

κείνε ἑκατέρωθεν ἐς θάλασσαν τῆς Νισαίας, τάφρον τε καὶ τείχη διελομένη ἡ στρατιὰ, ἔκ τε τοῦ προαστείου λίθοις καὶ πλίνθοις χρώμενοι, καὶ κόπτοντες τὰ δένδρα καὶ ὕλην, ἀπεσταύρουν εἴπη δέοιτό τι· καὶ αἱ οἰκίαι τε προαστείε ἐπάλξεις λαμβάνουσαι, αὗται ὑπῆρχον ἔρυμα. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὅλην εἰργάζοντο· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ περὶ δείλην τὸ τεῖχος ὅσον οὐκ ἀπετετέλεστο, καὶ οἱ ἐν τῇ Νισαίᾳ δείσαντες, σίτου τε ἀπορίᾳ (ἐφ᾽ ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆς ἄνω πόλεως ἐχρῶντο) καὶ τοὺς Πελοποννησίες οὐ νομίζοντες ταχὺ ἐπιβοηθήσειν, τούς τε Μεγαρέας πολεμίες ἡγούμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Ἀθηναίοις, ῥητοῦ μὲν ἕκαστον ἀργυρίε ἀπολυθῆναι, ὅπλα παραδόντας, τοῖς τε Λακεδαιμονίοις, τῷ τε ἄρχοντι, καὶ εἴτις ἄλλος ἐνῆν, χρῆσθαι Ἀθηναίους ὅ, τι ἂν βέλωνται. ἐπὶ τέτοις ὁμολογήσαντες ἐξῆλθον. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μακρὰ τείχη

ſus exſtructo, ab illo utrinque *uſque* ad mare Niſaeae, copiae *opus inter ſe* partitae, et foſſam *fodiebant*, et muros *aedificabant*, et lapidibus atque lateribus ex ſuburbano ſumtis utentes, et arbores et materiam *aliam* caedentes, *Niſaeam* vallo claudebant; ſi qua pars alicubi munitione egebat. Aedes etiam, quae erant in ſuburbano, pinnis impoſitis, uſum munitionis praebebant. Et hunc quidem diem totum in opus faciendum incubuerunt: poſtridie vero circa veſperam murus tantum non abſolutus erat. Quare, qui in Niſaea erant, metu perculſi, cum ob commeatus inopiam (eo enim ex urbe, quae in loco ſuperiore, nec multum a mari diſtans erat, devecto, in diem utentes vivebant) tum quod exiſtimarent, Peloponneſios haud celeriter opem ſibi laturos, tum etiam quod Megarenſes hoſtes eſſe ducerent, cum Athenienſibus compoſitionem fecerunt, his conditionibus: ut ſinguli quidem, traditis armis, certa pecuniae ſumma perſoluta dimitterentur; de Lacedaemoniis vero, et *eorum* duce, et ſi quis alius intus eſſet, Athenienſes arbitratu ſuo ſtatuerent. Hac igitur compoſitione his conditionibus facta

exierunt. Athenienſes autem, cum longos muros ab urbe Megarenſium abrupiſſent, et Niſaeam *per deditionem* accepiſſent, ad alia ſe praeparabant.

70. Braſidas vero Tellidis filius, Lacedaemonius, per idem tempus forte circa Sicyonem et Corinthum agebat; exercitum comparans, quem in Thraciam duceret, cumque muros *ab Athenienſibus* captos, intellexiſſet, metuens et Peloponneſiis, qui erant in Niſaea, et *veritus*, ne Megara caperentur, *nuntium* mittit ad Boeotos, jubens *eos* cum *ſuis* copiis ad Tripodiſcum *ſibi* obviam venire, (eſt autem vicus agri Megarenſis hoc nomen habens, ſub monte Granea ſitus) et ipſe *eo* venit cum duobus millibus et ſeptingentis Corinthiorum militibus, Phliaſiorum quadringentis, Sicyoniorum ſexcentis, et cum iis, quos jam collectos ſecum habebat, quod exiſtimaret, ſe Niſaeam adhuc inventurum inexpugnatam. Sed cum *rem* audiſſet (noctu enim egreſſus ad Tripodiſcum contendebat) cum delecta

ἀποῤῥήξαντες ἀπὸ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ τὴν Νίσαιαν παραλαβόντες, τἆλλα παρεσκευάζοντο.

ό. Βρασίδας δὲ ὁ Τέλλιδος Λακεδαιμόνιος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανε περὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ὢν, ἐπὶ Θρᾴκης στρατιὰν παρασκευαζόμενος. καὶ ὡς ᾔσθετο τῶν τειχῶν τὴν ἅλωσιν, δείσας περί τε τοῖς ἐν τῇ Νισαίᾳ Πελοποννησίοις, καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῇ, πέμπει ἔς τε τοὺς Βοιωτοὺς, κελεύων κατὰ τάχος στρατιᾷ ἀπαντῆσαι ἐπὶ Τριποδίσκου, (ἔστι δὲ κώμη τῆς Μεγαρίδος ὄνομα τοῦτο ἔχουσα, ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Γερανείᾳ) καὶ αὐτὸς ἔχων ἦλθεν ἑπτακοσίους μὲν καὶ δισχιλίους Κορινθίων ὁπλίτας, Φλιασίων δὲ τετρακοσίους, Σικυωνίων δὲ ἑξακοσίους, καὶ τοὺς μεθ᾽ αὐτοῦ, ὅσοι ἤδη ξυνειλεγμένοι ἦσαν· οἰόμενος τὴν Νίσαιαν ἔτι καταλήψεσθαι ἀνάλωτον. ὡς δὲ ἐπύθετο (ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν Τριποδίσκον ἐξελθὼν) ἀπο-

λέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, προσῆλθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει, λαθὼν τοὺς Αθηναίους ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν· βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ, καὶ ἅμα, εἰ δύναιτο, ἔργῳ τῆς Νισαίας πειράσαι· τὸ δὲ μέγιστον, τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν εἰσελθὼν βεβαιώσασθαι. καὶ ἠξίου δέξασθαι σφᾶς, λέγων ἐν ἐλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν Νίσαιαν.

οα΄. Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις φοβούμεναι, οἱ μὲν, μὴ τοὺς φεύγοντας σφίσιν ἐσαγαγὼν, αὐτοὺς ἐκβάλῃ, οἱ δὲ, μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δῆμος δείσας ἐπίθηται σφίσι, καὶ ἡ πόλις ἐν μάχῃ καθ' αὑτὴν οὖσα, ἐγγὺς ἐφεδρευόντων Αθηναίων ἀπόληται, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυχάσασι τὸ μέλλον περιϊδεῖν. ἤλπιζον γὰρ καὶ μάχην ἑκάτεροι ἔσεσθαι τῶν τε Αθηναίων καὶ τῶν προσβοηθησάντων· καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλεστέρως ἔχειν, ὅτῳ εἴη εὔνους κρατήσασι προσχωρῆσαι. ὁ δὲ Βρασίδας, ὡς οὐκ ἔπειθε

trecentorum manu, ante quam rumor de ipſius adventu ad hoſtium aures perveniſſet, ad Megarenſium urbem acceſſit, clam Athenienſibus, qui ad mare erant; cupiens, ut prae ſe ferebat, atque adeo re ipſa, ſi qua poſſet, Niſaeam adtentare: ſed in primis Megarenſium urbem ingreſſus confirmare, *et adverſus hoſtes tutari.* quare *Megarenſes* rogabat, ut ſe reciperent, dicens ſe de Niſaea recipienda *bonam* ſpem habere.

71. Sed Megarenſium factiones veritae: illa quidem, ne *Braſidas* exſulibus *in urbem* contra ſe reductis, ſe ipſam expelleret; haec vero, ne populus hoc ipſum metuens in ſe faceret impetum, et civitas bello domeſtico preſſa, Athenienſibus e propinquo inſidiantibus, periret, *eum* non receperunt: ſed utrisque placuit, ut quieſcentes eventum rei circumſpicerent *ac exſpectarent.* Sperabant enim utrique, pugnam commiſſum iri inter Athenienſes, et illos, qui ad opem *urbi* ferendam venerant. atque ita ſibi fore tutius partes ſequi victorum, qui ſibi benevoli eſſent. Braſidas vero cum *rem*

ipſis perſuadere non poſſet, ad reliquum exercitum retro rediit.

72. At primo ſtatim diluculo Boeoti affuerunt, qui in animo quidem habebant, vel antequam Braſidas *nuntium ad ipſos* mitteret, Megaris ſuccurrere; tum quod hoc periculum a ſe non alienum eſſe ducerent, tum etiam quod cum frequentibus copiis ad Plataeas jam eſſent. Sed cum nuntius etiam veniſſet, multo magis animati ſunt. Quare duobus millibus gravis armaturae militum, et ducentis praeterea, equitibusque ſexcentis *ad Braſidam* miſſis, cum majore copiarum parte *domum* reverterunt. Cum autem omnes copiae militum gravis armaturae non minus ſex millium jam adeſſent, et Athenienſes ſuorum gravis armaturae militum aciem inſtructam haberent ad Niſaeam et ad mare, et levis eorum armatura per campos vagaretur, Boeotorum equitatus, impreſſione in eam ex improviſo facta, in fugam vertit, et ad mare repulit: nam ante diem illum nulla auxilia ex ullo loco Megarenſibus venerant. Sed cum et ipſe Athenienſium equitatus ei obviam procurriſ-

θεν, ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα.

οζ΄. Ἅμα δὲ τῇ ἕῳ οἱ Βοιωτοὶ παρῆσαν, διανενοημένοι μὲν, καὶ πρὶν Βρασίδαν πέμψαι, βοηθεῖν ἐπὶ τὰ Μέγαρα, ὡς οὐκ ἀλλοτρίου ὄντος τοῦ κινδύνου, καὶ ἤδη ὄντες πανστρατιᾷ Πλαταιᾶσιν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος, πολλῷ μᾶλλον ἐῤῥώσθησαν. καὶ ἀποστείλαντες διακοσίους καὶ διχιλίους ὁπλίτας, καὶ ἱππέας ἑξακοσίους, τοῖς πλείοσιν ἀπῆλθον πάλιν. παρόντος δὲ ἤδη ξύμπαντος τοῦ στρατεύματος ὁπλιτῶν οὐκ ἔλασσον ἑξακισχιλίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων τῶν μὲν ὁπλιτῶν περί τε τὴν Νίσαιαν ὄντων καὶ τὴν θάλασσαν ἐν τάξει, τῶν δὲ ψιλῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἐσκεδασμένων, οἱ ἱππεῖς οἱ τῶν Βοιωτῶν ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσόντες τοῖς ψιλοῖς, ἔτρεψαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ἐν γὰρ τῷ πρὸ τοῦ οὐδεμία βοήθειά πω τοῖς Μεγαρεῦσιν οὐδαμόθεν ἐπῆλθεν. ἀντεπεξελάσαντες δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς χεῖρας ἦε-

σαν· ϗ ἐγένετο ἱππομαχία ἐπιπολὺ, ἐν ᾗ ἀξιοῦσιν ἑκάτεροι οὐχ ἥσσους γενέσθαι. τὸν μὲν γὰρ ἵππαρχον τῶν Βοιωτῶν, καὶ ἄλλους τινὰς οὐ πολλοὺς, πρὸς αὐτὴν τὴν Νίσαιαν προσελάσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, ϗ ἀποκτείναντες, ἐσκύλευσαν. ϗ τῶν τε νεκρῶν τούτων κρατήσαντες, ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, ϗ τροπαῖον ἔστησαν. οὐ μέντοι ἔν γε τῷ παντὶ ἔργῳ βεβαίως οὐδέτεροι τελευτήσαντες ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ, πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ, ἐπὶ τὴν Νίσαιαν.

ογ'. Μετὰ δὲ τοῦτο, Βρασίδας καὶ τὸ στράτευμα ἐχώρουν ἐγγυτέρω τῆς θαλάσσης ϗ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως· ϗ καταλαβόντες χωρίον ἐπιτήδειον, παραταξάμενοι, ἡσύχαζον, οἰόμενοι σφίσιν ἐπιέναι τοὺς Ἀθηναίους, ϗ τοὺς Μεγαρέας ἐπιστάμενοι περιορωμένους ὁποτέρων ἡ νίκη ἔσται, καλῶς δὲ ἐνόμιζον σφίσιν ἀμφότερα ἔχειν, ἅμα μὲν, τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους, μηδὲ μάχης ϗ κινδύνου ἑκόντας ἄρξαι. ἐπει-

ſet, ad manus venerunt; et equeſtre proelium ad multum diei ſpatium *inter illos* eſt commiſſum, in quo utrique ſe non inferiores fuiſſe putant. nam equitatus Boeoti praefectum, et aliquot alios ad ipſam Niſaeam provectos, Athenienſes *interfecerunt, et* interfectos ſpoliarunt: et corporibus etiam ipſorum potiti, ea per inducias *Boeotis* reddiderunt; et tropaeum ſtatuerunt. Neutri tamen in hoc toto proelio certum minimeque dubium pugnae eventum adepti, diremti ſunt. ſed Boeoti quidem, ad ſuos; Athenienſes vero, ad Niſaeam *ſe receperunt.*

73. Poſtea vero Braſidas, ejusque copiae propius mare et Megara acceſſerunt. Et occupato loco idoneo, acie inſtructa, quieſcebant; exiſtimantes fore, ut Athenienſes contra ſe venirent, et ſcientes Megarenſes circumſpicere utrorum eſſet futura victoria. Utrumque autem opportune ſibi caſurum exiſtimabant, ſimul quidem, ſi *ipſi hoſtem* priores non aggrederentur, nec proelii periculoſi initium ſua ſponte facerent. ſiquidem aperte demonſtraverant, ſe ad ho-

ſtem propulſandum paratos eſſe, ſibique quoddammodo ſine pulvere *et labore* victoriam merito tributum iri. ſimul etiam, quod ad Megarenſes attineret, rem *ſibi* feliciter ceſſuram. Niſi enim in *illorum* conſpectum veniſſent, rem nullo modo in dubium a ſe vocatum iri; ſed procul dubio ſe urbe, quaſi victos, protinus privatum iri *putabant*. Jam vero illud etiam fortaſſe eventurum, ut ipſi Athenienſes proelium detrectarent, atque ita res eas, quarum cauſa venerant, ſibi ſine proelio conſervatum iri *credebant*. Quod etiam evenit. Megarenſes enim, cum Athenienſes *ex Niſaea* egreſſi aciem quidem ad longos muros inſtruxiſſent, ſed tamen ipſi quoque quieſcerent, *Peloponneſiis ipſos* non invadentibus, quod ipſorum etiam *Athenienſium* duces reputarent, ſibi, *et hoſtibus* periculum non eſſe par, nam cum pleraque feliciter ipſis jam ſucceſſiſſent, *exiſtimabant, ſe*, ſi priores proelium adverſus copias ſuis majores inirent, aut victores Megara capturos, aut victos, amiſſa praeſtantiſſima *totius* exercitus parte, cladem accepturos. Illos vero, quod exercitum ex omnibus Peloponneſi civitatibus collectum haberent, cum ſingu-

δή γε ἐν φανερῷ ἔδειξαν ἑτοῖμοι ὄντες ἀμύνεσθαι, καὶ αὐτοῖς ὥσπερ ἀκονιτὶ δικαίως ἂν τὴν νίκην τίθεσθαι. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ πρὸς τοὺς Μεγαρέας ὀρθῶς ξυμβαίνειν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ὤφθησαν ἐλθόντες, οὐκ ἂν ἐν τύχῃ γίγνεσθαι σφίσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἂν, ὥσπερ ἡσσηθέντων, στερηθῆναι εὐθὺς τῆς πόλεως· νῦν δὲ κἂν τυχεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίους μὴ βουληθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἀμαχητὶ ἂν περιγενέσθαι αὐτοῖς ὧν ἕνεκα ἦλθον. ὅπερ καὶ ἐγένετο. οἱ γὰρ Μεγαρῆς, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μακρὰ τείχη ἐξελθόντες, ἡσύχαζον δὲ καὶ αὐτοὶ μὴ ἐπιόντων, λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ τὰ πλείω αὐτοῖς προκεχωρήκει ἄρξασι μάχης πρὸς πλείονας αὐτῶν, ἢ λαβεῖν νικήσαντας Μέγαρα, ἢ σφαλέντας, τῷ βελτίστῳ τοῦ ὁπλιτικοῦ βλαφθῆναι. τῆς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως καὶ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν,

εἰκότως ἐθέλειν τολμᾷν. χρόνον δὲ ἐπισχόντες, καὶ ὡς οὐδὲν ἀφ᾽ ἑκατέρων ἐπεχειρεῖτο, ἀπῆλθον πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Νίσαιαν, καὶ αὖθις οἱ Πελοποννήσιοι ὅθεν [περ] ὡρμήθησαν.

οδ΄. Οὕτω δὴ τῷ μὲν Βρασίδᾳ αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἄρχουσιν οἱ τῶν φευγόντων φίλοι Μεγαρῆς, ὡς ἐπικρατήσαντι, καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐκέτι ἐθελησάντων μάχεσθαι, θαρσοῦντες μᾶλλον, ἀνοίγουσί τε τὰς πύλας, καὶ δεξάμενοι, καταπεπληγμένων ἤδη τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πραξάντων, ἐς λόγους ἔρχονται. καὶ ὕστερον ὁ μὲν, διαλυθέντων τῶν ξυμμάχων κατὰ πόλεις, ἐπανελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Κόρινθον, τὴν ἐπὶ Θράκης στρατείαν παρεσκεύαζεν, ἵνα περ καὶ τοπρῶτον ὥρμητο· οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Μεγαρῆς, ἀποχωρησάντων καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπ᾽ οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μάλιστα μετέχον, εἰδότες ὅτι ὤφθησαν, εὐθὺς ὑπεξῆλθον. οἱ

lis etiam ſingularum civitatum partibus merito velle belli fortunam periclitari, et audere. Cum autem aliquandiu in armis commorati fuiſſent, et neutra acies alteram aggrederetur, disceſſerunt; prius Athenienſes in Niſaeam, deinde vero Peloponneſii unde venerant.

74. Sic igitur Megarenſes, exſulum amici, cum ipſi Braſidae, ut victori, tum etiam *caeteris* ducibus ex civitatibus animo magis confirmati, quod Athenienſes tunc pugnare noluiſſent, portas aperiunt; et cum eo recepto in colloquium veniunt, illis jam timore perculſis, qui Athenienſium partes ſequuti fuerant. poſtea vero hic quidem, ſociis in urbes ſuas dilapſis, et ipſe Corinthum reverſus, expeditionem in Thraciam parabat, quo et ante cogitabat. Megarenſes vero, qui in urbe erant, cum Athenienſes quoque domum rediiſſent, quotquot rebus Athenienſium ſtuduerunt, et conſiliorum *de urbe prodenda initorum* maxime participes fuerant, quia ſciebant, ſe conſpectos fuiſſe, confeſtim ſe ſubduxerunt: caeteri ve-

ro, colloquio cum exſulum amicis habito, eos, qui apud Pegas erant, reduxerunt, cum eos religioſiſſimo ſanctiſſimoque jurejurando obſtrinxiſſent, eos omnem praeteritarum injuriarum memoriam depoſituros, optimaque conſilia reipublicae daturos. At illi, poſtquam Magiſtratus gerere coeperunt, armaque luſtrarunt, diſpoſitis cohortibus, delegerunt ex inimicis, et iis, qui Athenienſium partibus maxime faviſſe videbantur, ad centum viros. Cum autem populum de his ſuffragia aperte ferre coëgiſſent, poſtquam *ab eo* damnati fuerunt, *eos* interfecerunt: et reipublicae ſtatum in Oligarchiam maxima ex parte commutarunt, atque haec ſtatus commutatio, quae propter ſeditionem accidit, ſub pauciſſimis diutiſſime duravit.

75. Eadem autem aeſtate, cum Antandrus a Mitylenaeis, quemadmodum conſtituerant, eſſet munienda: Athenienſium duces, qui claſſi ad pecuniam legendam miſſae praeerant, Demodocus et Ariſtides, qui circum Helleſpontum erant (nam Lama-

δὲ ἄλλοι, κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις, κατάγουσι τοὺς ἐκ Πηγῶν, ὁρκώσαντες πίςεσι μεγάλαις μηδὲν μνησικακήσειν, βȣλεύσειν δὲ τῇ πόλει τὰ ἄριςα. οἱ δὲ, ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο, καὶ ἐξέτασιν ὅπλων ἐποιήσαντο, διαςήσαντες τοὺς λόχους, ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ οἳ ἐδόκουν μάλιςα ξυμπρᾶξαι τὰ πρὸς τοὺς Αθηναίους, ἄνδρας ὡς ἑκατόν· καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες τὸν δῆμον ψῆφον φανερὰν διενεγκεῖν, ὡς κατεγνώσθησαν, ἔκτειναν· καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τὰ μάλιςα κατέςησαν τὴν πόλιν. καὶ πλεῖςον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίςων νεμομένη ἐκ ςάσεως μετάςασις ξυνέμεινε.

οέ. Τȣ̃ δ' αὐτȣ̃ θέρȣς, τῆς Αντάνδρȣ ὑπὸ τῶν Μιτυληναίων, ὥσπερ διενοȣ̃ντο, μελλούσης καταοκευάζεσθαι, οἱ τῶν ἀργυρολόγων Αθηναίων ςρατηγοὶ, Δημόδοκος καὶ Αριςείδης, ὄντες περὶ Ἑλλήσποντον

(ὁ γὰρ τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον ἐσεπεπλεύκει) ὡς ᾐσθάνοντο τὴν παρασκευὴν τοῦ χωρίου, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεινὸν εἶναι μὴ ὥσπερ τὰ Αναια ἐπὶ τῇ Σάμῳ γένηται, ἔνθα οἱ φεύγοντες τῶν Σαμίων καταστάντες, τοὺς τε Πελοποννησίους ὠφέλουν ἐς τὰ ναυτικὰ, κυβερνήτας πέμποντες, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς ταραχὴν καθίστασαν, καὶ τοὺς ἐξιόντας ἐδέχοντο. οὕτω δὴ ξυναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατιὰν, καὶ πλεύσαντες, μάχῃ τε νικήσαντες τοὺς ἐκ τῆς Αντάνδρου ἐπεξελθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πάλιν. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς τὸν Πόντον ἐσπλεύσας Λάμαχος, ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὁρμίσας ἐς τὸν Κάληκα ποταμὸν, ἀπόλλυσι τὰς ναῦς, ὕδατος ἄνωθεν γενομένου, καὶ κατελθόντος αἰφνιδίου τοῦ ῥεύματος. αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ πεζῇ διὰ Βιθυνῶν Θρακῶν (οἵ εἰσι πέραν ἐν τῇ Ασίᾳ) ἀφικνεῖται ἐς Χαλκηδόνα, τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόν-

chus tertius eorum cum decem navibus in Pontum abierat) cum primum audiſſent locum illum muniri, ipſis etiam res periculoſa viſa eſt, ne ut Anaea contra Samum eſſet, ubi Samiorum exſules, poſitis ſedibus, Peloponneſios in rebus nauticis adjuvabant, gubernatores *ad ipſos* mittendo; et Samios, qui in urbe erant, perturbabant; et *illos*, qui urbe pellebantur, recipiebant. Hac igitur de cauſa *Athenienſes*, exercitu ex ſociis collecto, Antandrum petunt, illisque proelio ſuperatis, qui inde contra ſe prodierant, locum illum iterum recipiunt. Nec multo poſt Lamachus, qui in Pontum navigaverat, cum in agro Heracleenſi claſſem ad Calecis fluvii ripam appuliſſet, eam amiſit, aquis coelitus delapſis, et ſubita vi torrentis devoluti. Quare cum ipſe, tum ejus exercitus itinere pedeſtri per Bithynos Thraces (qui ſunt trans mare in Aſia) pervenit Chalcedonem Megarenſium coloni-

am, in Ponti faucibus ſitam.

76. Eadem aeſtate Demoſthenes Athenienſium dux cum quadraginta navibus Naupactum ſe contulit, ſtatim a diſceſſu ex agro Megarenſi. Nam quidam *Boeoti*, qui in civitatibus erant, *illarum* ſtatum commutare, et in popularem, qualis erat is, quo Athenienſium reſpublica regebatur, convertere cupientes, cum Hippocrate et illo de rebus Boeotiis innovandis egerant. Ptoeodoro autem exſule Thebano potiſſimum auctore, hunc in modum res praeparaverant. Quidam Siphas per proditionem tradere ſtatuerant: Siphae autem ſunt oppidum agri Theſpici maritimum, in ſinu Criſaeo ſitum. Chaeroneam vero (quae accenſetur Orchomeno, qui prius *quidem* Minyeius, nunc vero Boeotius appellatur) alii ex Orchomeno dedituri erant. Et Orchomenii exſules praecipue *eos ad rem peragendam* adjuvabant, et homines ex Peloponneſo mercede conducebant. Chaeronea autem eſt oppidum in extremis Boeotiae finibus ſitum,

του, Μεγαρέων ἀποικίαν.

οϛ΄. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει καὶ Δημοσθένης Ἀθηναίων στρατηγὸς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Ναύπακτον, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγαρίδος ἀναχώρησιν· τῷ γὰρ Ἱπποκράτει καὶ ἐκείνῳ τὰ Βοιώτια πράγματα ἀπό τινων ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσετο, βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον, καὶ ἐς δημοκρατίαν, ὥσπερ οἱ Ἀθηναῖοι, τρέψαι· καὶ Πτοιοδώρου μάλιστ᾽ ἀνδρὸς φυγάδος ἐκ Θηβῶν ἐσηγουμένου, τάδε αὐτοῖς παρεσκευάσθη· Σίφας μὲν ἔμελλόν τινες παραδώσειν· αἱ δὲ Σίφαι, εἰσὶ τῆς Θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ ἐπιθαλασσίδιοι. Χαιρώνειαν δὲ (ἣ ἐς Ὀρχομενὸν τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον, νῦν δὲ Βοιώτειον, ξυντελεῖ) ἄλλοι ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐνεδίδοσαν· καὶ οἱ Ὀρχομενίων φυγάδες ξυνέπρασσον τὰ μάλιστα, καὶ ἄνδρας ἐμισθοῦντο ἐκ Πελοποννήσου. ἔστι δὲ ἡ Χαιρώνεια ἔσχατον τῆς Βοιωτίας, πρὸς τῇ Φα-

νότιδι τῆς Φωκίδος· καὶ Φωκέων μετεῖχόν τινες. τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἔδει Δήλιον καταλαβεῖν, τὸ ἐν τῇ Ταναγραίᾳ πρὸς Εὔβοιαν τετραμμένον Ἀπόλλωνος ἱερόν· ἅμα δὲ ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ γίγνεσθαι, ὅπως μὴ ξυμβοηθήσωσιν ἐπὶ τὸ Δήλιον οἱ Βοιωτοὶ ἀθρόοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἕκαστοι κινούμενοι. καὶ εἰ κατορθοῖτο ἡ πεῖρα, καὶ τὸ Δήλιον τειχισθείη, ῥᾳδίως ἤλπιζον, εἰ καὶ μὴ παραυτίκα νεωτερίζοι τὶ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας τοῖς Βοιωτοῖς, ἐχομένων τούτων τῶν χωρίων, καὶ λῃστευομένης τῆς γῆς, καὶ οὔσης ἑκάστοις διὰ βραχέος ἀποστροφῆς, οὐ μενεῖν κατὰ χώραν τὰ πράγματα, ἀλλὰ χρόνῳ, τῶν Ἀθηναίων μὲν προσιόντων τοῖς ἀφεστηκόσι, τοῖς δὲ οὐκ οὔσης ἀθρόας τῆς δυνάμεως, καταστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτήδειον. ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο.

οζ'. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης, αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὅποτε καιρὸς

Phanotidem verſus, quae eſt in agro Pho-
cenſi. et nonnulli Phocenſes cum caeteris colonis in ea habitabant. Oportebat autem *altera ex parte* Athenienſes occupare Delium, Apollinis templum, in agro Tanagraeo ſitum, Euboeam verſus. Simul etiam haec ipſa fieri *oportebat* condicta die, ne Boeoti frequentibus copiis ad opem Delio ferendam undique concurrerent: ſed de ſuis ipſorum rebus quique ſoliciti ad eas tutandas proficiſcerentur. Et, ſi conatus iſte feliciter ſucceſſiſſet, et Delium muro clauſum fuiſſet, facile ſperabant, etiam ſi non protinus aliquid innovaretur in Rerumpublicarum Boeotiarum ſtatu, ſi haec loca occupata fuiſſent, et ager latrociniis infeſtaretur, et ſingulis brevi locorum ſpatio perfugium eſſet, res in eodem ſtatu non permanſuras: ſed temporis progreſſu, Athenienſes, ſi ſe adjunxiſſent iis, qui defeciſſent, illi vero *Boeoti* non frequentes, *ut ante*, copias haberent, res illas in ſtatum *ſibi* commodum, adducturos. Haec igitur conſilia inita fuerant.

77. Hippocrates autem cum urbanis copiis, quum tempus opportunum afforet, ip-

ſe quidem bellum Boeotis illaturus erat; Demoſthenem vero cum quadraginta navibus Naupactum praemiſit, ut, coacto ex illis locis exercitu Acarnanum et caeterorum ſociorum, ad Siphas navigaret, ut prodendas. Dies autem inter eos conſtituta fuerat, qua haec confici oportebat. Demoſthenes autem, cum *eo* perveniſſet, et Oeniadas ab univerſis Acarnanibus in Athenienſium ſocietatem adactos nactus *et complexus* fuiſſet, et ipſe omnia ſociorum, qui in illa regione erant, auxilia evocaſſet, adverſus Salynthium et Agraeos primum cum exercitu profectus, caeterisque rebus in ſuam poteſtatem redactis, ſeſe praeparabat, ut, quando opus eſſet, ad Siphas *ſuis* occurreret.

78. Braſidas autem per hoc ipſum aeſtatis tempus, cum mille et ſeptingentis gravis armaturae militibus ad obeundas res Thraciae pergens, ubi pervenit Heracleam, quae eſt in agro Trachinio, ubi etiam Panaerus, Dorus, Hippolochidas, Torylа-

εἴη ἔμελλε στρατεύειν ἐς τοὺς Βοιωτούς· τὸν δὲ Δημοσθένην προαπέστειλε ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἐς τὴν Ναύπακτον, ὅπως ἐξ ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν ξυλλέξας Ἀκαρνάνων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων, πλέοι ἐπὶ τὰς Σίφας, ὡς προδοθησομένας. ἡμέρα δ᾽ αὐτοῖς εἴρητο ᾗ ἔδει ἅμα ταῦτα πράσσειν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἀφικόμενος, Οἰνιάδας δὲ ὑπό τε Ἀκαρνάνων πάντων κατηναγκασμένους καταλαβὼν ἐς τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν, καὶ αὐτὸς ἀναστήσας τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνῃ πᾶν, ἐπὶ Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους στρατεύσας πρῶτον, καὶ προσποιησάμενος τἄλλα, ἡτοιμάζετο ὡς ἐπὶ τὰς Σίφας, ὅταν δέῃ, ἀπαντησόμενος.

οη΄. Βρασίδας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους πορευόμενος ἑπτακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν Τραχῖνι, καὶ προπέμψαντος αὐτοῦ ἄγγελον ἐς Φάρσα-

λον παρὰ τὺς ἐπιτηδείυς, ἀξιῦντος διάγειν ἑαυτὸν καὶ τὴν ςρατιὰν, ἦλθον ἐς Μελιτίαν τῆς Αχαΐας Πάναιρός τε καὶ Δῶρος, καὶ Ἱππολοχίδας, καὶ Τορύλαος, καὶ Στρόφακος πρόξενος ὢν Χαλκιδέων, τότε δὴ ἐπορεύετο. ἦγον δὲ καὶ ἄλλοι Θεσσαλῶν αὐτὸν καὶ ἐκ Λαρίσσης Νικονίδας Περδίκκα ἐπιτήδειος ὤν. τὴν γὰρ Θεσσαλίαν ἄλλως τε ὐκ εὔπορον ἦν διϊέναι ἄνευ ἀγωγοῦ, καὶ μετὰ ὅπλων γε δή. καὶ τοῖς πᾶσί γε ὁμοίως Ἕλλησιν ὕποπτον καθεςήκει τὴν τῶν πέλας μὴ πείσαντας διϊέναι. τοῖς τε Αθηναίοις ἀεί ποτε τὸ πλῆθος τῶν Θεσσαλῶν εὔνυν ὑπῆρχεν. ὥςε εἰ μὴ δυναςείᾳ μᾶλλον ἢ ἰσονομίᾳ ἐχρῶντο τὸ ἐγχώριον οἱ Θεσσαλοὶ, ὐκ ἄν ποτε προῆλθεν. ἐπεὶ καὶ τότε πορευομένῳ αὐτῷ ἀπαντήσαντες ἄλλοι τῶν τἀναντία τύτοις βυλομένων ἐπὶ τῷ Ενιπεῖ ποταμῷ, ἐκώλυον, καὶ ἀδικεῖν ἔφασαν ἄνευ τῦ πάντων κοινῦ πορευόμενον. οἱ δὲ ἄγοντες, οὔτε ἀκόντων ἔφασαν

us, et Strophacus Chalcidenſium hoſpes, *ad eum* ad Melitiam Achaiae *oppidum* venerunt, (ipſe enim nuntium ad ſuos neceſſarios Pharſalum praemiſerat, *eos* rogans, ut ſe ſuasque copias *per Theſſaliam* deducerent) ita demum tunc ire perrexit. Illum vero deducunt cum alii Theſſali, tum ex Lariſſa Niconidas Perdiccae amicus. alioqui enim Theſſaliam ſine duce, praecipue vero cum armis pertransire difficile erat. Atque adeo pariter omnibus Graecis res erat ſuſpecta, per finitimorum regionem venia non impetrata transire. Perpetuoque Theſſalorum plebs Athenienſibus erat benevola. Quare niſi Theſſali patrio inſtituto, *paucorum* dominatu potius, quam juris aequabilitate uſi fuiſſent, *Braſidas profecto* nunquam ulterius progreſſus fuiſſet. Siquidem vel tunc aliae contrariae factionis *Theſſali* ei iter facienti ad flumen Enipeum obviam iverunt, eumque *transire* prohibebant, et injuſte facere dicebant, quod ſine publica totius gentis autoritate transiret. Illi vero, qui deducebant, dixerunt, ſe nec

ipſis invitis eum traducturos; ſed, cum ad ſe repente adveniſſet, ſe pro hoſpitii neceſſitudine, quae ſibi cum eo intercederet, eum deducere. Quinetiam ipſe quoque Braſidas dicebat, ſe Theſſalorum agro, ipſisque amicum *illac* tranſire, et Athenienſibus hoſtibus ſuis, non autem ipſis bellum inferre: nec ullas ſcire inter Theſſalos et Lacedaemonios inimicitias, quae impedirent ne alteri alterorum ſolo uterentur. ſeque ipſis invitis nunc non progreſſurum: nec enim poſſe: veruntamen orare, ne prohiberetur. Illi vero his auditis abierunt. Braſidas autem, hortatu ductorum, ante quam plures ad prohibendum convenirent, nusquam ſubſiſtens curſu perrexit. Et eodem die, quo Melitia diſceſſerat, Pharſalum pervenit, et ad flumen Apidanum caſtra poſuit. Illinc vero ad Phacium, et inde in Peraebiam *ivit*. Illincque jam Theſſalorum quidem ductores *domum* reverterunt. Peraebi vero, qui ipſorum Theſſalorum imperio parent, ad Dion usque ipſum deduxerunt, quod oppidum in Perdiccae ditione, ſub Olympo Ma-

διάζειν, αἰφνίδιόν τε παραγενόμενον ξένοι ὄντες κομίζειν. ἔλεγε δὲ ϗ αὐτὸς ὁ Βρασίδας τῇ Θεσσαλῶν γῇ ϗ αὐτοῖς φίλος ὢν ἰέναι, ϗ Ἀθηναίοις πολεμίοις οὖσι, καὶ ὐκ ἐκείνοις ὅπλα ἐπιφέρειν. Θεσσαλοῖς τε ὐκ εἰδέναι ϗ Λακεδαιμονίοις ἔχθραν ὖσαν, ὥστε τῇ ἀλλήλων γῇ μὴ χρῆσθαι. νῦν τε ἀκόντων ἐκείνων ὐκ ἂν προελθεῖν οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι. ὐ μέντοι ἀξιῶν γε εἴργεσθαι. ϗ οἱ μὲν, ἀκύσαντες ταῦτα, ἀπῆλθον· ὁ δὲ, κελευόντων τῶν ἀγωγῶν, πρίν τι πλέον ξυστῆναι τὸ κωλύσον, ἐχώρει ὐδὲν ἐπισχὼν δρόμῳ. ϗ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐκ τῆς Μελιτίας ἀφώρμησεν, ἐς Φάρσαλόν τε ἐτέλεσε, ϗ ἐστρατοπεδεύσατο ἐπὶ τῷ Ἀπιδανῷ ποταμῷ. ἐκεῖθεν δὲ, ἐς Φάκιον· ϗ ἐξ αὐτῦ, ἐς Περαιβίαν. ἀπὸ δὲ τύτυ ἤδη μὲν τῶν Θεσσαλῶν ἀγωγοὶ πάλιν ἀπῆλθον· οἱ δὲ Περαιβοὶ, αὐτῶν ὑπήκοοι ὄντες Θεσσαλῶν, κατέστησαν αὐτὸν ἐς Δῖον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς, ὃ ὑπὸ τῷ

Ὀλύμπῳ Μακεδονίας πρὸς Θεσσαλοὺς πόλισμα κεῖται.

οθ'. Τούτῳ τῷ τρόπῳ Βρασίδας Θεσσαλίαν φθάσας διέδραμε, πρίν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι. καὶ ἀφίκετο ὡς Περδίκκαν, καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν. ἐκ γὰρ τῆς Πελοποννήσου, ὡς τὰ τῶν Ἀθηναίων εὐτύχει, δείσαντες οἵ τε ἐπὶ Θράκης ἀφεστῶτες Ἀθηναίων, καὶ Περδίκκας, ἐξήγαγον τὸν στρατόν. οἱ μὲν Χαλκιδεῖς, νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς πρῶτον ὁρμήσειν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἅμα αἱ πλησιόχωροι πόλεις αὐτῶν, αἱ οὐκ ἀφεστηκυῖαι, ξυνεπῆγον κρύφα. Περδίκκας δὲ, πολέμιος μὲν οὐκ ὢν ἐκ τοῦ φανεροῦ, φοβούμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὰ παλαιὰ διάφορα τῶν Ἀθηναίων, καὶ μάλιστα βουλόμενος Ἀῤῥιβαῖον τὸν Λυγκηστῶν βασιλέα παραστήσασθαι. ξυνέβη δὲ αὐτοῖς, ὥστε ῥᾷον ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἐξαγαγεῖν, ἡ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ παρόντι κακοπραγία.

cedoniae monte, Theſſaliam verſus, eſt ſitum.

79. Hoc igitur modo Braſidas Theſſaliam curſu celeriter transivit, antequam ullus ad impediendum paratus eſſet. et ad Perdiccam, et in agrum Chalcidenſem pervenit. Nam qui in Thracia ab Athenienſibus defecerant, et Perdiccas, quoniam res Athenienſium ſecundae erant, ſibi metuentes, exercitum ex Peloponneſo eduxerant. Et Chalcidenſes quidem *Peloponneſios ad opem ſibi ferendam evocaverant*, quod Athenienſes primum contra ſe venturos ſuſpicarentur. Simul autem et finitimae ipſorum civitates, quae non defecerant, *Athenienſes adverſus ipſos* clam concitabant. Perdiccas vero *copias ex Peloponneſo evocaverat*, non quod aperte *Athenienſium* hoſtis eſſet: verum quod et ipſe priſtinas cum Athenienſibus discordias reformidaret; praecipue vero, quod Arrhibaeum Lynceſtarum Regem in ſuam poteſtatem redigere cuperet. Praeſens autem Lacedaemoniorum calamitas ipſis opportune cecidit ad exercitum ex Peloponneſo facilius educendum.

80. Quod enim Athenienſes cum caeterae Peloponneſo, tum vero potiſſimum ipſorum *Lacedaemoniorum* agro *ſemper* imminerent, *Lacedaemonii* ſperabant fore, ut praecipue *hoc modo* ipſos *a ſua regione infeſtanda* averterent, ſi viciſſim infeſtarent, copiis ad ipſorum ſocios miſſis. Praeſertim *cum Perdiccas et Chalcidenſes* parati eſſent *ad hunc exercitum* alendum, ipſosque *Lacedaemonios* ad defectionem *ab Athenienſibus* faciendam accerſerent. Simul etiam *Lacedaemonii magnam* Helotum *partem*, per ſpecioſam *auxilii mittendi* cauſam *ex agro Laconica* emittere cupiebant, ne propter praeſentem rerum ſtatum, Pylo *ab Athenienſibus* occupata, aliquid novi molirentur. Quod quum feciſſent *Lacedaemonii* ipſorum juventutem et multitudinem reformidantes, (ſemper enim apud Lacedaemonios multa erant inſtituta, ut ſibi ab Helotum inſidiis caverent) ipſis praeceperunt, ut, quotquot ex ipſis ſe fortiſſime contra hoſtes pugnaſſe perſuaſum haberent, ii ſecernerentur, quod eos libertate donare ſtatuiſſent; *hoc modo* mentem illorum explorantes, et exiſtimantes prout unusquisque primus ſe libertate dignum eſſe cenſuiſſet, ſic etiam hos ipſos

π'. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων ἐγκειμένων τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ οὐχ ἥκιστα τῇ ἐκείνων γῇ, ἤλπιζον ἀποστρέψαι αὐτοὺς μάλιστα, εἰ ἀντιπαραλυποῖεν, πέμψαντες ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους αὐτῶν στρατιάν. ἄλλως τε καὶ ἑτοίμων ὄντων τρέφειν τε, καὶ ἐπὶ τῇ ἀποστάσει σφᾶς ἐπικαλουμένων, καὶ ἅμα τῶν Εἱλώτων βουλομένοις ἦν ἐπὶ προφάσει ἐκπέμψαι, μή τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς Πύλου ἐχομένης νεωτερίσωσιν. ἐπεὶ καὶ τόδε ἔπραξαν, φοβούμενοι αὐτῶν τὴν νεότητα καὶ τὸ πλῆθος (αἰεὶ γὰρ τὰ πολλὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Εἵλωτας τῆς φυλακῆς πέρι μάλιστα καθειστήκει) προεῖπον, αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολεμίοις γεγενῆσθαι σφίσιν ἄριστοι, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσοντες. πεῖραν ποιούμενοι, καὶ ἡγούμενοι τούτους σφίσιν ὑπὸ φρονήματος, οἵπερ καὶ ἠξίωσαν πρῶτος ἕκαστος ἐλευθεροῦσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι. καὶ προκρίναντες

ἐς δισχιλίȣς, οἱ μὲν ἐςεφανώσαντό τε καὶ τὰ ἱερὰ περιῆλθον, ὡς ἠλευθερωμένοι· οἱ δὲ ȣ̓ πολλῷ ὕςερον ἠφάνισάν τε αὐτȣ̀ς, ϗ ȣ̓δεὶς ᾔσθετο ὅτῳ τρόπῳ ἕκαςος διεφθάρη. καὶ τότε προθύμως τῷ Βρασίδᾳ αὐτῶν ξυνέπεμψαν ἑπτακοσίους ὁπλίτας, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐκ τῆς Πελοποννήσου μισθῷ πείσας ἐξήγαγεν· αὐτόν τε Βρασίδαν, βουλόμενον μάλιςα, Λακεδαιμόνιοι ἀπέςειλαν.

πα΄. Προὐθυμήθησαν δὲ ϗ οἱ Χαλκιδῆς ἄνδρα ἔν τε τῇ Σπάρτῃ δοκȣ̃ντα δραςήριον εἶναι ἐς τὰ πάντα, ϗ ἐπειδὴ ἐξῆλθε, πλείςου ἄξιον Λακεδαιμονίοις γενόμενον. τό, τε γὰρ παραυτίκα ἑαυτὸν παρασχὼν δίκαιον ϗ μέτριον ἐς τὰς πόλεις, ἀπέςησε τὰ πολλὰ, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἷλε τῶν χωρίων· ὥςε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίγνεσθαι, ξυμβαίνειν τε βȣλομένοις (ὅπερ ἐποίησαν) ἀνταπόδοσιν ϗ ἀποδοχὴν χωρίων, καὶ τȣ̃ πολέμȣ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσȣ λώφησιν.

potiſſimum, prae animi elatione, impetum in ſe facturos. Quare cum ad duo millia *delegiſſent,et caeteris Helotibus* antepoſuiſſent, hi quidem templa coronati circumiverunt, ut libertate donati. Illi vero non multo poſt, ipſos ex hominum conſpectu ſustulerunt, necdum quisquam novit, quonam modo eorum unusquisque perierit. Tunc autem ſeptingentos ex ipſis armatos cum Braſida libenter dimiſerunt: caeteros vero *Braſidas* ex Peloponneſo mercede conductos eduxit. Lacedaemonii autem ipſum Braſidam *eundi* maxime cupidum *eo* miſerunt.

81. Quinetiam ipſi quoque Chalcidenſes eum propenſis animis expetiverunt, tum quod vir conſilio manuque ad omnia promtus Spartae haberetur, tum etiam quod, ex quo *illinc* egreſſus eſſet, Lacedaemoniis commendatiſſimum ſe reddidiſſet. Quod enim ſtatim ab initio ſe juſtum et moderatum erga civitates praebuiſſet, multa loca ad defectionem impulit,alia vero per proditionem cepit. Ex quo Lacedaemoniis evenit, ut, ſi ad compoſitionem (quod et fecerunt) deſcendere vellent, reddere et viciſſim recipere oppida poſſent, et ex Peloponneſo bel-

lum amoliri. Atque multo poſt in bello, quod res in Sicilia geſtas eſt inſequutum, illa Braſidae virtus et prudentia, qua tunc eſt uſus, quod alii quidem, re ipſa experti fuiſſent, alii vero fama judicarent, Athenienſium ſocios amicitiae Lacedaemoniorum maxime cupidos effecit. Nam cum primus illinc prodiiſſet, ac omnibus in rebus vir bonus viſus fuiſſet, firmam opinionem reliquit, caeteros quoque ejus eſſe ſimiles.

82. Tunc igitur Athenienſes, poſtquam eum in Thraciam perveniſſe intellexerunt, cum ipſum Perdiccam hoſtem eſſe judicarunt, quod eum hujus adventus autorem eſſe ducerent, tum etiam apud ſocios, qui in illa regione erant, firmiora praeſidia collocarunt.

83. Perdiccas autem, aſſumto ſtatim Braſida, ſuisque et illius copiis, cum ſuo exercitu bellum Arrhibaeo Bromeri *filio*, Lynceſtarum Macedonum regi, ſibi finitimo, intulit; cum propter controverſiam, quae ipſi cum eo intercedebat, tum etiam quod eum in ſuam poteſtatem redigere cuperet. Cum

ἔς τε τὸν χρόνον ὕστερον μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον, ἡ τότε Βρασίδου ἀρετὴ καὶ ξύνεσις, τῶν μὲν, πείρᾳ αἰσθομένων, τῶν δὲ, ἀκοῇ νομισάντων, μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Ἀθηναίων ξυμμάχοις ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν, καὶ δόξας εἶναι κατὰ πάντα ἀγαθὸς, ἐλπίδα ἐγκατέλιπε βέβαιον ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτοί εἰσι.

πβ'. Τότε δ' οὖν ἀφικομένου αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι, τόν τε Περδίκκαν πολέμιον ποιοῦνται, νομίσαντες αἴτιον εἶναι τῆς παρόδου, καὶ τῶν ταύτῃ ξυμμάχων φυλακὴν πλέονα κατεστήσαντο.

πγ'. Περδίκκας δὲ Βρασίδαν καὶ τὴν στρατιὰν εὐθὺς λαβὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως, στρατεύει ἐπὶ Ἀῤῥαβαῖον τὸν Βρομεροῦ, Λυγκηστῶν Μακεδόνων βασιλέα, ὅμορον ὄντα, διαφορᾶς τε αὐτῷ οὔσης, καὶ βουλόμενος καταστρέψασθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τῷ στρα-

τῷ μετὰ τȣ̃ Βρασίδȣ ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῆς Λύγκου, Βρασίδας λόγοις ἔφη βούλεσθαι πρῶτον ἐλθὼν πρὸ πολέμȣ Ἀῤῥιβαῖον, ξύμμαχον Λακεδαιμονίων, ἢν δύνηται, ποιῆσαι. καὶ γάρ τι καὶ Ἀῤῥιβαῖος ἐπεκηρυκεύετο, ἕτοιμος ὢν Βρασίδα μέσῳ δικαςῇ ἐπιτρέπειν. καὶ οἱ Χαλκιδέων πρέσβεις ξυμπαρόντες ἐδίδασκον αὐτὸν μὴ ὑπεξελθεῖν τῷ Περδίκκᾳ τὰ δεινὰ, ἵνα προθυμοτέρῳ ἔχοιεν καὶ ἐς τὰ ἑαυτῶν χρῆσθαι. ἅμα δέ τι καὶ εἰρήκεσαν τοιȣ̃τον οἱ παρὰ τȣ̃ Περδίκκȣ ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὡς πολλὰ αὐτοῖς τῶν περὶ αὐτὸν χωρίων ξύμμαχα ποιήσοι. ὥςε ἐκ τȣ̃ τοιȣ́τȣ κοινῇ μᾶλλον ὁ Βρασίδας τὰ τȣ̃ Ἀῤῥιβαίου ἠξίου πράσσειν. Περδίκκας δὲ ȣ̓́τε δικαςὴν ἔφη Βρασίδαν τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν, μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ὧν ἂν αὐτὸς ἀποφαίνῃ πολεμίων· ἀδικήσειν τε εἰ αὐτοῦ τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ ςρατοῦ, ξυνέςαι Ἀῤῥιβαίῳ. ὁ δὲ, ἄκοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς

autem cum ſuis copiis et Braſida ad Lynci ingreſſum perveniſſet, tunc Braſidas dixit, ſe velle, priusquam bellum Arrhibaeo inferretur, eum convenire, verbisque (ſi poſſet) ad ſocietatem cum Lacedaemoniis faciendam inducere. nam et ipſe Arrhibaeus per caduceatorem nuntiaverat, ſe paratum eſſe ad *rem* Braſidae arbitrio committendam. Et Chalcidenſium legati, qui una aderant, ipſum commonefaciebant, ne in Perdiccae gratiam pericula ſubiret, ut ad ſuas etiam res conſtituendas ejus opera promtiore uti poſſent. Quinetiam Perdiccae legati Lacedaemonem miſſi tale quiddam jactaverant, multa *ipſum* ex ſibi finitimis circa locis ad illorum ſocietatem adducturum. Hac igitur de cauſa Braſidas ex publica utilitate rebus Arrhibaei favere malebat. Perdiccas vero negabat, ſe eo conſilio Braſidam adduxiſſe, ut ſuarum controverſiarum arbiter eſſet: ſed potius hoſtium deſtructor, quos ipſe denuntiaſſet. eumque injuſte facturum *dicebat*, ſi ſe dimidium ejus exercitus alente, in colloquium cum Arrhibaeo veniret. Braſidas tamen, *Perdicca* invito ac repugnante, convenit *Ar-*

rhibaeum; ejusque verbis adductus, exercitum abduxit, priusquam in ejus agrum irruptionem feciſſet. Perdiccas vero ab eo tempore pro dimidia tertiam ſtipendii partem dedit, quod injuriam ſibi ab eo fieri putaret.

84. Eadem aeſtate, continuo Braſidas, ſecum ducens et Chalcidenſes, paulo ante vindemiae tempus, Acantho Andriorum coloniae bellum intulit. Acanthii vero, cum illi, qui Chalcidenſibus faventes eum evocatum adducebant, tum etiam ipſa plebs, inter ſe contendebant, utrum eum recipere deberent, nec ne. Veruntamen propter metum fructuum, qui foris adhuc erant, multitudo Braſidae verbis ad eum ſolum *in urbem* recipiendum inducta, ea conditione, ut eo audito conſultaret, eum recepit. Cum autem *Braſidas* concionem adiiſſet (erat autem non indiſertus, ut Lacedaemonius) haec verba fecit:

85. ‘Quod ego, atque exercitus, viri ‘Acanthii, a Lacedaemoniis *huc* emiſſi fue‘rimus, aperte declarat veram eſſe cauſam, ‘quam belli initio praediximus, nos, ut

ξυγγίγνεται. καὶ πεισθεὶς τοῖς λόγοις, ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν. Περδίκκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀνθ' ἡμίσεως τῆς τροφῆς ἐδίδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.

πδ΄. Εν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει, εὐθὺς ὁ Βρασίδας, ἔχων καὶ Χαλκιδέας, ἐπὶ Ακανθον τὴν Ανδρίων ἀποικίαν ὀλίγον πρὸ τρυγήτου ἐστράτευσεν. οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἐστασίαζον, οἵ τε μετὰ τῶν Χαλκιδέων ξυνεπάγοντες, καὶ ὁ δῆμος· ὅμως δὲ διὰ τοῦ καρποῦ τὸ δέος ἔτι ἔξω ὄντος, πεισθὲν τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ Βρασίδου δέξασθαί τε αὐτὸν μόνον, καὶ ἀκούσαντας βουλεύσασθαι, δέχεται· καὶ καταστὰς ἐπὶ τὸ πλῆθος (ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν) ἔλεγε τοιάδε.

πέ. ‛Η ΜΕΝ ἔκπεμψίς μου καὶ τῆς ‛ στρατιᾶς ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὦ Ακάν‛ θιοι, γεγένηται τὴν αἰτίαν ἐπαληθεύου‛ σα ἣν ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προείπομεν

‘ Ἀθηναίοις, ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλάδα
‘ πολεμήσειν· εἰ δὲ χρόνῳ ἐπήλθομεν,
‘ σφαλέντες τῆς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πολέμου δό-
‘ ξης, ᾗ διὰ τάχους αὐτοὶ ἄνευ τοῦ ὑμε-
‘ τέρου κινδύνου ἠλπίσαμεν Ἀθηναίους καθ-
‘ αιρήσειν, μηδεὶς μεμφθῇ. νῦν γὰρ ὅτε
‘ παρέσχεν ἀφιγμένοι, καὶ μετὰ ὑμῶν πει-
‘ ρασόμεθα κατεργάζεσθαι αὐτούς. θαυ-
‘ μάζω δὲ, τῇ τε ἀποκλείσει μου τῶν πυ-
‘ λῶν, καὶ εἰ μὴ ἀσμένοις ὑμῖν ἀφῖγμαι.
‘ ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἰόμε-
‘ νοί τε παρὰ ξυμμάχους, καὶ πρὶν ἔργῳ
‘ ἀφικέσθαι, τῇ γοῦν γνώμῃ ἥξειν, καὶ βου-
‘ λομένοις ἔσεσθαι, κίνδυνόν τε τοσόνδε
‘ ἀνερρίψαμεν, διὰ τῆς ἀλλοτρίας πολ-
‘ λῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες, καὶ πᾶν τὸ πρό-
‘ θυμον παρεχόμενοι. ὑμεῖς δὲ, εἴτι ἄλ-
‘ λο ἐν νῷ ἔχετε, ἢ εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ
‘ τε ὑμετέρᾳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ καὶ τῶν
‘ ἄλλων Ἑλλήνων, δεινὸν ἂν εἴη. καὶ
‘ γὰρ οὐ μόνον ὅτι αὐτοὶ ἀνθίστασθε, ἀλ-

'Graeciam in libertatem vindicemus, bel-
'lum Athenienſibus eſſe facturos. Sed ſi
'ſero venimus, decepti opinione belli, quod
'in illis regionibus geritur, qua ſperaba-
'mus fore, ut ſine veſtro periculo Atheni-
'enſes debellaremus, nemo *nos* reprehen-
'dat. Nunc enim, quum facultas eſt data,
'venimus, et vobiscum operam dabimus,
'ut eos debellemus. Miror vero quod por-
'tas mihi clauſeritis, et ſi meus adventus
'vobis ingratus acciderit. Nos enim Lace-
'daemonii, exiſtimantes nos venturos ad e-
'os, qui vel priusquam ad ipſos re ipſa per-
'veniſſemus, animo ſaltem ſocii eſſent, et
'*noſtrum adventum* vobis gratum fore, tan-
'tum periculum ſubiimus, per alienum a-
'grum iter multorum dierum facientes,
'ſummumque ſtudium exhibentes. Vos ve-
'ro, ſi quid aliud in animo habetis, aut ſi
'veſtrae ipſorum et caeterorum Graecorum
'libertati obſiſtatis, *hoc profecto* grave fue-
'rit. nam non ſolum quia vos ipſi obſiſtitis;
'verum etiam quia caeteri *Graeci*, quos ad-
'ibo, ſe mihi minus adjungent: *cum aliis*

‘ ξυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν, ἢ βίᾳ ἢ ἀ-
‘ πάτῃ προσλαβόντες, ἀλλὰ τὐναντίον,
‘ ὑμῖν δεδουλωμένοις ὑπὸ Ἀθηναίων ξυμ-
‘ μαχήσοντες. οὔκουν ἀξιῶ οὔτ᾽ αὐτὸς
‘ ὑποπτεύεσθαι, πίστεις τε διδοὺς τὰς με-
‘ γίστας, ὔτε τιμωρὸς ἀδύνατος νομισθῆναι,
‘ προσχωρεῖν τε ὑμᾶς θαρσήσαντας. καὶ
‘ εἴτις ἰδίᾳ τινὰ δεδιὼς ἄρα μὴ ἐγώ τισι
‘ προσθῶ τὴν πόλιν, ἀπρόθυμός ἐστι, πάν-
‘ των μάλιστα πιστευσάτω. ὐ γὰρ συστα-
‘ σιάσων ἥκω, οὐδὲ ἀσαφῆ τὴν ἐλευθερί-
‘ αν νομίζω ἐπιφέρειν, εἰ τὸ πάτριον πα-
‘ ρεὶς, τὸ πλέον τοῖς ὀλίγοις, ἢ τὸ ἔ-
‘ λασσον τοῖς πᾶσι δουλώσαιμι. χαλεπω-
‘ τέρα γὰρ ἂν τῆς ἀλλοφύλυ ἀρχῆς εἴη,
‘ καὶ ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις οὐκ ἂν ἀντὶ
‘ πόνων χάρις καθίσταιτο, ἀντὶ δὲ τιμῆς
‘ καὶ δόξης, αἰτία μᾶλλον. οἷς τε τὺς Α-
‘ θηναίους ἐγκλήμασι καταπολεμοῦμεν,
‘ αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα ἢ ὁ μὴ
‘ ὑποδείξας ἀρετὴν κατακτώμενοι. ἀπά-

'tiam *emiſſus ſum*, non ut vos ſocios habea-
'mus, aut per vim, aut per fraudem adjun-
'ctos: ſed contra, ut vobis ab Athenienſi-
'bus in ſervitutem redactis, in bello contra
'illos gerendo ſocii ſimus. Quapropter ae-
'quum eſſe cenſeo, ut neque ſuſpectus ſim,
'praeſertim cum maximam fidem *vobis* dem;
'neque vindex infirmus exiſtimer, utque
'confidenter vos *mihi* dedatis. Quod ſi quis
'forte privatim ſibi ab aliquo metuens, *ve-
'retur* ne ego civitatem aliquibus tradam,
'*et ideo ad deditionem faciendam* minime
'promtus eſt, *is* omnium maxime confidat.
'neque enim venio, ut factiones alam; ne-
'que exiſtimo me *vobis* certam libertatem
'afferre, ſi, patrio inſtituto neglecto, aut
'plebem nobilitati, aut nobilitatem plebi
'addicam. Nam *hujusmodi libertas* gravior
'eſſet, quam externum hominum alienige-
'narum imperium; nobisque Lacedaemo-
'niis pro laboribus ſuſceptis nulla gratia
'haberetur; ſed potius pro honore et glo-
'ria culpa *tribueretur*. Et nos ipſi odioſius
'*imperium* quaerere videremur, quam qui
'virtutem non profitetur, propter quae
'crimina Athenienſes bello perſequimur.

'Nam illis ſaltem, qui dignitate ſunt prae-'diti, turpius eſt fraude ſpecioſa res dome-'ſticas amplificare, quam vi aperta. Nam 'vis quidem, jure potentiae, quam fortuna 'dedit, infertur. Fraus vero, ab inſidiis in-'juſti propoſiti graſſatur. Adeo magnam 'circumſpectionem adhibemus in iis, quae 'noſtra maxime interſunt.

87. 'Neque vero praeter jusjurandum, 'majorem fidem accipere poſſitis, quam ip-'ſa facta, quae ſi ex verbis perpendantur, 'neceſſariam opinionem *vobis* praebent, è 're veſtra etiam eſſe, ut dixi. Quod ſi me '*vobis* iſta proponente, dicatis vos non poſ-'ſe quidem *deditionem facere*: ſed tamen, 'quod nobis benevoli ſitis, exiſtimetis *nos* 'rejiciendos, ita ut nullo maleficio à nobis 'afficiamini, et *dicatis* libertatem, *quam vo-'bis offero*, vobis videri cum periculo con-'junctam eſſe, et aequum eſſe, eam illis of-'ferre, qui etiam eam accipere poſſunt, nul-'lum vero invitum cogere: Deos et Hero-'as indigenas teſtabor, me bono veſtro ve-'nientem nihil verbis proficere; agrumque 'veſtrum pervaſtando vos cogere conabor:

‘ τῃ γὰρ εὐπρεπεῖ αἴσχιον τοῖς γε ἐν ἀξι-
‘ ώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ. τὸ
‘ μὲν γὰρ, ἰσχύος δικαιώσει, ἣν ἡ τύχη
‘ ἔδωκεν, ἐπέρχεται· τὸ δὲ, γνώμης ἀ-
‘ δίκου ἐπιβουλῇ. οὕτω πολλὴν περιωπὴν
‘ τῶν ἡμῖν ἐς τὰ μέγιστα διαφορῶν ποι-
‘ ούμεθα.

πζʹ. ‘ Καὶ οὐκ ἂν μείζω πρὸς τοῖς
‘ ὅρκοις βεβαίωσιν λάβοιτε, ἢ οἷς τὰ ἔργα
‘ ἐκ τῶν λόγων ἀναθρούμενα, δόκησιν ἀ-
‘ ναγκαίαν παρέχεται ὡς καὶ ξυμφέρει ὁ-
‘ μοίως ὡς εἶπον. εἰ δ᾽ ἐμοῦ ταῦτα προ-
‘ ϊσχομένου, ἀδύνατοι μὲν φήσετε εἶναι, εὖ-
‘ νοι δ᾽ ὄντες, ἀξιώσετε μὴ κακούμενοι
‘ διωθεῖσθαι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν μὴ ἀκίν-
‘ δυνον ὑμῖν φαίνεσθαι, δίκαιόν τε εἶναι,
‘ οἷς καὶ δυνατὸν δέχεσθαι αὐτὴν, τούτοις
‘ καὶ ἐπιφέρειν, ἄκοντα δὲ μηδένα προσα-
‘ ναγκάζειν· μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας
‘ τοὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι ὡς ἐπ᾽ ἀγαθῷ
‘ ἥκων οὐ πείθω, γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν δῃ-

‘ ὦν, πειράσομαι βιάζεσθαι. καὶ οὐκ ἀ-
‘ δικεῖν ἔτι νομιῶ, προσεῖναι δέ τι μοι καὶ
‘ κατὰ δύο ἀνάγκας τὸ εὔλογον· τῶν μὲν
‘ Λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ
‘ εὔνῳ, εἰ μὴ προσαχθήσεσθε, τοῖς ἀπὸ
‘ ὑμῶν χρήμασι φερομένοις παρ’ Ἀθηναί-
‘ ους βλάπτωνται· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἵνα μὴ
‘ κωλύωνται ὑφ’ ὑμῶν δουλείας ἀπαλλα-
‘ γῆναι. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ’ ἂν τάδε
‘ πράσσοιμεν· οὐδὲ ὀφείλομεν οἱ Λακεδαι-
‘ μόνιοι μὴ κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ αἰτίᾳ τοὺς
‘ μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦν. οὐδ’ αὖ ἀρχῆς
‘ ἐφιέμεθα, παῦσαι δὲ μᾶλλον ἑτέρους
‘ σπεύδοντες, τοὺς πλείους ἂν ἀδικοῖμεν, εἰ
‘ ξύμπασιν αὐτονομίαν ἐπιφέροντες, ὑμᾶς
‘ τοὺς ἐναντιουμένους περιίδοιμεν. πρὸς ταῦ-
‘ τα βουλεύεσθε εὖ, καὶ ἀγωνίσασθε τοῖς τε
‘ Ἕλλησιν ἄρξαι πρῶτοι ἐλευθερίας, καὶ
‘ ἀΐδιον δόξαν καταθέσθαι, καὶ αὐτοὶ τά
‘ τε ἴδια μὴ βλαφθῆναι, καὶ ξυμπάσῃ τῇ
‘ πόλει τὸ κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι.’

‘ nec amplius exiſtimabo me injuſte facere; ‘ ſed vel duabus de cauſis neceſſariis aequi- ‘ tatem a me ſtare *cenſebo:* partim quidem, ‘ propter Lacedaemonios, ne hac veſtra be- ‘ nevolentia, niſi deditionem feceritis, *a vo-* ‘ *bis* laedantur, pecuniis, quas Athenienſi- ‘ bus penditis; partim vero, ne Graeci à ‘ vobis impediantur, ne ſervitute liberen- ‘ tur. nec enim decenter haec faceremus: ‘ ac ne debemus quidem *nos* Lacedaemonii ‘ *Graecos* invitos in libertatem aſſerere, niſi ‘ alicujus boni publici cauſa. Neque vero ‘ dominatum affectamus: ſed potius cum a- ‘ lios, *qui dominatum affectant*, coërcere ſtu- ‘ deamus, pleriſque *Graecis* injuriam face- ‘ remus, ſi nos, qui libertatem univerſis af- ‘ ferimus, vos *huic* reſiſtentes toleraremus. ‘ Quamobrem recte conſultetis, operamque ‘ ſerio detis, ut *caeteris* Graecis primi liber- ‘ tatis capeſſendae autores exiſtatis; et ſem- ‘ piternam gloriam *vobis* paretis; et cum ‘ ipſi veſtrarum privatarum rerum nullam ‘ jacturam faciatis, tum etiam univerſae ci- ‘ vitati pulcerrimum *libertatis* nomen im- ‘ ponatis.’

88. Atque Braſidas quidem haec verba fecit. Acanthii vero, multis prius in utramque partem dictis, cum propter Braſidae verba ad perſuadendum appoſita, tum etiam propter fructuum amittendorum metum, ſuffragiis clam latis, plerique defectionem ab Athenienſibus faciendam cenſuerunt. Et cum ipſum ad illud jusjurandum adegiſſent, quod ſummi Lacedaemoniorum Magiſtratus juraverant, quum ipſum emiſerant; nimirum, fore, ut ſocii, quos adjungeret, ſuis legibus uterentur, ita demum *ejus* exercitum receperunt. Nec multo poſt Stagirus etiam, Andriorum colonia, defecit.

89. Sequentis autem hyemis initio ſtatim, quum Hippocrati et Demoſtheni Athenienſium Imperatoribus res Boeotorum eſſent tradendae, et oporteret Demoſthenem quidem cum claſſe ad Siphas *ei* occurrere, illum vero ad Delium *proficiſci*, facta aberratione a diebus *condictis*, quibus utrumque cum ſuis copiis *ad locum deſtinatum* ire oportebat, Demoſthenes quidem, cum prius

πη'. Ὁ μὲν Βρασίδας τοσαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ Ἀκάνθιοι, πολλῶν λεχθέντων πρότερον ἐπ' ἀμφότερα, κρύφα ψηφισάμενοι, διά τε τὸ ἐπαγωγὰ εἰπεῖν τὸν Βρασίδαν, καὶ περὶ τοῦ καρποῦ φόβῳ, ἔγνωσαν οἱ πλείους ἀφίστασθαι Ἀθηναίων. καὶ πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὅρκοις, οὓς τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὀμόσαντα αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ἦ μὴν ἔσεσθαι ξυμμάχους αὐτονόμους οὓς ἂν προσαγάγηται, οὕτω δέχονται τὸν στρατόν. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Στάγειρος, Ἀνδρίων ἀποικία, ξυναπέστη. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο.

πθ'. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένου, ὡς τῷ Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει στρατηγοῖς οὖσιν Ἀθηναίων τὰ ἐν τοῖς Βοιωτοῖς ἐνεδίδοτο, καὶ ἔδει τὸν μὲν Δημοσθένην ταῖς ναυσὶν ἐς τὰς Σίφας ἀπαντῆσαι, τὸν δ' ἐπὶ τὸ Δήλιον, γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν εἰς ἃς ἔδει ἀμφοτέρους στρατεύειν, ὁ μὲν Δημοσθένης πρότε-

ρον πλεύσας πρὸς τὰς Σίφας, καὶ ἔχων ἐν ταῖς ναυσὶν Ἀκαρνᾶνας, καὶ τῶν ἐκεῖ πολλοὺς ξυμμάχων, ἄπρακτος γίγνεται, μηνυθέντος τοῦ ἐπιβουλεύματος ὑπὸ Νικομάχου, ἀνδρὸς Φωκέως ἐκ Φανοτέως, ὃς Λακεδαιμονίοις εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ, Βοιωτοῖς. καὶ βοηθείας γενομένης πάντων Βοιωτῶν (οὐ γάρ πω Ἱπποκράτης παρελύπει ἐν τῇ γῇ ὤν) προκαταλαμβάνονται αἵ τε Σίφαι καὶ ἡ Χαιρώνεια. ὡς δὲ ᾔσθοντο οἱ πράσσοντες τὸ ἁμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.

Ϟ'. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἀναστήσας Ἀθηναίους πανδημεὶ, αὐτοὺς καὶ τοὺς μετοίκους, καὶ ξένων ὅσοι παρῆσαν, ὕστερος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ Δήλιον, ἤδη τῶν Βοιωτῶν ἀνακεχωρηκότων ἀπὸ τῶν Σιφῶν· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν, Δήλιον ἐτείχιζε τοιῷδε τρόπῳ, τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. τάφρον μὲν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεὼν ἔσκαπτον, ἐκ δὲ τοῦ ὀρύγματος ἀνέβαλλον ἀντὶ τείχους

ad Siphas appuliſſet, et Acarnanas, et multos ex illis locis ſocios in ſua claſſe haberet, voti ſui compos fieri non potuit: inſidiis per Nicomachum, virum Phocenſem, ex Phanoteo, detectis, qui *rem* Lacedaemoniis indicavit; illi vero, Boeotis. cumque omnes Boeoti ad opem *Siphis* ferendam undique concurriſſent, (nondum enim Hippocrates in *eorum* regione erat, ita ut *eos* infeſtare poſſet) Siphae et Chaeronea *a Boeotis ante illius adventum* occupatae ſunt. Cum autem illi, qui res novas moliebantur, erratum animadvertiſſent, in civitatibus nihil innovarunt.

90. Hippocrates vero excitato omni Athenienſi populo, civibus, incolis, et peregrinis quotquot aderant, poſterior ad Delium pervenit, cum Boeoti a Siphis jam reverſi eſſent. ibique poſitis caſtris, Delium, hoc modo munire coeperunt. Foſſam circa Apollinis templum et fanum ducebant, et humum ex ipſa foſſa egeſtam pro muro aggerebant; et vallos defigentes, vineae, quae

circa templum erat, materiam excifam interſerebant; lapides etiam et lateres ex proximis aedificiis, quae diruta erant, detrahentes, omni plane ratione munitionem illam excitare conabantur: turresque ligneas poſuerunt, ubi locus opportunus eſſe videbatur, fanique nullum erat aedificium. nam ubi porticus erat, conciderat. Cum autem tertio die, ex quo domo discefferant, opus aggreſſi fuiſſent, cum hunc ipſum diem, tum etiam quartum et quintum uſque ad prandii tempus in opere faciendo conſumſerunt, Deinde, cum maxima pars fuiſſet abſoluta, exercitus quidem a Delio decem ferme ſtadia receſſit, ut domum revertens: ſtatimque levis armaturae milites (qui erant maxima totius exercitus pars) diſceſſerunt; at gravis armaturae milites caſtris *ibi* poſitis quieſcebant. Hippocrates vero *in Delio* adhuc ſubſiſtens, et cuſtodias, et quicquid reliquum erat, quod circa propugnacula conficiendum eſſet, conſtituebat.

91. Per hos autem dies Boeoti Tanagram conveniebant. Et poſtquam ex omni-

τὸν χοῦν. καὶ σαυροὺς παρακαταπηγνύντες, ἄμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν, ἐσέβαλλον. καὶ λίθους ἅμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν οἰκοπέδων τῶν ἐγγὺς καθαιροῦντες, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρυμα. πύργους τε ξυλίνους κατέστησαν ᾗ καιρὸς ἦν, καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν. ἧπερ γὰρ ἦν στοὰ, καταπεπτώκει. ἡμέρᾳ δὲ ἀρξάμενοι τρίτῃ ὡς οἴκοθεν ὥρμησαν, ταύτην τε εἰργάζοντο, καὶ τὴν τετάρτην, καὶ τῆς πέμπτης μέχρις ἀρίστου. ἔπειτα, ὡς τὰ πλεῖστα ἀπετετέλεστο, τὸ μὲν στρατόπεδον προαπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Δηλίου οἷον δέκα σταδίους, ὡς ἐπ' οἴκου πορευόμενον· καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ οἱ πλεῖστοι εὐθὺς ἐχώρουν, οἱ δ' ὁπλῖται θέμενοι τὰ ὅπλα ἡσύχαζον. Ἱπποκράτης δὲ ὑπομένων ἔτι, καθίστατο φυλακάς τε, καὶ τὰ περὶ τὸ προτείχισμα ὅσα ἦν ὑπόλοιπα, ὡς χρῆν ἐπιτελέσαι.

ϟα΄. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ξυνελέγοντο ἐς τὴν Τάναγραν· καὶ

ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρῆσαν, καὶ ᾐσθάνοντο τοὺς Ἀθηναίους προσχωροῦντας ἐπ' οἴκου, τῶν ἄλλων Βοιωταρχῶν, οἵ εἰσιν ἕνδεκα, οὐ ξυνεπαινούντων μάχεσθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσί· (μάλιστα γὰρ ἐν μεθορίοις τῆς Ὠρωπίας οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν, ὅτε ἔθεντο τὰ ὅπλα,) Παγώνδας ὁ Αἰολάδου Βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Αριανθίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ, βουλόμενος τὴν μάχην ποιῆσαι, καὶ νομίζων ἄμεινον εἶναι κινδυνεῦσαι, προσκαλῶν ἑκάστους κατὰ λόχους, ὅπως μὴ ἀθρόοι ἐκλίποιεν τὰ ὅπλα, ἔπειθε τοὺς Βοιωτοὺς ἰέναι ἐπὶ τοὺς Αθηναίους, καὶ τὸν ἀγῶνα ποιεῖσθαι· λέγων τοιάδε.

ϟϛ΄. ‛ ΧΡΗΝ μὲν, ὦ ἄνδρες Βοιωτοὶ, μηδ' εἰς ἐπίνοιάν τινα ἡμῶν ἐλθεῖν τῶν ἀρχόντων, ὡς οὐκ εἰκὸς Αθηναίοις, ἢν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι καταλάβωμεν αὐτοὺς, διὰ μάχης ἐλθεῖν. τὴν γὰρ Βοιωτίαν, ἐκ τῆς ὁμόρου ἐλθόντες, τεῖχος

bus civitatibus affuerunt, et cognoverunt Athenienſes accedere, ut domum ſe reciperent; caeteris Boeotarchis (qui ſunt undecim) proelium diſſuadentibus, quod *Athenienſes* in Boeotia non amplius eſſent, (Athenienſes enim, quum caſtra poſuerunt, erant fere in Oropiae confiniis) Pagondas Aeoladi *filius*, unus ex *Boeotarchis* Thebanis, cum Arianthide Lyſimachi *filio*, quod imperium *tunc* penes ipſum eſſet, proelium *ibi* committere cupiens, et exiſtimans ſatius eſſe belli fortunam periclitari, ſingulas cohortes adhortatus, ne frequentes aciem inſtructam dėſererent, Boeotis perſuaſit, ut adverſus Athenienſes irent, et proelium committerent, his verbis.

92. ' Ne in mentem quidem cuiquam ' noſtrum, qui magiſtratum gerimus, viri ' Boeoti, venire oportuerat, non eſſe ratio' ni conſentaneum, nos cum Athenienſibus ' confligere, niſi ipſos in Boeotia adhuc de' prehenderimus. Boeotiam enim, munitio' nibus in ea exſtructis, ex agro finitimo

'profecti, ſunt vaſtaturi. Ergo ſunt hoſtes, 'quocunque in loco deprehenſi fuerint, et 'undecunque profecti hoſtilia facinora pa'trarint. Jam vero ſi cui *non pugnare* tuti'us eſſe videbatur, is mutet ſententiam. Nec 'enim providentia conſiderationem aeque 'patitur in iis, quos alius invadit, et quo'rum ager in diſcrimen vocatur, atque *in* '*eo*, qui ſua quidem poſſidet, ſed plura af'fectans, ultro bellum aliis infert. Vobis'que patrium eſt inſtitutum, externum ex'ercitum vos invadentem pariter et in ve'ſtro et in alieno ſolo propulſare. Quam'obrem Athenienſes, eosque praeterea *vo*'*bis* finitimos, multo magis *propulſare* de'cet. Nam ita demum cujusque civitatis li'bertas firme retinetur, ſi adſit potentia, 'quae finitimis populis reſiſtere valeat. cum 'iis vero, qui non ſolum finitimos, ſed eti'am remotos in ſervitutem redigere conan'tur, quo modo vel ſummo cum pericu'lo certandum non fuerit? Exemplum au'tem ob oculos propoſitum habemus, cum 'Euboënſes trans fretum ſitos, tum etiam 'caeterae Graeciae magnam partem, *quo*

ἐνοικοδομησάμενοι μέλλουσι φθείρειν. καὶ εἰσὶ δήπου πολέμιοι, ἐν ᾧ τε ἂν χωρίῳ καταληφθῶσι, καὶ ὅθεν ἐπελθόντες πολέμια ἔδρασαν. νυνὶ δ' εἴ τῳ καὶ ἀσφαλέστερον ἔδοξεν εἶναι, μεταγνώτω. οὐ γὰρ τὸ προμηθὲς οἷς ἂν ἄλλος ἐπίῃ, περὶ τῆς σφετέρας ὁμοίως ἐνδέχεται λογισμὸν, καὶ ὅστις τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ δὲ πλείονος ὀρεγόμενος, ἑκὼν τινὶ ἐπέρχεται. πάτριόν τε ὑμῖν, στρατὸν ἀλλόφυλον ἐπελθόντα, καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ, καὶ ἐν τῇ τῶν πέλας ὁμοίως ἀμύνεσθαι. Ἀθηναίους δὲ, καὶ προσέτι ὁμόρους ὄντας, πολλῷ μάλιστα δεῖ. πρός τε γὰρ τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. καὶ πρὸς τούτοις γε δὴ, οἳ καὶ μὴ τοὺς ἐγγὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄπωθεν πειρῶνται δουλοῦσθαι, πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν; παράδειγμα δὲ ἔχομεν τούς τε ἀντιπέρας Εὐβοέας, καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τὸ πο-

‘ λυ, ὡς αὐτοῖς διάκειται. καὶ γνῶναι ὅτι ‘ τοῖς μὲν ἄλλοις οἱ πλησιόχωροι περὶ γῆς ‘ ὅρων τὰς μάχας ποιοῦνται· ἡμῖν δὲ ἐς ‘ πᾶσαν, ἢν νικηθῶμεν, εἷς ὅρος. οὐκ ἀντί‐ ‘ λεκτος παγήσεται. εἰσελθόντες γὰρ, βίᾳ ‘ τὰ ἡμέτερα ἕξουσι. τοσούτῳ ἐπικινδυνω‐ ‘ τέραν ἑτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχο‐ ‘ μεν. εἰώθασί τε οἱ ἰσχύος που θράσει ‘ τοῖς πέλας (ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν) ἐπί‐ ‘ οντες, τὸν μὲν ἡσυχάζοντα, καὶ ἐν τῇ ‘ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνόμενον, ἀδεέστερον ἐπι‐ ‘ στρατεύειν. τὸν δὲ ἔξω ὅρων προαπαντῶντα, ‘ καὶ, ἢν καιρὸς ᾖ, πολέμου ἄρχοντα, ἧσ‐ ‘ σον ἑτοίμως κατέχειν. πεῖραν δὲ ἔχο‐ ‘ μεν ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τούσδε. νικήσαντες ‘ γὰρ ἐν Κορωνείᾳ αὐτοὺς, ὅτε τὴν γῆν, ‘ ἡμῶν στασιαζόντων, κατέσχον, πολλὴν ‘ ἄδειαν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ μέχρι τοῦδε κα‐ ‘ τεστήσαμεν. ὧν χρὴ μνησθέντας ἡμᾶς, ‘ τούς τε πρεσβυτέρους ὁμοιωθῆναι τοῖς πρὶν ‘ ἔργοις, τούς τε νεωτέρους, πατέρων τῶν

' *modo ab ipſis tractetur, et* quo modo erga ' ipſos ſit affecta. Et *oportet* ſcire, caeteros ' quidem de agri finibus cum gentibus fini- ' timis dimicare. nobis vero ſi vincamur, u- ' nicum minime dubium finem in univerſa ' *noſtra regione* ſtatutum iri. nam *in eam* in- ' greſſi, rebus noſtris per vim potientur. A- ' deo iſtorum accolarum propinquitas nobis ' magis, quam aliis eſt periculoſa. Qui e- ' nim potentiae confidentia (ut nunc Athe- ' nienſes) arma vicinis inferunt, illum qui- ' dem, qui eſt quietus *et pacis ſtudioſus*, et ' qui in ſuo agro tantum ſe defendit, confi- ' dentius invadere conſueverunt. At eum, ' qui extra *ſui agri* fines *hoſti fortiter* oc- ' currit, et qui, ſi occaſio fuerit, belli fa- ' cit initium, minus promte bello premere ' *ſolent*. Hujus autem rei documentum ad- ' verſus iſtos habemus, cum enim eos ad ' Coronaeam viciſſemus, quo tempore prop- ' ter noſtras ſeditiones agrum *noſtrum* occu- ' patum tenebant, magnam Boeotiae ſecu- ' ritatem ad hoc uſque tempus praeſtitimus. ' Quorum nos memores operam dare opor- ' tet, ut et majores natu, facinora *a nobis* ' prius edita, *nunc* imitemur; et minores

‘ natu, qui filii ſumus patrum illorum, qui ‘ tunc viri fortes fuerunt, ne domeſticas ‘ virtutes dedecoremus: ſed perſuaſum habentes, Deum a nobis ſtaturum, cujus fanum iſti nefarie muro ſeptum tenent; et ‘ ſacrificiis freti, quae nobis immolantibus ‘ laetum ac felicem rerum eventum promittunt, adverſus hos tendamus, et demonſtremus, obtinere poſſe ea, quae concupiſcunt, ſi bellum non propulſantibus inferant. Illos vero, quorum patria ac innata ‘ generoſitas fert, ut et ſuum ipſorum *agrum* ‘ pugna ſemper liberent, nec alienum in ‘ ſervitutem injuſte redigant, non permiſſuros, ut *iſti* e ſuis finibus ſine certamine ‘ diſcedant.’

93. Pagondas his verbis Boeotos adhortatus, perſuaſit *ipſis*, ut irent adverſus Athenienſes. Confeſtimque motis caſtris exercitum eduxit. Jam enim erat ſerum diei. Et cum ad ipſorum caſtra prope acceſſiſſet, in loco ſubſiſtens, unde colle interjecto, alteri alteros conſpicere non poterant, aciem inſtruxit et ad proelium ſe praeparavit. Hippocrates autem, qui apud Delium erat, cum

' τότε ἀγαθῶν γενομένων παῖδας, πει-
' ρᾶσθαι μὴ αἰσχῦναι τὰς προσηκούσας ἀρε-
' τάς· πιστευσάντας δὲ τῷ Θεῷ πρὸς ἡμῶν
' ἔσεσθαι, οὗ τὸ ἱερὸν ἀνόμως τειχίσαντες
' νέμονται, καὶ τοῖς ἱεροῖς ἃ ἡμῖν θυσαμέ-
' νοις καλὰ φαίνεται, ὁμόσε χωρῆσαι τοῖσ-
' δε, καὶ δεῖξαι ὅτι ὧν μὲν ἐφίενται, πρὸς
' τοὺς μὴ ἀμυνομένους ἐπιόντες κτάσθωσαν·
' οἷς δὲ γενναῖον τήν τε αὐτῶν αἰεὶ ἐλευ-
' θεροῦν μάχῃ, καὶ τὴν ἄλλων μὴ δουλοῦ-
' σθαι ἀδίκως, ἀναγώνιστοι ἀπ' αὐτῶν οὐκ
' ἀπίασι.'

ϞΓʹ. Τοιαῦτα ὁ Παγώνδας τοῖς Βοι-ωτοῖς παραινέσας, ἔπεισεν ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. καὶ κατὰ τάχος ἀναστήσας ἦγε τὸν στρατόν· ἤδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν, καὶ ἐπειδὴ προσέμιξεν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος αὐτῶν, ἐς χωρίον καθίσας ὅθεν, λόφου ὄντος μεταξὺ, οὐκ ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἔτασσέ τε καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. τῷ δὲ Ἱπποκράτει ὄντι περὶ τὸ Δήλιον, ὡς

αὐτῷ ἠγγέλθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται, πέμπει ἐς τὸ ϛράτευμα, κελεύων ἐς τάξιν καθίϛασθαι· καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕϛερον ἐπῆλθε, καταλιπὼν ὡς τριακοσίȣς ἱππέας περὶ τὸ Δήλιον, ὅπως φύλακές τε ἅμα εἶεν, εἴτι ἐπίοι αὐτῷ, καὶ τοῖς Βοιωτοῖς, καιρὸν φυλάξαντες, ἐπιγένοιντο ἐν τῇ μάχῃ. Βοιωτοὶ δὲ πρὸς τȣ́τȣς ἀντικατέϛησαν τȣ̀ς ἀμυνομένȣς· ϗ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχεν, ὑπερεφάνησαν τȣ͂ λόφȣ, καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα, τεταγμένοι ὥσπερ ἔμελλον, ὁπλῖται ἑπτακισχίλιοι μάλιϛα, καὶ ψιλοὶ ὑπὲρ μυρίȣς, ἱππῆς τε χίλιοι, ϗ πελταϛαὶ πεντακόσιοι. εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν κέρας Θηβαῖοι, ϗ οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς· Μέσοι δὲ, Ἁλιάρτιοι, ϗ Κορωναῖοι, ϗ Κωπαιῆς, ϗ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ τὴν λίμνην· τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον Θεσπιῆς, ϗ Ταναγραῖοι, ϗ Ὀρχομένιοι. ἐπὶ δὲ τῷ κέρᾳ ἑκατέρῳ οἱ ἱππῆς ϗ ψιλοὶ ἦσαν. ἐπ᾽ ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν ϗ εἴκοσιν οἱ Θηβαῖοι ἐτάξαντο· οἱ δὲ ἄλ-

ei nuntiatum fuiſſet Boeotos adverſus *Athenienſes* venire, mittit ad exercitum, imperans ut in ſuos quique ordines ſe reciperent. nec multo poſt ipſe adfuit, relictis ferme trecentis equitibus circa Delium, tum ad loci cuſtodiam, ſi qua manus ipſum adoriretur, tum etiam ut, occaſione obſervata, Boeotos in ipſo proelio a tergo aggrederentur. Boeoti vero his oppoſuerunt, qui vim ipſorum propulſarent. Cum autem omnes ipſorum res recte haberent, in ſummo colle *hoſtibus* apparuerunt, et cum armis *ibi* ſubſtiterunt, acie inſtructa, ut pugnaturi erant: ſeptem ferme gravis armaturae millia, levis vero ſupra decem millia, equites mille, et peltati quingenti. Dextrum autem cornu tenebant Thebani, eorumque ſocii. Medii vero *erant* Haliartii, Coronaei, et Copaeenſes, caeterique ſtagni accolae. Siniſtrum vero tenebant Theſpienſes, Tanagraei, et Orchomenii. in utroque autem cornu erat equitatus, et levis armatura. Et Thebani quidem, milites in quinos et vicenos in longitudinem digeſſerant, reliqui vero *inſtructi erant*, ut cuique contigit. Atque hic

quidem erat Boeotorum apparatus haecque aciei inſtructae ratio.

94. Athenienſes vero, quamvis hoſtibus numero pares eſſent, tamen totum gravis armaturae exercitum in octonos tantum milites in longitudinem digeſſerunt. Equitatus vero in utroque cornu erat, ſed levis armatura, conſulto quidem inſtructa, nec ulla tunc aderat, nec in urbe erat. Sed et illa, quae *cum Hippocrate* ad iſtam expeditionem exierat, quamvis hoſtes numero longe ſuperaret, tamen magna ex parte inermis erat, quippe quod totus exercitus ex peregrinis promiſcue, et civibus, qui *tunc* aderant, collectus eſſet. Quare ut primum domum ire coeperunt, non affuerunt niſi pauci. Cum autem in acie jam ſtarent, et mox concurſuri eſſent, Hippocrates dux ad Athenienſium exercitum advenit, hisque verbis eſt adhortatus.

95. ‘ Brevis quidem erit, ô Athenien‘ ſes, haec adhortatio: ſed apud viros for‘ tes idem valet *ac longa oratio, hacque u*‘ *tor* potius, ut vos commonefaciam, quam

λοι, ὡς ἕκαςοι ἔτυχον. αὕτη μὲν Βοιωτῶν παράσκευὴ καὶ διάκοσμος ἦν.

ϟδ. Ἀθηναῖοι δὲ, οἱ μὲν ὁπλῖται ἐπὶ ὀκτὼ πᾶν τὸ ςρατόπεδον ἐτάξαντο, ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις· ἱππῆς δὲ ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρᾳ. ψιλοὶ δὲ, ἐκ παρασκευῆς μὲν ὡπλισμένοι, ὔτε τότε παρῆσαν, ὔτε ἐγένοντο ἐν τῇ πόλει· οἵπερ δὲ ξυνεσέβαλον, ὄντες πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ἄοπλοί τε πολλοὶ ἠκολύθησαν, ἅτε πανςρατίας ξένων τῶν παρόντων καὶ ἀςῶν γενομένης· καὶ ὡς τοπρῶτον ὥρμησαν ἐπ' οἴκυ, ὐ παρεγένοντο, ὅτι μὴ ὀλίγοι. καθεςώτων δὲ ἐς τὴν τάξιν ἤδη, καὶ μελλόντων ξυνιέναι, Ἱπποκράτης ὁ ςρατηγὸς ἐπιπαριὼν τὸ ςρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων, παρεκελεύετό τε, καὶ ἔλεγε τοιάδε.

ϟέ. ' Ω ΑΘΗΝΑΙΟΙ, δι' ὀλίγυ ' μὲν ἡ παραίνεσις γίγνεται, τὸ ἴσον δὲ ' πρός τε τὺς ἀγαθὺς ἄνδρας δύναται, καὶ ' ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν.

‘ παραςῆ δὲ μηδενὶ ὑμῶν ὡς ἐν τῇ ἀλλο-
‘ τρίᾳ ἐ προσῆκον τοσόνδε κίνδυνον ἀναῤ-
‘ ῥίπτȣμεν. ἐν γὰρ τῇ τȣ́των, ὑπὲρ τῆς
‘ ὑμετέρας ὁ ἀγὼν ἔςαι· ϗ ἢν νικήσωμεν,
‘ ȣ̓ μή ποτε ὑμῖν Πελοποννήσιοι ἐς τὴν χώ-
‘ ραν ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππȣ ἐσϐάλωσιν· ἐν
‘ δὲ μιᾷ μάχῃ τήνδε τε προσκτᾶσθε, καὶ
‘ ἐκείνην μᾶλλον ἐλευθερȣ̃τε. χωρήσατε
‘ ȣ̓̃ν ἀξίως ἐς αὐτοὺς τῆς τε πόλεως, ἣν
‘ ἕκαςος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς
‘ Ἕλλησιν ἀγάλλεται, ϗ τῶν πατέρων,
‘ οἳ τούςδε μάχῃ κρατȣ̃ντες μετὰ Μυρω-
‘ νίδου ἐν Οἰνοφύτοις, τὴν Βοιωτίαν ποτὲ
‘ ἔσχον.’

Ϛϛʹ. Τοιαῦτα τȣ̃ Ἱπποκράτȣς παρα-
κελευομένȣ, ϗ μέχρι μὲν μέσȣ τȣ̃ ςρατο-
πέδȣ ἐπελθόντος, τὸ δὲ πλέον ȣ̓κ ἔτι φθά-
σαντος, οἱ Βοιωτοὶ, παρακελευσαμένου ϗ
σφίσιν ὡς διὰ ταχέων, ϗ ἐνταῦθα Πα-
γώνδȣ παιωνίσαντος, ἐπῄεσαν ἀπὸ τȣ̃ λό-
φȣ. ἀντεπῄεσαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ

'ut imperem. Nemini autem veſtrum in 'mentem veniat, nos in alieno *ſolo*, quaſi res 'noſtra non agatur, tantum periculum ſub'ire. Nam in iſtorum *agro* pro veſtro cer'tamen eſt futurum. Et, ſi vicerimus, Pe'loponneſii ſine iſtorum equitatu in veſtrum 'agrum nunquam irrumpent. Uno autem 'proelio et iſtum *veſtro* adjungitis, et illum 'in majorem libertatem vindicatis. In eos 'igitur impetum facite e dignitate civitatis, 'quam unusquisque *veſtrum* patriam ha'bet, et quam inter Graecas civitates prin'cipem eſſe gloriatur, et veſtrorum majo'rum, qui duce Myronide, iſtis ad Oeno'phyta proelio ſuperatis, Boeotiam quon'dam tenuerunt.'

96. Cum autem Hippocrates his verbis *ſuos milites* adhortaretur, et ad mediam usque exercitus aciem jam progreſſus eſſet, nec majorem ejus partem ocius adire amplius poſſet, Boeoti, ipſi quoque, cum Pagondas eos celeriter adhortatus fuiſſet, illicque paeana ceciniſſet, de colle *in Athenienſes* ſignis infeſtis ferri coeperunt. Athenienſes vero et ipſi in eos e diverſo prodierunt, cur-

ſuque conflixerunt. ſed utriusque exercitus extremae partes ad manus non venerunt: at idem *incommodum utraeque* ſunt paſſae. nam aquarum rivi impediverunt. Caetera vero acies conſtitit pugnans acriter, et clypeis repellere connitens. Et ſiniſtrum quidem Boeotorum cornu, vel ad mediam uſque ipſius partem, ab Athenienſibus victum eſt; et *Athenienſes* cum in alios, qui in ea parte collocati fuerant, tum vero praecipue in Theſpienſes impetum fecerunt. Nam cum milites, qui prope ipſos fuerant inſtructi, ſe recepiſſent, et in anguſto circumventi fuiſſent, qui ex ipſis Theſpienſibus perierunt, in ipſo conflictu ſe defendentes conciſi fuerunt. Quinetiam nonnulli Athenienſes, in hoſte circumveniendo perturbati, ſe mutuis vulneribus interfecerunt, quod ſe non internoſcerent. Ab hac igitur parte Boeotorum exercitus ſuperatus eſt, et ad eam, quae pugnabat, confugit. Dextrum vero, in quo ipſi Thebani erant, Athenienſes ſuperavit. et cum paulatim *ipſos* repuliſſent, primum inſequebantur. Accidit autem, ut, cum duae equitum turmae a Pagonda circum collem clam circummiſſae fuiſſent (cum ſiniſtrum

προσέμιξαν δρόμῳ. ϗ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἦλθεν ἐς χεῖρας, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθε, ῥύακες γὰρ ἐκώλυσαν. τὸ δὲ ἄλλο καρτερᾷ μάχῃ ϗ ὠθισμῷ ἀσπίδων ξυνεστήκει. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Βοιωτῶν ϗ μέχρι τοῦ μέσου, ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, ϗ ἐπήεσαν τούς τε ἄλλους ταύτῃ, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Θεσπιέας. ὑποχωρησάντων γὰρ αὐτοῖς τῶν παρατεταγμένων, ϗ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ διεφθάρησαν Θεσπιέων, ἐν χερσὶν ἀμυνόμενοι κατεκόπησαν. καί τινες ϗ τῶν Ἀθηναίων, διὰ τὴν κύκλωσιν ταραχθέντες, ἠγνόησάν τε ϗ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. τὸ μὲν οὖν ταύτῃ ἡσσᾶτο τῶν Βοιωτῶν, καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγε, τὸ δὲ δεξιὸν, ᾗ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν Ἀθηναίων. ϗ ὠσάμενοι κατὰ βραχὺ, τοπρῶτον ἐπηκολούθουν. καὶ ξυνέβη, Παγώνδου περιπέμψαντος δύο τέλη τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον, ὡς ἐπό-

νει τὸ εὐώνυμον αὐτῶν, καὶ ὑπερφανέντων αἰφνιδίως, τὸ νικῶν τῶν Ἀθηναίων κέρας, νομίσαν ἄλλο στράτευμα ἐπιέναι, ἐς φόβον καταστῆναι. καὶ ἀμφοτέρωθεν ἤδη, ὑπό τε τοῦ τοιούτου καὶ ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐφεπομένων, καὶ παραῤῥηγνύντων, φυγὴ καθεστήκει παντὸς τοῦ στρατοῦ τὸν Ἀθηναίων. καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δήλιόν τε καὶ τὴν θάλασσαν ὥρμησαν· οἱ δὲ, ἐπὶ τοῦ Ὠρωποῦ. ἄλλοι δὲ, πρὸς Πάρνηθα τὸ ὄρος· οἱ δὲ, ὡς ἕκαστοί τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας. Βοιωτοὶ δὲ ἐφεπόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἵ τε ἱππῆς αὐτῶν, καὶ οἱ Λοκροὶ, βεβοηθηκότες ἄρτι τῆς τροπῆς γιγνομένης. νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον, ῥᾷον τὸ πλῆθος τῶν φευγόντων διεσώθη. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, οἵ τε ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ καὶ οἱ ἐκ τοῦ Δηλίου, φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες (εἶχον γὰρ αὐτὸ ὅμως ἔτι) ἀπεκομίσθησαν κατὰ θάλασσαν ἐπ' οἴκου.

ϟζʹ. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ, τροπαῖον στήσαν-

ipſorum cornu laboraret) eoque ſuperato *hoſtibus* repente apparuiſſent, Atheniensium cornu, quod vincebat, exiſtimans alium exercitum contra ſe venire, graviter timere coeperit. Quare cum Athenienſes utrinque jam premerentur, cum ab his, tum a Thebanis inſequentibus, et *eorum ordines* diſſolventibus, univerſus ipſorum exercitus in fugam ſe conjecit. Et alii quidem ad Delium, et mare curſu contenderunt, alii vero ad Oropum, alii ad Parnetha montem, alii vero alio, ut quibusque ſalutis ſpes oſtendebatur. Boeoti vero *eos* inſequentes caedebant, et praecipue ipſorum equites, et Locri, qui illis dudum in fugam verſis, *Boeotis* auxilio venerant. Sed cum nox ſuo interventu proelium impediſſet, fugientium turba facilius dilapſa ſalutem ſibi peperit. Poſtridie vero, cum ii, qui erant Oropi, tum etiam ii, qui erant in Delio, praeſidio *ibi* relicto, (nam, *quamvis ab hoſte victi* fuiſſent, id tamen adhuc tenebant) domum mari ſe receperunt.

97. Et Boeoti, erecto trophaeo, ſuorum

que cadaveribus ſusceptis, hoſtiumque *cadaveribus* ſpoliatis, et praeſidio relicto Tanagram redierunt. Et conſilia de oppugnando Delio inibant. Caduceator vero, qui ab Athenienſibus miſſus fuerat, ut ipſorum cadavera *a Boeotis* repeteret, iter faciens, obviam fit Boeotorum caduceatori; qui cum ipſum revocaſſet, et dixiſſet, eum nihil acturum, priusquam ipſe domum revertiſſet, eum coram Athenienſibus ſteti ſſet, expoſuit mandata Boeotorum, *demonſtrans* eos nefarie feciſſe, qui jura Graecorum violarint. Omnium enim eſſe inſtitutum, ut, quum alienum agrum invadunt, a templis, quae in eo ſunt, abſtineant. Athenienſes vero Delium communiſſe ac incolere, et quaecunque in profano *loco* homines facere ſolent, haec omnia in illo fano *ab his* fieri. aquam etiam, quam ſibi *Thebanis* attrectare nefas eſſet, niſi in ſacrificiorum uſu ad manus abluendas, haurire. Quare cum Dei tum ſua ipſorum cauſa Boeotos, invocantes Daemones, communes agri ſui praeſides, et A-

τες, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνελόμενοι νεκροὺς, τούς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες, καὶ φυλακὴν καταλιπόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Τάναγραν. καὶ τῷ Δηλίῳ ἐπεβούλευον, ὡς προσβαλοῦντες. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κήρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς νεκροὺς, ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῷ, ὃς αὐτὸν ἀποστρέψας, καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ πάλιν· καταστὰς ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἔλεγε τὰ παρὰ τῶν Βοιωτῶν, ὅτι οὐ δικαίως δράσειαν παραβαίνοντες τὰ νόμιμα τῶν Ἑλλήνων. πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστηκὸς, ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων, ἱερῶν τῶν ἐνόντων ἀπέχεσθαι. Ἀθηναίους δὲ Δήλιον τειχίσαντας ἐνοικεῖν, καὶ ὅσα ἄνθρωποι ἐν βεβήλῳ δρῶσι, πάντα γίγνεσθαι αὐτόθι. ὕδωρ τε, ὃ ἦν ἄψαυστον σφίσι, πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρνιβι χρῆσθαι, ἀνασπάσαντας ὑδρεύεσθαι. ὥστε ὑπέρ τε τοῦ θεοῦ καὶ ἑαυτῶν Βοιωτοὺς ἐπικαλουμένους τοὺς ὁμωχέτας δαίμονας καὶ τὸν Ἀπόλλω, προα-

γορεύειν, αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόντας ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν.

ϟη΄. Τοσαῦτα τοῦ κήρυκος εἰπόντος, οἱ Ἀθηναῖοι πέμψαντες παρὰ τὺς Βοιωτὺς ἑαυτῶν κήρυκα, τῦ μὲν ἱερῦ οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν ὐδὲν, ὔτε τοῦ λοιπῦ ἑκόντες βλάψειν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν ἐπὶ τύτῳ, ἀλλ᾽ ἵνα ἐξ αὐτῦ τὺς ἀδικῦντας μᾶλλον σφᾶς ἀμύνωνται. τὸν δὲ νόμον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι, ὧν ἂν ᾖ τὸ κράτος τῆς γῆς ἑκάστης, ἤν τε πλέονος, ἤν τε βραχυτέρας, τύτων κ̀ τὰ ἱερὰ αἰεὶ γίγνεσθαι, τρόποις θεραπευόμενα οἷς ἂν πρὸς τοῖς εἰωθόσι κ̀ δύνωνται. κ̀ γὰρ Βοιωτὺς, κ̀ τὺς πολλὺς τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐξαναστήσαντές τινα βίᾳ νέμονται γῆν, ἀλλοτρίοις ἱεροῖς τοπρῶτον ἐπελθόντας, οἰκεῖα νῦν κεκτῆσθαι. κ̀ αὐτοὶ εἰ μὲν ἐπιπλέον δυνηθεῖεν τῆς ἐκείνων κρατῆσαι, τῦτ᾽ ἂν ἔχειν· νῦν δὲ ἐν ᾧ μέρει εἰσὶν ἑκόντες εἶναι, ὡς ἐκ σφετέρου οὐκ ἀπιέναι.

pollinem, edicere, ut e templo excedant, ſua ſecum absportantes.

98. Cum caduceator haec dixiſſet, Athenienſes, ſuo caduceatore ad Boeotos miſſo, negarunt ſe ullam injuriam templo feciſſe, nec in poſterum ſua ſponte ſe ullo modo id laeſuros: nam ne initio quidem ſe hac de cauſa id ingreſſos eſſe *dicebant*: ſed potius, ut illinc eos, qui injuriam ſibi facerent, ulciſcerentur. Eſſe autem Graecorum inſtitutum, ut penes quos fuerit imperium cujusque regionis, ſive magnae, ſive parvae, ſemper etiam penes eosdem ſint et ipſa templa, iis ceremoniis culta, quibus coli poſſunt, praeter eas, quae moribus jam ſunt receptae. Etenim Boeotos, aliosque permultos, quotquot agrum aliquem priſtinis colonis per vim expulſis incolunt, aliena templa primum invaſiſſe, et nunc ea pro ſuis poſſidere. Quare ſe quoque, ſi ampliorem illorum agri partem in ſuam poteſtatem redigere poſſent, eam retenturos *dicebant*. Jam vero ſe ex ea parte, in qua erant, utpote ex ſuo *agro*, nequaquam ſua ſponte diſceſſuros. Aquam etiam ſe neceſſitate coactos moviſſe,

ad quam *neceſſitatem* ſe non per inſolentiam impulſos fuiſſe: dum illos ulciſcuntur, qui priores in ſuum agrum irruperant, ea uti coactos fuiſſe. Conſentaneum autem eſſe, veniam aliquam vel ab ipſo Deo dari omnibus, qui bello aut aliqua alia periculi neceſſitate coacti aliquid admittunt. Etenim delictis non voluntariis aras *Deorum* eſſe refugium; ſceleriſque nomen impoſitum illis flagitiis, quae quis nulla neceſſitatis vi compulſus admittit, non autem illis, quae homines rebus adverſis coacti committere audent. Ipſoſque multo magis impie facere, qui pro templis militum cadavera reſtituere vellent, quam eos, qui templis nollent recuperare ea, quae deceret. Plane autem jubebant *ſuum caduceatorem* illis declarare, ſe non receſſuros ex Boeotorum agro. Se enim non amplius in illorum agro eſſe: ſed in eo, quem armis quaeſiſſent. Sed tamen ex patriis inſtitutis, factis induciis, *ſuorum cadavera* ſuſcipere *liceret*.

99. Boeoti vero reſponderunt, ſiquidem *Athenienſes* in Boeotia eſſent, ut, ex ſuo agro diſcedentes, res ſuas abſportarent. Sin

ὕδωρ τε ἐν τῇ ἀνάγκῃ κινῆσαι, ἣν ἐκ αὐτοὶ ὕβρει προσθέσθαι, ἀλλ' ἐκείνους προτέρους ἐπὶ τὴν σφετέραν ἐλθόντας ἀμυνόμενοι βιάζεσθαι χρῆσθαι. πᾶν δ' εἰκὸς εἶναι τῷ πολέμῳ καὶ δεινῷ τινι κατειργόμενον, ξύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴν εἶναι τοὺς βωμοὺς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ κακοῖς ὀνομασθῆναι, καὶ ἐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τὶ τολμήσασι. τούς τε νεκροὺς πολὺ μειζόνως ἐκείνους ἀντὶ ἱερῶν ἀξιοῦντας ἀποδιδόναι, ἀσεβεῖν, ἢ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἱεροῖς τὰ πρέποντα κομίζεσθαι. σαφῶς τε ἐκέλευον σφίσιν εἰπεῖν, μὴ ἀπιοῦσιν ἐκ τῆς Βοιωτῶν γῆς. ὀ γὰρ ἐν τῇ ἐκείνων ἔτι εἶναι, ἐν ᾗ δὲ δορὶ ἐκτήσαντο· ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια τοὺς νεκροὺς σπένδουσιν ἀναιρεῖσθαι.

ϞΘ'. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰσὶν, ἀπιόντας ἐκ τῆς ἑαυτῶν, ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα· εἰ δὲ

ἐν τῇ ἐκείνων, αὐτοὺς γιγνώσκειν τὸ ποιητέον. νομίζοντες τὴν μὲν Ὠρωπίαν, ἐν ᾗ τοὺς νεκροὺς ἐν μεθορίοις τῆς μάχης γενομένης κεῖσθαι ξυνέβη, Ἀθηναίων κατὰ τὸ ὑπήκοον εἶναι, καὶ οὐκ ἂν αὐτοὺς βίᾳ σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν. οὐδ᾽ αὖ ἐσπένδοντο δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων. τὸ δὲ ἐκ τῆς ἑαυτῶν, εὐπρεπὲς εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀπιόντας, καὶ ἀπολαβεῖν ἃ ἀπαιτοῦσιν. ὁ δὲ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων ἀκούσας ἀπῆλθεν ἄπρακτος.

ϱ΄. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ εὐθὺς μεταπεμψάμενοι ἔκ τε τοῦ Μηλιέως κόλπου ἀκοντιστὰς καὶ σφενδονήτας, καὶ βεβοηθηκότων αὐτοῖς μετὰ τὴν μάχην, Κορινθίων τε δισχιλίων ὁπλιτῶν, καὶ τῶν ἐκ Νισαίας ἐξεληλυθότων Πελοποννησίων φρουρῶν, καὶ Μεγαρέων ἅμα, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Δήλιον, καὶ προσέβαλον τῷ τειχίσματι. ἄλλῳ τε τρόπῳ πειράσαντες, καὶ μηχανὴν προσήγαγον, ἥπερ εἷλεν αὐτὸ, τοιάνδε· κεραίαν μεγάλην δίχα πρίσαντες, ἐκοίλαναν ἅπασαν, καὶ

in illorum, ſe ſcire quid faciendum eſſet. Exiſtimantes agrum Oropium (in quo contigerat, ut illorum milites, pugna in confiniis commiſſa, caeſi jacerent) Athenienſium quidem eſſe, quod illorum imperio ſubjectus eſſet: ſed tamen ipſos nunquam, ſe invitis, ſuorum cadaveribus potituros. Pro illorum autem agro nullas inducias faciendas cenſebant. Illud vero reſponſum, *quo dicebant,* ut *Athenienſes* ex ſuo *Boeotio agro* abirent, et reciperent ea, quae repetebant; honeſtum eſſe *ducebant.* Athenienſium autem caduceator his auditis re infecta disceſſit.

100. Et Boeoti protinus accerſitis ex ſinu Meliaco jaculatoribus et funditoribus, cum duo quoque gravis armaturae militum Corinthiorum millia, poſt proelium commiſſum, auxilio ipſis veniſſent, et praeſidiarii Peloponneſiorum milites, qui ex Niſaea *ab Athenienſibus per deditionem capta* disceſſerant, et Megarenſes una cum ipſis, adverſus Delium caſtra moverunt, et munitionem oppugnare coeperunt: et cum alio oppugnationis genere *eam* tentarent; tum etiam machinam, quae eam cepit, admove-

runt, hunc in modum factam. Cum ingentem antennam in duas partes ſecuiſſent, omnem excavarunt, eamque rurſus ut fiſtulam apte commiſerunt, et in ipſa extrema lebetem catenis appenderunt, et fiſtula tota ferrea ad flatum ciendum, ex antenna prominens, in ipſum *lebetem* demittebatur, et *antenna* magnam etiam reliqui ligni partem ferro praemunitam habebat. Hanc autem machinam ex longinquo ſpatio carris advectam admoverunt muro, qua parte potiſſimum vitibus lignisque conſtructus erat. Et cum prope *murum* eſſet, grandibus follibus ad antennae caput, quod ad ipſos ſpectabat, applicitis, flatum ciebant, flatus autem, qui per foramen in lebetem, habentem prunas et ſulphur et picem, ferebatur, ingentem flammam excitavit; et murum incendit; ita ut nullus ſuper eum amplius conſiſtere potuerit; ſed *omnes, eo* deſerto, in fugam ſeſe dederint, et munitio hoc modo capta fuerit. Praeſidiariorum autem alii quidem ceciderunt, ducenti vero capti fuerunt. Caeterorum vero multitudo naves conſcendit, domumque ſe recepit.

101. Cum autem decimo ſeptimo die a pugna commiſſa Delium receptum fuiſſet,

ξυνήρμοσαν πάλιν ἀκριβῶς ὥσπερ αὐλόν, κὶ ἐπ᾽ ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν ἁλύσεσι, κὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς κεραίας σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον καθεῖτο, κὶ ἐσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα κὶ τοῦ ἄλλου ξύλου. προσῆγον δὲ ἐκ πολλοῦ ἁμάξαις τῷ τείχει, ᾗ μάλιστα τῇ ἀμπέλῳ κὶ τοῖς ξύλοις ᾠκοδόμητο· καὶ ὁπότε εἴη ἐγγὺς, φύσας μεγάλας ἐσθέντες ἐς τὸ πρὸς ἑαυτῶν ἄκρον τῆς κεραίας, ἐφύσων. ἡ δὲ πνοὴ, ἰοῦσα στεγανῶς ἐς τὸν λέβητα, ἔχοντα ἄνθρακάς τε ἡμμένους καὶ θεῖον καὶ πίσσαν, φλόγα ἐποίει μεγάλην· καὶ ἧψε τοῦ τείχους, ὥστε μηδένα ἐπ᾽ αὐτοῦ ἔτι μεῖναι, ἀλλὰ ἀπολιπόντας, ἐς φυγὴν καταστῆναι, καὶ τὸ τείχισμα τούτῳ τῷ τρόπῳ ἁλῶναι. τῶν δὲ φρουρῶν οἱ μὲν ἀπέθανον, διακόσιοι δὲ ἐλήφθησαν. τῶν δὲ ἄλλων τὸ πλῆθος ἐς τὰς ναῦς ἐμβὰν, ἀπεκομίσθησαν ἐπ᾽ οἴκου.

ρα΄. Τοῦ δὲ Δηλίου ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέντος μετὰ τὴν μάχην, κὶ τοῦ ἀπὸ

τῶν Ἀθηναίων κήρυκος ȣ̓δὲν ἐπιϛαμένȣ τῶν γεγενημένων, ἐλθόντος ȣ̓ πολὺ ὕϛερον αὖθις περὶ τῶν νεκρῶν, ἀπέδοσαν οἱ Βοιωτοὶ, ϗ ȣ̓κέτι ταῦτα ἀπεκρίναντο. ἀπέθανον δὲ Βοιωτῶν μὲν ἐν τῇ μάχῃ ὀλίγῳ ἐλάσσȣς πενταχοσίων. Ἀθηναίων δὲ, ὀλίγῳ ἐλάσσους χιλίων, ϗ Ἱπποκράτης ὁ ϛρατηγός· ψιλῶν δὲ ϗ σκευοφόρων πολὺς ἀριθμός. μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην, ϗ ὁ Δημοσθένης ὀλίγῳ ὕϛερον, ὡς αὐτῷ τότε πλεύσαντι τὰ περὶ τὰς Σίφας τῆς προδοσίας πέρι ȣ̓ πρȣ̈χώρησαν, ἔχων τὸν ϛρατὸν ἐπὶ τῶν νεῶν, τῶντε Ἀκαρνάνων ϗ Ἀγραίων ϗ Ἀθηναίων τετρακοσίȣς ὁπλίτας, ἀπόβασιν ἐποιήσατο ἐς τὴν Σικυωνίαν. ϗ πρὶν πάσας τὰς ναῦς καταπλεῦσαι, βοηθήσαντες οἱ Σικυώνιοι τȣ̀ς ἀποβεβηκότας ἔτρεψαν, ϗ κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς. ϗ τȣ̀ς μὲν, ἀπέκτειναν· τȣ̀ς δὲ, ζῶντας ἔλαβον. τροπαῖον δὲ ϛήσαντες, τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδȣς ἀπέδοσαν, ἀπέθανε δὲ ϗ Σιτάλκης Ὀδρυσῶν βα-

et caduceator, qui ab Athenienſibus *ad Boeotos ante* miſſus fuerat, rerum geſtarum prorſus ignarus, *ad eosdem* non multo poſt iterum veniſſet caeſorum *recipiendorum* cauſa, Boeoti *eos* reddiderunt, nec amplius idem *quod ante* reſponderunt. In illa autem pugna perierunt, ex Boeotis quidem, paulo pauciores quam quingenti; ex Athenienſibus vero, paulo pauciores quam mille, et Hippocrates *eorum* imperator. at militum leviter armatorum et lixarum magnus numerus. Poſt hanc pugnam, Demoſthenes etiam paulo poſt (cum ipſi tunc ad Siphas per proditionem occupandas profecto res non ſucceſſiſſet) cum Acarnanum et Agraeorum et Athenienſium quadringentis gravis armaturae militibus, quos in ſua claſſe habebat, egreſſus eſt in agrum Sicyonium. Et priusquam omnes *ejus* naves *eo* appellerent, Sicyonii ad ſua tutanda celeriter profecti, eos, qui in terram egreſſi fuerant, fugaverunt, et ad naves usque perſequuti ſunt: et *eorum* alios quidem interfecerunt, alios vero vivos ceperunt. Et tropaeo erecto, caeſos ſuis pace ſequeſtra reddiderunt. Sub eosdem dies,

quibus res ad Delium geſta eſt, Sitalces etiam Odryſarum rex, cum bellum Triballis intuliſſet, et proelio victus fuiſſet, exceſſit vita. Seuthes vero Sparadoci *filius*, qui erat ipſius ex fratre nepos, *ei ſucceſſit, ac* Odryſarum, et caeterae Thraciae, cui et ille imperaverat, regnum obtinuit.

102. Eadem hyeme, Braſidas cum ſociis, quos habebat in Thracia, Amphipoli ad Strymonem fluvium ſitae, Athenienſium coloniae, bellum intulit. Hunc autem locum, in quo nunc urbs eſt ſita, primum quidem et Ariſtagoras Mileſius, quum Regem Darium fugeret, colonia *huc* deducta, condere tentavit: ſed ab Edonis expulſus fuit. Deinde vero et Athenienſes duobus et triginta poſt annis, *huc* miſſis decem millibus incolarum, tum ſuorum, tum aliorum, quotquot ire voluerant, qui apud Drabeſcum a Thracibus interfecti fuerunt, *eundem locum condere ſunt conati.* Rurſus etiam *iidem* Athenienſes undetriceſimo anno *huc* reverſi, Agnone Niciae *filio* coloniae duce emiſſo, expulſis Edonis, hanc urbem condiderunt,

σιλεὺς ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τοῖς ἐπὶ Δηλίῳ, στρατεύσας ἐπὶ Τριβαλλοὺς, καὶ νικηθεὶς μάχῃ. Σεύθης δὲ ὁ Σπαραδόκου, ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ, ἐβασίλευσεν Ὀδρυσῶν τε, καὶ τῆς ἄλλης Θράκης ἧσπερ καὶ ἐκεῖνος.

ϟϐ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος, Βρασίδας ἔχων τοὺς ἐπὶ Θράκης ξυμμάχους, ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφίπολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ, Ἀθηναίων ἀποικίαν. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν, ἐπείρασε μὲν πρότερον καὶ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, φεύγων βασιλέα Δαρεῖον, κατοικίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ Ἠδώνων ἐξεκρούσθη· ἔπειτα δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτεσι δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον πέμψαντες, οἳ διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ Θρακῶν. καὶ αὖθις ἑνὸς δέοντος τριακοστῷ ἔτει ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι, Ἄγνωνος τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἠδῶνας ἐξελάσαντες, ἔκτισαν τὸ

χωρίον τοῦτο ὅπερ πρότερον Εννέα ὁδοὶ ἐκαλεῖτο. ὡρμῶντο δὲ ἐκ τῆς Ηἰόνος, ἣν αὐτοὶ εἶχον ἐμπόριον ἐπὶ τῷ ϛόμαλι τοῦ ποταμοῦ ἐπιθαλάσσιον, πέντε καὶ εἴκοσι ϛαδίους ἀπέχον ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως, ἣν Αμφίπολιν Αγνων ὠνόμασεν, ὅτι ἐπ' ἀμφότερα περιῤῥέοντος τοῦ Στρυμόνος, διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν, τείχει μακρῷ ἀπολαβὼν ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμὸν, περιφανῆ ἐς θάλασσάν τε καὶ τὴν ἤπειρον ᾤκισεν.

ργ΄. Επὶ ταύτην οὖν ὁ Βρασίδας ἄρας ἐξ Αρνῶν τῆς Χαλκιδικῆς, ἐπορεύετο τῷ ϛρατῷ· καὶ ἀφικόμενος περὶ δείλην ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα, καὶ Βρωμίσκον, ᾗ ἡ Βόλβη λίμνη ἐξίησιν ἐς θάλασσαν, καὶ δειπνοποιησάμενος, ἐχώρει τὴν νύκτα. χειμὼν δὲ ἦν, καὶ ὑπένιφεν· ᾗ καὶ μᾶλλον ὥρμησε, βουλόμενος λαθεῖν τοὺς ἐν τῇ Αμφιπόλει, πλὴν τῶν προδιδόντων. ἦσαν γὰρ Αργιλίων τε ἐν αὐτῇ οἰκήτορες (εἰσὶ δὲ οἱ Αργίλιοι, Ανδρίων ἄποικοι) καὶ οἱ ἄλλοι, οἳ ξυνέ-

quae prius Novem-viae vocabatur. Eïonem autem belli ſedem fecerant, unde proficiſcebantur, quam ipſi maritimum emporium in fluvii oſtio ſitum tenebant, quinque et viginti ſtadiis diſtans ab urbe, quae nunc eſt: quam Agnon *ideo* vocavit Amphipolim, quod à Strymone hinc inde allueretur, et ab utroque latere cingeretur: muroque longo a fluvio ad fluvium ducto circunſeptam, conſpicuam mare verſus et continentem condidit coloniam.

103. Braſidas igitur caſtris ex Arnis agri Chalcidenſis *urbe* motis, cum ſuis copiis adverſus hanc *urbem* proficiſcebatur. Et cum circa ſolis occaſum ad Aulonem perveniſſet, et Bromiſcum, qua Bolbe ſtagnum in mare ingreditur, coenatusque, noctu ire perrexit. coelum autem erat turbidum, et ſubningebat: quo etiam lubentius iter ſusceperat, quod Amphipolitanos, qui in urbe erant, praeter proditores, latere vellet. Nam in ea erant cum Argiliorum nonnulli (Argilii autem ſunt Andriorum coloni) domicilium illic habentes, tum etiam alii, qui

proditionis hujus erant ſocii, partim quidem a Perdicca, partim vero a Chalcidenſibus *ad hoc faciendum* inducti. Sed potiſſimum Argilii, tum quod proxime habitarent, tum quod Athenienſibus ſemper eſſent ſuſpecti, et huic urbi inſidiarentur, poſtquam occaſio oblata eſt, et Braſidas advenit, qui vel multo ante egerat cum illis *Argiliis*, qui illic degebant, ut urbs dederetur, tunc in *Argilum*, *ſuam* urbem eum receperunt, et cum illa nocte defectionem ab Athenienſibus feciſſent, *Braſidae* copias ad fluvii pontem deduxerunt. Urbs autem *a ponte* diſtat amplius, quam *ripa fluminis ab oppoſita ripa, qua per pontem erat* tranſitus, nec *ulli* muri *tunc* erant erecti, quemadmodum nunc: ſed quoddam modicum praeſidium ibi collocatum erat. Quod cum facile Braſidas repuliſſet, ſimul proditionis, ſimul tempeſtatis, ſimul etiam adventus repentini beneficio, pontem tranſivit, et Amphipolitanorum extra *urbem* habitantium res, quae in toto illo loco erant, ſtatim in ſuam poteſtatem redegit.

104. Cum autem ejus tranſitus illis, qui in urbe erant, inopinatus accidiſſet, et eo-

πράσσον ταῦτα, οἱ μὲν, Περδίκκᾳ πειθόμενοι, οἱ δὲ, Χαλκιδεῦσι. μάλιστα δὲ οἱ Αργίλιοι, ἐγγύς τε προσοικοῦντες, καὶ ἀεί ποτε τοῖς Αθηναίοις ὄντες ὕποπτοι, καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέτυχεν ὁ καιρὸς, καὶ Βρασίδας ἦλθεν, ἔπραξέν τε ἐκ πλείονος πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ, ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις· καὶ τότε δεξάμενοι αὐτὸν τῇ πόλει, καὶ ἀποστάντες τῶν Αθηναίων ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν πρόσω ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. ἀπέχει δὲ τὸ πόλισμα πλέον τῆς διαβάσεως· καὶ οὐ καθεῖτο τείχη ὥσπερ νῦν, φυλακὴ δέ τις βραχεῖα καθειστήκει. ἣν βιασάμενος ῥᾳδίως ὁ Βρασίδας, ἅμα μὲν τῆς προδοσίας οὔσης, ἅμα δὲ καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἀπροσδόκητος προσπεσὼν, διέβη τὴν γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν Αμφιπολιτῶν οἰκούντων κατὰ πᾶν τὸ χωρίον εὐθὺς εἶχε.

ρδ΄. Τῆς δὲ διαβάσεως αὐτοῦ ἄφνω τοῖς ἐν τῇ πόλει γεγενημένης, καὶ τῶν ἔξω, πολ-

λῶν μὲν ἁλισκομένων, τῶν δὲ ϗ καταφευγόντων ἐς τὸ τεῖχος, οἱ Ἀμφιπολῖται ἐς θόρυβον μέγαν καθέστησαν, ἄλλως τε καὶ ἀλλήλοις ὕποπτοι ὄντες. καὶ λέγεται τὸν Βρασίδαν, εἰ ἠθέλησε μὴ ἐφ' ἁρπαγὴν τῷ στρατῷ τραπέσθαι, ἀλλ' εὐθὺς χωρῆσαι πρὸς τὴν πόλιν, δοκεῖν ἂν ἑλεῖν. νῦν δὲ, ὁ μὲν ἱδρύσας τὸν στρατὸν, ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμε, ϗ ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἔνδον ὡς προσεδέχετο ἀπέβαινεν, ἡσύχαζεν. οἱ δ' ἐναντίοι τοῖς προδιδοῦσι, κρατοῦντες τῷ πλήθει, ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, πέμπουσι μετὰ Εὐκλέους τοῦ στρατηγοῦ, ὃς ἐκ τῶν Ἀθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τὸν ἐπὶ Θρᾴκης, Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου, ὃς τάδε ξυνέγραψεν, ὄντα περὶ Θάσον, (ἔστι δὲ ἡ νῆσος, Παρίων ἀποικία, ἀπέχουσα τῆς Ἀμφιπόλεως ἡμίσεος ἡμέρας μάλιστα πλοῦν) κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν. ϗ ὁ μὲν, ἀκούσας, κατὰ τάχος ἑπτὰ ναυσὶν, αἳ ἔτυ-

rum, qui extra erant, multi caperentur, alii vero ad muros fuga ſe reciperent, Amphipolitani in magna trepidatione conſtituti fuerunt, praeſertim quod mutuo ſuſpecti eſſent. Ferunt autem Braſidam, ſi cum ſuis copiis ad praedam ſe convertere noluiſſet, ſed ad urbem ſubito contendiſſet, omnium opinione eam fuiſſe capturum. Jam vero ille caſtris *ibi* poſitis, in ea, quae extra erant, excurſiones fecit, et cum per eos, qui intus erant, nihil ipſi ſuccederet, quemadmodum exſpectabat, quievit. Qui vero proditoribus erant adverſarii, cum numero longe ſuperiores eſſent, ita ut impedirent, ne *urbis* portae aperirentur, *nuntios* miſerunt cum Eucleo duce, qui ab Athenienſibus *miſſus* ad urbis praeſidium apud ipſos erat, ad alterum ducem, qui erat in Thracia, Thucydidem Olori *filium*, qui haec conſcripſit, in Thaſo agentem, (eſt autem inſula, Pariorum colonia, ab Amphipoli diſtans fere dimidiati diei navigatione) *eum* rogantes, ut opem ſibi ferret. Ille vero hac re audita, cum ſeptem navibus, quae forte aderant,

ivit. Volebat autem potiſſimum quidem Amphipolin, antequàm ulla deditio fieret; ſin minus, Eïonem praeoccupare.

105. Interea vero Braſidas, tum quod metueret navium auxilium e Thaſo, tum quod audiret Thucydidem in illa Thraciae parte ſecturas aureas et officinas aurarias poſſidere, atque hinc opibus valere inter primores eorum, qui continentem incolebant, urbem, ſi poſſet, anticipare feſtinanter conabatur; ne ſi ipſe *Thucydides eo* perveniret, plebs Amphipolitana, ſperans ipſum et claſſe et ſociorum auxiliis ex Thracia coactis ſe conſervaturum, jam ſeſe dedere recuſaret. Quare deditionis conditiones aequas *Amphipolitanis* offerebat, edicto per praeconem in haec verba facto, ut Amphipolitanorum ac Athenienſium, qui in urbe erant, quisquis vellet, pari eodemque civitatis jure fruens, in ſuis bonis maneret: qui nollet, is abiret, ſuas fortunas exportans, intra quinque dies.

χων παροῦσαι, ἔπλει· καὶ ἐβούλετο φθάσαι μάλιστα μὲν οὖν τὴν Ἀμφίπολιν, πρίν τι ἐνδοῦναι, εἰ δὲ μή, τὴν Ἠϊόνα προκαταλαβεῖν.

ρε΄. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Βρασίδας, δεδιὼς ϗ τὴν ἀπὸ τῆς Θάσου τῶν νεῶν βοήθειαν, ϗ πυνθανόμενος τὸν Θουκυδίδην κτῆσίν τε ἔχειν τῶν χρυσείων μετάλλων ἐργασίας ἐν τῇ περὶ ταῦτα Θράκῃ, ϗ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν, ἠπείγετο προκατασχεῖν εἰ δύναιτο τὴν πόλιν, μή, ἀφικνουμένου αὐτοῦ, τὸ πλῆθος τῶν Ἀμφιπολιτῶν ἐλπίσαν ἐκ θαλάσσης ξυμμαχικὸν καὶ ἀπὸ τῆς Θράκης ἀγείραντα αὐτὸν περιποιήσειν σφᾶς, οὐκέτι προσχωροῖ. ϗ τὴν ξύμβασιν μετρίαν ἐποιεῖτο, κήρυγμα τόδε ἀνειπών, Ἀμφιπολιτῶν ϗ Ἀθηναίων τῶν ἐνόντων τὸν μὲν βουλόμενον, ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, τῆς ἴσης ϗ ὁμοίας μετέχοντα, μένειν· τὸν δὲ μὴ ἐθέλοντα, ἀπιέναι, τὰ ἑαυτοῦ ἐκφερόμενον, πέντε ἡμερῶν.

ρϛʹ. Οἱ δὲ πολλοὶ, ἀκούσαντες, ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας· ἄλλως τε καὶ βραχὺ μὲν Ἀθηναίων ἐμπολιτεῦον, τὸ δὲ πλεῖον, ξύμμικτον. καὶ τῶν ἔξω ληφθέντων συχνοὶ οἰκεῖοι ἔνδον ἦσαν, καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον, δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, διὰ τὸ ἄσμενοι ἂν ἐξελθεῖν, ἡγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοίῳ σφίσιν εἶναι τὰ δεινὰ, καὶ ἅμα οὐ προσδεχόμενοι βοήθειαν ἐν τάχει· ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος, πόλεώς τε ἐν τῷ ἴσῳ οὐ στερισκόμενοι, καὶ κινδύνου παρὰ δόξαν ἀφιέμενοι. ὥστε τῶν πρασσόντων τῷ Βρασίδᾳ ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαιούντων αὐτὰ, ἐπειδὴ καὶ τὸ πλῆθος ἑώρων τετραμμένον, καὶ τοῦ παρόντος Ἀθηναίων στρατηγοῦ οὐκέτι ἀκροώμενον, ἐγένετο ἡ ὁμολογία, καὶ προσεδέξαντο ἐφ' οἷς ἐκήρυξε. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν τοιούτῳ τρόπῳ παρέδοσαν· ὁ δὲ Θουκυδίδης καὶ αἱ νῆες ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψὲ κατέπλεον ἐς τὴν Ἠιόνα. καὶ τὴν μὲν Ἀμφίπολιν ὁ Βρασίδας

106. Plebs vero, *hoc* audito, ſententiam mutavit: praeſertim quod Athenienſium quidem in urbe habitantium exiguus eſſet numerus, major vero *incolarum* pars eſſet *turba* promiſcua, *quae ex diverſis civitatibus eo confluxerat.* Quinetiam multi, qui intus erant, erant propinqui illorum, qui extra capti fuerant, et prae metu edictum aequum eſſe exiſtimabant: Athenienſes quidem, quod *illinc* exire vehementer cuperent, tum quia non paria pericula ſibi imminere ducebant, tum etiam quia nullum auxilium ſibi celeriter latum iri putabant: caetera vero multitudo, tum quod aequabili civitatis jure non privarentur; tum etiam quod praeter opinionem periculo liberarentur. Quare cum illi, qui cum Braſida *de urbis deditione* egerant, jam vel palam affirmarent aequas eſſe conditiones, poſtquam animadverterunt ipſam quoque plebem mutaſſe ſententiam, neque Athenienſium duci, qui aderat, aures amplius praebere, *ita demum* facta eſt conventio, et *Braſidam in urbem* receperunt illis conditionibus, quas per praeconem edixerat. Atque illi quidem hoc modo urbem dediderunt. Thucydides vero, ejusque naves eodem die ſero Eïonem appulerunt. Et Am-

phipolin quidem Braſidas modo occupaverat, Eïonem vero quin occuparet, per unam duntaxat noctem ſtetit. niſi enim naves ad opem *ei* ferendam celeriter veniſſent, ſimul atque dies illuxiſſet in ejus poteſtatem redacta fuiſſet.

107. Poſtea vero, Thucydides quidem res Eïone conſtituebat, ut et in praeſentia, ſi Braſidas *eam* invaderet, et in poſterum quoque tuta eſſet; receptis iis, qui ex foedere *et deditionis conditionibus* ex ſuperioribus *ac mediterraneis locis* abscedere voluerant. Ille vero, cum ad Eïonem ſecundo flumine cum multis navigiis repente vectus fuiſſet, ſi forte lingula, quae *mare verſus* a muris excurrit, occupata, fluminis oſtio potiretur, quinetiam, cum *eam* ſimul a terra tentaſſet, utrinque eſt repulſus. verum ad res Amphipolitanas inſtruendas ſe contulit. Et ad eum defecit Myrcinus civitas Edonenſis, Pittaco Edonorum Rege a Goaxis liberis et Braure ipſius uxore caeſo. nec multo poſt et Gapſelus et Oeſyme *idem fecerunt*: ſunt autem iſtae *civitates* Thaſiorum coloniae. Perdiccas autem, qui ſtatim poſt *Amphipolim* captam adfuerat, *Braſidam* in his rebus conſtituendis adjuvabat.

ἄρτι εἶχε, τὴν δὲ Ἠϊόνα παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν. εἰ γὰρ μὴ ἐβοήθησαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα ἕῳ ἂν εἴχετο.

ρζ΄. Μετὰ δὲ τοῦτο, ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ Ἠϊόνι καθίσατο, ὅπως καὶ τοιαυτίκα, ἢν ἐπίῃ ὁ Βρασίδας, καὶ τοέπειτα ἀσφαλῶς ἕξει, δεξάμενος τοὺς ἐθελήσαντας ἀποχωρῆσαι ἄνωθεν κατὰ τὰς σπονδάς. ὁ δὲ, πρὸς μὲν τὴν Ἠϊόνα κατά τε τὸν ποταμὸν πολλοῖς πλοίοις ἄφνω καταπλεύσας, εἴπως τὴν προύχουσαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ τείχους λαβὼν, κρατοίη τοῦ ἔσπλου, καὶ κατὰ γῆν ἀποπειράσας ἅμα, ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη, τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἐξηρτύετο. καὶ Μύρκινός τε αὐτῷ προσεχώρησεν, Ἠδωνικὴ πόλις, Πιττακοῦ τοῦ Ἠδώνων βασιλέως ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν Γοάξιος παίδων, καὶ Βραυροῦς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ Γάψηλος οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ Οἰσύμη. εἰσὶ δὲ αὗται Θασίων ἀποικίαι. παρὼν δὲ καὶ Περδίκκας εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν, ξυγκαθίστη ταῦτα.

ρη΄. Ἐχομένης δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως, οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μέγα δέος κατέστησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ πόλις ἦν αὐτοῖς ὠφέλιμος, ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῇ, καὶ χρημάτων προσόδῳ· καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ Στρυμόνος ἦν πάροδος, Θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν, τοῖς Λακεδαιμονίοις· τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης οὔσης ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ἠιόνα τριήρεσι τηρουμένων, οὐκ ἂν δύνασθαι προελθεῖν. τότε δὲ ῥαδία ἤδη ἐνομίζετο γεγενῆσθαι. καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποστῶσιν. ὁ γὰρ Βρασίδας ἔν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον ἑαυτὸν παρεῖχε, καὶ ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου ὡς ἐλευθερώσων τὴν Ἑλλάδα ἐκπεμφθείη. καὶ αἱ πόλεις πυνθανόμεναι αἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι, τῆς τε Ἀμφιπόλεως τὴν ἅλωσιν, καὶ ἃ παρέχεται, τήν τε ἐκείνου πραότητα, μάλιστα δὴ ἐπήρθησαν εἰς

108. Amphipoli autem capta, Athenienſes vehementer trepidare coeperunt: praeſertim quod haec civitas ipſis eſſet perutilis, tum propter materiam ad naves aedificandas aptam, quae illinc mittebatur, tum propter pecuniarum proventum, *et vectigalia, quae inde pendebantur*; tum etiam quod adverſus ipſorum ſocios ad Strymonem uſque, Theſſalis deducentibus, acceſſus Lacedaemoniis *jam* pateret. Nam niſi *Lacedaemonii* pontem in ſua poteſtate habuiſſent, quod a ſuperiore quidem *pontis* parte, *quae loca mediterranea ſpectabat*, ingens longeque patens fluminis palus eſſet, ab illa vero parte, quae Eïonem ſpectabat, *Athenienſes* cum ſua claſſe *tranſitum* ſervarent, *illos* haudquaquam ulterius progredi poſſe *exiſtimabant*. Tunc vero facilis *acceſſus* jam eſſe exiſtimabatur. Et *ideo* verebantur, ne ſocii deficerent. Nam Braſidas cum in caeteris *rebus* ſe moderatum praebebat, tum vero verbis ubique declarabat, ſe ad Graeciam liberandam emiſſum. Quare cum civitates, quae Athenienſium imperio parebant, audirent et Amphipolim captam, et quae *vir ille* praeſtabat, illiusque manſuetudinem, tunc ad res novandas maxime e-

rectae fuerunt. Et caduceatores ad eum clam mittebant, rogantes ut *ad ſe* accederet, et pro ſe quique ad illum primi deficere cupientes. nam impunitas ipſis *fore* videbatur, partim quidem, quod falſo putaſſent, Atheniensium potentiam non eſſe tantam, quantam poſtea manifeſte fuiſſe conſtitit: partim vero, quod incerta voluntate magis, quam certa providentia *ita* judicarent. Homines enim id quidem, quod cupiunt, inconſideratae ſpei permittere; quod vero non cupiunt, id rationis pertinacia rejicere conſueverunt. Praeterea, tum quod Athenienſes cladem in Boeotia recens accepiſſent, tum quod Braſidas verbis ad animos hominum alliciendos appoſitis uteretur, nec vera referret, *dicens* Athenienſes non auſos eſſe confligere ſecum apud Niſaeam, ubi ſuum exercitum ſolum haberet, confidebant, nec quenquam contra ſe venturum credebant. Potiſſimum vero, propter rerum novarum ſtudium, quod in praeſentia voluptatem *ipſis* afferebat; ſimul quod *tunc* primum Lacedaemoniorum, qui *belli gerendi* cupiditate flagrabant, periculum eſſent facturi, ad quodvis discrimen adeundum erant parati.

τὸ νεωτερίζειν. καὶ ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς αὐτὸν κρύφα, ἐπιπαριέναι τε κελεύοντες, καὶ βουλόμενοι αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶτοι ἀποστῆναι. καὶ γὰρ καὶ ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἐψευσμένοις μὲν τῆς Αθηναίων δυνάμεως ἐπὶ τοσοῦτον ὅση ὕστερον διεφάνη, τὸ δὲ πλέον βουλήσει κρίνοντες ἀσαφεῖ, ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ. εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι, οὗ μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδόναι· ὃ δὲ μὴ προσίενται, λογισμῷ αὐτοκράτορι διωθεῖσθαι. ἅμα δὲ τῶν Αθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένων, καὶ τοῦ Βρασίδου ἐφολκὰ καὶ οὐ τὰ ὄντα λέγοντος, ὡς αὐτῷ ἐπὶ Νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ οὐκ ἠθέλησαν οἱ Αθηναῖοι ξυμβαλεῖν, ἐθάῤῥουν, καὶ ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι. τὸ δὲ μέγιστον, διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκα, καὶ ὅτι τοπρῶτον Λακεδαιμονίων ὀργώντων ἔμελλον πειράσεσθαι, κινδυνεύειν παντὶ τρόπῳ ἕτοιμοι ἦσαν. ὧν αἰσθανόμενοι οἱ

μὲν Ἀθηναῖοι φυλακὰς, ὡς ἐξ ὀλίγου κ̀ ἐν χειμῶνι, διέπεμπον ἐς τὰς πόλεις. ὁ δὲ, ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐφιέμενος, στρατιάν τε προσαποστέλλειν ἐκέλευε, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Στρυμόνι ναυπηγίαν τριήρων παρεσκευάζετο. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, τὰ μὲν καὶ φθόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀνδρῶν οὐχ ὑπηρέτησαν αὐτῷ, τὰ δὲ, καὶ βουλόμενοι μᾶλλον τούς τε ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου κομίσασθαι, κ̀ τὸν πόλεμον καταλῦσαι.

ρθ'. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος, Μεγαρῆς τά τε μακρὰ τείχη, ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον, κατέσκαψαν ἑλόντες ἐς ἔδαφος· καὶ Βρασίδας μετὰ τὴν Ἀμφιπόλεως ἅλωσιν ἔχων τοὺς ξυμμάχους, στρατεύει ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν καλουμένην. ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ βασιλέως διορύγματος ἔσω προὔχουσα, κ̀ ὁ Ἄθως αὐτῆς ὄρος ὑψηλὸν τελευτᾷ ἐς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. πόλεις δὲ ἔχει, Σάνην μὲν, Ἀνδρίων ἀποικίαν, παρ' αὐτὴν τὴν διώρυχα, ἐς τὸ πρὸς Εὔβοιαν πέλαγος τετραμμένην

Quae cum *Braſidas* et *Athenienſes* intellexiſſent, Athenienſes quidem, ut in illis temporum anguſtiis, et hyeme licebat, *praeſidia* in urbes dimiſerunt. Ille vero, cum nuntium Lacedaemonem miſiſſet, *alias* copias mitti jubebat, et ipſe ad Strymonem ad naves compingendas ſe accingebat. Lacedaemonii vero, partim quidem propter invidiam, qua civitatis principes ejus gloriae invidebant; partim vero, quia ſuos cives in inſula *Sphacteria* captos recuperare, bellumque finire malebant, *copias, quas petebat*, ipſi non ſuppeditarunt.

109. Eadem hyeme, Megarenſes, cum longos muros, quos Athenienſes ipſis ereptos tenebant, recuperaſſent, eos aequarunt ſolo. Braſidas vero poſt Amphipolin captam, cum ſociorum exercitu, quem habebat, profectus eſt in regionem, quae Acte appellatur. Haec autem a foſſa, quam Rex *Perſarum* fecerat, introrſus prominet, et Athos ipſius mons excelſus ad Aegaeum pelagus terminatur. Urbes vero continet, Sanen, Andriorum coloniam, ad ipſam foſſam, mare verſus, quod Euboeam ſpectat; et a-

lias, Thyſſum, et Cleonis, et Acrothoos, et Olophyxum, et Dion; quae a promiſcuis barbarorum bilinguium gentibus habitantur. Quinetiam exigua quaedam gentis Chalcidicae pars *illic* ineſt: ſed maxima pars eſt Pelaſgica, ex illis Tyrrhenis, qui Lemnum et Athenas quondam incoluerunt, et Biſaltica, et Creſtonica, et Edonica. Habitant autem in parvis oppidulis. Harum pleraeque ad Braſidam defecerunt: ſed Sane, et Dion *ipſi* reſtitit. et *ideo Braſidas* illic habens ſtativa, regionem ipſarum vaſtabat.

110. Sed cum imperata facere nollent, continuo caſtra movit adverſus Toronam Chalcidicam, quam Athenienſes tenebant. Ipſumque pauci quidam, qui urbem dedere parati erant, accerſierant. Et cum *eo* perveniſſet, dum adhuc nox eſſet, jam circa primum diluculum, cum exercitu conſedit ad Caſtoris et Pollucis templum, quod ab urbe tribus ferme ſtadiis diſtat. Atque caeteris quidem Toronaeis, qui in urbe erant, et Athenienſibus, qui ibi praeſidio erant, ejus adventus erat ignotus; ſed qui cum eo

τὰς δὲ ἄλλας, Θύσσον, καὶ Κλεωνὰς, καὶ Ακροθώους, καὶ Ολόφυξον, καὶ Δῖον· αἳ οἰκοῦνται ξυμμίκτοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσσων. καί τι καὶ Χαλκιδικὸν ἔνι βραχὺ, τὸ δὲ πλεῖστον, Πελασγικὸν, τῶν καὶ Λῆμνόν ποτε καὶ Αθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ Βισαλτικὸν, καὶ Κρηστωνικὸν, καὶ Ηδωνες. κατὰ δὲ μικρὰ πολίσματα οἰκοῦσι. καὶ οἱ μὲν πλείους προσεχώρησαν τῷ Βρασίδᾳ, Σάνη δὲ καὶ Δῖον ἀντέστη· καὶ αὐτῶν τὴν χώραν ἐμμείνας τῷ στρατῷ ἐδῄου.

ρί. Ως δ᾽ οὐκ ἐσήκουον, εὐθὺς στρατεύει ἐπὶ Τορώνην τὴν Χαλκιδικὴν κατεχομένην ὑπὸ Αθηναίων. καὶ αὐτὸν ἄνδρες ὀλίγοι ἐπήγοντο, ἕτοιμοι ὄντες τὴν πόλιν παραδοῦναι· καὶ ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ ὄρθρον, τῷ στρατῷ ἐκαθέζετο πρὸς τὸ Διοσκούρειον, ὃ ἀπέχει τῆς πόλεως τρεῖς μάλιστα σταδίους. τὴν μὲν οὖν ἄλλην πόλιν τῶν Τορωναίων, καὶ τοὺς Αθηναίους τοὺς ἐμφρουροῦντας ἔλαθεν· οἱ δὲ πράσσοντες αὐτῷ, εἰ-

δόντες ὅτι ἥκοι, [καὶ] προσελθόντες τινὲς αὐτῶν λάθρα ὀλίγοι, ἐτήρουν τὴν πρόσοδον· καὶ ὡς ᾔσθοντο παρόντα, ἐσκομίζουσι παρ' αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας ψιλοὺς ἑπτά. τοσοῦτοι γὰρ μόνον, ἀνδρῶν εἴκοσι τοπρῶτον ταχθέντων, οὐ κατέδεισαν ἐσελθεῖν· (ἦρχε δὲ αὐτῶν Λυσίστρατος Ὀλύνθιος) οἳ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς τὸ πέλαγος τείχους, καὶ λαθόντες, τούς τε ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτω φυλακτηρίου φρουρούς, οὔσης τῆς πόλεως πρὸς [τὸν] λόφον, ἀναβάντες διέφθειραν, καὶ τὴν κατὰ Καναστραῖον πυλίδα διῄρουν.

ρια'. Ὁ δὲ Βρασίδας τῷ μὲν ἄλλῳ στρατῷ ἡσύχαζεν, ὀλίγον προελθών· ἑκατὸν δὲ πελταστὰς προπέμπει, ὅπως ὁπότε πύλαι τινὲς ἀνοιχθεῖεν, καὶ τὸ σημεῖον ἀρθείη ὃ ξυνέκειτο, πρῶτοι ἐσδράμοιεν. καὶ οἱ μὲν, χρόνου ἐγγιγνομένου, καὶ θαυμάζοντες, κατὰ μικρὸν ἔτυχον ἐγγὺς τῆς πόλεως προσελθόντες. οἱ δὲ τῶν Τορωναίων ἔνδοθεν παρασκευάζοντες μετὰ τῶν ἐσεληλυθότων

de urbis proditione egerant, cum eum venturum ſcirent, et aliquot ex ipſis ad eum clam acceſſiſſent, ipſius adventum obſervabant. Cum autem eum jam adeſſe ſenſiſſent, ad ſe deduxerunt ſeptem viros, qui nulla alia arma praeter pugiones habebant. Tot enim duntaxat ex viginti viris, quibus primum negotium datum fuerat, ingredi non dubitarunt: (Lyſiſtratus vero Olynthius ipſos ducebat) qui cum per murum ad mare vergentem furtim eſſent introgreſſi, et in ſummam arcem (urbs enim in colle ſita erat) aſcendiſſent, milites praeſidiarios, qui in ea erant, interfecerunt; et portulam, quae Canaſtraeum verſus erat, perfregerunt.

111. Braſidas vero cum caeteris quidem copiis aliquantulum progreſſus, quieſcebat: ſed centum peltatos praemiſit, ut, ſimul ac portae aliquae apertae fuiſſent, et ſignum, de quo inter eos convenerat, ſublatum fuiſſet, primi irrumperent. Atque hi quidem, cum mora fieret, et mirarentur, paulatim ad urbem accedebant. Toronaei vero, qui cum *Braſidae militibus jam* ingreſſis in ur-

be rem adornabant, cum portulam perfregiſſent, et portas, quae ad forum ducebant, diffracto vecte aperuiſſent, primum quidem quosdam per portulam circumductos introduxerunt, ut oppidanos rerum quae gerebantur, prorſus ignaros, et a tergo et ab utroque latere repente aggreſſi terrerent. Deinde vero ignis ſignum, quod condictum fuerat, ſuſtulerunt; et per portas, quae ad forum ducebant, jam reliquos peltatos receperunt.

112. Braſidas autem ſigno, de quo inter ipſos convenerat, conſpecto, curſu contendit, cum ſuis copiis excitatis, quae clamore ſimul ſublato metum ingentem oppidanis incuſſerunt. Atque alii quidem protinus per portas irruperunt; alii vero per trabes quadrangulares, quae muro collapſo, qui reficiebatur, ad ſaxa tollenda erant appoſitae. Braſidas igitur, totaque multitudo confeſtim ad ſuperiorem ac eminentiorem urbis partem ſe convertit, quod eam a ſummo et prorſus occupare vellet. Reliqua vero mul-

λαθόντων, ὡς αὐτοῖς ἥ τε πυλὶς διῄρητο, καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν πύλαι, τοῦ μοχλοῦ διακοπέντος, ἀνεῴγοντο, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πυλίδα τινὰς περιαγαγόντες ἐσεκομίσαντο, ὅπως κατὰ νώτου καὶ ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἐν τῇ πόλει οὐδὲν εἰδότας ἐξαπίνης φοβήσειαν· ἔπειτα τὸ σημεῖόν τε τοῦ πυρὸς, ὡς εἴρητο, ἀνέχον, καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πυλῶν τοὺς λοιποὺς ἤδη τῶν πελταστῶν ἐσεδέχοντο.

ρβ'. Καὶ ὁ Βρασίδας, ἰδὼν τὸ ξύνθημα, ἔθει δρόμῳ, ἀναστήσας τὸν στρατὸν, ἐμβοήσαντάς τε ἀθρόον, καὶ ἔκπληξιν πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει παρασχόντας. καὶ οἱ μὲν, κατὰ τὰς πύλας εὐθὺς ἐσέπιπτον. οἱ δὲ, κατὰ δοκοὺς τετραγώνους, αἳ ἔτυχον τῷ τείχει πεπτωκότι καὶ οἰκοδομουμένῳ, πρὸς λίθων ἀνολκὴν προσκείμεναι. Βρασίδας μὲν οὖν καὶ τὸ πλῆθος εὐθὺς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως ἐτράπετο, βουλόμενος κατ' ἄκρας καὶ βεβαίως ἑλεῖν αὐτήν. ὁ δὲ ἄλ-

λος ὅμιλος κατὰ πάντα ὁμοίως ἐσκεδάννυντο.

ριγ΄. Τῶν δὲ Τορωναίων, γιγνομένης τῆς ἁλώσεως, τὸ μὲν πολὺ οὐδὲν εἰδὸς ἐθορυβεῖτο, οἱ δὲ πράσσοντες, καὶ οἷς ταῦτα ἤρεσκε, μετὰ τῶν εἰσελθόντων εὐθὺς ἦσαν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὁπλῖται καθεύδοντες ὡς πεντήκοντα) ἐπειδὴ ᾔσθοντο, οἱ μέν τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσὶν αὐτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν, οἱ μὲν, πεζῇ, οἱ δὲ, ἐς τὰς ναῦς αἳ ἐφρούρουν δύο καταφυγόντες, διασώζονται ἐς τὴν Λήκυθον τὸ φρούριον ὃ εἶχον αὐτοί, καταλαβόντες ἄκρον τῆς πόλεως ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημμένον ἐν στενῷ ἰσθμῷ. κατέφυγον δὲ καὶ τῶν Τορωναίων ἐς αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν σφίσιν ἐπιτήδειοι.

ριδ΄. Γεγενημένης δὲ ἡμέρας ἤδη, καὶ βεβαίως τῆς πόλεως ἐχομένης, ὁ Βρασίδας τοῖς μὲν μετὰ τῶν Ἀθηναίων Τορωναίοις καταπεφευγόσι κήρυγμα ἐποιήσατο, τὸν βουλόμενον, ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐξελθόντα, ἀ-

titudo per omnes partes nullo diſcrimine diſcurrebat.

113. At Toronaeorum, dum urbs caperetur, major quidem pars rerum ignara tumultuabatur, *et vehementer trepidabat.* proditionis vero autores, et quibus haec placebant, ſtatim ſe conjunxerunt cum iis, qui ingreſſi erant. Athenienſes vero (erant enim gravis armaturae milites ad quinquaginta, qui in foro dormiebant) cum hoc ſenſiſſent, aliquot quidem ipſorum, qui in eorum manus inciderant, caeſi ſunt, reliqui vero, partim itinere pedeſtri, partim ad duas naves, quae excubias agebant, fuga ſe recipientes, evaſerunt in Lecythum, praeſidium, quod ipſi tenebant, occupata arce, quae anguſto Iſthmo ad mare intercepta erat. Confugerunt autem ad eos, et Toronaeorum, quotquot eorum erant ſtudioſi.

114. Cum autem dies jam illuxiſſet, et urbs conſtanter teneretur, Braſidas Toronaeis quidem, qui ad Athenienſes confugerant, et cum ipſis erant, per caduceatorem edixit, ut quisquis vellet, ad ſua egreſſus, ſine metu in civitate ex patriis inſtitutis vi-

veret. Athenienſes vero, caduceatore ad eos miſſo, accepta fide, et ſua absportantes, Lecytho, quippe quod Chalcidenſium eſſet, exire juſſit. Illi vero ſe quidem *locum* non deſerturos dixerunt: ſed tamen poſtularunt, ut ſibi per unius diei ſpatium ad ſuorum cadavera ſuscipienda fidem daret. Hic vero fide publica interpoſita duos *dies ipſis* conceſſit. His autem *diebus* et ipſe vicina aedificia firmavit, et Athenienſes ſua. Et concilio Toronaeorum coacto, iisdem verbis apud ipſos, quibus et apud Acanthios, eſt uſus: ' non eſſe aequum, eos, qui ſecum ' de urbe dedenda transegiſſent, exiſtimari ' aut *caeteris* deteriores, aut proditores eſ' ſe. nec enim pecuniis inductos hoc feciſſe, ' ut civitatem in ſervitutem redigerent, ſed ' publici commodi cauſa, ut eam in liberta' tem vindicarent: nec *aequum eſſe*, eos qui ' participes non exſtitiſſent, exiſtimare *ſe* ' non iisdem *bonis* fruituros, *quibus illi,* ' *quorum opera urbs dedita fuiſſet.* ſe enim ' *eo* veniſſe *dicebat* non ad perdendam civi' tatem, aut aliquem privatum. Idcirco au' tem ſe edictum propoſuiſſe illis, qui ad

δεῶς πολιτεύειν. τοῖς δὲ Αθηναίοις κήρυκα προσπέμψας, ἐξιέναι ἐκέλευεν ἐκ τῆς Ληκύθου ὑποσπόνδους, καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας, ὡς οὔσης Χαλκιδέων. οἱ δὲ, ἐκλείψειν μὲν οὐκ ἔφασαν, σπείσασθαι δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἡμέραν τοὺς νεκροὺς ἀνελέσθαι. ὁ δὲ, ἐσπείσατο δύο. ἐν ταύταις δὲ αὐτός τε τὰς ἐγγὺς οἰκίας ἐκρατύνατο, καὶ Αθηναῖοι τὰ σφέτερα. καὶ ξύλλογον τῶν Τορωναίων ποιήσας, ἔλεξε τοῖς ἐν τῇ Ακάνθῳ παραπλήσια· ‘ ὅτι οὐ δί-
‘ καιον εἴη οὔτε τοὺς πράξαντας πρὸς
‘ αὐτὸν τὴν λῆψιν τῆς πόλεως, χείρους,
‘ οὐδὲ προδότας ἡγεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ
‘ δουλείᾳ, οὐδὲ χρήμασι πεισθέντας δρᾶ-
‘ σαι τοῦτο, ἀλλ᾽ ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ ἐλευ-
‘ θερίᾳ τῆς πόλεως· οὔτε τοὺς μὴ μετα-
‘ σχόντας οἴεσθαι μὴ τῶν αὐτῶν τεύξε-
‘ σθαι. ἀφῖχθαι γὰρ οὐ διαφθερῶν οὔ-
‘ τε πόλιν, οὔτε ἰδιώτην οὐδένα. τὸ δὲ
‘ κήρυγμα ποιήσασθαι τούτου ἕνεκα τοῖς

' παρ' Ἀθηναίους καταπεφευγόσιν, ὡς ἡ-
' γούμενος ἐδὲν χεῖρες τῇ ἐκείνων φιλίᾳ·
' οὐδ' ἂν σφῶν πειρασαμένους αὐτοὺς,
' τῶν Λακεδαιμονίων δοκεῖν ἧσσον, ἀλλὰ
' πολλῷ μᾶλλον, ὅσῳ δικαιότερα πράσ-
' σουσιν, εὔνους ἂν σφίσι γενέσθαι. ἀπει-
' ρίᾳ δὲ νῦν πεφοβῆσθαι. τούς τε πάν-
' τας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευεν ὡς βε-
' βαίες τε ἐσομένους ξυμμάχους, καὶ τὸ
' ἀπὸ τῦδε ἤδη ὅ, τι ἂν ἁμαρτάνωσιν, αἰ-
' τίαν ἕξοντας. τὰ δὲ πρότερα οὐ σφεῖς
' ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἐκείνες μᾶλλον ὑπ' ἄλ-
' λων κρειασόνων. καὶ ξυγγνώμην εἶναι εἴ-
' τι ἠναντιῦντο.'

ριέ. Καὶ ὁ μὲν, τοιαῦτα εἰπὼν, καὶ παραθαρσύνας, διεξελθόντων τῶν σπονδῶν, τὰς προσβολὰς ἐποιεῖτο τῇ Ληκύθῳ. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἠμύνοντό τε ἐκ φαύλου τειχίσματος, καὶ ἀπ' οἰκιῶν ἐπάλξεις ἐχουσῶν. καὶ μίαν μὲν ἡμέραν ἀπεκρέσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μηχανῆς μελλέσης προσάξεσθαι

'Athenienſes confugerant, quod *eos caete-* '*ris* haud deteriores cenſeret, ob amiciti- 'am, quae ipſis cum illis interceſſiſſet. ne- 'que ſe exiſtimare ipſos, ubi periculum fe- 'cerint ipſorum Lacedaemoniorum, minus 'benevolos ipſis fore: ſed multo magis, 'quanto magis ſe viros aequos praeſtant. 'jam vero *illos* propter imperitiam, *quod* '*Lacedaemoniorum, ipſorumque fidei nullum* '*periculum adhuc feciſſent,* territos fuiſſe '*dicebat.* Omnes autem hortabatur, ut *ani-* '*mis* ſe praepararent ad ſocietatem conſtan- 'ter tuendam, et ad omnium eorum, quae 'jam poſthac peccarent, culpam ſuſtinen- 'dam. nam quod ad res praeteritas attine- 'ret, nulla injuria ſe affectos eſſe, ſed illos 'potius ab aliis potentioribus; et ſi quid *ſi-* '*bi* fuiſſent adverſati, veniam *ipſis* eſſe dan- 'dam.

115. Hic igitur, cum haec dixiſſet, eosque bono animo eſſe juſſiſſet: ubi fidei datae tempus praeteriit, Lecythum oppugnare coepit. Athenienſes vero e munitione parum firma, et ex aedificiis pinnas habentibus ſeſe defendebant. Et unum quidem diem propulſarunt. Poſtridie vero, cum adverſarii

machinam ipſis eſſent admoturi, ex qua ignem in ligneas munitiones injicere in animo habebant; cumque exercitus jam acceſſiſſet ad eam partem, ad quam potiſſimum *Athenienſes* machinam ab ipſis admotum iri putabant, et qua *munitio* maxime expugnari poterat, ligneam turrim aedificio impoſitam *ei* oppoſuerunt, et multas aquae amphoras, et dolia, et ingentia ſaxa *eo* comportarunt. multique mortales *illuc* aſcenderunt. Aedificium autem, quod onus ſuscepiſſet gravius, quam quod ſustinere poſſet, repente disruptum eſt; editoque ingenti fragore, Athenienſes quidem, qui prope erant, et rem cernebant, majore dolore, quam metu affecit. Qui vero procul aberant, praecipue vero remotiſſimi quique, exiſtimantes, munitionem ab illa parte jam eſſe captam, fuga ad mare et ad naves contenderunt.

116. Braſidas vero, cum animadvertiſſet, ipſos *propugnaculi* pinnas deſeruiſſe, et videret id quod acciderat, cum ſuis copiis irruens, munitionem confeſtim capit; et quotquot in ea deprehendit, interfecit. Tunc Athenienſes quidem, cum hoc modo locum

αὐταῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἀφ' ἧς πῦρ ἐνήσειν διενοοῦντο ἐς τὰ ξύλινα παραφράγματα, καὶ προσιόντος ἤδη τοῦ στρατεύματος ᾗ ᾤοντο μάλιστα αὐτοὺς προσκομιεῖν τὴν μηχανὴν, καὶ ἣν ἐπιμαχώτατον, πύργον ξύλινον ἐπ' οἴκημα ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος ἀμφορέας πολλοὺς καὶ πίθους ἀνεφόρησαν, καὶ λίθους μεγάλους· ἄνθρωποί τε πολλοὶ ἀνέβησαν. τὸ δὲ οἴκημα, λαβὸν μεῖζον ἄχθος, ἐξαπίνης κατερράγη· καὶ ψόφου πολλοῦ γενομένου, τοὺς μὲν ἐγγὺς καὶ ὁρῶντας τῶν Ἀθηναίων ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν. οἱ δὲ ἄπωθεν, καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου, νομίσαντες ταύτῃ ἑαλωκέναι ἤδη τὸ χωρίον, φυγῇ ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ὥρμησαν.

ρις΄. Καὶ ὁ Βρασίδας ὡς ᾔσθετο αὐτοὺς ἀπολείποντάς τε τὰς ἐπάλξεις, καὶ τὸ γιγνόμενον ὁρῶν, ἐπιφερόμενος τῷ στρατῷ, εὐθὺς τὸ τείχισμα λαμβάνει· καὶ ὅσους ἐγκατέλαβε, διέφθειρε. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τοῖς

τε πλοίοις κ) ταῖς ναυσὶ, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλιπόντες τὸ χωρίον, ἐς Παλλήνην διεκομίσθησαν. ὁ δὲ Βρασίδας (ἔςι γὰρ ἐν τῇ Λη κύθῳ Αθηνᾶς ἱερὸν, κ) ἔτυχε κηρύξας ὅτε ἔμελλε προσβάλλειν, τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τȣ̃ τείχȣς, τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίȣ δώσειν) νομίσας ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἢ ἀνθρωπείῳ τὴν ἅλωσιν γενέσθαι, τάς τε τριάκοντα μνᾶς τῇ θεῷ ἀπέδωκεν ἐς τὸ ἱερὸν, κ) τὴν Λήκυθον καθελὼν, κ) ἀνασκευάσας, τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν. καὶ ὁ μὲν τὸ λοιπὸν τȣ̃ χειμῶνος ἅ, τε εἶχε τῶν χωρίων καθίςατο, κ) τοῖς ἄλλοις ἐπεβούλευε. κ) τȣ̃ χειμῶνος διελθόντος, ὄγδοον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ.

ριζ'. Λακεδαιμόνιοι δὲ κ) Αθηναῖοι, ἅμα ἦρι τȣ̃ ἐπιγιγνομένου θέρȣς, εὐθὺς ἐκεχειρίαν ἐποιήσαντο ἐνιαύσιον, νομίσαντες, Αθηναῖοι μὲν, οὐκ ἂν ἔτι τὸν Βρασίδαν σφῶν προσαποςῆσαι ȣ̓δὲν, πρὶν παράσκευάσαιντο καθ' ἡσυχίαν, κ) ἅμα εἰ καλῶς

illum deſeruiſſent, navigiis navibusque Pallenen ſe receperunt. Braſidas vero (nam in Lecytho erat Palladis templum, et, cum eam eſſet oppugnaturus, per praeconis vocem edixerat, ſe triginta argenti minas ei daturum, qui primus murum conſcendiſſet) ratus illum locum aliqua alia quam humana ratione captam, cum illas triginta minas Deae ad templum *aedificandum* dedit, tum etiam everſa Lecytho, eaque refecta, totum ejus ſolum *illi* dicavit. Atque hic quidem reliquum hyemis tempus conſumſit tum in locis, quae tenebat, ſtabiliendis, tum in clandeſtinis conſiliis ineundis, quibus alia in ſuam poteſtatem redigeret. Hac autem hyeme exacta, octavus belli annus exceſſit.

117. Ineunte autem ſequentis aeſtatis vere, Lacedaemonii et Athenienſes ſtatim annuas inducias fecerunt: Athenienſes quidem, quod exiſtimarent, Braſidam nullam praeterea ſuorum *ſociorum* civitatem ad defectionem faciendam amplius impulſurum, priusquam ad bellum ſe per otium comparaſſent; ſimul etiam, ſi res ſibi feliciter ſuc-

cederet, ſe compoſitionem diuturniorem facturos: Lacedaemonii vero, quod putarent Athenienſes ea metuere, quae reapſe metuebant, datoque malorum ac miſeriarum laxamento, ubi *pacis* periculum feciſſent, majore compoſitionis faciendae deſiderio flagraturos, ſibique reſtitutis viris, *quos in inſula Sphacteria ceperant*, ad pacem vel diuturniorem faciendam promtiores futuros. Plurimi enim faciebant ſuos cives recuperare, dum Braſidas adhuc rem feliciter gereret. Nam ſi ipſe majores progreſſus feciſſet, et res aequaſſet, futurum erat, ut his quidem *ſuis civibus* privarentur, cum illis vero *Athenienſibus* aequis viribus certantes, belli fortunam periclitarentur, illosque fortaſſe vincerent. Induciae igitur inter ipſos ipſorumque ſocios factae ſunt, in haec verba.

118. ‘ Quod ad templum atque oraculum Apollinis Pythii attinet, nobis placet, ‘ ut qui velit, ſine fraude et ſine metu ex ‘ patriis inſtitutis *eo* utatur. Atque Lacedaemoniis quidem, eorumque ſociis, qui ‘ adſunt, haec placent. Dixerunt autem, ſe

σφίσιν ἔχοι, καὶ ξυμβῆναι τὰ πλείω· Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ἡγούμενοι ἅπερ ἔδεισαν φοβεῖσθαι, καὶ γενομένης ἀνακωχῆς κακῶν καὶ ταλαιπωρίας, μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοὺς πειρασαμένους, ξυναλλαγῆναί τε, καὶ τοὺς ἄνδρας σφίσιν ἀποδόντας, σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ ἐς τὸν πλείω χρόνον. τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας περὶ πλείονος ἐποιοῦντο κομίσασθαι, ὡς ἔτι Βρασίδας εὐτύχει· καὶ ἔμελλον, ἐπὶ μεῖζον χωρήσαντος αὐτοῦ, καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος, τῶν μὲν στέρεσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ ἴσου ἀμυνόμενοι, κινδυνεύσειν καὶ κρατήσειν. γίγνεται οὖν ἐκεχειρία αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις, ἥδε.

ριη΄. ‘ΠΕΡΙ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου
‘ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου, δοκεῖ ἡμῖν
‘ χρῆσθαι τὸν βουλόμενον ἀδόλως καὶ ἀδεῶς
‘ κατὰ τοὺς πατρίους νόμους. τοῖς μὲν Λα-
‘ κεδαιμονίοις ταῦτα δοκεῖ, καὶ τοῖς ξυμμά-
‘ χοις τοῖς παροῦσι· Βοιωτοὺς δὲ καὶ Φωκέας

πείσειν φασὶν ἐς δύναμιν προσκηρυκευόμενοι. περὶ δὲ τῶν χρημάτων τοῦ θεοῦ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως τοὺς ἀδικοῦντας ἐξευρήσωμεν, ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς, καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι πάντες. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις, ἐὰν σπονδὰς ποιῶνται οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῆς αὑτῶν μένειν ἑκατέρους, ἔχοντας ἅπερ νῦν ἔχομεν· τοὺς μὲν, ἐν τῷ Κορυφασίῳ, ἐντὸς τῆς Βουφράδος καὶ τοῦ Τομέως μένοντας· τοὺς δὲ, ἐν Κυθήροις, μὴ ἐπιμισγομένους ἐς τὴν ξυμμαχίαν, μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς, μήτε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς· τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ καὶ Μινώᾳ, μὴ ὑπερβαίνοντας τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν Πυλῶν τῶν παρὰ τοῦ Νίσου ἐπὶ τὸ Ποσειδώνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου, εὐθὺς ἐπὶ τὴν γέφυραν τὴν ἐς Μίνωαν. μηδὲ Μεγαρέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ὑπερβαίνειν

'Boeotis et Phocenſibus *hoc* pro virili par-
'te perſuaſuros, caduceatore *ad ipſos* miſ-
'ſo: Quod vero attinet ad Dei pecuniam,
'operam dare *placet*, ut fontes comperia-
'mus, patriis inſtitutis utentes *utrique*, et
'nos et vos, et ex aliis, quicunque volue-
'rint, omnes patriis inſtitutis utentes. De
'his igitur placuit Lacedaemoniis, caeteris-
'que eorum ſociis (ſi Athenienſes pacem
'faciant) ut utrique in ſuo maneant, reti-
'nentes *ea*, quae nunc habemus. hi qui-
'dem *Lacedaemonii* in Coryphaſio inter Bu-
'phradem et Tomeum manentes. hi vero
'*Athenienſes* in Cytheris, ita ut neutri cum
'alteris ſocietate ſeſe permiſceant, neque
'nos cum ipſis, neque ipſi nobiscum com-
'mercium habeant. Qui vero ſunt in Niſaea
'et Minoa, ne tranſeant viam, quae eſt
'a Pylis ad Niſi *ſacellum et* ad Neptuni de-
'lubrum, et a Neptuni delubro ad pontem,
'qui Minoam ſpectat. Neque Megarenſes e-
'orumque ſocii hanc viam tranſeant, et in-
'ſulam, quam Athenienſes ceperunt, neutri-

' que cum alteris ultro citroque commerci-
' um habeant: eaque *Megarenſes* retineant,
' quaecunque in Troezene nunc habent, et
' de quibuscunque inter ipſos et Athenien-
' ſes convenit. utque mari utantur cum per
' omnes agri ſui partes, tum per eas, quae
' ad ipſorum ſocios pertinent. Item ut La-
' cedaemonii eorumque ſocii navigent navi
' non longa: ſed alio navigio, quod remis
' agatur, et ad quingentorum talentorum
' pondus vehat. Item ut caduceatori, et le-
' gatis, eorumque comitibus, quotcunque
' *ipſis* placuerit belli finiendi et controver-
' ſiarum cauſa, in Peloponneſum aut Athe-
' nas euntibus ac redeuntibus, terra mari-
' que foedera ſint. Interea vero neutri trans-
' fugas, aut liberum, aut ſervum recipiant.
' Item ut et a vobis apud nos et a nobis a-
' pud vos cauſa dicatur ex patriis inſtitutis,
' ut controverſiae jure, ſine bello diriman-
' tur. Atque Lacedaemoniis quidem eorum-
' que ſociis haec placent. Quod ſi quid aut

‘ τὴν ὁδὸν ταύτην, καὶ τὴν νῆσον ἥνπερ ἔ-
‘ λαβον οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντας, μήτε ἐπιμισ-
‘ γομένους μηδετέρους μηδετέρωσε· καὶ τὰ ἐν
‘ Τροιζῆνι ὅσαπερ νῦν ἔχουσι, καὶ οἷα ξυνέθεν-
‘ το πρὸς Ἀθηναίους· καὶ τῇ θαλάσσῃ χρω-
‘ μένους, ὅσα ἂν κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ
‘ τὴν ξυμμαχίαν. Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
‘ ξυμμάχους πλεῖν μὴ μακρᾷ νηῒ, ἄλλῳ δὲ
‘ κωπήρει πλοίῳ, ἐς πεντακόσια τάλαντα
‘ ἄγοντι μέτρα. κήρυκι δὲ, καὶ πρεσβείᾳ, καὶ
‘ ἀκολούθοις ὁπόσοις ἂν δοκῇ περὶ καταλύ-
‘ σεως τοῦ πολέμου, καὶ δικῶν, ἐς Πελοπόν-
‘ νησον καὶ Ἀθήναζε σπονδὰς εἶναι ἰοῦσι καὶ
‘ ἀπιοῦσι, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν.
‘ τοὺς δὲ αὐτομόλους μὴ δέχεσθαι ἐν τούτῳ
‘ τῷ χρόνῳ, μήτε ἐλεύθερον, μήτε δοῦλον,
‘ μήτε ὑμᾶς, μήτε ἡμᾶς. δίκας τε διδόναι
‘ ὑμᾶς τε ἡμῖν, καὶ ἡμᾶς ὑμῖν κατὰ τὰ
‘ πάτρια, τὰ ἀμφίλογα δίκῃ διαλύοντας
‘ ἄνευ πολέμου. τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις
‘ καὶ τοῖς ξυμμάχοις ταῦτα δοκεῖ· εἰ δὲ

‘ τι ὑμῖν εἴτε καλλιώτερον, εἴτε δικαιό-
‘ τερον τούτων δοκεῖ εἶναι, ἰόντες ἐς Λακε-
‘ δαίμονα διδάσκετε. οὐδενὸς γὰρ ἀποςήσον-
‘ ται ὅσα ἂν δίκαια λέγητε, οὔτε οἱ Λακε-
‘ δαιμόνιοι, οὔτε οἱ ξύμμαχοι. οἱ δὲ ἰόντες,
‘ τέλος ἔχοντες ἰόντων, ᾗπερ ϗ ὑμεῖς ἡμᾶς
‘ κελεύετε. αἱ δὲ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται.
‘ ἔδοξε τῷ δήμῳ. Ακάμαντις ἐπρυτάνευε,
‘ Φαίνιππος ἐγραμμάτευε, Νικιάδης ἐπε-
‘ ςάτει. Λάχης εἶπε, τύχῃ ἀγαθῇ τῇ
‘ Αθηναίων, ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν, κα-
‘ θὰ ξυγχωροῦσι Λακεδαιμόνιοι, ϗ οἱ ξύμ-
‘ μαχοι αὐτῶν· ϗ ὡμολόγησαν ἐν τῷ δή-
‘ μῳ τὴν ἐκεχειρίαν εἶναι ἐνιαυτόν. ἄρ-
‘ χειν δὲ τήνδε τὴν ἡμέραν, τετράδα ἐπὶ
‘ δέκα τοῦ Ελαφηβολιῶνος μηνός. ἐν τούτῳ
‘ τῷ χρόνῳ ἰόντας ὡς ἀλλήλους πρέσβεις
‘ ϗ κήρυκας, ποιεῖσθαι τοὺς λόγους καθότι
‘ ἔςαι ἡ κατάλυσις τοῦ πολέμου. ἐκκλη-
‘ σίαν δὲ ποιήσαντας τοὺς ςρατηγοὺς ϗ τοὺς
‘ πρυτάνεις, πρῶτον περὶ τῆς εἰρήνης βου-

'honeſtius, aut juſtius his eſſe vobis vide-
'tur, Lacedaemonem profecti docete. nihil
'enim eorum, quae juſta eſſe demonſtrari-
'tis, aut Lacedaemonii, aut eorum ſocii re-
'cuſabunt. Qui autem *eo* proficiſcentur,
'proficiſcantur cum *abſoluta rei arbitratu*
'*ſuo transigendae* autoritate, quemadmo-
'dum vos quoque nos *facere* jubetis. Haec
'autem foedera ad annum durabunt. *ita*
'placuit populo. Senatores Acamantidis tri-
'bus Prytanes erant, Phaenippus ſcriba e-
'rat, Niciades Epiſtates. Laches pronunti-
'avit, Quod felix fauſtumque ſit Atheni-
'enſi populo, inducias fieri, prout Lacedae-
'monii, eorumque ſocii conſentiunt. Et
'*magiſtratus* inducias annuas eſſe coram po-
'pulo ſpoponderunt. Harum autem initi-
'um fieri ab hoc die, qui eſt decimus quar-
'tus menſis Elaphebolionis. Hoc interim
'tempore utrorumque legatos, atque cadu-
'ceatores, invicem adeuntes, tractare qua
'ratione bellum ſedari poſſit. Concione au-
'tem ab imperatoribus et Praetoribus ad-
'vocata, primum populum Athenienſem de

‘ pace conſultare, prout *ad ipſum* legatio ‘ de bello ſedando venerit. Et primo quo‘ que tempore legatos, qui aderunt, factis ‘ induciis apud populum ſpondere, ſe an‘ num integrum induciarum conventis ſta‘ turos.’

119. Atque haec ſunt pacta et conventa, quae inter Lacedaemonios et Athenienſes ac utrorumque ſocios facta, ac de communi utrorumque ſententia jurata fuerunt; Geraſtii apud Lacedaemonios menſis die duodecimo. Horum autem pactorum et conventorum autores *ac ſponſores* exſtiterunt ex Lacedaemoniis iſti, Taurus Echetimidae, Athenaeus Pericleidae, Philocharidas Eryxidaïdae. Ex Corinthiis, Aeneas Ocytae, Euphamidas Ariſtonymi. Ex Sicyoniis, Damotimus Naucratis, Onaſimus Megaclis. Ex Megarenſibus, Nicaſus Cecali, Menecrates Amphidori. Ex Epidauriis, Amphias Eupaeidae. Ex Athenienſibus Imperatores, Nicoſtratus Diotrephis, Nicias Nicerati, Autocles Tolmaei *filius*. Atque hae quidem induciae factae ſunt, et quamdiu du-

‘ λεύσασθαι Ἀθηναίους, καθότι ἂν εἰσίῃ ἡ ‘ πρεσβεία περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ πο- ‘ λέμου. σπείσασθαι δὲ αὐτίκα μάλα τὰς ‘ πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ τὰς παρούσας, ἦ ‘ μὴν ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνι- ‘ αυτόν.’

ρθ'. Ταῦτα ξυνέθεντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὡμολόγησαν καὶ οἱ ξύμμαχοι Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις, μηνὸς ἐν Λακεδαίμονι Γεραςίου ὠδεκάτῃ. ξυνετίθεντο δὲ καὶ ἐσπένδοντο Λακεδαιμονίων μὲν, οἵδε, Ταῦρος Ἐχετιμίδα, Ἀθήναιος Περικλείδα, Φιλοχαρίδας Ἐρυξιδαΐδα. Κορινθίων δὲ, Αἰνέας Ὠκύτου, Εὐφαμίδας Ἀριςωνύμου. Σικυωνίων δὲ, Δαμότιμος Ναυκράτους, Ὀνάσιμος Μεγακλέους· Μεγαρέων δὲ, Νίκασος Κεκάλου, Μενεκράτης Ἀμφιδώρου· Ἐπιδαυρίων δὲ, Ἀμφίας Εὐπαΐδα. Ἀθηναίων δὲ οἱ ςρατηγοὶ, Νικόςρατος Διϊτρέφους, Νικίας Νικηράτου, Αὐτοκλῆς Τολμαίου. Ἡ μὲν δὴ ἐκεχειρία, αὕτη ἐγένετο, καὶ ξυνήεσαν ἐν

αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν διὰ παντὸς ἐς λόγȣς.

ρκ΄. Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας αἷς ἐπήρχοντο, Σκιώνη ἐν τῇ Πελλήνῃ πόλις ἀπέςη ἀπ᾽ Αθηναίων πρὸς Βρασίδαν. φασὶ δὲ οἱ Σκιωναῖοι, Πελληνῆς μὲν εἶναι ἐκ Πελοποννήσου, πλέοντας δ᾽ ἀπὸ Τροίας σφῶν τȣ̀ς πρώτȣς καἰενεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τȣ̃το, τῷ χειμῶνι ᾧ ἐχρήσαντο Αχαιοὶ, ϗ αὐτȣ̃ οἰκῆσαι. ἀποςᾶσι δ᾽ αὐτοῖς ὁ Βρασίδας διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν Σκιώνην, τριήρει μὲν φιλίᾳ προπλεȣ́σῃ, αὐτὸς δὲ ἐν κελητίῳ ἄπωθεν ἐφεπόμενος, ὅπως εἰ μέν τινι τȣ̃ κέλητος μείζονι πλοίῳ περιτυγχάνοι, ἡ τριήρης ἀμύνοι αὐτῷ ἀντιπάλȣ δὲ ἄλλης τριήρȣς ἐπιγενομένης, ȣ̓ πρὸς τὸ ἔλασσον νομίζων τρέψεσθαι, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν ναῦν, ϗ ἐν τȣ́τῳ αὐτὸν διασώσειν. περαιωθεὶς δὲ, ϗ ξύλλογον ποιήσας τῶν Σκιωναίων, ἔλεγεν ἅ, τε ἐν τῇ Ακάνθῳ ϗ Τορώνῃ· ϗ προσέτι φάσκων ἀξιωλάτȣς αὐ-

rarunt, *utrique* in colloquium de rerum majorum foederibus perpetuo venerunt.

120. Per hos autem dies, quibus *alteri ad alteros* adibant, Scione apud Pellenen civitas ab Athenienſibus ad Braſidam defecit. Scionaei autem ſe Pellenenſes quidem eſſe dicunt, ex Peloponneſo *oriundos*; ſed ſuos majores, cum a Troja navigarent, tempeſtate, qua Achivi jactati fuerunt, in eum locum delatos fuiſſe, ibique ſedes poſuiſſe. Cum autem illi defeciſſent, Braſidas noctu Scionem trajecit, triremi quidem ſocia praeeunte, ipſe vero celoce vectus eminus *eam* ſequens, ut, ſi forte in aliquod navigium *ſua* celoce majus incideret, triremis opem ipſi ferret: ſi vero alia pari magnitudine triremis adveniſſet, exiſtimabat *illam* non recta venturam contra minus *navigium*, ſed contra triremem, et ſe interea ſaluti ſuae conſulturum. Cum autem *eo* trajeciſſet, et Scionaeorum concionem advocaſſet, eadem *ibi* dixit, quae et Acanthi, et Toronae. Addebat praeterea ipſos maxima laude dignos

eſſe, qui, cum Pellene in Iſthmo ab Athenienſibus Potidaeam tenentibus ſit intercepta, cumque nihil aliud ſint, quam inſulani, tamen ſua ſponte ad libertatem transierint, neque per ignaviam exſpectarint, ut ſibi neceſſitas imponeretur, qua manifeſtum domeſticum bonum ſequi cogerentur. Hoc autem argumento eſſe, ipſos vel ad quodvis aliud ſummum discrimen fortiter ſubeundum paratos fore, ſi res ex animi ſententia conſtituantur: ac re vera ſe fideliſſimos Lacedaemoniorum amicos illos exiſtimaturum eſſe, et aliis honoribus affecturum.

121. Scionaei autem hujus verbis elati ſunt, omnesque pariter animis confirmati, vel illi, quibus ante res, quae gerebantur, minime placebant, et bellum alacriter ferre conſtituerunt, et Braſidam cum aliis rebus honorifice acceperunt, tum etiam publice quidem aurea corona redimierunt, ut Graeciae liberatorem, privatim vero taeniis coronabant, et ad *ipſum* ut ad athletam *victorem officii cauſſa* accedebant. Ille vero con-

τὰς εἶναι ἐπαίνȣ· οἵτινες, τῆς Πελλήνης ἐν τῷ ἰσθμῷ ἀπειλημμένης ὑπὸ Ἀθηναίων Ποτίδαιαν ἐχόντων, κ̀ ὄντες ȣδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται, αὐτεπάγγελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, κ̀ ȣ̓κ ἀνέμειναν ἀτολμίᾳ ἀνάγκην σφίσι προσγενέσθαι περὶ τȣ̃ φανερῶς οἰκείȣ ἀγαθȣ̃, σημεῖόν τ' εἶναι τȣ̃ κ̀ ἄλλο τι ἂν αὐτὰς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομεῖναι, εἰ τεθήσεται κατὰ νȣ̃ν τὰ πράγματα· πιστοτάτȣς τε τῇ ἀληθείᾳ ἡγήσεσθαι αὐτὰς Λακεδαιμονίων φίλȣς, κ̀ τἄλλα τιμήσειν.

ρκα'. Καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι, ἐπήρθησάν τε τοῖς λόγοις, κ̀ θαρσήσαντες πάντες ὁμοίως, κ̀ οἷς πρότερον μὴ ἤρεσκε τὰ πρασσόμενα, τόν τε πόλεμον διενοȣ̃ντο προθύμως οἴσειν, κ̀ τὸν Βρασίδαν τά τ' ἄλλα καλῶς ἐδέξαντο, κ̀ δημοσίᾳ μὲν, χρυσῷ στεφάνῳ ἀνέδησαν, ὡς ἐλευθερȣ̃ντα τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ, ἐταινίȣν τε, κ̀ προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῇ. ὁ δὲ, τό, τε παραυτίκα φυλα-

κήν τινα αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν, διέβη πάλιν. καὶ ὕστερον ϛ πολλῷ στρατιὰν πλείω ἐπεραίωσε, βϛλόμενος μετ' αὐτῶν τῆς τε Μένδης καὶ τῆς Ποτιδαίας ἀποπειρᾶσαι· ἡγϛμενος καὶ τϛς Ἀθηναίϛς βοηθῆσαι ἂν ὡς ἐς νῆσον, καὶ βϛλόμενος φθάσαι. καί τι καὶ αὐτῷ ἐπράσσετο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι. καὶ ὁ μὲν ἔμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύταις.

ρκϛ'. Ἐν τούτῳ δὲ, τριήρει οἱ τὴν ἐκεχειρίαν περιαγγέλλοντες ἀφικνϛνται παρ' αὐτὸν, Ἀθηναίων μὲν, Ἀριστώνυμος, Λακεδαιμονίων δὲ, Ἀθήναιος. καὶ ἡ μὲν στρατιὰ πάλιν διέβη ἐς Τορώνην· οἱ δὲ τῷ Βρασίδᾳ ἀνήγγελλον τὴν ξυνθήκην· καὶ ἐδέξαντο πάντες οἱ ἐπὶ Θρᾴκης ξύμμαχοι Λακεδαιμονίων τὰ πεπραγμένα. Ἀριστώνυμος δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις καθήνει, Σκιωναίϛς δὲ αἰσθόμενος ἐκ λογισμϛ τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφεστήκοιεν, ϛκ ἔφη ἐνσπόνδους ἔσεσθαι. Βρασίδας δὲ ἀντέλεγε πολλὰ, ὡς

feſtim, quodam *non magno* praeſidio apud ipſos relicto, retro abiit. Nec multo poſt exercitum majorem *eo* trajecit, quod Menden et Potidaeam cum ipſis tentare vellet: exiſtimans et Athenienſes ad opem ipſis ferendam venturos, quippe quod inſulam incolerent, eosque antevertere cupiens. Quin etiam nonnullos in his civitatibus ad proditionem ſolicitabat. Atque ille quidem has civitates aggreſſurus erat.

122. Sed interea ad eum veniunt cum triremi, qui inducias renuntiarent, ex Athenienſibus, Ariſtonymus, ex Lacedaemoniis, Athenaeus. Atque exercitus quidem Toronam reverſus eſt. Legati vero conventa Braſidae renunciarunt. Univerſi autem Lacedaemoniorum ſocii, qui in Thracia erant, res geſtas comprobarunt. Ariſtonymus autem caeteris quidem aſſentiebatur; ſed Scionaeos, quos ex dierum ſupputatione poſt initas inducias defeciſſe animadvertebat, foederis participes fore negabat. Braſidas vero contra multis verbis affirmabat, *Scionem* prius *defectionem feciſſe*, nec urbem dimittere volebat. Cum autem Ariſtonymus

haec de ipſis *Scionaeis* Athenas renunciaſſet, Athenienſes ad bellum Scionae confeſtim inferendum *animis* erant parati. Lacedaemonii vero, legatis *ad Athenienſes* miſſis, dicebant ipſos foedera violaturos, *ſi bellum Scionaeis inferrent*, urbemque *Scionam* ſibi vendicabant, fidem Braſidae habentes. Et parati erant ad judicio de ipſa disceptandum. Illi vero judicio quidem *controverſiam committere, et rem in discrimen adducere, ac* periclitari nolebant, ſed primo quoque tempore bellum *Scionae* inferre *volebant*: irati quod jam vel inſularum incolae a ſe defectionem ſibi faciendam cenſerent, terreſtri Lacedaemoniorum potentia nihil *ipſis in rebus maritimis* profutura freti. Et profecto quod de defectione dicebatur, magis verum erat, quam vel ipſi Athenienſes cenſerent. Nam Scionaei duobus poſt *factas inducias* diebus defecerant. Confeſtim autem in Cleonis ſententiam decretum fecerunt de expugnandis occidendisque Scionaeis; et a caeteris *belli partibus* abſtinentes, *ad hanc unam ſe converterunt, et* ad hoc *peragendum* ſe praeparare coeperunt.

πρότερον, καὶ οὐκ ἀφίει τὴν πόλιν. ὡς δ' ἀπήγγελλεν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἀριστώνυμος περὶ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι εὐθὺς ἕτοιμοι ἦσαν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Σκιώνην. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, πρέσβεις πέμψαντες, παραβήσεσθαι ἔφασαν αὐτοὺς τὰς σπονδάς, καὶ τῆς πόλεως ἀντεποιοῦντο, Βρασίδᾳ πιστεύοντες. δίκῃ τε ἕτοιμοι ἦσαν περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι. οἱ δὲ, δίκῃ μὲν οὐκ ἤθελον κινδυνεύειν, στρατεύειν δὲ ὡς τάχιστα. ὀργὴν ποιούμενοι εἰ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη ὄντες ἀξιοῦσι σφῶν ἀφίστασθαι, τῇ κατὰ γῆν Λακεδαιμονίων ἰσχύϊ ἀνωφελεῖ πιστεύοντες. εἶχε δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀποστάσεως μᾶλλον ἢ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδικαίουν. δύο γὰρ ἡμέραις ὕστερον ἀπέστησαν οἱ Σκιωναῖοι. ψήφισμά τ' εὐθὺς ἐποιήσαντο, Κλέωνος γνώμῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτεῖναι. καὶ τἆλλα ἡσυχάζοντες, ἐς τοῦτο παρεσκευάζοντο.

ρκγ΄. Ἐν τούτῳ δὲ Μένδη ἀφίςαται αὐτῶν, πόλις ἐν τῇ Παλλήνῃ, Ἐρετριέων ἀποικία. ϰ) αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Βρασίδας, οὐ νομίζων ἀδικεῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ φανερῶς προσεχώρησαν. ἔςι γὰρ ἃ καὶ αὐτὸς ἐνεκάλει τοῖς Ἀθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδάς. διὸ καὶ οἱ Μενδαῖοι μᾶλλον ἐτόλμησαν, τήν τε τῦ Βρασίδου γνώμην ὁρῶντες ἑτοίμην, τεκμαιρόμενοι καὶ ἀπὸ τῆς Σκιώνης, ὅτι οὐ προὐδίδου. καὶ ἅμα τῶν πρασσόντων σφίσιν ὀλίγων τε ὄντων, καὶ ὡς τότε ἐμέλλησαν, ὐκέτι ἀνέντων, ἀλλὰ περὶ σφίσιν αὐτοῖς φοβȣμένων τὸ κατάδηλον, καὶ καταβιασαμένων παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, εὐθὺς πυθόμενοι, πολλῷ ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες, παρεσκευάζοντο ἐπ᾽ ἀμφοτέρας τὰς πόλεις. ϰ) Βρασίδας, προσδεχόμενος τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, ὑπεκκομίζει ἐς Ὄλυνθον τὴν Χαλκιδικὴν παῖδας καὶ γυναῖκας τῶν Σκιωναίων ϰ) Μενδαίων.

123. Interea vero Mende urbs, quae erat ſita in Pallene, Eretrienſium colonia, defecit. Braſidas autem ipſos *Mendaeos in fidem ſuam* recepit, non exiſtimans, ſe injuſte facere, quia Mendaei induciarum factarum tempore aperte *et ſine proditione* deditionem fecerant. Habebat enim et ipſe, quod viciſſim crimini daret Athenienſibus de foederibus violatis. Quamobrem etiam Mendaei *hoc facere* magis ſunt auſi, tum quia propenſum Braſidae animum videbant; et ex ipſa Scione conjecturam facientes, quia *Braſidas eam* non prodebat, tum etiam quia qui *proditionem* cum ipſis moliebantur, quamvis pauci eſſent, tamen (quia rem ſemel ſusceptam, quam tunc peracturi erant, amplius intermittere nolebant; ſed ſibi ipſis metuebant, ne patefierent) plebem praeter *omnium* opinionem ſuperaverant. Athenienſes autem, cum protinus *haec* accepiſſent, multo magis irritati, ſe adverſus utramque civitatem inſtruebant. Braſidas vero, cum infeſtum ipſorum claſſis adventum exſpectaret, Scionaeorum et Mendaeorum liberos et conjuges in Chalcidicam Olynthum ſubduxit.

Et ad ipſos *praeſidii cauſa* miſit quingentos gravis armaturae milites Peloponneſios, et trecentos peltatos Chalcidenſes, cum Polydamida *ipſorum* univerſorum praefecto. Atque hi quidem, quod Athenienſes propediem adfuturos exſpectarent, res ſuas communiter adornabant.

124. Braſidas vero et Perdiccas interea copiis conjunctis bellum Arrhibaeo rurſus ad Lyncum intulerunt. Et duxerunt, hic quidem, copias Macedonum, quibus imperabat, et Graecorum *in Macedonia* habitantium milites. Ille vero, praeter Peloponneſiorum reliquias, quas illic habebat, Chalcidenſes, et Acanthios, et ex aliis *populis*, pro cujusque facultate *ac potentia*. Univerſarum autem Graecarum copiarum erant fere tria millia. Equites vero univerſi, qui ſequebantur, Macedonum cum Chalcidenſibus, erant paulo pauciores quam mille. Et barbarorum alia manus permulta. Cum autem in Arrhibaei *regionem* irrupiſſent, et Lynceſtas caſtra ſibi oppoſita habentes inveniſſent, ipſi quoque caſtra *illis* oppoſita fecerunt. Cum autem pedites quidem u-

καὶ τῶν Πελοποννησίων αὐτοῖς πεντακοσίους ὁπλίτας διέπεμψε, καὶ πελταστὰς τριακοσίους Χαλκιδέων. ἄρχοντά τε τῶν ἁπάντων Πολυδαμίδαν. καὶ αἱ μὲν, τὰ περὶ σφᾶς αὐτοὺς, ὡς ἐν τάχει παρεσομένων τῶν Ἀθηναίων, κοινῇ εὐτρεπίζοντο.

ρκδ. Βρασίδας δὲ καὶ Περδίκκας ἐν τούτῳ στρατεύουσιν ἅμα ἐπὶ Ἀῤῥίβαιον τοδεύτερον ἐς Λύγκον. καὶ ἦγον, ὁ μὲν, ὧν ἐκράτει Μακεδόνων τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἐνοικούντων Ἑλλήνων ὁπλίτας. ὁ δὲ, πρὸς τοῖς αὐτοῦ περιλοίποις τῶν Πελοποννησίων, Χαλκιδέας, καὶ Ἀκανθίους, καὶ τῶν ἄλλων κατὰ δύναμιν ἑκάστων. ξύμπαν δὲ τὸ ὁπλιτικὸν τῶν Ἑλλήνων, τρισχίλιοι μάλιστα. ἱππῆς δ' οἱ πάντες ἠκολούθουν Μακεδόνων ξὺν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγῳ ἐς χιλίους, καὶ ἄλλος ὅμιλος τῶν βαρβάρων πολύς. ἐσβαλόντες δὲ ἐς τὴν Ἀῤῥιβαίου, καὶ εὑρόντες ἀντεστρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς Λυγκηστὰς, ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί. καὶ ἐχόντων

τῶν μὲν πεζῶν λόφον ἑκατέρωθεν, πεδίου δὲ τȣ̃ μέσου ὄντος, οἱ ἱππῆς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες, ἱππομάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων. ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βρασίδας καὶ ὁ Περδίκκας, προελθόντων προτέρων ἀπὸ τȣ̃ λόφȣ μετὰ τῶν ἱππέων τῶν Λυγκηστῶν ὁπλιτῶν, κὴ ἑτοίμων ὄντων μάχεσθαι, ἀντεπαγαγόντες κὴ αὐτοὶ ξυνέβαλον, κὴ ἔτρεψαν τȣ̀ς Λυγκηστάς. κὴ πολλȣ̀ς μὲν διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ διαφεύγοντες πρὸς τὰ μετέωρα, ἡσύχαζον. μετὰ δὲ τȣ̃το, τροπαῖον στήσαντες, δύο μὲν ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπέσχον, τȣ̀ς Ιλλυριοὺς μένοντες, οἳ ἔτυχον τῷ Περδίκκᾳ μισθȣ̃ μέλλοντες ἥξειν· ἔπειτα ὁ Περδίκκας ἐβȣ́λετο προϊέναι ἐπὶ τὰς τοῦ Αῤῥιβαίου κώμας, καὶ μὴ καθῆσθαι. Βρασίδας δὲ τῆς τε Μένδης περιορώμενος, μὴ τῶν Αθηναίων πρότερον ἐπιπλευσάντων τὶ πάθη, κὴ ἅμα τῶν Ιλλυριῶν ȣ̓ παρόντων, ȣ̓ πρόθυμος ἦν, ἀλλὰ ἀναχωρεῖν μᾶλλον.

trinque collem haberent, *in quo conſederant*, planities vero *inter utraque caſtra* interjaceret, equites in eam decurrentes, utrinque primum equeſtre proelium commiſerunt. Deinde vero Braſidas et Perdiccas, cum Lynceſtarum gravis armaturae milites cum equitibus ex *ſuo* colle priores proceſſiſſent, et ad proelium committendum eſſent parati, et ipſi viciſſim ſuas copias adverſus *eos* produxiſſent, conflixerunt, et Lynceſtas fugarunt. Et multos quidem interfecerunt, caeteri vero in editiora loca diffugientes, *ibi* quieſcebant, *et ab armis abſtinebant*. Poſtea vero, *Braſidas et Perdiccas* erecto trophaeo biduum triduumve ſubſtiterunt, opperientes Illyrios, qui, a Perdicca mercede conducti, venturi erant. Deinde Perdiccas *quidem* adverſus Arrhibaei pagos progredi, neque ſubſidere *tempusque terere* volebat. Braſidas vero de Mende ſolicitus, tum ne, ſi prius, *quam ipſe eo perveniſſet*, Athenienſes infeſta claſſe *illuc* appuliſſent, aliquam cladem acciperet, tum etiam quod Illyrii non adeſſent, non *ad progrediendum*, ſed ad regrediendum potius erat animo paratus.

125. Interea vero, dum ipſi inter ſe contenderent, nunciatum eſt Illyrios, etiam prodito Perdicca cum Arrhibaeo ſe conjunxiſſe. Quare cum utrique propter ipſorum metum, quod eſſent homines bellicoſi, recedere jam placeret; ſed propter contentionem nihil certi conſtitutum eſſet, quando inde discedendum eſſet, cumque nox interveniſſet, Macedones quidem et barbarorum multitudo, ſubito timore perculſi (id quod magnis exercitibus contingere conſuevit, qui incertis de cauſis *ſaepe* animis conſternantur) et exiſtimantes, longe plures *hoſtes* contra ſe venire, quam *reapſe* veniebant, ac jamjam adfore, ſe in repentinam fugam conjicientes domum tendebant. Et Perdiccam, qui *fugam ipſorum* initio non ſenſerat, ubi reſcivit, antequam Braſidam videret, *et rem cum ipſo communicaret* (alter enim ab altero caſtra valde procul habebat) *illinc* ocius abire coëgerunt. Braſidas vero ſimul ac dies illuxit, cum animadvertiſſet, Macedones jam disceſſiſſe, et Illyrios ac Arrhibaeum contra ſe venturos, ipſe quoque gravis armaturae militibus in agmen quadratum coactis, et levis armaturae militibus

ρκέ. Καὶ ἐν τούτῳ διαφερομένων αὐτῶν ἠγγέλθη, ὅτι ϰ̀ οἱ Ιλλυριοὶ μετ᾽ Αῤῥαβαίου προδόντες Περδίκκαν γεγένηνται. ὥςε ἤδη ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν, διὰ τὸ δέος αὐτῶν, ὄντων ἀνθρώπων μαχίμων. κυρωθὲν δὲ ἐδὲν, ἐκ τῆς διαφορᾶς, ὁπηνίκα χρὴ ὁρμᾶσθαι, νυκτός τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Μακεδόνες, καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων εὐθὺς φοβηθέντες (ὅπερ φιλεῖ μεγάλα ςρατόπεδα σαφῶς ἐκπλήγνυσθαι) καὶ νομίσαντες πολλαπλασίες μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ ἐδέπω παρεῖναι, καταςάντες ἐς αἰφνίδιον φυγὴν, ἐχώρουν ἐπ᾽ οἴκου. καὶ τὸν Περδίκκαν τοπρῶτον ἐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω, ἠνάγκασαν, πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν (ἄπωθεν γὰρ πολὺ ἀλλήλων ἐςρατοπεδεύοντο) προαπελθεῖν. Βρασίδας δὲ ἅμα τῇ ἕῳ ὡς εἶδε τοὺς Μακεδόνας προκεχωρηκότας, τές τε Ιλλυριοὺς καὶ τὸν Αῤῥαβαιον μέλλοντας ἐπιέναι, ξυναγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐς τετράγωνον

τάξιν τοὺς ὁπλίτας, καὶ τὸν ψιλὸν ὅμιλον ἐς μέσον λαβὼν, διενοεῖτο ἀναχωρεῖν. ἐκδρόμους δὲ, εἴπῃ προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους. καὶ αὐτὸς λογάδας ἔχων τριακοσίους, τελευταῖος γνώμην εἶχεν, ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώτοις προσκεισομένοις, ἀνθιστάμενος ἀμύνεσθαι. καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους ἐγγὺς εἶναι, ὡς διὰ ταχέων, παρεκελεύσατο τοῖς στρατιώταις τοιάδε.

ρκϛʹ. ‹ ΕΙ μὲν μὴ ὑπώπτευον, ἄνδρες ‹ Πελοποννήσιοι, ὑμᾶς τῷ τε μεμονῶσθαι, ‹ καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες, καὶ πολ‹ λοὶ, ἔκπληξιν ἔχειν, οὐκ ἂν ὁμοίως δι‹ δαχὴν ἅμα τῇ παρακελεύσει ἐποιού‹ μην. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόλειψιν τῶν ‹ ἡμετέρων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντί‹ ων, βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέ‹ σει τὰ μέγιστα πειράσομαι πείθειν. ἀ‹ γαθοῖς γὰρ εἶναι ὑμῖν προσήκει τὰ πο‹ λέμια, οὐ διὰ ξυμμάχων παρουσίαν ἑ‹ κάστοτε, ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀρετήν. καὶ

in medium *agmen* receptis, *illinc* recedere cogitabat. Juniores autem diſpoſuit ad excurſiones faciendas, ſiqua *hoſtes* ipſos invaderent. Ipſe vero cum delecta trecentorum manu in animo habebat, poſtremus *et in noviſſimo agmine ſubſiſtens*, primis quibusque adverſariorum impreſſionem *in ſuos* facturis reſiſtere, eosque propulſando ſe ſubducere: et antequam hoſtes appropinquarent, pro facultate, quam ipſi temporis anguſtiae dabant, ſuos milites *ad rem fortiter gerendam* adhortatus eſt, his verbis:

126. ‘Niſi ego ſuſpicarer, viri Peloponneſii, terrore vos eſſe perculſos, tum quod derelicti ſimus, tum etiam quod barbari, iique magno numero contra nos veniant, non ita vos docerem pariter ac adhortarer. jam vero quod ad noſtrorum deſertionem et ad hoſtium multitudinem attinet, vobis, quae maxima ſunt, brevi admonitione et adhortatione perſuadere conabor. Vos enim in rebus bellicis ſtrenuos eſſe convenit, non ſemper propter ſociorum praeſentiam, ſed propter virtutem vobis inſitam; nec aliorum multitudinem extimeſce-

' re. quippe qui venitis ex ejusmodi rebus-
' publicis, in quibus non multi paucis, ſed
' potius pauciores pluribus imperant; qui
' nulla alia ratione principatum ſunt adepti,
' quam quod *hoſtes* proeliando ſuperarint.
' Barbaros autem (quos propter imperitiam,
' *quod eorum nullum periculum adhuc feceri-*
' *tis*, nunc formidatis) cum ex iis, quae in
' Macedonum gratiam in proelio ante cum
' ipſis commiſſo feciſtis, tum ex iis, quae e-
' go partim conjectura, partim fama intelli-
' go, ſcire debetis non fore formidabiles, *ac*
' *proinde nequaquam extimeſcendos*. Quot-
' quot enim hoſtes re vera ſunt infirmi, et
' tamen roboris ſpeciem habent, ſi vera de
' illis experientia accedat, *et ipſorum infir-*
' *mitas explorata, facto periculo, cognoſca-*
' *tur*, adverſarios magis confirmant. Qui-
' bus vero aliqua fortitudo conſtanter adeſt,
' ſi quis *eam* ante non noverit, in eos auda-
' cius feratur. Iſti vero, antequam proeli-
' um ineant, illis ſunt formidabiles, qui ip-
' ſos nondum ſunt experti. Nam ipſo mul-
' titudinis aſpectu ſunt terribiles, et vocife-
' rationis magnitudine ſunt intolerabiles. Et
' inanis illa armorum concuſſio quandam

‘ μηδὲν πλῆθος πεφοβῆσθαι ἑτέρων. οἵγε
‘ μηδὲ ἀπὸ πολιτειῶν τοιούτων ἥκετε ἐν
‘ αἷς οὐ πολλοὶ ὀλίγων ἄρχουσιν, ἀλλὰ
‘ πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσους· οὐκ ἄλλῳ
‘ τινὶ κτησάμενοι τὴν δυναστείαν, ἢ τῷ μα-
‘ χόμενοι κρατεῖν. βαρβάρους δὲ, οὓς νῦν
‘ ἀπειρία δέδιτε, μαθεῖν χρὴ ἐξ ὧν τε
‘ προηγώνισθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν, καὶ
‘ ἀφ' ὧν ἐγὼ εἰκάζω τε, καὶ ἄλλων ἀ-
‘ κοῇ ἐπίσταμαι, οὐ δεινοὺς ἐσομένους. καὶ
‘ γὰρ ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῆ ὄντα τῶν
‘ πολεμίων δόκησιν ἔχει ἰσχύος, διδαχὴ
‘ ἀληθὴς προσγενομένη περὶ αὐτῶν, ἐθάρ-
‘ συνε μᾶλλον τοὺς ἀμυνομένους. οἷς δὲ
‘ βεβαίως τὶ πρόσεστιν ἀγαθὸν, μὴ προει-
‘ δώς τις ἂν αὐτοῖς τολμηρότερον προσ-
‘ φέροιτο. οὗτοι δὲ τὴν μέλλησιν μὲν ἔ-
‘ χουσι τοῖς ἀπείροις φοβεράν. καὶ γὰρ
‘ πλήθει ὄψεως δεινοὶ, καὶ βοῆς μεγέθει
‘ ἀφόρητοι, ἥ τε διακενῆς ἐπανάσεισις τῶν

‘ ὅπλων ἔχει τινὰ δήλωσιν ἀπειλῆς.
‘ προσμίξαι δὲ τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὰ οὐχ
‘ ὅμοιοι. οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες, αἰσχυν-
‘ θεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν βιαζόμε-
‘ νοι. ἥ τε φυγὴ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτῶν,
‘ ἴσην ἔχουσα δόξαν τοῦ καλοῦ, ἀνεξέ-
‘ λεγκτον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει. αὐτο-
‘ κράτωρ δὲ μάχη μάλιστ᾽ ἂν καὶ πρό-
‘ φασιν τοῦ σώζεσθαι τινὶ πρεπόντως πο-
‘ ρίσειε. τοῦ τε εἰς χεῖρας ἐλθεῖν πιστό-
‘ τερον τὸ ἐκφοβήσειν ἡμᾶς ἀκινδύνως ἡ-
‘ γοῦνται. ἐκείνῳ γὰρ ἂν πρὸ τούτου ἐ-
‘ χρῶντο. σαφῶς τε πᾶν τὸ προϋπάρ-
‘ χον δεινὸν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὁρᾶτε ἔργῳ μὲν
‘ βραχὺ ὄν, ὄψει δὲ καὶ ἀκοῇ κατα-
‘ σπέρχον. ὃ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον,
‘ καὶ ὅταν καιρὸς ᾖ, κόσμῳ καὶ τάξει
‘ αὖθις ὑπαγαγόντες, ἔς τε τὸ ἀσφα-
‘ λὲς θᾶσσον ἀφίξεσθε, καὶ γνώσεσθε το-
‘ λοιπὸν ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὄχλοι τοῖς μὲν

'minarum ſignificationem habet. Sed *hujusmodi homines* in ipſo conflictu adverſus 'eos, qui res iſtas *fortiter* ſuſtinent, haud 'tales ſe praeſtant, *quales ante congreſſum* '*eſſe videbantur*. Cum enim nullum ordinem habeant, *nullamque militarem diſciplinam ſervent*, haudquaquam eos pudebit 'locum deſerere, ſi *ab hoſtibus* premantur. 'Et cum fuga aeque honeſta et glorioſa 'ipſis videatur atque *hoſtium* aggreſſio, nullum etiam fortitudinis examen *apud ipſos* 'habeatur. Pugna autem, in qua unusquisque rem arbitratu ſuo gerit, cuivis etiam 'ſalutis ſervato decoro quaerendae occaſionem facillime praebeat. Tutius autem 'exiſtimant, nos *eminus et* ſine periculo terrefacere, quam nobiscum ad manus venire. Nam *ſi manus nobiscum conſerere tutius eſſe duxiſſent, quam eminus nos terrere*, '*profecto jam* illa potius, quam iſta ratione 'uſi eſſent. Denique quicquid terroris hactenus *vobis* ab ipſis incuſſum eſt, manifeſte 'videtis re quidem ipſa leve eſſe; ſed aſpectu *tantum* et auditu terrorem *vobis* incutere. Quem *inanem terrorem, ac impreſſionem* ingruentem ſi ſuſtinueritis, et, quum 'tempus fuerit, ſervata militari diſciplina

'ordinibusque ſervatis, retro vos ſubduxe-
'ritis, et in loca tuta citius pervenietis, et
'cognoſcetis in poſterum hujusmodi turbas,
'illis quidem qui primum *ipſorum* impetum
'ſustinuerint, inani minarum ſtrepitu for-
'titudinem ante conflictum eminus oſtenta-
're; illis vero, qui ipſis ceſſerint, animi
'ſtrenuitatem extra periculum poſitas, prae-
'cipites demonſtrare, *cedentium* tergis in-
'ſtantes, *ipſorumque veſtigia perſequentes.*'

127. Braſidas *ſuos* his verbis adhortatus, exercitum pedetentim reducebat. Barbari autem, hoc animadverſo, magna vociferatione ac tumultu ingruebant, exiſtimantes eum fugere, et a ſe, ubi ipſum aſſequuti fuiſſent, interfectum iri *ſperantes.* Sed cum et excurſores, quacunque *barbari* impreſſionem facerent, ipſis occurrerent, *ac reſiſterent,* et ipſe cum delecta *trecentorum* manu *ipſos* invadentes ſustineret, ac praeter *ipſorum* opinionem, adverſus primum impetum reſtitiſſent, et cum deinceps ipſorum quidem irruentium impetum exceptum propulſarent, ipſis vero ceſſantibus *nec ullam impreſſionem facientibus* pedem referrent, tunc vero plerique barbarorum a Graecis, qui cum Braſida in locis patentibus erant,

« τὴν πρώτην ἔφοδον δεξαμένοις, ἄπωθεν « ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσει ἐπικομ-« ποῦσιν. οἱ δ' ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς κατὰ « πόδας, τὸ εὔψυχον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὀ-« ξεῖς ἐνδείκνυνται.»

ρκζ'. Ταῦτα ὁ Βρασίδας παραινέσας, ὑπῆγε τὸ στράτευμα. οἱ δὲ Βάρβαροι ἰδόντες, πολλῇ βοῇ καὶ θορύβῳ προσέκειντο νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν, καὶ καταλαβόντες διαφθείρειν. καὶ ὡς αὐτοῖς αἵ τε ἐκδρομαὶ, ὅπῃ προσπίπτοιεν, ἀπήντων, καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς λογάδας ἐπικειμένους ὑφίστατο, τῇ τε πρώτῃ ὁρμῇ παρὰ γνώμην ἀντέστησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφερομένους, μὲν δεχόμενοι ἠμύνοντο, ἡσυχαζόντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν, τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ Βρασίδου Ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ οἱ πόλλοι τῶν βαρβάρων ἀπέχοντο, μέρος δέ τι καταλιπόντες αὐτοῖς ἐπακολουθοῦν προσβάλλειν, οἱ λοι-

ποὶ χωρήσαντες δρόμῳ, ἐπί τε τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων, οἷς ἐντύχοιεν, ἔκτεινον, κὴ τὴν ἐσϐολὴν, ἥ ἐςι μεταξὺ δυοῖν λόφοιν ςενὴ, ἐς τὴν Ἀῤῥιϐαίου φθάσαντες προκατέλαϐον, εἰδότες ἐκ οὖσαν ἄλλην τῷ Βρασίδᾳ ἀναχώρησιν. κὴ προσιόντος αὐτοῦ, ἐς αὐτὸ ἤδη τὸ ἄπορον τῆς ὁδοῦ κυκλοῦνται ὡς ἀποληψόμενοι.

ρκη΄. Ὁ δὲ, γνοὺς, προεῖπε τοῖς μεθ' αὐτοῦ τριακοσίοις, ὃν ᾤετο μᾶλλον ἂν ἑλεῖν τῶν λόφων, χωρήσαντας πρὸς αὐτὸν δρόμῳ, ὡς τάχιςα ἕκαςος δύναται ἄνευ τάξεως, πειρᾶσαι ἀπ' αὐτοῦ ἐκκροῦσαι τοὺς ἤδη ἐπιόντας βαρϐάρους, πρὶν κὴ τὴν πλείονα κύκλωσιν σφῶν αὐτόσε προσμίξαι. κὴ οἱ μὲν, προσπεσόντες, ἐκράτησάν τε τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, κὴ ἡ πλείων ἤδη ςρατιὰ τῶν Ἑλλήνων ῥᾷον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο. οἱ γὰρ βάρϐαροι κὴ ἐφοϐήθησαν, τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα γενομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ

ulterius perſequendis abſtinuerunt: ſed cum quandam *ſuarum copiarum non magnam* partem reliquiſſent, quae ipſos *abeuntes* inſequeretur ac aggrederetur; caeteri curſu contenderunt in fugientes Macedones, quorum ut in quemque incidebant, *eum* trucidabant. Et anguſtas fauces inter duos colles ſitas, qua patet aditus in Arrhibaei *fines*, ocius praeoccuparunt, quia ſciebant, nullam aliam eſſe viam, qua Braſidas *domum cum ſuis copiis* ſe recipere poſſet. Ipſumque jam appropinquantem in ipſis tranſitus anguſtiis, ut intercepturi, circumſiſtunt.

128. Ille vero hac re cognita, trecentis illis, quos ſecum ducebat, praecepit, ut in eum collem, quem facilius a ſe captum iri putabat, curſu contendentes, quanta maxima quisque celeritate poſſet, nullo ordine ſervato, barbaros jam contra ſe venientes illinc deturbare conarentur, priusquam major numerus *barbarorum*, qui ſuos circumvenire ſtatuerant, eo confluerent. Atque illi quidem eos, qui in colle erant, impreſſione *in eos* facta ſuperarunt, atque reliquus Graecorum exercitus in eum *collem* jam facilius ibat. Nam barbari territi ſunt, ſuis illic in

fugam verſis, et ex editiore loco pulſis. nec ulterius *Graecos* ſunt perſequuti, quod eos in *agri amici* confiniis jam eſſe, et evaſiſſe arbitrarentur. Braſidas autem, ubi loca ſuperiora nactus eſt, iter tutius faciens, eodem die primum pervenit Arniſſam, quae Perdiccae imperio paret. Ipſique milites irati, quod Macedones priores receſſiſſent, ut in quaeque incidebant inter eundum, vel plauſtra boum, quae ad ipſos pertinebant, vel ſarcinas, ſi quae deciderant, (ut in nocturno et pavoris pleno receptu contigiſſe credibile erat) illa quidem concidebant, ſolventes, illas vero ſibi vendicabant. Atque hinc primum Perdiccas Braſidam hoſtem judicavit, et in poſterum animo concepit odium in Peloponneſios, non conſuetum illud quidem, propter Athenienſes, *quos oderat*: ſed propter ſua neceſſaria commoda *ab ipſis* alienatus, operam dabat, ut quoquo modo quamprimum cum illis quidem compoſitionem faceret, ab his vero diſſociaretur.

129. Braſidas vero ex Macedonia To-

μετεώρου. καὶ ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτ' ἐπηκολούθουν νομίζοντες καὶ ἐν μεθορίοις εἶναι αὐτοὺς ἤδη, καὶ διαπεφευγέναι. Βρασίδας δὲ, ὡς ἀντελάβετο τῶν μετεώρων, κατὰ ἀσφάλειαν μᾶλλον ἰὼν, αὐθημερὸν ἀφικνεῖται εἰς Ἀρνισσαν πρῶτον, τῆς Περδίκκου ἀρχῆς. καὶ αὐτοὶ ὀργιζόμενοι οἱ στρατιῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν Μακεδόνων, ὅσοις ἐνέτυχον κατὰ τὴν ὁδὸν ζεύγεσιν αὐτῶν βοεικοῖς, ἢ εἴ τινι σκεύει ἐκπεπτωκότι, (οἷα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσει εἰκὸς ἦν ξυμβῆναι) τὰ μὲν ὑπολύοντες κατέκοπτον, τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐποιοῦντο. ἀπὸ τούτου τε πρῶτον Περδίκκας Βρασίδαν τε πολέμιον ἐνόμισε, καὶ ἐς τὸ λοιπὸν, Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ δι' Ἀθηναίους οὐ ξύνηθες μῖσος εἶχε, τῶν δὲ ἀναγκαίων ξυμφόρων διαναστὰς, ἔπρασσεν ὅτῳ τρόπῳ τάχιστα τοῖς μὲν ξυμβήσεται, τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.

ρκθʹ. Βρασίδας δὲ, ἀναχωρήσας ἐκ Μα-

κεδονίας ἐς Τορώνην, καταλαμβάνει Ἀθηναίους Μένδην ἤδη ἔχοντας. καὶ αὐτοῦ ἡσυχάζων, ἐς μὲν τὴν Παλλήνην ἀδύνατος ἤδη ἐνόμιζεν εἶναι διαβὰς τιμωρεῖν, τὴν δὲ Τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν. ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν τῇ Λύγκῳ ἐξέπλευσαν ἐπί τε τὴν Μένδην καὶ τὴν Σκιώνην οἱ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, ναυσὶ μὲν πεντήκοντα, ὧν ἦσαν δέκα Χῖαι, ὁπλίταις δὲ χιλίοις, ἑαυτῶν, καὶ τοξόταις ἑξακοσίοις, καὶ Θρᾳξὶ μισθωτοῖς χιλίοις, καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων πελτασταῖς. ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ Νικόστρατος ὁ Διϊτρεφοῦς. ἄραντες δὲ ἐκ Ποτιδαίας ταῖς ναυσὶ, καὶ σχόντες κατὰ τὸ Ποσειδώνιον, ἐχώρουν ἐς τοὺς Μενδαίους. οἱ δὲ αὐτοί τε, καὶ Σκιωναίων τριακόσιοι, βεβοηθηκότες, Πελοποννησίων τε οἱ ἐπίκουροι, ξύμπαντες δὲ, ἑπτακόσιοι ὁπλῖται, καὶ Πολυδαμίδας ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου καρτεροῦ. καὶ αὐ-

ronen reverſus, offendit Menden ab Atheničenſibus jam occupatam. Ibique ſubſidens, in Pallenen quidem propter virium imbecillitatem ad opem *Mendae* ferendam tunc ſe trajicere non poſſe ducebat: ſed Toronen praeſidio tuebatur. Nam ſub idem tempus, quo res apud Lyncum geſtae fuerunt, Athenienſes navalem expeditionem adverſus Menden et Scionen ſusceperunt, ad quam ſe prius accingebant, cum quinquaginta navibus, quarum decem erant Chiae, et cum mille gravis armaturae militibus de ſuis popularibus, et ſexcentis ſagittariis, et mille Thracibus mercede conductis, aliisque peltatis, quos illinc ex ſuis ſociis collegerant. Illis autem praeerat Nicias Nicerati, et Nicoſtratus Diotrephis *filius*. Cum autem a Potidaea cum claſſe ſolviſſent, et ad eam partem appuliſſent, ubi erat Neptuni templum, adverſus Mendaeos contenderunt. Ipſi autem *Mendaei*, et Scionaeorum trecenti, qui *Mendaeis* opem tulerant, et Peloponneſiorum auxiliarii milites, qui univerſi erant ſeptingenti gravis armaturae milites, et Polydamidas ipſorum dux, extra urbem in colle natura munito caſtra poſuerant. Et

Nicias quidem cum centum et viginti Methonaeis leviter armatis, et delectis ſexaginta gravis armaturae militibus Athenienſibus, omnibusque ſagittariis, quos ſecum ducebat, per quandam collis ſemitam ad ipſos accedere conatus, et ab ipſis vulneratus, deturbare non potuit, Nicoſtratus vero, cum alio itinere, quod longo diſtabat intervallo, cum omni reliquo exercitu collem acceſſu difficilem ſubiiſſet, vehementiſſime trepidavit, parumque abfuit, quin totus Athenienſium exercitus vinceretur. Atque eo quidem die, quod Mendaei eorumque ſocii loco non ceſſiſſent, Athenienſes *illinc* digreſſi, caſtrametati ſunt. Mendaei vero, cum nox adveniſſet, in urbem abierunt.

130. Poſtridie vero Athenienſes quidem claſſe circumvecti ad eam partem, quae Scionen ſpectabat, et ſuburbana ceperunt, totumque diem illum in *ejus* agro vaſtando conſumſerunt, nemine contra prodeunte. Erat enim et nonnihil ſeditionis intra urbem. Illi vero trecenti Scionaei proxima

τοῖς Νικίας μὲν, Μεθωναίους τε ἔχων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ψιλοὺς, καὶ λογάδας τῶν Ἀθηναίων ὁπλιτῶν ἑξήκοντα, καὶ τοὺς τοξότας ἅπαντας, κατὰ ἀτραπόν τινα τοῦ λόφου πειρώμενος προσβῆναι, καὶ τραυματιζόμενος ὑπ' αὐτῶν, οὐκ ἠδυνήθη βιάσασθαι. Νικόστρατος δὲ, ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλείονος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ ὄντι δυσπροσβάτῳ, καὶ πάνυ ἐθορυβήθη, καὶ ἐς ὀλίγον ἀφίκετο πᾶν τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων νικηθῆναι. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ὡς οὐκ ἐνέδοσαν οἱ Μενδαῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, οἱ Ἀθηναῖοι ἀναχωρήσαντες ἐστρατοπεδεύσαντο. καὶ οἱ Μενδαῖοι νυκτὸς ἐπελθούσης ἐς τὴν πόλιν ἀπῆλθον.

ρλ'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης, τό, τε προάστειον εἷλον, καὶ τὴν ἡμέραν ἅπασαν ἐδῄουν τὴν γῆν, οὐδενὸς ἐπεξιόντος. ἦν γάρ τι καὶ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ τριακόσιοι τῶν Σκιωναίων τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπε-

χώρησαν ἐπ᾽ οἴκου. καὶ τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικίας μὲν τῷ ἡμίσει τοῦ στρατοῦ προϊὼν ἅμα ἐς τὰ μεθόρια, τῶν Σκιωναίων τὴν γῆν ἐδῄου. Νικόστρατος δὲ τοῖς λοιποῖς κατὰ τὰς ἄνω πύλας, ᾗ ἐπὶ Ποτιδαίας ἔρχονται, προσεκάθητο τῇ πόλει. ὁ δὲ Πολυδαμίδας (ἔτυχε γὰρ ταύτῃ τοῖς Μενδαίοις καὶ ἐπικούροις ἐντὸς τοῦ τείχους τὰ ὅπλα κείμενα) διατάσσει τε ὡς ἐς μάχην, καὶ παρῄνει τοῖς Μενδαίοις ἐπεξιέναι. καί τινος αὐτῷ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἀντειπόντος κατὰ τὸ στασιωτικὸν, ὅτι οὐκ ἐπέξεισιν, οὐδὲ δέοιτο πολεμεῖν· καὶ ὡς ἀντεῖπεν, ἐπισπασθέντος τε τῇ χειρὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ θορυβηθέντος, ὁ δῆμος εὐθὺς ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα, περὶ ὀργῆς ἐχώρει ἐπί τε Πελοποννησίους, καὶ τοὺς τὰ ἐναντία σφίσι μετ᾽ αὐτῶν πράξαντας. καὶ προσπεσόντες, τρέπουσιν ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ τοῖς Ἀθηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων φοβηθέντων, ᾠήθησαν γὰρ ἀπὸ προειρημένου τι-

noćte domum abierunt. Poſtridie vero Nicias quidem uno eodemque tempore cum dimidio copiarum ad confinia progreſſus, Scionaeorum agrum vaſtavit. Nicoſtratus vero cum reliquis *copiis*, a ſuperioribus portis, qua Potidaeam itur, urbem obſedit. Polydamidas vero (forte enim ad hanc urbis partem intra muros erat militum armatorum agmen) *eos* ut ad proelium inſtruebat, et Mendaeis ſuadebat, ut eruptionem facerent. Et cum quidam e populo ſeditioſe ipſi contradixiſſet, nec eruptionem faciendam, nec proelio opus eſſe *affirmans:* cumque, ſimul ac *ipſi* contradixiſſet, ab ipſo manu pertraćtus ac perturbatus fuiſſet, populus ira protinus incenſus, ſumtis armis tendit cum in Peloponneſios, tum in eos, qui cum ipſis contra ſe egerant. Impetuque *in eos* faćto, in fugam vertit, tum ob repentinum certamen, tum ob metum Athenienſium, quibus portae fuerant apertae. Exiſtimabant enim *Peloponneſii* ex aliquo compaćto hanc im-

preſſionem *ab illis* in ſe factam eſſe. Atque illi quidem, quotquot ſtatim caeſi non fuerunt, in arcem confugerunt, quam ipſi vel antea tenebant. Athenienſes vero (jam enim et Nicias reverſus ad urbem erat) cum omnibus copiis irruentes in urbem Menden, quippe quae non ex conventu aperta fuiſſet, *eam* ut expugnatam diripuerunt. Et duces vix cohibere potuerant *ſuos milites*, quin homines etiam trucidarent. Poſtea juſſerunt Mendaeos eodem reipublicae ſtatu uti, quo conſueverant, ita tamen, ut ipſi inter ſe quaeſtionem haberent de illis, quos defectionis autores fuiſſe cenſuiſſent. Illos vero, qui in arce erant, muro utrinque uſque ad mare ducto circumvallarunt, et praeſidium *in eo* impoſuerunt. Poſtquam autem Menden in ſuam poteſtatem redegerunt, adverſus Scionen iverunt.

131. Oppidani vero cum ipſi, tum Peloponneſii, obviam *illis* progreſſi, in colle natura munito, ante urbem ſito, conſederunt:

νὸς αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅσοι μὴ αὐτίκα διεφθάρησαν, κατέφυγον, ἥνπερ καὶ τὸ πρότερον αὐτοὶ εἶχον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἤδη γὰρ καὶ ὁ Νικίας ἐπαναστρέψας πρὸς τῇ πόλει ἦν) ἐσπεσόντες ἐς τὴν Μένδην πόλιν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν, ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ, ὡς κατὰ κράτος ἑλόντες διήρπασαν. καὶ μόλις οἱ στρατηγοὶ κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθείρεσθαι. καὶ τοὺς μὲν Μενδαίους μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐκέλευον ὥσπερ εἰώθεσαν, αὐτοὺς κρίναντας ἐν σφίσιν αὐτοῖς εἴ τινας ἡγοῦνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσεως. τοὺς δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἀπετείχισαν ἑκατέρωθεν τείχει ἐς θάλασσαν, καὶ φυλακὴν ἐπεκαθίσαντο. ἐπειδὰν δὲ τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον, ἐπὶ τὴν Σκιώνην ἐχώρουν.

ρλα΄. Οἱ δὲ, ἀντεπεξελθόντες, αὐτοὶ καὶ Πελοποννήσιοι, ἱδρύθησαν ἐπὶ καρτεροῦ λόφου πρὸ τῆς πόλεως· ὃν εἰ μὴ ἕλοιεν οἱ ἐ-

ναντίοι, οὐκ ἐγίγνετο σφῶν περιτείχισις. προσβαλόντες δ' αὐτῷ κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ μάχῃ ἐκκρούσαντες τοὺς ἐπιόντας ἐστρατοπεδεύσαντό τε, καὶ ἐς τὸν περιτειχισμὸν, τροπαῖον στήσαντες, παρεσκευάζοντο. καὶ αὐτῶν οὐ πολὺ ὕστερον ἤδη ἐν ἔργῳ ὄντων, οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ Μένδῃ πολιορκούμενοι ἐπίκουροι, βιασάμενοι παρὰ θάλασσαν τὴν φυλακὴν, νυκτὸς ἀφικνοῦνται. καὶ διαφυγόντες οἱ πλεῖστοι τὸ ἐπὶ τῇ Σκιώνῃ στρατόπεδον, ἐσῆλθον ἐς αὐτήν.

ρλϛ΄. Περιτειχιζομένης δὲ τῆς Σκιώνης, Περδίκκας τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυκευσάμενος, ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, διὰ τὴν τοῦ Βρασίδου ἔχθραν περὶ τῆς ἐκ τῆς Λύγκου ἀναχωρήσεως, εὐθὺς τότε ἀρξάμενος πράσσειν. καὶ ἐτύγχανε γὰρ τότε Ἰσχαγόρας ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιὰν μέλλων πεζῇ πορεύσειν ὡς Βρασίδαν. ὁ δὲ Περδίκκας, ἅμα μὲν κελεύοντος τοῦ Νικίου, ἐπειδὰν ξυνεβεβήκει ἐνδη-

quem niſi hoſtes occupaſſent, ipſos circumvallare non potuiſſent: ſed Athenienſes eum ſtrenue aggreſſi, proelioque rejectis iis, qui adverſus *ipſos* venerant, *ibi* caſtra poſuerunt, et erecto trophaeo, ſe ad urbem circumvallandam parabant. Nec multo poſt, quum in eo jam opere occuparentur auxiliarii, *Peloponneſiorum* milites, qui in arce obſidebantur, ſuperatis *hoſtium* cuſtodibus, qui ad mare erant, noctu *Scionen* pervenerunt. Et *ipſorum* plerique per media *Athenienſium* caſtra ad Scionen poſita evadentes, in eam ſunt ingreſſi.

132. Dum autem Scione circumvallaretur, Perdiccas per caduceatores, quos miſit ad Athenienſium duces, compoſitionem cum Athenienſibus fecit, odio contra Braſidam concepto, propter diſceſſum ex Lynco, quod jam tunc tentare coeperat. Tunc etiam Iſchagoras Lacedaemonius exercitum ad Braſidam itinere pedeſtri deducturus erat. Perdiccas vero, partim quidem Nicia jubente, ut, quando compoſitionem fecerat, manife-

ſtam aliquam conſtantiae *fideique ſuae* ſignificationem Athenienſibus daret, partim vero quod Peloponneſios in ſuum *agrum* amplius venire nollet, cum rem Theſſalis hoſpitibus perſuaſiſſet, quod primorum hoſpitio ſemper uteretur, *Peloponneſiorum* copias, et *bellicum* apparatum impedivit, ita ut Theſſalos ne tentare quidem voluerint. Iſchagoras tamen, et Ameinias, et Ariſteus cum ipſi ad Braſidam pervenerunt, a Lacedaemoniis ad res inſpiciendas miſſi, tum etiam adoleſcentes ex ipſis *Lacedaemoniis* contra leges Sparta *ſecum* eduxerunt, ut *eos* civitatibus praeficerent, neque *illarum administrationem* quibuslibet permitterent. Et Clearidam quidem Cleonymi *filium* Amphipoli praefecerunt, Epitelidam vero Hegeſandri *filium* Toronae.

133. Eadem aeſtate Thebani muros Theſpienſium diruerunt, crimini dantes, quod cum Athenienſibus ſentirent. Id, quod ſemper quidem *facere* voluerant: ſed *tunc* oblata occaſione facilius *fecerunt*, quod in pugna cum Athenienſibus commiſſa omnis ipſorum juventutis flos periiſſet. Templum

λόν τι ποιεῖν τοῖς Ἀθηναίοις βεβαιότητος πέρι, ἅμα δ᾽ αὐτὸς ὐκέτι βυλόμενος Πελοποννησίυς ἐς τὴν αὐτῦ ἀφικνεῖσθαι, παρασκευάσας τὺς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένυς, χρώμενος ἀεὶ τοῖς πρώτοις, διεκώλυσε τὸ στράτευμα καὶ τὴν παρασκευὴν, ὥστε μηδὲ πειρᾶσθαι Θεσσαλῶν. Ἰσχαγόρας μέντοι, καὶ Ἀμεινίας, καὶ Ἀριστεὺς, αὐτοί τε ὡς Βρασίδαν ἀφίκοντο, ἐπιδεῖν πεμψάντων Λακεδαιμονίων τὰ πράγματα, καὶ τῶν ἡβώντων αὐτῶν παρανόμως ἄνδρας ἐξῆγον ἐκ Σπάρτης, ὥστε τῶν πόλεων ἄρχοντας καθιστάναι, καὶ μὴ τοῖς ἐντυχῦσιν ἐπιτρέπειν. καὶ Κλεαρίδαν μὲν τὸν Κλεωνύμυ καθίστησιν ἐν Ἀμφιπόλει, Ἐπιτελίδαν δὲ τὸν Ἡγησάνδρυ, ἐν Τορώνῃ.

ρλγʹ. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει Θηβαῖοι Θεσπιέων τεῖχος περιεῖλον, ἐπικαλέσαντες Ἀττικισμὸν βυλόμενοι μὲν καὶ ἀεὶ, παρεστηκὸς δὲ ῥᾷον, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίυς μάχῃ ὅ, τι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπο-

λώλει. κ̀ ὁ νεὼς τῆς Ἥρας τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐν Ἄργει κατεκαύθη, Χρυσίδος τῆς ἱερείας λύχνον τινὰ θείσης ἡμμένον πρὸς τὰ ϛέμματα, καὶ ἐπικαταδαρθούσης. ὥϛε ἔλαθεν ἀφθένῖα πάνῖα, κ̀ καταφλεχθένῖα. καὶ ἡ Χρυσὶς μὲν εὐθὺς τῆς νυκτὸς, δείσασα τοὺς Ἀργείους, ἐς Φλιοῦντα φεύγει. οἱ δὲ, ἄλλην ἱέρειαν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ προκειμένου κατεϛήσανῖο, Φαεινίδα ὄνομα. ἔτη δὲ Χρυσὶς τοῦ πολέμου τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτὼ, κ̀ ἔνναῖον ἐκ μέσου, ὅτε ἐπεφεύγει. κ̀ ἡ Σκιώνη τοῦ θέρους ἤδη τελευτῶντος περιετεῖειχιϛό τε παντελῶς, κ̀ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτῇ φυλακὴν καταλιπόνῖες, ἀνεχώρησαν τῷ ἄλλῳ ϛραῖῷ.

ρλδ'. Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶνι τὰ μὲν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἡσύχαζε, διὰ τὴν ἐκεχειρίαν. Μαντινῆς δὲ, κ̀ Τεγεάται, κ̀ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέρων ξυνέβαλον ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Ὀρεϛίδος. κ̀ νίκη ἀμφιδήριῖος ἐγένεῖο. κέρας γὰρ ἑκάτεροι τρέ-

quoque Junonis eadem aeſtate Argis crematum eſt, quod Chryſis ſacerdos lucernam quandam vittis admoviſſet, et interim ſomno correpta fuiſſet. Unde accidit ut omnia per ejus imprudentiam accenſa conflagrarint. Chryſis vero, metuens Argivos, protinus noctu Phliuntem confugit. Illi vero aliam ſacerdotem, nomine Phaenidem ex civitatis inſtituto conſtituerunt. Chryſis autem octavum hujus belli annum, et noni ſextum menſem attigerat, quum profugit. Et Scione aeſtate jam extrema penitus circumvallata fuit, et Athenienſes praeſidio *illic* adverſus eam relicto, cum reliquis copiis domum abierunt.

134. Inſequenti hyeme Athenienſes quidem, et Lacedaemonii quieverunt, *ac ab armis abstinuerunt*, propter inducias. Sed Mantinei, et Tegeatae, et utrorumque ſocii, ad Laodiceam, quae eſt in Oreſtide, conflixerunt, et victoria anceps exſtitit. Nam utrique, cum cornu ſibi oppoſitum in fugam vertiſſent, trophaeum erexerunt, et Del-

phos ſpolia miſerunt. Cum tamen utrinque multi caeſi fuiſſent, et aequo Marte pugnatum fuiſſet, noxque proelium diremiſſet: Tegeatae quidem *in eo loco* pernoctarunt, ſtatimque trophaeum excitarunt; Mantinei vero ad Bucolionem diſceſſerunt, et poſtea viciſſim *et ipſi trophaeum* ſtatuerunt.

135. Eadem hyeme abeunte, et vere jam appropinquante, Braſidas Potidaeam tentavit. Cum enim noctu *ad eam* acceſſiſſet, et ſcalas *muris* admoviſſet, hactenus quidem *cuſtodes* latuit. Nam cum tintinnabulum praeteriiſſet, ita demum ad inane *murorum ſpatium, cuſtodibus vacuum,* antequam ille, qui ipſum *tintinnabulum alteri* traditurus erat, rediiſſet *eo, unde digreſſus fuerat,* ſcalae admotae fuerunt. Deinde tamen, cum *cuſtodes* ſtatim *ſtrepitum* ſenſiſſent, priusquam *ad murum* accederet, exercitum celeriter retro reduxit, nec exſpectavit donec dies illuceſceret. Atque haec hyems exivit: hujusque belli, quod Thucydides conſcripſit, nonus annus exceſſit.

THUCYDIDIS

LIBRI QUARTI

FINIS.

-ψαντες τὸ καθ᾽ αὐτοὺς τροπαῖά τε ἀμφότεροι ἔστησαν, καὶ σκῦλα ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. διαφθαρέντων μέντοι πολλῶν ἑκατέροις, καὶ ἀγχωμάλου τῆς μάχης γενομένης, καὶ ἀφελομένης νυκτὸς τὸ ἔργον, οἱ Τεγεάται μὲν ἐπηυλίσαντό τε, καὶ εὐθὺς ἔστησαν τροπαῖον. Μαντινῆς δὲ ἀπεχώρησάν τε ἐς Βουκολίωνα, καὶ ὕστερον ἀντέστησαν.

ρλε΄. Ἀπεπείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ ὁ Βρασίδας τελευτῶντος, καὶ πρὸς ἔαρ ἤδη, Ποτιδαίας. προσελθὼν γὰρ νυκτὸς, καὶ κλίμακα προσθεὶς, μέχρι μὲν τούτου ἔλαθε. τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος, οὕτως ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτὸν, ἡ πρόσθεσις ἐγένετο. ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθομένων πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος τὴν στρατιὰν, καὶ οὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. καὶ ἔνατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

ΤΟΥ ΤΕΡΤΑΡΤΟΥ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΤΟ ΤΕΛΟΣ.